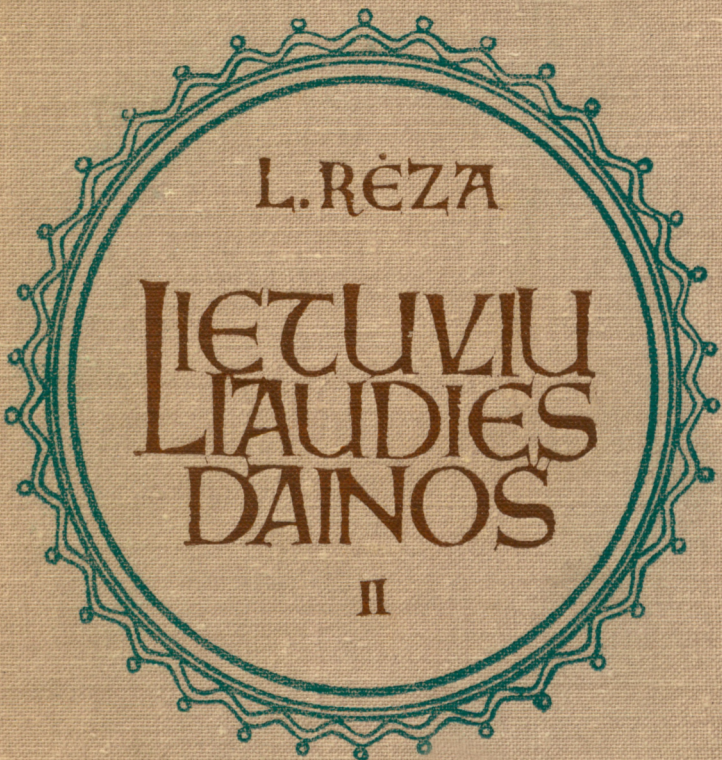

L. RĖZA

LIETUVIŲ
LIAUDIES
DAINOS

II

L. RĖZA

LIETUVIŲ
LIAUDIES
DAINOS

II

VILNIUS
1964

Redakcinė komisija

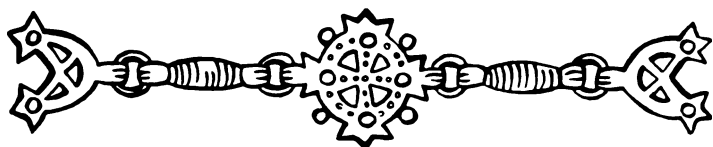
*AMB. JONYNAS (pirm.),
J. JURGINIS,
J. LEBEDYS*

Paruošė

A. JOVAIŠAS

Redagavo

D. VENCLOVAITĖ

LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS L. RĖZOS ARCHYVINIAME PALIKIME

Valstybinė grožinės literatūros leidykla 1958 m. išleido lietuvių folkloristikos pradininko L. Rėzos (1776—1840) liaudies dainų leidinio pirmąją dalį¹. Ją sudarė L. Rėzos 1825 m. Karaliaučiuje paskelbtas rinkinys „Dainos oder litthauische Volkslieder“. Tačiau į tą rinkinį L. Rėza sudėjo ne visas turėtas lietuvių liaudies dainas. Be to, jis ir vėliau kaupė lietuvių liaudies dainų ir jų melodijų užrašymus. Ši folkloristinė medžiaga, nepatekusi į „Dainų“ rinkinį, didžiąja dalimi išliko ir šiuo metu saugoma kartu su kitais L. Rėzos archyvo rankraščiais Lietuvos TSR Mokslų akademijoje². Jos pateikimui visų pirma ir skiriama ši L. Rėzos liaudies dainų leidinio antroji dalis.

Jau anksčiau buvo paskelbta L. Rėzos neišleistų, bet jo archyve likusių dainų. Apie devyniasdešimt tokių

¹ L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, paruošė J. Jurginis ir B. Kmitas, Vilnius, 1958.

² Lietuvos TSR MA Centrinės bibliotekos Rankraščių skyrius, fondas 137.

Mus pasiekusi L. Rėzos archyvo dalis glaustai aprašyta leidinyje: Rankraščių rinkiniai. Lietuvos TSR Mokslų akademijos Centrinės bibliotekos XI—XX amžių rankraščių fondų trumpa apžvalga, sudarė V. Abramavičius, V., 1963.

tekstų randame F. Neselmano sudarytame rinkinyje „Littauische Volkslieder“ (Berlynas, 1853). Visus L. Rėzos archyve buvusius tekstus, tiek susijusius su „Dainų“ rinkiniu, tiek likusius už jo ribų, turėjo tikslą publikuoti M. Biržiška leidinyje „Liudo Rėzos dainos“ (Kaunas, I d.— 1935, II d.— 1937). Beveik visos šiuo metu L. Rėzos archyve saugomos lietuvių liaudies dainų melodijos pateko į Ch. Barčo dvitomį „Dainu Balsai. Melodieen litauischer Volkslieder“ (Heidelbergas, I d.— 1886, II d.— 1889). Tačiau šiuose leidiniuose esančios dainų tekstų publikacijos daugeliu atžvilgių negali patenkinti šiandieninių reikalavimų.

F. Neselmas manė, kad kiekviena daina iš pradžių turėjusi vieną „tikrą tekstą“, kurį jis norėjo atstatyti, sujungdamas įvairius dainų variantus. F. Neselmas gana laisvai redagavo neaiškias rankraščių vietas. Ch. Barčas gerai paskelbė melodijas, tačiau lietuvių kalba jis tedavė pirmą dainos posmą, kitus posmus išversdamas į vokiečių kalbą¹.

M. Biržiška siekė suteikti savo leidiniui mokslinį pobūdį. Pirmojoje „Liudo Rėzos dainų“ dalyje jis paskelbė tekstus, buvusius L. Rėzos 1825 m. išleistose „Dainose“. Prie kiekvieno iš šių pagrindinių aštuoniasdešimt devynių tekstų jis suregistravo gausiuose komentaruose dau-

¹ Čia reikia pasakyti, kad Ch. Barčas nesinaudojo L. Rėzos archyvo medžiaga. Liaudies dainas, kurios dabar saugomos L. Rėzos archyve ir skelbiamos šiame leidinyje, jis paėmė iš kito šaltinio — iš P. Boleno rankraščių. Tad kyla klausimas, kam ši medžiaga priklauso — L. Rėzai ar P. Bolenui? Atrodo, kad didžioji jos dalis atskirais nuorašais priklausė abiem rinkėjams.

Karaliaučiaus universiteto profesorius P. Bolenas susidomėjo lietuvių liaudies dainomis po 1825 m., kai jau buvo išėjęs L. Rėzos „Dainų“ rinkinys, ir, be abejo, tam tikru laipsniu šioje srityje su savo kolega L. Rėza bendradarbiavo. Yra žinoma, kad kaip tik vieną tokią šioje bendroje medžiagoje esančią dainą L. Rėza yra perleidęs P. Bolenui (žr. Ch. Barčo rinkinį „Dainu Balsai“, II, p. 294). Panašiai galėjo būti ir su kitais užrašymais.

gelį skirtingumą, esančių kituose panašiuose L. Rėzos rankraštinio palikimo tekstuose, kuriuos M. Biržiška paprastai laikė pagrindinių tekstų variantais. Antroji „Liudo Rėzos dainų“ dalis buvo skirta publikuoti tiems jo archyvinio tautosakinio palikimo dalykams, kurie buvo likę už „Dainų“ rinkinio ribų. Čia matome devyniasdešimt aštuonis pagrindinius dainų tekstus ir tokio pat pobūdžio gausius komentarus, kaip ir pirmojoje leidinio dalyje. Be to, čia dar paskelbti ir lietuviškieji literatūriniai eiliuoti kūriniai bei vertimai, buvę L. Rėzos archyviname palikime. Abi „Liudo Rėzos dainų“ dalys aprūpintos įvadais, pateikiant L. Rėzos biografiją ir jo archyve saugojamos tautosakinės bei literatūrinės medžiagos aprašymą.

Tačiau „Liudo Rėzos dainose“ paskelbti rankraščiai nebuvo reikiamai išanalizuoti ir kritiškai įvertinti. Ten tekstai, o taip pat jų nuorašai, perredagavimai ir perdirbimai dažniausiai formaliai nukopijuoti, neišsprendžiant tekstologinių ir kitokių neaiškumų. Svarbiausiu leidinio trūkumu reikia laikyti tai, kad jame skelbiami tekstai nenagrinėjami autentiškumo požiūriu. Autentiški lietuvių liaudies dainų užrašymai nebuvo atskirti nuo to, kas archyve neautentiška, netautosakiška. Viską, kas buvo L. Rėzos archyve panašu išoriniu atžvilgiu į liaudies dai-

Taip manyti leidžia įvairių faktų sugretinimas. Ch. Barčas šią medžiagą gavo iš P. Boleno dukters, gyvenusios Londone, apie 1886 m. Bet didžiąją jos dalimi jau naudojos F. Neselmanas, ruošdamas savo 1853 m. išėjusį lietuvių liaudies dainų rinkinį. Bendrus L. Rėzai ir P. Bolenui tekstus F. Neselmanas šiame rinkinyje pateikė, nenurodydamas šaltinio, iš kurio jie paimti. Taip jis darė visais atvejais, kai skelbė tekstus iš L. Rėzos archyvo. F. Neselmanas savo leidinyje niekur nemini P. Boleno. Kad P. Boleno medžiaga buvo nuorašai, liudytų ir ta aplinkybė, jog Ch. Barčo paskelbtos dainos iš P. Boleno rankraštinio palikimo yra pažymėtos vėlesnėmis datomis, negu tokių pat dainų rankraščiai L. Rėzos archyve. Išaiškinti visas šio klausimo detales sunku, kadangi P. Boleno rankraščiai, atrodo, neišliko, ir jų nebegalime palyginti su dabar L. Rėzos archyve esančia medžiaga.

nas, M. Biržiška pateikė kaip folklorą. Tuo tarpu L. Rėzos archyve esama, atrodo, ne tik perredagavimų ir perdirbimų, bet ir falsifikacijų. Apie nepakankamą M. Biržiškos dėmesį rankraščių analizei liudija ir kiti faktai. Galima paminėti tai, kad pažodiniai lietuvių liaudies dainų, buvusių J. G. Herderio rinkinyje „Liaudies dainos“, arba „Tautų balsai dainose“ (1778—1779), vertimai į lietuvių kalbą M. Biržiškos paskelbti kaip autentiški dainų variantai. Daugeliu atvejų M. Biržiška pagrindiniu tekstu laikė ne pirminį užrašymą, bet daugiau ar mažiau paredaguotą jo nuorašą, perdirbimą. Kai kurie pirminiai užrašymai pateko į komentarus, todėl buvo išbarstyti paskirais žodžiais ir eilutėmis, kai kas juose liko praleista. Be to, M. Biržiškos leidinyje „Liudo Rėzos dainos“ tekstai atspausdinti be melodijų, nesiimta publikuoti folkloristikos istorijai svarbios epistoliarinės medžiagos iš to pačio archyvo. Jo leidinyje nepasinaudota visomis tomis dainomis, kurios šiuo metu sudaro L. Rėzos archyvo aštuntąjį vienetą (žr. toliau).

Dėl visų šių priežasčių kyla reikalas grįžti prie L. Rėzos archyve esančios tautosakinės medžiagos.

Šiuo metu L. Rėzos archyvą, esantį, kaip minėjome, Lietuvos TSR Mokslų akademijos Centrinės bibliotekos Rankraščių skyriuje (F 137. LR), sudaro 35 vienetai (1—35). Penkiuose tų vienetų (4—8) vyrauja folkloro medžiaga. Tai daugiausia įvairių asmenų L. Rėzai atsiųsti lietuvių liaudies dainų užrašymai, o taip pat L. Rėzos juodraščiai ir švarraščiai, susiję su atsiųstųjų užrašymų publikavimu. Dalį šios medžiagos L. Rėza panaudojo savo „Dainų“ rinkiniui. Apskritai L. Rėzos archyve teberandame daugumą jo sukauptų liaudies dainų. Čia pateikiame L. Rėzos archyvo folkloro dalykų trumpą aprašą (vienetai 4—8), praleisdami literatūrinę medžiagą, įsiterpusią tarp folkloristinių rankraščių. Aprašant ar-

chyve esančias dainas, daug sunkumų sukelia paskirų rinkinelių datavimas ir kitoks apibūdinimas, kai apie tai nėra tiesioginių duomenų. Tokiais atvejais tenka, atsižvelgiant į įvairius faktus, pasitenkinti apytikriais spėjimais ir prielaidomis.

F 137. LR, 4 vienetas. 1) Rinkinėlis „Dešimtis dainų žemaičių“ (l. 1—5). 10 tautosakinių tekstų. Tai Vilniaus universiteto studento E. Stanevičiaus (1803—?) paskelbtų laikraštyje „Tygodnik Wileński“ 1819—1821 metais dainų nuorašai. 2) Rinkinėlis (l. 10—13) atsiųstas, atrodo, Kaukėnų klebono, buvusiojo L. Rėzos globėjo Ch. D. Viticho (1751—1824). 3 tautosakiniai tekstai. Jį L. Rėza gavo prieš 1820 m. 3) Rinkinėlis (l. 17—24), atsiųstas, kaip galima spėti, Plyviškių klebono Z. Ostermejerio (1759—1821), L. Rėzos gautas taip pat prieš 1820 m. 5 tekstai. Tai lietuvių liaudies dainų, buvusių J. G. Herderio rinkinyje „Liaudies dainos“, pažodiniai vertimai į lietuvių kalbą. 4) Lapas (l. 31) su dviem tekstais, užrašytais Kalnininkų precentoriaus Oldenhofo ir atsiųstais, atrodo, Tilžės superintendente J. F. Rozenbaumo (1744—1818) apie 1815—1818 metus. 1 iš tekstų tautosakinis. 5) Dainų ir jų melodijų rinkinys (l. 33—72), nurašytas vieno asmens apie 1830—1835 metus. Tai V. Berbomo (žr. šio leid. p. 372), Rusnės klebono V. T. Šimelpenigio (1787— po 1834), Rusnės intendantą Krygerio, Kalnininkų precentoriaus Bedarfo ir dar nežinia kieno parūpintos dainos. 40 tautosakinių tekstų, 38 melodijos. 6) Lapas (l. 73) su Skoldainių kaimo gyventojos R. Bendikaitės (Bendikaitikės) pateiktomis 1810—1811 metais dainomis. Atsiuntė E. Budrius (žr. šio leid. p. 365) 1821 m. 2 tautosakiniai tekstai.

F 137. LR, 5 vienetas. 1) E. Budriaus 1827.II.8 laiškas L. Rėzai (l. 6—7). 2) Rinkinėlis (l. 9—15), atsiųstas nežinomo asmens prieš 1820 m. 7 tautosakiniai tekstai, užrašyti, atrodo, netoli Kuršių marių. 3) E. Budriaus 1821.I.27 laiškas L. Rėzai (l. 19—20). 4) L. Rėzos juodraštinės, beveik neišskaitomos pastabos, užrašytos, atrodo, tarp 1821—1824 metų (l. 19—22). 5) V. Berbomo 1839.IV.27, 1839.VII.7 ir 1839.XI.12 laišakai L. Rėzai bei su jais atsiųsta etnografinė, folkloristinė ir leksikografinė medžiaga (l. 31—45). Iš ten esančių dainų

tekstų autentiškiausias yra „Už balto stalo sėdėjau“, užrašytas A. Liliškaitės apie 1835 m. Klaipėdos ar Peilės Muižės apylinkėse.

F 137. LR, 6 vienetas. 1) L. Rėzos po 1820 m. sudarytas lietuvių liaudies dainų rinkinys, pavadintas „Dainos“ (l. 1—122). 85 tekstai. Tai, atrodo, paskutinis L. Rėzos projektas būsimajam „Dainų“ rinkiniui. Vienas kitas jame esančių tekstų yra netautosakiškas. Kai kurie tekstai rašyti neabejotinai L. Rėzos ranka. 2) L. Rėzos sudarytas, tur būt, apie 1815 m. lietuvių liaudies dainų rinkinys (l. 123—192). 62 tekstai. Tai bene ankstyviausias L. Rėzos projektas būsimajam „Dainų“ rinkiniui. Daug, o gal net visi šio rinkinio tekstai rašyti L. Rėzos ranka. 3) Atrodo, taip pat L. Rėzos sudarytas ar tik pradėtas sudarinėti lietuvių liaudies dainų rinkinys (l. 194—236). 34 tekstai. Jis datuotinas, tur būt, 1825—1830 metais. Tekstai surašyti ne L. Rėzos ranka, tačiau atsižvelgiant į jo daromas nurašomuose rankraščiuose redakcines pataisas. 4) Labai sunkiai išskaitomi, atrodo, kelių lietuvių liaudies dainų vertimai į vokiečių kalbą (l. 237—242).

F 137. LR, 7 vienetas. 1) E. Budriaus 1820.XI.10 laiškas L. Rėzai (l. 1—2). Dalis teksto nuplėšta. 2) Dainos „Žvirblytis“ tekstas (l. 3—4), rašytas L. Rėzos ranka, bene 1820 m., siunčiant jį E. Budriui (žr. šio leid. p. 367). 3) Rinkinėlis, pavadintas „Kelios dainos, Bilviečių lietuvininkų dainuotos“ (l. 13—19). 14 tautosakinių tekstų. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis (1777—po 1831) apie 1810 m., būdamas precentoriumi Bilviečiuose. 4) Lapas (l. 20) su R. Bendikaitės (Bendikaitikės) pateiktomis 1810—1811 m. dainomis (tos pačios, kaip ir F 137. LR, 4 vieneto l. 73). Atsiuntė E. Budrius (žr. šio leid. p. 368) 1821 m. 2 tekstai, 1 melodija. 5) Lapas (l. 21) su trijų dainų pradžiomis ir 3 melodijomis, kurių dvi su pritarimu instrumentui. Atsiuntė, atrodo, F. V. Raušningas (1786—po 1834) apie 1815 m., būdamas diakonu Stalupėnuose. 6) Rinkinėlis (l. 22—27), atsiųstas greičiausia Piktupėnų klebono Ch. D. Hasenšteino (1756—1821) prieš 1820 m. 8 tautosakiniai tekstai. 7) Du lapai (l. 28—29), atsiųsti, atrodo, Klaipėdos, vėliau Karaliaučiaus valdininko, L. Rėzos ilgamečio bičiulio ir jo testamento vykdytojo Tylos (vokiškai — Thilo; ? — 1852). 2 tautosakiniai tekstai, užrašyti Priekulės apylinkėse. L. Rėza juos gavo, gal būt, apie 1825 m. 8) Rinkinėlis

(l. 30—37), gautas, atrodo, iš Valtarkiemo klebono, Galda-
pės superintendente, buvusio K. Donelaičio bičiulio ir jo
rankraščių saugotojo J. G. Jordano (1753—1822). Šios dai-
nos galėjo būti atsiųstos 1805—1815 m. 7 tautosakiniai teks-
tai. 9) Lapas su dainos „Duok, mergyte, duok man ranką“
tekstu (l. 38). Atsiųsta, tur būt, prieš 1825 m. 10) Dainų rin-
kinys, nurašytas vieno asmens apie 1815 m. (l. 39—70). 34
tautosakiniai tekstai. Jį sudaro, atrodo, S. T. Cipelio, J. G. Jor-
dano ir Ch. D. Hasenšteino atsiųstųjų dainų nuorašai (plg.
tekstus iš F 137. LR, 7 vieneto l. 30—37, l. 89—94 ir iš F 137.
LR, 8 vieneto l. 29—30). 11) Dainų rinkinys, atsiųstas, at-
rodo, Z. Ostermejerio (l. 71—83), tur būt, tarp 1805 ir 1815
metų. 23 tautosakiniai tekstai. 12) Patarlių ir priežodžių rin-
kinys, surašytas, atrodo, taip pat Z. Ostermejerio ir, matyt,
tais pačiais 1805—1815 m. (l. 84—88). 13) Rinkinėlis (l. 89—94),
atsiųstas, atrodo, Ch. D. Hasenšteino apie 1815 m. 10 tauto-
sakinų tekstų; beveik visi jie pateko į minėtą F 137. LR, 7
vieneto rinkinėį (l. 39—70). 14) Rinkinys „Kelios dainos lie-
tuvninkų, Pilkalnių parapijoje giedojamos. Surašytos pir-
moje dienoje augusto 1819“ (l. 95—103). 23 tautosakiniai
tekstai. 15) Lapas (l. 104), atsiųstas, atrodo, F. V. Raušningo
apie 1815 m. 2 tautosakiniai tekstai. Abiejų dainų gaidos su
pritarimu instrumentui, užrašytos F 137. LR, 7 vieneto l. 21.

F 137. LR, 8 vienetas. 1) V. Berbomo 1828.X.20 laiškas
T. Šionui (žr. šio leid. p. 372), atsiunčiant pastarajam Aula-
vėnų klebono J. F. Hertelio (1769—po 1834) parūpintą lie-
tuvų liaudies dainų rinkinį (l. 1). Laiško paraštėje — sunkiai
išskaitomas T. Šiono užrašas, kuriame, atrodo, pažymėta, kad
J. F. Hertelio rinkinys buvo pateiktas P. Bolenui. Kitų laiško
paraštėse esančių pažymėjimų nepavyko išskaityti. 2) Minė-
tasis J. F. Hertelio rinkinys (l. 2—9). Jis datuotinas 1828 m.
17 tautosakinų tekstų, 17 melodijų. Paskutiniame rinkinio
lape užrašyta, atrodo, Katinavos klebono, Stalupėnų super-
intendente K. L. Kalau (1785—po 1834) pavardė. Gal būt,
jo dėka šis rinkinys pateko į L. Rėzos archyvą? 3) Bedarfo
atsiųstas su 1827.VI.26 data rinkinys (l. 10—22). 19 liaudies
dainų tekstų, 19 melodijų. Šios dainos nurašytos į minėtą
F 137. LR, 4 vieneto rinkinį (l. 33—72). 4) Krygerio surinktos
dainos (l. 24—25). Rinkinėlis sudarytas, tur būt, apie 1825—
1830 m. 5 liaudies dainų tekstai, 5 melodijos. Šis rinkinėlis

taip pat nurašytas į F 137. LR, 4 vieneto rinkinį (l. 33—72). 5) Nežinomo asmens, tur būt, Ventės apylinkėse užrašyta liaudies daina „Parbėg laivelis nuo Venčio rago“ su melodija (l. 26—28). Datuotina 1825—1830 m. Daina nurašyta į F 137, LR, 4 vieneto rinkinį (l. 33—72). 6) Nežinomo asmens rinkinėlis, pavadintas „Lietuviškos dainos“ (l. 29—30). Atsiųstas, atrodo, S. T. Cipelio, apytikriai datuotinas 1810 m. 12 tautosakinių tekstų. Kai kurie jų įeina į F 137. LR, 7 vieneto rinkinį (l. 39—70).

Reikia pasakyti, kad L. Rėzos archyve įvairiais laiko tarpais buvo saugoma ne visiškai ta pati folkloro medžiaga. Galimas daiktas, kad tuo metu, kai archyvu naudojosi F. Neselmanas, jame nebuvo J. F. Hertelio ir dar kai kurių rinkinėlių. Tačiau žinomasis K. Donelaičio biografijos tyrinėtojas F. Tecneris savo leidinyje „Dainos. Litauische Volksgesänge“ (Leipcigas, 1897) jau nurodo (p. 31) tame archyve esant J. F. Hertelio rinkinį ir pastebi, kad, be viso kito, ten dar yra Karklės krautuvininko Švederskio ir Šilutės mokytojo Reimano atsiųstų dainų. M. Biržiška, ruošdamas „Liudo Rėzos dainas“, archyve nerado, kaip minėjome, viso čia aprašyto F 137. LR, 8 vieneto, tuo pačiu ir J. F. Hertelio rinkinio. Jam taip pat buvo nežinoma Švederskio ir Reimano atsiųstoji medžiaga. Šiuo metu J. F. Hertelio rinkinys vėl saugomas archyve, tačiau nėra duomenų, kurie leistų tvirtinti, kad jame taip pat atsirado ir Švederskio bei Reimano atsiųstosios dainos. Taip pat nebėra vieno penkių dainų rinkinėlio, paskelbto „Liudo Rėzos dainų“ leidinyje, ir V. Berbomo 1835.III.6 laiško L. Rėzai. (Abu pastarieji dalykai į šį leidinį paimti iš ankstyvesnių publikacijų.)

Taigi šiame leidinyje turėta tikslas paskelbti tuos L. Rėzos archyve esančius rankraščius, kurie į jį pateko, jau išėjus „Dainų“ rinkiniui arba dėl kurių nors priežasčių L. Rėzos tame rinkinyje nebuvo panaudoti. (Iš

tos rūšies medžiagos atsisakyta tik keleto neabejotinai literatūrinių kūrinių ir labai blogų, netautosakiškų ir neaiškių užrašymų.) Tiesa, tai nereikia, kad už leidinio ribų lieka visi rankraščiai, susiję su „Dainų“ rinkiniu. Čia buvo padaryta ir išimčių. Mat, kai kurie „Dainų“ rinkinio tekstai, kaip parodo archyvo rankraščiai, buvo L. Rėzos pernelyg redaguoti, kartais tiesiog perdirbti, pažeidžiant užrašymą. Siekiant atstatyti kai kurių tokių dainų autentišką pavidalą, čia skelbiami jų pirminiai užrašymai. Tuo atžvilgiu ypač įsidėmėtinos šio leidinio dainos Nr. 72 (plg. L. Rėzos „Dainų“ Nr. 32), Nr. 98 (— Nr. 48), Nr. 145 (— Nr. 46). Atrodo, kad panašiai yra atsitikę ir su Nr. 26 (— Nr. 28 ir Nr. 77)¹. Tačiau šiuo leidiniu nebuvo siekiama nei iškelti viso „Dainų“ rinkinio autentiškumo problemos, nei parodyti viso L. Rėzos atlikto redagavimo darbo. Tai būtų specialios studijos uždavinys. Todėl didžioji dalis tekstų, kurių pagrindu L. Rėza paruošė „Dainų“ rinkinį, į šį leidinį nebuvo dedami.

Ta proga, palietus „Dainų“ rinkinio ir čia skelbiamos medžiagos santykį, reikia pastebėti, kad pastarosios svarba, suprantama, neapsiriboja keleto „Dainų“ rinkinio tekstų koregavimu. Tikrąją jos vertę sudaro tai, kad ji žymiai praplečia ano meto ir ano krašto lietuvių liaudies poezijos vaizdą tematikos, motyvų, melodikos atžvilgiais. Be to, čia pateikiami tekstai patikimiau, negu „Dainų“ leidinys, gali būti naudojami folkloristikos studijoms.

Publikuojant dainų tekstus šiame leidinyje, visur, kur buvo galima, pirmenybė atiduodama pirminiams užrašymams ir atsisakoma vėlesnių nuorašų, nes juose

¹ Kiti atvejai, kai šiame leidinyje pateikiami L. Rėzos „Dainose“ esančių tekstų pirminiai užrašymai, nurodyti paaiškinimuose.

paprastai buvo daroma redakcinio pobūdžio pakeitimų. Nuorašai naudojami tik tada, kai pirminiai rankraščiai archyve neišliko. Bet tokių atvejų palyginti nedaug, ir visi jie nurodomi paaiškinimuose. Taip pat paaiškinimuose atkreipiamas dėmesys į vienos kitos dainos detales, keliančias tam tikrų abejonių. Betgi norisi manyti, kad pagrindiniais savo motyvais visos šios dainos yra tautosakiškos.

Kai kurie L. Rėzos archyve esančių dainų tekstai yra labai blogai užrašyti, nepilni, tartum dainų nuotrupos, kurių neįmanoma nė suposmuoti. Bet kadangi tai yra ankstyvi užrašymai, kai kuriais atvejais reti, tai jie turi mokslinės vertės ir todėl dedami į šį leidinį.

Nemaža sunkumų sukėlė publikuojamų tekstų redagavimas. Dalis užrašymų yra blogi kalbiniu ir ortografišku atžvilgiu, juose gausu klaidų ir iškraipymų. Čia skelbiamos dainos yra surinktos iš palyginti nemažo geografinio ploto, kuriame reiškėsi tarmių skirtumai. Be abejo, ne visi dainų užrašinėtojai gerai mokėjo lietuvių kalbą, kad būtų sugebėję perduoti jos tarmių garsus ir formas. Ir nors šiame leidinyje norėta tekstus atstatyti į dabartinę literatūrinę kalbą tik ortografiškai ir fonetiškai, tačiau neretai reikėdavo nuo pasirinkto požiūrio nukrypti, abejojant rankraštinio užrašymo teisingumu, ir padaryti didesnių pakeitimų. Plačiu mastu remtis šiais rankraščiais kaip gyvosios kalbos tarmių paminklais būtų buvę pernelyg drąsu.

Pažymėtini šie čia atlikti redakciniai pakeitimai.

Pagal dabartinę literatūrinę kalbą atstatomos neįprastai sutrumpintos žodžių formos: *ašarėl(e)s*, *purv(y)nėlis*, *rūt(ų) vainikėlis*, *vain(i)kytis*, *žal(ią) girią* ir kt. Redukuotos galūnės: *naktužė*, *naujojo*, *sto* ir kt., pateikiamos kaip: *naktužėj*, *naujojoj*, *stov* ir pan. Skiemenų skaičius eilutėje pakeistas, lyginant ritmą, tik labai retais atvejais, kadangi neturėta

tikslo užrašytus tekstus naujai suritmuoti. Neretai pasitaikanti priesaga *-inykas*, *-ė* visur redaguojama į *-ininkas*, *-ė*. Rankraščiuose prieš priesagą *-ukas* visur rašomas kietas priebalsis. Redaguojant nueita kompromiso keliu, minkštinant balsį prieš šią priesagą, jeigu žodis yra *-ja*, *-ė* kamieno: *ke-liukas*, *žalnieriukas*, *dišeriukas*. Tačiau paliekamas be afrikatos: *žodukas*. Retkarčiais pavartota priesaga *-ukis* verčiama į *-ukas* (*vystukis* — *vystukas*). Visur paliekama priesaga *-atis*, *-ė*. Būsimąjo laiko vienaskaitos pirmasis asmuo, visur užrašytas su formantu *-su*, atstatomas į literatūrinę kalbą (*-siu*). Taip pat ir formantas *-y-* (pvz., *vadydysiu*) pakeičiamas į literatūrinės kalbos *-in-* (*vadydinsiu*), tik kai kuriais atvejais, kur labai ryškus rimavimas, paliekamas, pvz., *išmanys* — *atsimys*. Bloguose užrašymuose pasitaiką neįprasti daiktavardžių kamiengaliai, jeigu kyla neaiškumų, keičiami pagal dabartinės literatūrinės kalbos vartoseną: *tiltužė* — *tiltužis*. Verčia abejoti ir retkarčiais aptinkamas vardininkas kreipiniuose, todėl jis keičiamas šauksmininku. Prielinksniai: *nu*, *pri* rašomi: *nuo*, *prie*. *Nė* ir *nei*, *kaip* ir *kai* diferencijuojami pagal literatūrinę kalbą, bet palikta laikui žymėti lytis *kaipo*. Lytys: *tik* ir *tikt*, *man* ir *ma* ir *pan.*, nekeičiamos, kadangi jų reikšmė tapatinga, o rašyba aiški. Formos: *valė*, *girė*, *nedelė* paverstos į: *valia*, *giria*, *nedėlia*, nes čia lengvai gali suklaidinti netaisyklinga rašyba; tačiau visur paliekama forma *jūrės*.

Sintaksės požiūriu tekstai visai nebuvo redaguojami. Tik tokiais atvejais, kur liko neaišku, koks linksnis vartojamas, teko atstatyti formą pagal dabartinę literatūrinę kalbą.

Skelbiamuose tekstuose perduodama, jeigu tam teikė pakankamai pagrindo užrašymai, aukštaičių tarminės lytys, tokios kaip *neverkie*, *geriejie*, *manie*, *šaunas*, ir archaizmai. Pasitaikančios ryškesnės žemaitybės, aiškiai išsiskiriančios šioje aukštaitiškai užrašytų tekstų didžiumoje, buvo pakeistos literatūrinės kalbos formomis. Tačiau, kadangi jos yra įdomios folkloristikai, tai sužymimos dainų tekstų paaiškinimuose. Iš žemaitybių paliekama pačiose tekstų publikacijoje kolorito sumetimais tik įvardžiuotinio vyriškosios giminės būdvardžio daugiskaitos vardininko lytis (pvz., *bėriejai*) ir asmeninio įvardžio naudininkas *manei*.

Į dainų tekstus redagavimo metu įterpti žodžiai, kurių rankraščiuose nebuvo, pateikiami laužtiniuose skliausteliuose. Kai kurių sutrumpėjusių žodžių formų lengvesniam suvokimui naudojamas apostrofas.

Šifruojant sunkiai išskaitomas užrašymų vietas, visų pirma buvo naudojama F. Kuršaičio „Lietuvių kalbos žodynu“ („Wörterbuch der litthauischen Sprache“, 1870—1883). Vis dėlto kai kas šiuose rankraščiuose liko neiššifruota ar buvo užrašyta be prasmės. Tokios vietos parodytos tekstų publikacijose — kursyvu surenkant spėtinai įrašytus žodžius ir brūkšneliais pažymint praleistas eilutes,— o paskui aptartos paaiškinimuose.

Leidinyje skelbiamos dainos suskirstytos funkcinio-tematiniu pagrindu į aštuonias grupes pagal žanrus, bendrais bruožais laikantis Lietuvos TSR Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institute parengtos liaudies dainų klasifikavimo sistemos. Tuo būdu jos pateikiamos tokia tvarka: darbo dainos (Nr. 1—4), vestuvių ciklo dainos (Nr. 5—59), šeimos gyvenimo ir našlaičių dainos (Nr. 60—68), dainos apie gyvūniją (Nr. 69—71), jaunimo ir meilės dainos (Nr. 72—113), vaišių dainos (Nr. 114—118), humoristinės dainos (Nr. 119—120), karinės-istorinės dainos (Nr. 121—145). Reikia pasakyti, kad, trūkstant žinių apie dainų užrašymo aplinkybes, jų funkcijas ir pateikėjus, o taip pat susiduriant su blogai užrašytomis, kontaminuotomis dainomis, tekstų išdėstymas negalėjo būti visiškai tikslus.

Šioje L. Rėzos liaudies dainų leidinio antroje dalyje skelbiama ir kita medžiaga apie L. Rėzos folkloristinę veiklą: L. Rėzos straipsniai (1809 m. ir 1818 m.) apie lietuvių liaudies poeziją, jo kreipimasis į lietuvių literatūros bičiulius (1817 m.), pastabos apie lietuvių liaudies dainas K. Donelaičio „Metų“ pirmojo leidimo (1818 m.) paaiškinimuose. Visa ta medžiaga naujai publikuojama pirmą kartą, ji išversta į lietuvių kalbą iš vo-

kiečių kalbos. Leidinyje taip pat skelbiami pirmą kartą lietuvių kalba L. Rėzos laiškai J. V. Getei (1820 m. ir 1826 m.) ir J. G. Šefneriui 1818 m.) bei E. Budriaus (1820 m., 1821 m. ir 1827 m.) ir V. Berbomo (1835 m. ir 1839 m.) laiškai L. Rėzai.

L. Rėzos tautosakinė veikla — ryškus puslapis lietuvių folkloristikos istorijoje. Pats, atrodo, neužrašęs nė vieno liaudies dainos teksto, jis sugebėjo suburti aplink save keliolika pagalbininkų, kurie pirmieji ir pradėjo tokiu gana plačiu mastu lietuvių liaudies dainų rinkimo darbą. L. Rėzos pagalbininkų tarpe randame žinomus lietuvių literatūros istorijoje asmenis — J. G. Jordaną, E. Budrių, Z. Ostermejerį, Ch. D. Hasenšteiną, S. T. Cipelį, J. F. Hertelį, o taip pat dar visą būrį plačiau nepasireiškusių, tačiau daugiau ar mažiau įsitraukusių į šią veiklą žmonių, tokių kaip L. Rėzai asmeniškai gerai pažįstamus Tylą, Ch. D. Vitichą ir kitus. Pažymėtina, kad lietuvių liaudies dainas tuo metu ėmė rinkti pasauliečiai — Krygeris, Švederskis, Reimanas ir kiti. Lietuvių liaudies poezijos rinkimo, kurio iniciatoriumi buvo L. Rėza, vystymąsi Rytų Prūsijoje liudija tai, kad augo rinkėjų skaičius ir renkamos medžiagos apimtis. Išleisdamas „Dainų“ rinkinį, L. Rėza nurodė devynis talkininkus, atsiuntusius jam dainų. Per artimiausius metus šis skaičius išaugo dvigubai. Be abejo, kai kurių liaudies dainų rinkėjų pavardžių mes nežinome. Iš pradžių L. Rėza rinko tik liaudies dainų tekstus, tačiau, matyt, apie tą laiką, kai išėjo „Dainų“ leidinys, jau visuotinai buvo įsisąmoninta, kad nemažesnę vertę turi ir lietuvių liaudies melodijos. E. Budrius, J. F. Hertelis, V. T. Šimelpėnigis, Bedarfas, Krygeris drauge su tekstais jau kaupia ir melodijas. Gal būt, šiek tiek anksčiau, atrodo, F. V. Raušingas komponuoja pirmuosius mums žinomus

instrumentinius pritarimus lietuvių liaudies dainoms — pagarsėjusiai „Aš atsisakiau savo močiutei“ ir „Tu, mergyte mano, tu, jaunoji mano“ (gaidos — šio leid. p. 301, tekstai — L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 144—147, 268—271). Iš XIX a. pradžios mus pasiekia ir pirmosios, matyt, liaudies dainininkių pavardės — R. Bendikaitė (Bendikaitikė) ir A. Liliškaitė. Apskritai reikia pabrėžti, kad šis lietuvių liaudies poezijos rinkimas XIX a. pradžioje buvo vienas pažangiausių ano meto Rytų Prūsijos lietuvių kultūrinio gyvenimo reiškinių.

L. Rėzos archyve sukaupti tautosakos užrašymai, kuriuos čia skelbiame,— tai dainos, dainuotos XVIII a. (tur būt, ir anksčiau) bei XIX a. pradžioje abipus Nemuno žemupio ir prie Kuršių marių. Didžioji jų dalis — aukštaitiškos, bet, kaip minėjome, yra ir žemaitiškų tekstų, kurie, būdami iš artimų aukštaičiams vietų, ryškesnių specifinių bruožų neturi. Krinta į akis tai, kad užrašymų tarpe labai nedaug darbo dainų. Gal būt, tai reikėtų iš dalies aiškinti nepakankamu anuometinių tautosakos rinkėjų dėmesiu etnografinei liaudies gyvenimo pusei ir dainų funkcijoms. Taip pat pasigendame kalendorinių švenčių bei apeigų dainų. Kai kurios dainos savo tematika galėjo būti ir kalendorinės, tačiau, nesant rinkėjų nurodymų apie tai ir specifiškų priedainių, jos šiame leidinyje nebuvo išskirtos kaip atskiras žanras. Matyt, kalendorinių švenčių dainos Rytų Prūsijoje nebuvo pasiekusios tokio išsivystymo laipsnio, kaip Lietuvoje. Čia skelbiamoje medžiagoje nedaug šeimos gyvenimo ir našlaičių, vaišių, jumoristinių dainų ir dainų apie gyvūniją. Nerandame patikimuose L. Rėzos archyvo rankraščiuose nė vienos mitologinės dainos. Tas faktas įsidėmėtinas, sprendžiant lietuvių liaudies mitologinių dainų problemą. Tačiau populiariaieji dainų žanrai — vestuvių, jauni-

mo ir meilės ir karinės-istorinės dainos — čia atstovaujami gausiai ir turtingai.

Daugiausia dainų, esančių šiame leidinyje, priklauso vestuvinių dainų žanrui. Jos apima pagrindines vestuvių ciklo dalis — piršlybas, vestuves ir grįžtuves, pasižymi tokioms dainoms būdingomis ypatybėmis: buitės, papročių, liaudies moralės atspindžiais, emociniu įvairumu, simbolika ir kt. Tai dar kartą paliudija, kad vestuvinių dainų žanras yra nuo seno labai išsivystęs.

Jaunimo ir meilės dainose matome plačiai išvystytus tokius motyvus, kaip dukters iškeliavimas iš močiutės namų su „žalnieriukais“ ar „šneiderėliais“ (Nr. 79, 80, 81) arba sergančios mergelės lankymas (Nr. 89, 90, 91). Kaip ypač vertingus ir savitus pamario krašto liaudies poezijos pavyzdžius galima išskirti žvejų jaunimo dainas (Nr. 72, 73, 74, 75). Tai nemažos apimties, su besikeičiančiais motyvais dainos apie meilę. Jų tarpe randame ir populiariąją dainą „O išbėg išbėg iš Rusnės kiemo“ (Nr. 72), kuri iki šiol buvo žinoma iš, deja, nepilnavertės L. Rėzos publikacijos „Dainų“ rinkinyje.

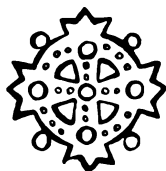
Savitos ir, matyt, gausiai paplitusios buvo Rytų Prūsijos lietuvių karinės-istorinės dainos. Jose dažnai skamba išeinančio „į krygę“ brolio palydėjimo motyvas (Nr. 122, 123, 124), apdainuojamas jo žuvimas kare (Nr. 126, 127, 128, 129, 130). Greta tradicinių, šio žanro dainai būdingų motyvų čia rado išraišką sunki lietuvių liaudies jaunimo dalia militaristinėje Prūsijos monarchijoje, nelaimingas rekruto likimas. Būdinga, kad karinėse-istorinėse dainose atsispindi daug tikroviškų kareivio gyvenimo detalių (ginklai, būtinasis plaukų garbanojimas ir kt.).

Šalia tradicinių liaudies dainų šiame leidinyje pateikiamos ir naujoviškesnės dainos, kuriose akivaizdžios svetimos įtakos ir literatūros žymės (pvz., Nr. 113, 118,

119). Nors tokių dainų meninė vertė yra mažesnė, tačiau jos, kadangi buvo liaudies dainuojamos, taip pat patenka į folkloristikos sritį ir nusipelno dėmesio.

Tačiau tai tik keli tekstai. Pagrindinė L. Rėzos archyve saugomų ir čia publikuojamų dainų dalis savo menine visuma priklauso klasikiniam lietuvių liaudies poezijos lobynui. Šių dainų mokslinė ir istorinė vertė didelė ypač todėl, kad jos yra senos, užrašytos pačiu pirmuoju lietuvių liaudies dainų rinkimo laikotarpiu. Suprantama, tai nė kiek nemažina ir jų estetiškos vertės.

A. Jovaišas

DAINŲ TEKSTAI

DARBO DAINOS

* 1

Pas šaltą šaltinėlių,
Pas čystą vandenėlių,
O čionai skalbė mano mergužatė
Tris plonąsias drobates,
O čionai skalbė mano mergužatė
Tris plonąsias drobates.

Atjoj atjoj bernytis,
Atjoj mano jaunasis,
O tai jis klausė savo mergužatės:
— Katra tavo drobatė,
O tai jis klausė savo mergužatės:
— Katra tavo drobatė?

— Kas tau darbo, bernyti,
Kas tau darbo, jaunasis,
O tai vis mano visos trys drobatės,
Žaliais šilkais rašytos,
O tai vis mano visos trys drobatės,
Žaliais šilkais rašytos.

— Bent pamaži, mergyte,
Bent pamaži, jaunoji,
O tai įpulsį į vandenužatį,
Ant dugnužio nugrimsi,
O tai įpulsį į vandenužatį,
Ant dugnužio nugrimsi.

— O jeib ir aš įpulsiu,
Ant dugnužio nugrimsiu,
Tai skydur lydur mano vainikėlis
Ant viršaus vandenėlio,
Tai skydur lydur mano vainikėlis
Ant viršaus vandenėlio.

* 2

Ten ant jūračių,
Ten ant maračių,
O čionai skalbė
Trys skalbėjatės,
O čionai skalbė
Trys skalbėjatės.

O jos skalbdamos,
Jos gaudžiai verkė,
Vis mane jauną,
Vis išvainojo,
Vis mane jauną,
Vis išvainojo.

Ar jūs vainojat,
Ar nevainojat,
Tą pačią vesiu,
Kurią ketinau,
Tą pačią vesiu,
Kurią ketinau.

Tai tu, paukšteli,
Raibas paukšteli,
Kam tu lakioji
Per mano kelią,
Kam tu lakioji
Per mano kelią.

Ir jau atjojo
Jauns jēgēriukas
Su nušveistāja
Savo flintate,
Su nušveistāja
Savo flintate.

O jo flintatē
Išgintavota
Ir sidabružiu
Yra lioduota,
Ir sidabružiu
Yra lioduota.

Kartytį šoviau,
Plunksnos dulkėjo,
Girios medačiai
Paūžterėjo,
Girios medačiai
Paūžterėjo.

O ir parvirto
Už pusketvirto,
Tai visa mano
Yra dalužė,
Tai visa mano
Yra dalužė.

O kai susėmiau,
Vos rieškutėlės,
Tai mano visas
Yr zopostėlis,
Tai mano visas
Yr zopostėlis.

3

Toli toli, labai toli
Penki brolužiai šieną piovė.

Ir nešė sesužė pusrytėlius.
Pirmoj rankoj pusrytėliai,
Antroj rankoj abrusėlis.

O ir aš sutikau du kazoku, du dvaroniu,
Ir jie ma atėmė pusrytėlius.
— Eikš šen, mergužė, laikyk žirgužį!

Paleidau žirgą šilais bėgt,
O aš jauna mergužė prie brolelio.

— Dėkavok, mergužė, mielam dievui,
Kad pribėgai prie brolelio.

Būtum' nusegę tavo vainikėlius,
Šilkų kaspinėlius,
Būtum' numovę aukso žiedą!

Tavo vainikėliu būtum' žirgus pašėrę,
Kaspinėliu būtum' kamanėles pasiūdę,
Aukso žiedu būtum' pentinėlius nusikaldę.

4

Pasistatyčiau naują svirnelę,
Įsidėdinčiau dėmantų langelį,
Pasižiūrėčiau, kur aria mano bernelis.

Bernužis aria lygųjį laukelį,
Pūdymą po kalneliu.

Ir eičiau, neščiau bernužiui pusrytėlį,
Aš ganyčiau berno šėmus jautelius.

Jau ma beganant berno šėmus jautelius,
Ir atvažiavo iš Berlyno bernelis.

— Eikš šen, mergyte, sėsk į juodą laivelį,
Aš tave vešiu per du šimtu mylelių.

Ir privažiovom tris vingrias upeles,
Ir apsistojo du juodbėriai žirgeliai.

— Ar tave mesiu, ar tavo vainikėlį,
Ar aš pats pulsiau, ar mesiu kepurėlę?
Nei tave mesiu, nei tavo vainikėlį.

VESTUVINĖS DAINOS

* 5

Per kalnelį, per aukštąjį
Saulužė tekėjo,
O pro stiklo langužėlį
Sesyte žiūrėjo,
O pro stiklo langužėlį
Sesyte žiūrėjo.

Aš mislijau, saulė teka,
Saulužė tekėjo,
O štai buvo brolytėlis
Balnužį uždėjęs,
O štai buvo brolytėlis
Balnužį uždėjęs.

— Ei brolyti raitelyti,
O kurgi rėdaisi?
— Ei sesyte nėgelkyte,
Josiu pas mergytę,
Ei sesyte nėgelkyte,
Josiu pas mergytę.

— Ei brolyti bijūnyti,
Ar toli mergytė?
— Ei sesyte nėgelkyte,
Tai toli mergytė,
Ei sesyte nėgelkyte,
Tai toli mergytė.

O kur auksas bei sidabras,
Čion mano uošveliai,
O kur perlai bei dymantai,
Čion mano mergytė,
O kur perlai bei dymantai,
Čion mano mergytė.

Čia žyd' rožės, nėgelkatės,
Briūnos bei raudonos;
Kaip nėgelkų raudonumas,
Mergytės skaistumas,
Kaip nėgelkų raudonumas,
Mergytės skaistumas.

* 6

Pirš man iš Danskos,
Iš Kesteryno,
Iš Klaipėdužės, iš Karaliaučiaus,
Iš Klaipėdužės, iš Karaliaučiaus.

Kad surokavau
Ant trijų šimtų,
Iš trijų šimtų viens tepatiko,
Iš trijų šimtų viens tepatiko.

Dailus žiūrėti,
Meilus kalbėti,
Į visą Preisą nēr kito tokio,
Į visą Preisą nēr kito tokio.

Laibs augumėlis,
Skaistus veidelis,
Į visą Preisą nēr kito tokio,
Į visą Preisą nēr kito tokio.

O kad jis stojos —
Kaip parašytas,
O kad jis mynė — kaip ant dakotų,
O kad jis mynė — kaip ant dakotų.

*** 7**

Ne tankiai jojau aš tuom kelačiu
Pro uošvužės dvarelį,
Žalių rūtų darželį.

O čion vaikščiojo jauna mergytė
Žaliam rūtų daržaty,
Tarp žaliųjų rūtačių.

O aš jai daviau labus rytačius,
O ji man nei žodačio,
Nei žodužio n'atsakė.

O aš jai kėliau ir kepurėlę,
Ji man nei vainikėlį,
Nei vainiką nekėlė.

— Ei mergyt mano, jaunoji mano,
Su kuom tu didžiavaisi,
Su kuom tu didžiavaisi?

O ar su tėvo didžiu turteliu,
Ar savo gražumėliu,
Ar žaliu vainikėliu?

— Ak, nei su tēvo didžiu turteliu,
Tikt savo gražumēliu
Bei žaliu vainikēliu.

— Juk aš ne prastas tēvo sūnytis,
Mamužēs užaugintas,
Vygužēj užvyguotas.

*** 8**

Šeriau žirgytį
Savo juodbėrytį,
Auginau mergytę
Svetimoj šalelėj,
Auginau mergytę
Svetimoj šalelėj.

— Kelk, sens tėveli,
Žabok man žirgelį,
Josiu pas mergytę,
Jauną nėgelkytę,
Josiu pas mergytę,
Jauną nėgelkytę.

— Labs ryts, labs vakars,
Uošvi bei uošvuže,
Ar namie mergytė,
Mano nėgelkytė,
Ar namie mergytė,
Mano nėgelkytė?

— Dėkui, ženteli,
Sėsk ir nuo žirgelio,
Pareis ir mergytė
Iš mėronų daržo,
Pareis ir mergytė
Iš mėronų daržo.

Parsinėš kvietkelių,
Vienų mėronėlių,
Aukso pumpurėliais,
Sidabro lapeliais.
Tai graži mergytė,
Mano nėgelkytė!

Per nedėlatę
Žirgytį šėriau,
Subatoje per dieną
Savo bėrą žirgytį
Aš peršukavau.

— Ei žirge žirge,
Žirgyti mano,
Bau nubėgsi, žirgyti,
Į pusantros adynėlės
Šimtą mylačių?

— Bėgti nubėgsiu,
Tikt nutrivosiu,
Jei neklampios pievatės,
Jei nevingrios upatės,
Tikt nutrivosiu.

Dar nenujojus,
Dar nenubėgus,
Ir išėjo uošvytis,
Ir atkėlė vartyčius,
Palinkterėjo.

— Ei žente žente,
Ženteli mano,

Kodėl tankiai nelankei,
Širdužatėj nelaikėi
Savo mergytę?

— Dabar lankysiu,
Širdy laikysiu,
Kas subatos vakarą,
Kas nedėlios rytą,
Šventoms dienatėms.

Apie sodelį
Sakalai žaidžia,
Vidury sodelio,
Tarp žaliųjų rūtelių,
Giest lakštingalėlis.

— Ei rūtos rūtos,
Rūtytės mano,
Aš jus daugiau neskinsiu,
Vainikėlį nepinsiu,
Jau nedėvėsiu!

Per nedėlaite
 Žirgytį šėriau,
 Subatoj per dieną,
 Per visą dienele
 Jį iššukavau.

Reiks man išjoti
 Nedėlios rytą,
 Bėgs mano žirgytis
 Į pusantro stundelio
 Dešimt mylelių.

— Ei žirgyti,
 Žirguti mano,
 Bau tiesūs keliukai,
 Ar ne vingrios upužės,
 Bau tu valiosi?

O kai pribėgau
 Uošvio kiemelį,
 Tai išėjęs uošvelis
 Man atkėlė vartelius:
 — Ei, *palūkėki!*

Ei žentyt žentyti,
 Žentyti mano,

Kodėl tankiaus nelankei,
Žoduko nelaikėi
Savo mergytei?

— Ei uošvi uošvi,
Uošvyti mano,
Labai tolims kelužis,
Labai vingrios upužės,
Pikt atkeliauti.

Aplink daržą
Žaid' lakštingalėliai,
Čiagi mano mergytė,
Čiagi mano jaunoji
Pin vainikėlį.

— Ei mergyte,
Mergyte mano,
Kam tu skynei rūtelių,
Kam tu pynei vainikėlį
Sau ant iškados?

Jau nebeskinsi
Tu tų rūtelių,
Jau nebepinsi
Tu vainikėlį,
Nei savo sesytę,
Savo mielaširdytę
Neberaudinsi.

* 11

Šunys loja, čia vėruoja,
Žiūrėk, merguž, kas atjoja,
Žiūrėk, merguž, kas atjoj?

Atjoj atjoj ans bernelis,
Po jam šoka bėrs žirgelis,
Po jam šoka bėrs žirgas.

— Labas vakaras, uošveli,
Ar namėje mergužėlė,
Ar namėje mergužėlė?

— Dėkui dėkui, žentuzėli,
Yr namėje mergužėlė,
Yr namėje mergužėlė.

Naujoj svirnoj, pas skrynelę,
Ten ji režo plonas drobės,
Ten ji režo plonas drobės.

— Eikš jį klausti, motinėle,
Ar bagotas bernytėlis,
Ar bagotas bernytis.

— Ei dukryte dukrytėle,
Tai bagotas bernytėlis,
Tai bagotas bernytis.

Jis apskaitē stalužēļ
Vienais rundais dorelēliais,
Vienais rundais doreliais.

Nei stokojo šeštokēliu,
Nei stokojo trečiokēliu,
Nei stokojo doreliu.

* 12

— Ei brolyt brolyt brolyt jaunasis mano,
Kur tu rėdaisi taip vėlai vakaružy?

Ar tu nujosi ant šilo prie mergyčių,
Ar tu nakvosí giružėj po liepužės?

— Joti nujosiu ant šilo prie mergyčių,
Aš nenakvosiu giružėj po liepužės.

— Ant ko atjojai, tu, didžturas bernyti,
Juk tu žinojai, kad aš vargi mergytė.

Ne mamužytė man kraitužį suklojo,
Ne tētužytis man svotbikę iškėlė.

Baltos rankužės man kraitužį suklojo,
Greitos kojužės man svotbikę iškėlė.

13

Ir parbėgo laivužis,
Parlaivavo valtužė
Pro mamytės buto vartus,
Pro stiklų langelius.

Ir išėjo ir iš laivo
Žvejytis bernytis,
Prašė meldė mamūžytės
Jaunąją dukrytę.

Dukrytėlė sakėsi,
Viena jauna žadama:
— Nežadėk man', mamūžyte,
Žvejyčiui bernyčiui!

Reiks ma anksti kelt,
Reiks ma vėlai gult,
Žvejytėliui draugalėliui
Žėgleliams suverpti.

Ir išėjo ir iš laivo
Žalnieriukas bernytis,
Prašė meldė mamūžytės
Jaunąją dukrytę.

Dukrytėlė sakėsi,
Viena jauna žadama:
— Jau žadėk man', mamužyte,
Žalnieriui bernyčiui!

Kad žalnierius girts pareis,
Man per kardą šokti reiks,
Nors už vartų pastovėsiu,
Tikt žiūponė būsiu!

14

Sédžiu už stalo,
Žiūriu per langą,
O kas atjoj
Aukštu kalnužiu?

Ak, atjoj atjoj
Trys žalnieružiai,
Nor' mano močiutę
Seną perkalbėt.

— Močiute mano,
Senoji mano,
Neleisk, neduok
Už žalnieružio!

O aš nemoku
Žalnierius lankyt,
Nei šviesų kardelį
Rankužėj laikyt.

Sédžiu už stalo,
Žiūriu per langą,
O kas atjoj
Žalia lankuže?

Ei, atjoj atjoj
Trys artojužiai,
Nor' mano močiutę
Seną perkalbėt.

— Močiute mano,
Senoji mano,
Tai leisk, tai duok
Už artojužio!

O aš ir moku
Artojus lankyt
Ir šėmą jautelį
Lankužėj ganyt.

* 15

— Mamužyte senolyte,
[Mamužyte senolyte],
Meiliai meiliai mane užauginai,
Tik nemeiliai mane pažadėjai.

Pažadėjai žalnieriukui,
Žalnieriukui bernužyčiui,
Už žalnieriaus neisiu, nei tekėsiu,
Nei žalnieriaus vartus nevarstysiu.

Ar žalnieriaus n'išmislyta,
Žalnieriuko n'išdūmota,
Karčiamužėj gerti, aldavoti,
Su šinkarka šokti, liustavoti.

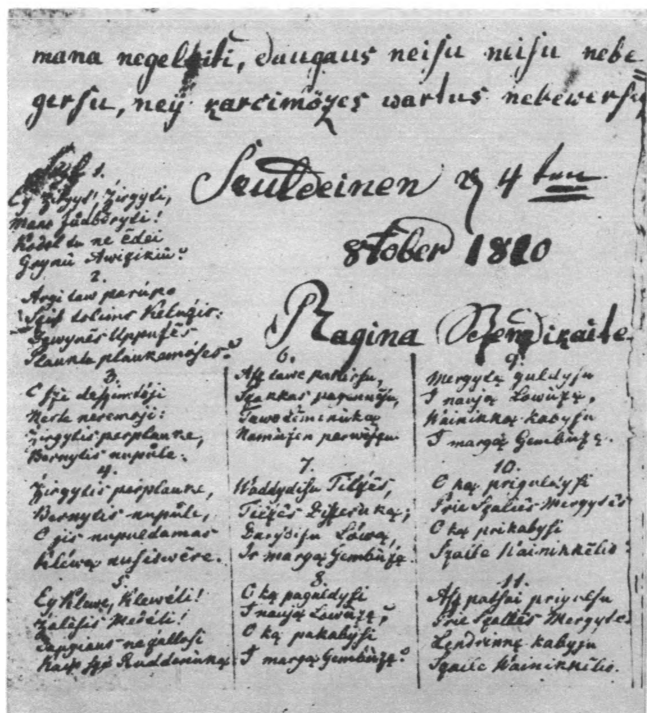
Ką bernytis bemislijęs,
Ką jaunasis bedūmojęs,
Aukso žiedą žiedą bekaldinąs
Ir vardelį mano bemušdinąs.

— Nei tu kaldink tą žiedelį,
Nei supūstyk dakotėlį —
Aš tą n'imsiu n'imsiu, nei dėvėsiu,
Nei ant baltų rankužių nemausiu.

Kad tu būtum pirma sakęs,
Ben žoduką man ištarsęs,
Tai aš būčiau ėmus ir dėvėjus
Ir su tavim, bernyt, suderėjus.

Juk aš gausiu ir geresnį,
Nekaip tave, girtuoklėlį,
Kurio šimtai šimtai yr išduoti,
O jau tavo seniai pragirtuoti.

— Apsimislyk, mergužyte,
Miela mano nėgelkyte,
Daugiau neisiu neisiu, nebegersiu,
Nei karčiamužės vartus nebeversiu.

E. Budriaus atsiųstų L. Rėzai rankraščių puslapis su R. Bendikaitės (Bendikaitikės) užrašytos dainos „Mamužyte senolyte, meiliai meiliai mane užauginai“ (Nr. 15) pabaiga, R. Bendikaitės (Bendikaitikės) parašu ir su E. Budriaus perrašytu R. Bendikaitės (Bendikaitikės) pateiktos dainos „Ei žirgyt žirgyti, mano juodbėryti“ (Nr. 55) tekstu

Jojau šenai, jojau tenai,
Niekur neprijojau,
Niekur neprilaikiau.

Ir prijojau šaltinėlių,
Čia pagirdžiau žirgužėlių,
Mano juodbėrėlių.

Kai pagirdžiau, juo gražesnis,
Kai užsėdau, juo mudresnis
Mano juodbėrėlis.

— Tič, neverki, mergužyte,
Suderėjus bernužytį,
Arti nemokantį!

Prisiverksi tas dienas,
Kad maldysi kaimynačius
Žagružes taisyti.

Nei jautačiai ne kaip kitų,
Nei žagratės ne kaip žmonių
To šelmio bernyčio.

17

Ei, dreba dreba bėras žirgytis,
Po manimi stovėdams,
Taip tu drebėsi, mano mergyte,
Kai mano valioj būsi!

Aš nusivysiu sau botagėlį
Šešių šimtų striūnačių,
Aš išmokysiu savo mergele
Sparų darbelį dirbti.

Anytai lenktis, šeimyną dengti,
Ma plonai drobę verpti,
Ma anksti kelti, ma vėlai gulti,
Ma ūmai ugnį kurti.

Skamba kanklės ir varinėlės.

— — — — —
— — — — —

Mano močiutė gaudžiai verkia:

— Aš vakar girta buvau,

Dukružę pažadėjau,

O jau šiandien išsipagiriojau,

Dukružės pagailo.

Aš susikviečiau visą giminėlę.

Einu prie bačkos, einu prie antros —

Bačkužės garsiai skamba,

Eina namo jauni svetužiai.

*** 19**

Aš nusiečiau į tą kiemužį,
Kur stovi jaunimužis,
Aš nusiečiau į tą kiemužį,
Kur stovi jaunimužis.

O pasisėsčiau pas kakalužį
Žemiausioj vietužėj,
O pasisėsčiau pas kakalužį
Žemiausioj vietužėj.

Įsižiūrėsiu, įsiveizdėsiu,
Kur aug mano mergytė,
Įsižiūrėsiu, įsiveizdėsiu,
Kur aug mano mergytė.

— Eikš eikš, mergyte, visų jauniausia,
Ką aš tau jaunai pirksiu,
Eikš eikš, mergyte, visų jauniausia,
Ką aš tau jaunai pirksiu.

Ar aš tau pirksiu aukso žiedelį,
Ar juodą vainikėlį,
Ar aš tau pirksiu aukso žiedelį,
Ar juodą vainikėlį?

— Jei iš meilužės, geros valužės,
Pirk juodą vainikėlį,
Jei iš meilužės, geros valužės,
Pirk juodą vainikėlį.

O jei iš pikto, rūstos širdužės,
Velykis pats dėvėjęs,
O jei iš pikto, rūstos širdužės,
Velykis pats dėvėjęs.

Bus permėčiota visą amželį:
„Mano pirktais dėvėjai!“
Bus permėčiota visą amželį:
„Mano pirktais dėvėjai!“

Pakelėj pakelėj
Linužius roviau,
Atjojo bernytis
Ir mane sveikin.

— Jau aš tau padėsiu
Linužius rauti,
Pas tavo tėvelį
Gėriau ir valgiau.

— Nenoriu nenoriu,
Eik tikt, berneli,
Dievužis padės man
Linužius rauti.

Atjoki, bernyti,
Seredos rytą,
Rasi tad širdužę
Jau sumislytą.

Atjojo bernytis
Seredos rytą,
Širdužę nerado
Jau sumislytą.

— Kur dèsiu, mergyte,
Bèrą žirgelį,
Kur dèsiu, jaunoji,
Aukso žiedelį?

— Leisk bèrą žirgelį
Į pūdymėlį,
Mesk aukso žiedelį
Į rūdynėlį.

Atjoki, bernyti,
Subatos rytą,
Tai rasi širdužę
Jau sumislytą.

— Kur dèsiu, mergyte,
Bèrą žirgelį,
Kur mausiu, mergyte,
Aukso žiedelį?

— Leisk bèrą žirgelį
Į rūtų daržą,
Mauk aukso žiedelį
Ant baltos rankos.

Težvengia žirgelis
Po pūdymėlį,
Terūdij žiedelis
Po rūdynėlį.

— Mamuže mano, senoji mano,
 Mamuže mano, senoji mano,
 Ar negailėjais, kad pažadėjai,
 Ar negailėjais, kad pažadėjai?
 Gailėkis, mamužyte, mano gaudžių ašarėlių,
 Gailėkis, mamužyte, mano gaudžių ašarėlių!

Gana baltai prausei, į plonus siaustei,
 Gana baltai prausei, į plonus siaustei,
 Ar aš tau nemylima, ar aš tau nekenčiama,
 Ar aš tau nemylima, ar aš tau nekenčiama?

— Gaidys pragydo, rožė pražydo,
 Gaidys pragydo, rožė pražydo,
 Išauš ir tau, sesyte, jau paskujė dienužė,
 Išauš ir tau, sesyte, jau paskujė dienužė!

Krint medžio lapai, krint obuolėliai,
 Krint medžio lapai, krint obuolėliai,
 Nukris ir tau, sesyte, jau jaunosios dienužės,
 Nukris ir tau, sesyte, jau jaunosios dienužės!

— Geltons smuikelis, didis pulkelis,
 Geltons smuikelis, didis pulkelis
 Man jaunai palydėti, mamužei pamylėti,
 Man jaunai palydėti, mamužei pamylėti.

Kieno tie dvarai margiejie,
Vyšnių sodeliai žaliejie?

Eina močiutė per kiemą,
Kelia dukružę:

— Kelk kelk, dukryte,
Ir atsikėlus nestovėk!

Kai nueisi pas anytėlę,
Ten rasi ne močiutę.

Kelsi rytelį nekeliamą,
Kursi ugnelę neliepiamą.

Tankiai meiliai močiutę garbavosi,
Kai užsimirši, bedainuosi.

Kai atsiminsi, beraudosi,
Tankiai meiliai močiutę garbavosi.

* 23

Atvažiuoj mergytė
Žaliu vieškelačiu,
Vaikščioj bernytis
Žirgužių stonatėj,
Vaikščioj bernytis
Žirgužių stonatėj.

Jis vaikščiodamas,
Jis graudžiai verkė,
Per ašarėles
Žirgužių nematė,
Per ašarėles
Žirgužių nematė.

Aš apstabdyčiau
Bėruosius žirgačius,
Ogi aš jo klausčiau,
O ko verk bernytis,
Ogi aš jo klausčiau,
O ko verk bernytis.

— O ar tau gaila
Tėtužį palikti,
Argi tau labai gaila
Plieno pentinėlio,
Argi tau labai gaila
Plieno pentinėlio?

— Ne tiek man gaila
Tėtužį palikti,
Tikt man labai gaila
Plieno pentinėlio,
Tikt man labai gaila
Plieno pentinėlio.

Senąjį tėvelį
Aš ir vėl lankysiu,
Plieno pentinėį
Daugiau nesagiosiu,
Bėrąjį žirgą
Daugiau nemundrinsiu.

Atjoj bernytis
Žaliu vieškelačiu,
Vaikščioj mergytė
Rūtyčių daržaty,
Vaikščioj mergytė
Rūtyčių daržaty.

Ji vaikščiodama
Labai graudžiai verkė,
Per ašarates
Rūtyčių nematė,
Per ašarates
Rūtyčių nematė.

Aš prikabinsiu
Žirgą prie vežimo,
Ogi aš jos klausčiau,
O ko verk mergytė,
Ogi aš jos klausčiau,
O ko verk mergytė.

* 24

Toli, taip toli mane jauną nuleido,
Toli, taip toli, per du šimtu mylačių.

Vieną šimtatį šiuo plynuoju laukeliu,
Antrą šimtatį per šią žalią girelę.

Per tą girelę bei srovingą upatę,
Per tą upatę trys variniai tilteliai.

Šalia tiltelio stov žalioji ievalė,
O ta ievalė baltu žiedu žydėjo.

Po ta ievalė vaikščioj jauna mergytė,
Ji vaikščiodama ievos žiedelius rinko.

O ji rinkdama sau vainikėlį pynė,
O ji pindama su mamuze kalbėjo:

— Brangus, tai brangus tas mano vainikėlis,
Brangus, tai brangus — du šimtu dorelačių.

Aš atsisakiau savo motinėlei
Nuo pusės meto šios vasarėlės.

Samdykie, močiute, sau audėjėlę,
Linužių verpėjėlę.

Jau gana verpia baltųjų linelių,
Jau gana audžiau plonųjų drobelių.

Jau gana žalio vario muštuvėlio,
Šilkų nytelių, nendrių šaudyklėlės.

Jau gana grėbiau kalne kvietelių,
Aš prisinešiojau kviečių pėdelių.

Jau gana grėbiau lankos šienelį,
Aš prisinešiojau naująją grėblelį.

Aš atsisakiau savo tétužėliui
Nuo pusės meto šios vasarėlės.

Jau gana ariau lygųjų laukelį,
Aš prisinešiojau naująją žagrelę.

Samdyk, tétužėli, samdyk, senasis,
Sau artojėlį, laukelio valdonį.

Jau gana pioviau lankužės šienelį,
Aš prisinešiojau naująją dalgele.

— Dainuok, sesyte,
Ko nedainuojį,
Ko rymai ant rankelių?
Rankelės užrymos.

— Kur aš dainuosiu,
Kur linksma būsiu,
Yr darže iškada,
Daržely iškadužė.

Rūtos numintos,
Rožės nuskintos,
Lelijos išlankstytos,
Rasužė nubarstyta.

O ir aš pati
Vos išsilaikiau
Po rūtų pašakėliu,
Po juodu vainikėliu.

— Dainuok, brolyti,
Ko nedainuojį,
Ko rymai ant rankelių?
Rankelės užrymos.

— Kur aš dainuosiu,
Kur linksmas būsiu,
Yr laive iškada,
Laively iškadužė.

Ledai sukūlē
Juodą laivelį,
Kruša mušė žėglelį
Ir juodą paragėlį.

O ir aš patsai
Vos išsilaikiau
Po juoda kepurėle.

Kur mūsų sesužė stovėjo,
Su jaunu bernužiu kalbėjo.

— O ko verki tu, mūsų sesyte,
Ar ne pirmos tavo dienužėlės,
Ar ne jaunas tavo bernužėlis?

— Jeib ir jaunas mano bernužėlis,
Man labai gaila, nuo močiutės šalin einant.

Išein močiutė iš aukštų svirnių,
Išsineša vainikėlį rankoj.

— Jūs, mano vainikėliai,
Jūs su manim toli keliausit!

O kur mūsų brolužis stovėjo,
Su jaunąja mergužė kalbėjo,
Čia pražydo gražus bijūnėlis,
Ašarėlių žemužė nekėlė.

— O ko verki tu, mūsų brolyti,
O ko verki tu, mūsų jaunasis,
Ar ne pirmos tavo dienužėlės,
Ar ne jauna tavo mergužėlė?

— Jeib ir jauna mano mergužėlė,
Man labai gaila, nuo tėvužio šalin einant.

Išein tėvužis iš aukšto stonelio,
Išsineša pentinėlius rankoj.

— Jūs, mano pentinėliai,
Jūs su manim toli keliausit!

Sugavau zylę zylelę,
Sugavau zylę zylelę
Į savo baltas rankeles,
Į savo baltas rankeles.

Įleidau zylę zylelę,
Įleidau zylę zylelę
Į savo rūtų darželį,
Į savo rūtų darželį.

— Žiūrėk, mergyte, pro langą,
Žiūrėk, mergyte, pro langą,
Ką dirb zylelė daržely,
Ką dirb zylelė daržely.

Zylelė rūtytes skynė,
Zylelė rūtytes skynė,
Mergytė vainiką pynė,
Mergytė vainiką pynė.

Mergytė miego susnūdo,
Mergytė miego susnūdo,
Zylė iš daržo išsprūdo,
Zylė iš daržo išsprūdo.

Sugavau strazdą strazdelį,
Sugavau strazdą strazdelį
Į savo baltas rankeles,
Į savo baltas rankeles.

Įleidau strazdą strazdelį,
Įleidau strazdą strazdelį
Į savo naują strajelę,
Į savo naują strajelę.

— Žiūrėk, bernyti, pro langą,
Žiūrėk, bernyti, pro langą,
Ką dirb strazdelis strajelėj,
Ką dirb strazdelis strajelėj.

Strazdužis šienužį pešė,
Strazdužis šienužį pešė,
Bernytis žirgužį šėrė,
Bernytis žirgužį šėrė.

Bernytis miego susnūdo,
Bernytis miego susnūdo,
Strazdas iš strajos išsprūdo,
Strazdas iš strajos išsprūdo.

Jūs, šneideružiai,
 Jūs, mano broleliai,
 Jūs, šneideružiai,
 Jūs, mano balti broleliai,
 Jūs ma pasiūkit
 Žalių šilkų vystelį.

Susišniūruočiau,
 Kad graži laiba būčiau.

Žiūrit nežiūrit [i] mane,
 Jauni berneliai,
 Jūs žinot patys,
 Kad aš turiu bernelį.

Per lauką jojant,
 Kepuružę kels;
 Kas mane palydės,
 Kas kepuružę parneš?

Lydės mane brolužėliai
 Ir kiemo draugalėliai;
 Kai jūs parnešit mano kepurėlę,
 Kabinkit į stonę žirgelių.

* 30

Septyni rūtų lapukai,
Devyni jauni svetukai.

Visus devynis išleidau,
Kol savo jauno sulaukiau.

Prijojo pilns kiems bernyčių,
Surišo žirgus prie tvoros.

Žirgai tvorelę išlenkė,
Įleido tarnus į daržą.

Tarnai rūtytes numynė.
Bėgsiu per dvarą tekina,

Guosiuos mamužei verkdamą.
— Ryžkis, dukryte, žinokis!

*** 31**

Stov žirgytis pažabotas,
Stov bėrasis pabalnotas,
Ogi jau seniai čėsas
Brolyčiui išjoti,
Ogi jau seniai čėsas
Brolyčiui išjoti.

Seniai būčiau jau išjojęs,
Seniai jau mergos ieškojęs,
Ale tikt aukštai kaba
Plieno pentinėliai,
Ale tikt aukštai kaba
Plieno pentinėliai.

Kad išeitų tētužytis,
Kad išeitų mielširdytis
Arba kad ir išneštų
Plieno pentinėlius,
Arba kad ir išneštų
Plieno pentinėlius.

Ir išėjo tētužytis,
Ir išėjo mielširdytis,
Ogi jau ir išnešė
Plieno pentinėlius,
Ogi jau ir išnešė
Plieno pentinėlius.

— Jau sudievu, tētužyti,
Jau sudievu, mielširdyti,
Ogi jau nu sudievu,
Visa gimate,
Ogi jau nu sudievu,
Visa gimate!

Stov žirgyčiai pažaboti,
Stov bėriejai pakinkyti,
Ogi jau seniai čėsas
Sesytei važiuoti,
Ogi jau seniai čėsas
Sesytei važiuoti.

Seniai būčiau išvažiavus,
Seniai būčiau iškeliavus,
Bet labai aukštai kaba
Žalias vainikėlis,
Bet labai aukštai kaba
Žalias vainikėlis.

Kad išeitų mamužytė,
Kad išeitų mielširdytė,
Ogi kad ir išneštų
Žalią vainikėlį,
Ogi kad ir išneštų
Žalią vainikėlį.

Ir išėjo mamužytė,
Ir išėjo mielširdytė,
Ogi jau ir išnešė
Žalią vainikėlį,
Ogi jau ir išnešė
Žalią vainikėlį.

— Jau sudievu, mamužyte,
Jau sudievu, mielširdyte,
Ogi jau nu sudievu,
Visa gimate,
Ogi jau nu sudievu,
Visa gimate.

Paukštelis sakalėlis
 Tai aukštai lakioja,
 Kad galėčiau jį vilioti
 Į savo svirnelę.

— Paukšteli sakalėli,
 Sakyk man ką gera.
 — Rods, sakyti pasakysiu
 Nelabai negera:
 O jau tavo mergužėlę
 Kitsai suderėjo.

— Žabok, tarne, bėrą žirgą,
 Josiu ir aš drauge.

Kad įėjo į bažnyčią —
 Ganca jumprovatė,
 Kad ji sėdo baltam suole —
 Žalia žiūponatė.

Užtekėjo mėnesėlis
 Tarp dviejų žvaigždelių,
 Sėdi mano mergužėlė
 Tarp dviejų mošelių.

Kad ji ėjo venčiavotis,
Stosiu ir aš drauge:
— Atduok, mano mergužėle,
Aukso žiedą, kur aš tau pirkau.

— Eik šalin, mano *bernužėli*,
Neraudink širdelę,
Verkia mano širdužėlė
Ne tavo raudinama.

* 33

Jau aušt aušružė,
Žadin mamužė:
— Kelkis, jauna mergyt!

Dar n'atsikėlus
Klausiau mamužės:
— Kur dėjai vainikėlį?

— O aš įdaviau
Vainikytį tavo
Kieme jaunam bernyčiui.

— Ei bernyt bernyt,
Bernyti mano,
Kur dėjai vainikėlį?

— O aš įmečiau
Vainikytį tavo
Į srovingą upužę!

Vainikytis plaukia,
Gulbikės šaukia,
Tai man gražu klausyt!

Įsižiūrėkis,
Mergyte mano,
Kaip dreba bėrs žirgytis.

Taip tu drebėsi,
Mergyte mano,
Kad mano valioj būsi.

Į penkis metus
Tave nebausiu,
Pakolei apsidžiaugsiu.

— Ar taip kalbėjai,
Šelmi bernyti,
Kol mane perkalbėjai?

Neketinai bausti,
Ketinai pajausti,
Ant rankužių nešiot.

Nepūskit, vėjužiai,
 Neūžkit, medužiai,
 Kad aš išgirsčiau
 Savo sesytę
 Laukužiu parvažiuojant.

Sesytė keliauj,
 Brolyčiai šalia
 Jodami, klykaudami,
 Sesytę maldydami:

— Neverk, mano sesyte,
 Tu prisiverksi
 Rytoj rytatį
 Anytėlės klėtatėj.

Kels tavo vainikėlį,
 Dės nuometėlį,
 Ne prie mergačių,
 Prie moteračių,
 Prie didžiojo pulkelio.

Perša piršlužiai,
 Velij žmonelės
 Slūžauninę mergytę.

N'atboju nieko,
 Nei slūžauninkės,
 Kad širdužei patinka!

Išleidau sūnytį,
Išleidau jaunąjį,
Išleidau artojatį.

— Sugrįški, sūnyti,
Sugrįški, jaunasis,
Sugrįški, artojati!

— Negrįšiu, tėvyti,
Negrįšiu, senasis,
Negrįšiu artojatis.

Čia nėra žagračių,
Nei margų jautaičių,
Nei plieno noragaičių.

Ten rasiu žagračių
Ir margų jautaičių,
Ir plieno noragaičių.

Išleidau dukrytę,
Išleidau jaunąją,
Išleidau audėjatę.

— Sugriški, dukryte,
Sugrižki, jaunoji,
Sugrižki, audėjate!

— Negrišiu, mamyte,
Negrišiu, senoji,
Negrišiu audėjatė.

Čia nėra staklačių,
Nei plonų drobačių,
Nei klevo šaudyklačių.

Ten rasiu staklačių
Ir plonų drobačių,
Ir klevo šaudyklačių.

Alutį gėriau, gražiai dainavau,
Tame aluty dyvina spurgelė,
O tai išrašė mano veidačius.

[Ant] tėvelio dvaro aužuolai augo
Devynioms šakoms.

Kožnoj šakelėj aukso spurgelė,
O viršūnėlė laiba.

Kukavo rytą ir vakaratį,
Ik iškukavo tėvo dukrytę,
Tėvo dukrytę, brolio sesytę,
Senos močiutės pasiuntinėlę.

*** 37**

Strazde strazdeli,
Raibas paukšteli,
Nešokinėk per kelią!

Turiu flintelę
Užgintavotą,
Sidabrėliu lioduotą.

Sykelį šoviau,
Plunksnos dulkėjo,
Žemužė padrebėjo.

Antrą kai šoviau,
Jau nebekėlei,
Giružė užterėjo.

O užkit gauskit,
Girioj medeliai,
Maži mano brolyčiai.

O užaugš užaugš
Mano brolyčiai,
Iškirs girioj medelius.

Giružėj kirto,
Giružėj tašė,
Pagiružy sutašė.

Pasikurdinkis
Margą dvarelį
Ant plačio vieškelėlio.

Ant kiek kampo
Po alyvėlę
Su devynioms šakelėms.

Į viršūnėlę
Po gegužėlę
Kas rytužį kukavo.

Tol ji kukavo,
Kol iškukavo
Dukrytę nuo mamųžės.

O eisiu eisiu
Į tą žemelę,
Kur gyven be darbo.

Persitraukdinsiu
Žalią šilkėlį
Per jūrės, per maružės.

Tai aš nueisiu
Į tą žemelę,
Kur gyven be darbo.

Po velėnėlės,
Po smilginėlės,
Čia gyven be darbo.

* 38

Nekukuok, *gegele*,
Nei lakštingalėli,
Po mamužės žalią sodą,
Po stiklo langeliu,
Po mamužės žalią sodą,
Po stiklo langeliu.

Nekukuok, *gegele*,
Nei lakštingalėli,
Nebudinkit dukružytę,
Svirnužėj bemiegant,
Nebudinkit dukružytę,
Svirnužėj bemiegant.

— Ui mamužė mano,
Ui senoji mano,
Puolė mano vainikėlis
Kiemo vidurėly,
Puolė mano vainikėlis
Kiemo vidurėly.

[Ui mamužė mano,
Ui senoji mano],
Priduok manei vainikėlį
Į baltas rankužes,
Priduok manei vainikėlį
Į baltas rankužes.

Vainikėlį davė,
Pati graudžiai verkė:
— Bau sugrįši, dukružyte,
Bau slaugysi mane,
Bau sugrįši, dukružyte,
Bau slaugysi mane?

— Grįžti nebsugrįšiu,
Slaugyt nebslaugysiu,
Parsiuntinsiu vainikėlį
Mažiausiai sesytei,
Parsiuntinsiu vainikėlį
Mažiausiai sesytei.

Ui sesyte mano,
Ui jaunoji mano,
Dėvėk mano vainikėlį
Per savo amželį,
Dėvėk mano vainikėlį
Per savo amželį!

[Ui sesyte mano,
Ui jaunoji mano],
O aš vargo mergužytė
Į vargus įpuoliau,
O aš vargo mergužytė
Į vargus įpuoliau.

Juodos mano rankos
Nuo sunkių darbelių,
Skaistas mano veidužėlis
Nuo sunkių darbelių,
Skaistas mano veidužėlis
Nuo sunkių darbelių.

Kad pas močiutę buvau,
Močiutė nemylėjo,
O jau kai dabar turiu šalin eiti,
Močiutei ir pagailo.

Aš į vežimą sėdau,
Brolis vartus atkėlė:
— Ei, sugrįžk sugrįžk, mano sesyte,
Močiutė graudžiai verkia!

— O aš daugiau negrįšiu negrįšiu,
Žirgužių negrąžinsiu,
Aš ašarėlėms, savo gailūnėlėms,
Kelužio nepažinsiu.

* 40

Ežere vanduo liūliavo,
Žali karklynai lingavo,
Žali karklynai lingavo.

Ketinai, šelmi, parvesti,
Per savo mielą laikyti,
Per savo mielą laikyti.

Jau dabar keta atmesti,
Į purvynužį apminti,
Į purvynužį apminti.

Būtumbei, šelmi, prapuolęs,
Ne mane jauną viliojęs,
Ne mane jauną viliojęs.

Prarijai, šelmi, žodačius,
Kaip galvijūžis žolates,
Kaip galvijūžis žolates.

Misingės būbnais būbnavai,
Geltonais smuikais smuikavai,
Geltonais smuikais smuikavai.

Siūbavo laivas ant vandens,
Šilkų žėglačiai miestaty,
Šilkų žėglačiai miestaty.

Tai gražu gerti, kad mylès,
Gražu pareiti, kad lydès,
Gražu pareiti, kad lydès.

Lydi brolyčiai per lauką,
Jauni švogarėliai per antrą,
Jauni švogarėliai per antrą.

*** 41**

Pajūrėly, pamarėly
Du kazokai gražiai šoka,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Du kazokai gražiai šoka,
Nor' tėvelį perkalbėti,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Nor' tėvelį perkalbėti
Ir dukrytę pavilioti,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Jau tėvelį perkalbėjo
Ir dukrytę paviliojo,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Mūs sesytę vežte vežė,
Vainikėlį rankoj nešė,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Į karietą įsodino,
Per tris laukus nuveždino,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pirmą lauką privažiavo,
Tai sesytė smūtna buvo,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Antrą lauką privažiavo,
Tai sesytė graudžiai verkė,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Trečią lauką privažiavo,
Tai sesytė jau prašneko,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

— Vis kitaip pas mus, brolyčiai,
Vis kitaip, ir raitelyčiai,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pas mus upė vynu teka,
Ir brolyčiai meiliai šneka,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pas mus stubos vis mūrinės,
Ir langeliai zerkoliniai,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pas mus stalai vis uoliniai
Ir stikleliai sidabriniai,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pas mus kragai apipinti
Ir krūzeliai išgražinti,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pas mus alus vis briūnasis
Ir brangvynas geltonasis,
Judžajo judžajo, o dėl ko,
Judžajo judžajo, o dėl ko?

Pas mus broliai vis kitokie,
Raitelėliai vis kitokie,
Judžajo judžajo, štai dėl to,
Judžajo judžajo, štai dėl to!

*** 42**

Nepūskite, vėjeliai,
Neūžkite, medeliai,
Kad bent išgirsčiau ar pamatyčiau
Sesytę atvažiuojant.

Lygum keliu važiavo,
Brolyčiai šalimis jojo,
O jie jodami ir krykštaudami,
Sesytę raudindami.

— Tič, neverkie, sesyte,
Tič, neverkie, mergyte,
Dar prisiverksi rytoj rytatį
Anytužės klėtatėj.

Būk linksma, mergužate,
Kol pr'eisime klėtatę,
Segs burtikėles, dės mučytėlę,
Kels iš mergų suolelio.

Tos mano burtikėlės,
Tos mano šilkinėlės,
Kaip rodos žiūrint painiai uždėti,
Ale lengvos dėvėti.

Ta mano mučytėlė,
Ta mano samatinėlė,
Kaip rodos žiūrint pigi uždėti,
Ale sunki dėvėti.

* 43

— Tekėk, mergyte, tekėk, jaunoji,
Už mane jauną, už šiporėlį,
Už mane jauną, už šiporėlį.

Po mano tėvo, tētužio vartais,
O čia tekėjo briūns rinčvynėlis,
O čia tekėjo briūns rinčvynėlis.

— Po tavo tėvo, tētužio vartais,
O čia tekėjo ruds rūdynėlis,
Aplink kraštačius graudžios ašaratės.

— Eikš eikš, mergyte, sėsk į laivelį,
Tai mudu bėgsva jūrių maratėms,
Tai mudu bėgsva jūrių maratėms.

O ir pribėgau Gilijos kiemą,
O ir pragydo raibi gaidačiai,
O ir pralojo margi kurtačiai.

Išeit mergytė, išeit jaunoji,
Ji klausinėjo, kas tai vargatis,
Ji klausinėjo, kas tai vargatis.

— Tekėk, mergyte, tekėk, jaunoji,
Tai tu žinosi, kas tai vargatis,
Tai tu žinosi, kas tai vargatis.

— Pas motinėlę vynužiu prausiaus,
Pas anytėlę nė vandenėlio,
Pas anytėlę nė vandenėlio.

Pas motinėlę į šilkus šluosčiaus,
Pas anytėlę nė abrūsėlio,
Pas anytėlę nė abrūsėlio.

Pas motinėlę šilkų kleidelės,
Pas anytėlę nė kedelėlio,
Pas anytėlę nė kedelėlio.

Pas motinėlę šliurės klapčiojo,
Pas anytėlę basa dėvėjau,
Pas anytėlę basa dėvėjau.

Pas motinėlę: rylužė ralė,
Pas anytėlę: oi oi oi, bėdos,
Pas anytėlę: oi oi oi, bėdos.

* 44

Ei, kieno kieno žalias kiemelis,
Ei, kieno kieno žalias kiemelis,
Žalio vario varteliai, misinginiai rakteliai,
Žalio vario varteliai, misinginiai rakteliai?

Ei, tai yr, tai yr senos mamužės,
Ei, tai yr, tai yr senos mamužės
Žalio vario varteliai, misinginiai rakteliai,
Žalio vario varteliai, misinginiai rakteliai.

Įeit mamužė į naują svirnę,
Įeit mamužė į naują svirnę,
Nerand savo dukrytės, nei margosios spintužės,
Nerand savo dukrytės, nei margosios spintužės.

Tai verkė verkė sena mamužė,
Tai verkė verkė sena mamužė,
Gail' jaunosios dukrytės su jaunučiu bernyčiu,
Gail' jaunosios dukrytės su jaunučiu bernyčiu.

— Ei, neverk neverk, sena mamužė,
Ei, neverk neverk, sena mamužė,
Juk aš ir vėl sugrįšiu su jaunučiu bernyčiu,
Juk aš ir vėl sugrįšiu su jaunučiu bernyčiu.

— Ei, negrižk negrižk, dukryte mano,
Ei, negrižk negrižk, dukryte mano,
Bandyk vargelį vargti su jaunuoju bernyčiu,
Bandyk vargelį vargti su jaunuoju bernyčiu.

Audus neaudus, dukryte,
 Klojus neklojus kraitužį;
 Patol aš n'įseisiu
 Nuo savo mamužės,
 Pakol išausiu plonas drobeles.

Kaipo pradėjau jau austi,
 Plonas drobeles dūzginti,
 Tai lakstė lakstė
 Margs šaudyklėlis
 Po šių baltųjų mano rankelių.

Kaipo sudėjau kraitužį
 Į savo margą skrynelę,
 Tai pasidžiaugė
 Senoji mamužė,
 Linksma stovėdama man prie šalies.

Bet kai man reik išvažiuoti,
 Margą skrynelę išvežti,
 Verkte verkia
 Sena mamužė,
 Smūtna stovėdama man prie šalies.

— Tič, neverk, mano mamužė,
 Ramdyk tu savo širdelę,
 Juk aš nei pirma, nei paskutinė,
 Dar pasilieka tau sesučių daugiau.

Einu per kiemelį
 Į naują svirnelį,
 Randu savo močiutę,
 Didiai n'atspėjančią,—

Skrynužes bevožiant,
 Drobužes berėžiant.

— Ko tu verki,
 Tu, mano močiute,
 Ko tu verki,
 Tu, mano senoji,
 Ko tu taip dūsauji
 Anksti rytelių?

— O ko aš neverksiu,
 Ko aš nedūsausiu,
 Jau rytoj išleisiu
 Jauniausią dukrelę.

Einu per kiemelį
 Į naują butelį,
 Randu savo tėtuzėlį,
 Didiai n'atspėjantį,—

Alutį bedarant,
Midutį bemiešiant,
Savo sengalvėlį
Graudžiai beverkiant.

— O ko tu verki,
Tu, mano tėveli,
Tu, mano senasis?

— O kur aš neverksiu,
Kur aš neraudosiu,
Jau rytoj išleisiu
Jauniausią sūnytį.

*** 47**

Kad aš turėjau dvi sesytėles,
Abidvi audėjates,
Abidvi audėjates.

Kad jiedvi audė plonas drobates
Į naująsias staklates,
Į naująsias staklates.

Staklės tūzgeno, nytys blizgavo,
Jiedvi gražiai dainavo,
Jiedvi gražiai dainavo.

— Ei, tilkit [tilkit] jūs, bagotiejie,
Dėl muma vargdienėlių,
Dėl muma vargdienėlių.

Kad aš išėsiu iš to kiemelio,
Paliksiu jums ruimelį,
Paliksiu jums ruimelį.

Kad aš išėsiu, skrynias išvešiu,
Paliksiu jums vietele,
Paliksiu jums vietele.

Į skrynių vietas rūtų nesėste,
Nei skinste, nei ravėste,
Nei skinste, nei ravėste.

Į mano vietą mergą samdyste,
Brangias algas mokėste,
Brangias algas mokėste.

Kad aš nueisiu šimtą mylačių,
Už jūrių, už maračių,
Už jūrių, už maračių.

Už jūrių marių, už vandenėlių,
Čia aug žalia liepelė,
Čia aug žalia liepelė.

Liepužė augo, lapai žaliavo,
Viršūnužė lingavo,
Viršūnužė lingavo.

Oi oi oi dieve, miels dievulėli,
Vargios mano dieneelės,
Vargios mano dieneelės.

O dar vargesnės jūrių žuvelės
Seklume vandenėlio,
Seklume vandenėlio.

Gerkit, broliai, vis aplink,
Raitelėliai, vis aplink!

Sutems tamsi naktųžėlė,
Sudirgs dargus orųžėlis,
Kur aš pernaktvosiu,
Kur aš nakvynėlę gausiu?

Jaučiu kieme mergužėlę
Ir jauniausias svainužėles,
Mergos margi priegalvėliai,
Svainės šilkų patalėliai.

— Pasitrauk, mergyte,
Ten aš pernaktvosiu,
Nakvynužę laikysiu!

Kaip aš veikiai išmiegosiu,
Taip aš veikiai vėl išjosisiu.

Pro vartužius jodams,
Kepurėlę kelsiu —
Jau sudievu, mergužėle,
Ir jaunoji svainužėle!

Veža mano palagėlį
Šiuo žaliuoju vieškelėliu.

Privažiavom prie anytos sodo,
Liūdi sakalėlis anytos sodely.

Ir išėjo dvi mošytės,
Ir apstojo mane jauną.

Jau ket pramint dyv'nu vardeliu,
Dyvins vardas martužėlė,

Ui ui ui ui dievulėli,
Ne pas motinėlą.

49

Ei, žinau žinau,
Ale nesakau,
Kur aug mano mergužė.

O neik per toli,
Neik per arti,
Per du šimtu mylužių,
Už žaliosios giružės.

Siuva raudonais, geltonais,
Siuva žaliais šilkužiais
Man baltus marškinužius.

Oi oi dievulėli,
Kas mane palydės,
Kas man vainikužius parneš?

Lydės sesužės,
Lydės brolužiai,
Lydės kiemo draugalužiai.

Kai jūs parnešit
Ma vainikėlius,
Kabinkit į svirnelę,
Margų skrynių vietele.

— — — — —
— — — — —
— — — — —

Ir parlėkė lakštingalėlis,
Ir parnešė ma balselį nuo dukrelės.

Žabokit ma žirgelį,
Aš josiu dukružę atlankyti,
Taip toli išleistąją.

— Labs ryts, labadien,
Mano dukrele,
Taip toli pažadėta.

— Ei dėkui, mano tėveli,
Už atėjimą, už nuskundimą,
Už meiluosius žodelius.

— Ei tu, mano žaliasis mėronėli,
Kas tave įsėjo, nuravėjo,
Kas tavo šakeles pagenėjo?

— Sesytė įsėjo, nuravėjo,
Brolytis šakeles pagenėjo,
Šeiriukas nulaužė viršūnėlę.

— Ar imsi šeiriuką,
Ar vadžiosi,
Ar gulsi šeiriuko patalėlin?

— Neimsiu šeiriuką,
Nei vadžiosiu,
Nei gulsiu šeiriuko patalėlin.

Nešilti šeiriuko patalėliai,
Nemeilūs šeiriuko nei žodeliai.

Ei tu, mano juodasis vainikėli,
Nešiojau *ir būčiau* dar nešiojusi.

Lengvumas gražumas galvužėlei,
Širdužėj nė jokios širdgėlėlės!

Nukėlė vainiką nuo galvužės,
Įsėdau į didį rūpesnėlį.

*** 51**

Rėdykit greitai, skubinkit stropiai,
Juk žinot patys, reik šalin joti.

Ui, sakiau sakiau brolyčiams savo,
Balnokit manei bėrą žirgelį.

Tėra du šimtu žalios giružės,
Antru du šimtu plyno laukelio.

Dar nenujojau lig mergužytės,
Dar nei mergytė neatsikėlus.

Svirnės varteliai dar užrakinti,
Margi kurteliai prie lenciūgėlių.

Ui, sakiau sakiau mergytei savo,
Atrakink manei svirnės vartelius.

Paleisk kurtelius nuo lenciūgėlių,
Tegul teloja žalioj giružėj.

Teparneš manei zuikį, lapelę,
Zuikį, lapelę, margą paukštelį.

Ui ui dievuži, ką aš padariau,
Kad aš neklausiau tėčio, mamužės.

Per jauns parvedžiau jauną mergytę,
Dar neužvedžiau nė už stalelio;

Kai ant kojųžių nenustovėjo,
Nei ant rankelių nenurymojo.

Ui, sakiau sakiau brolyčiams savo,
Ramdykit mano jauną mergytę.

Jaunos mergytės smūtna širdytė.
— Tič tič mergyte, nebok tu nieko.

Duos tau bernytis visą valužę,
Pirks tau bernytis žalių šilkelių.

Pirks tau bernytis žalių šilkelių
Ir iš kromelio baltų kartūnėlių.

Pati rašysi žaliais šilkeliais,
Pati siūdinsi plonus marškiniukus.

Kad sūnytis prie mergytės jojo,
Sens tētužis nieko nežinojo,
Tik suprato ant bėro žirgelio
Bei numanė ant puikaus rūbelio.

— Ei tu, mano jaunasis sūnyti,
Kur tu buvai šią tamsią naktųžę,
Kur tu šildei juodbėrį žirgelį,
Kur sukūlei plieno ledžygėlę?

— Nebausk mane, senasis tētuži,
Kad aš savo mergytę parvesiu,
Pataisysiu žalią karietėlę,
Pakinkysiu dvitekį žirgelį.

Parvažiavau vidury naktųžės,
Dar senasis tētužis negulęs,
Ir atkėlė kiemužio vartelius,
Ir sustabdė bėruosius žirgelius.

Du brolyčiu mane palydėjo,
Dvi sesyti man vainiką kėlė,
O šis mano jaunasis bernytis
Nuo veidelių ašarėles šluostė.

— Neverk, mano jaunoji mergyte,
Ramdyk savo smūtnąją širdužę,
Čia tu verksi, kol tu čia paprasi,
Anytužę, ne mamužę rasi.

Ir įvedė į naują svirnužę,
Pasvadino į žalią suolužį,
Kad mergytė suolužy sėdėjo,
Anytužė šnairiai pažiūrėjo.

Ir atsagstė žaliąsias kaseles,
Ir nukėlė rūtų vainikėlį.
— Imkit, kelkit mano vainikėlį,
Kad įstūmėt mane į vargelį.

Tiek ant rūtų nér darže lapelių,
Kiek ant mudvės neviernų žodelių,
Krint nuo rūtų darže lapeliai,
Kris ir mudvės graudžios ašarėlės.

Kad reiks manie staklužes taisyti
Ir margąsias nytužes rašyti,
Tai aš savo ašaras ritysiu,
Ašaružėm kelio nematysiu.

— Mamuže mano,
Senoji mano,
Noriu saldaus miego.

— Dukryte mano,
Jaunoji mano,
Eik į naują klėtelę.

— Mamuže mano,
Senoji mano,
Čia negaliu miegoti,
Miegužį išmiegoti.

— Dukryte mano,
Jaunoji mano,
Eik į rūtų darželį,
Skaniai pasimiegosi.

— Mamuže mano,
Senoji mano,
Čia negaliu miegoti,
Miegužio išmiegoti.

Vėjužiai pučia,
Rūtytės linksta,
Čia negaliu miegoti,
Miegužį išmiegoti.

Ir štai atėjęs
Jaunas bernytis
Pagauna mane barti:

— Mergyte mano,
Gražioji mano,
Nemiegoki miegužį!

Išsimiegosi,
Mano mergyte,
Šventų dienų naktučėj.

Atsiilsėsi,
Mano mergyte,
Staklužėj beausdama.

— Tėtuži mano,
Senasis mano,
Noriu saldaus miegelio.

— Sūnyti mano,
Jaunasis mano,
Eik į naują strajužę,
Skaniai pasimiegosi.

— Tėtuži mano,
Senasis mano,
Čia negaliu miegoti,
Miegužį išmiegoti.

Žirgyčiai žvengia,
Strajužė skamba,
Čia negaliu miegoti.

Ir štai ateina
Jauna mergytė,
Pagaun mane išbarti.

— Bernyti mano,
Gražusis mano,
Nemiegoki miegužį!

Išsimiegosi,
Mano bernyti,
Šventų dienų naktučėj.

Atsiilsėsi,
Mano bernyti,
Ant šieno pradalgio.

*** 54**

Miegužio noriu, n'išmanau, kur gulti,
Toli mano tėviškėlė, negaliu pareiti,
Toli mano tėviškėlė, negaliu pareiti.

Ei, aš nusiečiau į rūtų darželį,
Ten aš atsigulčiau tarp žalių rūtelių,
Ten aš atsigulčiau tarp žalių rūtelių.

Vėjužis pūtė, rūtelės lingavo,
Tai man saldus miegužėlis tarp žalių rūtelių,
Tai man saldus miegužėlis tarp žalių rūtelių!

— Ei žirgyt žirgyti,
 Mano juodbėryti,
 Kodėl tu neėdei
 Grynų avižikių?

Argi tau parūpo
 Šis tolimas kelužis,
 Tolimas kelužis?

Devynios upužės
 Plaukte plaukiamosios,
 O ši dešimtoji
 Nerte neriamoji.

Žirgytis perplaukė,
 Brolytis nupuolė,
 O jis nupuldamas
 Klevą nusitvėrė.

— Ei kleve kleveli,
 Žaliasis medeli,
 Daugiau nežaliuosi,
 Kaip šį rudenuką!

Aš tave pakirsiu,
Šakas pagenėsiu,
Tavo liemenuką
Namužio parvešiu.

Vadydinsiu Tilžės
Tilžės dišeriuką,
Darydinsiu lovą
Ir margą gembužę.

— O ką paguldysi
Į naują lovųžę,
O ką pakabinsi
Į margą gembužę?

— Mergytę guldysiu
Į naują lovųžę,
Vainiką kabinsiu
Į margą gembužę.

— O ką priguldysi
Prie šalies mergytės,
O ką prikabinsi
Šalia vainikėlio?

— Aš patsai prigulsiu
Prie šalies mergytės,
Lendrinę kabinsiu
Šalia vainikėlio.

* 56

Trys rožytės daržely žydėjo,
Dvi sesyti už stalo sėdėjo.
Kuri mano širdužei netinka,
Ta prie mano šalužės prislinko.

Kad ir balta, pavėsy auginta,
Kad ir puiki, į šilkus rėdyta,
Pažiūrėti lyg kaip jumprovėlė,
Nemok dirbti nė kokį darbelį.

Marga lova svirnužėj stovėjo,
Toj lovųžėj mergytė gulėjo.
Tol bernytis šalia jos stovėjo,
Kol mergytė į lovųžę ėmė.

Jis ketina vygužėj vygiuoti
Ir tris kartus naktųžėj bučiuoti.
Šeimynužei aš būsiu rūstesnis,
O mergytei būsiu meilingesnis.

Šeimynužei brangiai suderėsim
Ir nudirbus gerai pamylėsime,
Kol už stalo rugių duoną duosime,
Ir prie darbo šauniai *sutrepuosime*.

*** 57**

Eisva mudu abudu,
Eisva mudu abudu
Į žalią giružę abudu,
Į žalią giružę abudu.

Kirsva mudu abudu,
Kirsva mudu abudu
Žaliąsias liepužes abudu,
Žaliąsias liepužes abudu.

Piausva mudu abudu,
Piausva mudu abudu
Naująsias lentužes abudu,
Naująsias lentužes abudu.

Dirbsva mudu abudu,
Dirbsva mudu abudu
Naująją lovųžę abudu,
Naująją lovųžę abudu.

Klosva mudu abudu,
Klosva mudu abudu
Naująją paklodę abudu,
Naująją paklodę abudu.

Gulsva mudu abudu,
Gulsva mudu abudu
Į naują lovųžę abudu,
Į naują lovųžę abudu.

Darysva mudu abudu,
Darysva mudu abudu
Žaliąją vygužę abudu,
Žaliąją vygužę abudu.

Guldysva mudu abudu,
Guldysva mudu abudu
Mažąjį vaikelį abudu,
Mažąjį vaikelį abudu.

Vygiuosva mudu abudu,
Vygiuosva mudu abudu
Mažąjį vaikelį abudu,
Mažąjį vaikelį abudu.

Beauštant' aušružėlė,
Betekant' saulužėlė.

— Kelki, bernužėli, ilgai miegi,
Bėrą žirgužėlį parvaryti,
Žalioj lankužėlėj priganyti!

— Eikš šen, mergužėle, paduok
sopagėlius,
Prie sopagėlių pentinėlius!

— Eik eik, bernužėli, mergų viliokėli,
Tavo sopagėliai ant kojelių,
Prie sopagėlių pentinėliai!

Jau aušta aušružėlė,
Jau teka saulužėlė.

— Kelki, mergužėle, ilgai miegi,
Mano lelijėle, ilgai miegi,
Šėmą jautužėlį parvaryt,
Žalioj lankužėlėj priganyti!

— Eikš šen, bernužėli, paduok ma
vainikėlį,
Prie vainikėlio kaspinėlį!

— Eik eik, mergužėle, klastorėle,
Jaunų bernužėlių viliokėle,
Tavo vainikėlis ant galvelės,
Prie vainikėlio kaspinėliai!

* 59

Pareinu rytą anksti,
Šalta rasa braidžiojęs,
Aš atrandu mergytę svirnužėj beverkiant.

— Ei, ko verki, mergyte,
Ei, ko verki, jaunoji,
Ar tu čionai nerimsti, ar ne ramūs namužiai?

— Kad ir čionai aš rimčiau,
Kad ir ramūs namužiai,
Leisk mane, bernužyti, mamužės aplankyti.

— Per kur eisi, mergyte,
Per kur eisi, jaunoji,
Uždygo rožės kelią ir rūtytės takelį.

— Rožytes aš palenksiu,
Rūtytes aš paminsiu,
Tai eisiu, tai lankysiu savo seną mamužę.

Pareinu rytą anksti,
Šalta rasa braidžiojus,
Aš atrandu bernytį strajužėj beverkiant.

— Ei, ko verki, bernyti,
Ei, ko verki, jaunasis,
Ar tu čionai nerimsti, ar ne ramūs namužiai?

— Kad ir čionai aš rimčiau,
Kad ir ramūs namužiai,
Leisk mane, mergužyte, tētužį aplankyti.

— Per kur eisi, bernyti,
Per kur eisi, jaunasis,
Uždygo karklai kelią ir dobilai takelį.

— Karklelius aš palenksiu,
Dobilėlius paminsiu,
Tai eisiu, tai lankysiu savo seną tētužį.

ŠEIMOS GYVENIMO IR NAŠLAIČIŲ DAINOS

60

Ui ui ui dievuliau,
Noriu saldaus miego,
Nor' mano širdužė
Saldaus miego.

O bernytis tarė
Užtardamas:
— Atsigulk, mergyte,
Pasilsėkis.

Anytėlė tarė
Susibardama:
— Tingi mano martužė
Darbą dirbt.

O bernytis
Užtardamas:
— Dirbo mano mergytė,
Kai kitų nedarbo.

Anoj' kamarėlėj
Girnužes traukė,
O tavo lepūnė
Klėtužėj miegti.

Ant mano mergytės
Juodas prakaitatis,
Ant tavo lepūnės
Margos perynatės.

Ant mano mergytės
Dulkužės dulksta,
Ant tavo lepūnės
Pūkai tikt mirgsta.

Beauštant' aušružėlė,
 Betekant' saulužėlė,
 Rūpinosi motinėlė,
 Kur leis savo dukrelę.

Ar į didį kiemužėlį,
 Ar į Tilžės miestužėlį?
 — Nei į didį kiemužėlį,
 Nei į Tilžės miestužėlį.

Ten leis mane motinėlė,
 Ten leis mane sengalvėlė,
 Kur geidžia mano širdelė,
 Ten leis mane motinėlė!

Į aukštą kalnužį
 Po juodąja žemuže,
 Po žalia velėnėle.

Baltos liepos lentužėlės,
 Penkių mastų drobužėlės —
 Tai mano palagis.

Atgins broliai žirgužėlius,
 Ganys sesers kapužėlius.

Gerk, sesyte mylimoji,
Mano širdaitėj laikomoji.

Retoj vietelėj tave regėjau,
O tikt per česą širdy turėjau.

Neduok, sesyte, taurei žydėti,
Taurei žydėti, stiklui lapoti.

Težyd' rugiai, mieželiai,
Ir telapoja aužuolėlis.

Ėjau lyjant, ėjau sningant,
Tariau, kad gausiu gerą bernytį.

Prastą gavau savo bernytį,
Su pusmarškonėms sermėgėlėms,
O ir tos pačios be rankovėlių.

Juk aš pirkčiaus arklių dekį,
Primidurdinčiaus rankovėlių,
Kad pataisyčiaus sermėgėlę.

Einu per kiemą, girdžiu per sieną —
Vainoj mane kaimynai.

— Tič tič sesyte, nesakyk nieko,
Mink žodukus po kojų,
Juk prie anytų, ne prie mamačių.

Kad siųs tavo rūsta anyta
Vasaros sniego, žiemos šėkelio,
Nusikakink, sesyte, prie jūrių pakriūtės.

Jūrių putelių parnešk anytai,
Vasaros sniego;
Jūrių putelės — vasaros sniegas.

Nusikakink, sesyte, į žalią girią, į eglynatį,
Parnešk anytai eglių šakelių, žiemos šėkelio;
Eglės šakelės — žiemos šėkelis.

Negaliu šiandien daugel šokti:
Turiu rytoj anksti kelti,
Turiu bėrą žirgą šerti.

Lygioms lankoms iš čia jojau,
Per upatę plaukte plaukiau.

Kur žalnieriai žirgus girdė,
Čia sesytė burną prausė.

— Ei sesyte, paikširdyte,
Kodėlėjai už žalnieriaus?
Žalnierių nelaba dūma:

Kas dienaatę karčiamatėj,
Vienoj rankoj alaus stiklas,
Antroj rankoj šokėjatė.

*** 64**

Nė šią naktį ne namėj gulėjau,
Nė šią naktį ne namėj gulėjau,
Prie svetimų mergyčių gulėjau,
Prie svetimų mergyčių gulėjau.

Žveng žirgytis, nuo bajoro pirktas,
Žveng žirgytis, nuo bajoro pirktas,
Verk mergytė, iš Palangos vesta,
Verk mergytė, iš Palangos vesta.

— Tič, nežvenki, juodbėras žirgyti,
Tič, nežvenki, juodbėras žirgyti,
Aš tau duosiu grynų avižikių,
Aš tau duosiu grynų avižikių!

Tič, neverki, jaunoji mergyte,
Tič, neverki, jaunoji mergyte,
Aš tav' leisiu ir į jaunimužį,
Aš tav' leisiu ir į jaunimužį!

— Ar ne paika to bernyčio kalba,
Ar ne paika to bernyčio kalba,
Jis man' leisiąs ir į jaunimužį,
Jis man' leisiąs ir į jaunimužį!

Visos sesės žibančiais vainikais,
Visos sesės žibančiais vainikais,
O aš viena balta šėdrynėle,
O aš viena balta šėdrynėle.

Bepig šokti savo tėviškužėj,
Bepig šokti savo tėviškužėj,
Klevo lentoms stubužė išgrįsta,
Klevo lentoms stubužė išgrįsta.

O po balkio meironai kaišyti,
O po balkio meironai kaišyti.
Bėda šokti su svečiu bernyčiu,
Bėda šokti su svečiu bernyčiu.

Bepig šokti su savo bernyčiu,
Bepig šokti su savo bernyčiu,
Jis man' jauną ant rankužių neša,
Jis man' jauną ant rankužių neša.

Auga girioj aužuolėlis,
 Žaliasis medelis,
 Gul mano tėtuzėlis
 Aukštamjam kalnely.

— Kelk kelk, tėtuzėli,
 Taisyk man žagrele!
 — Nekelsiu, sūnytėli,
 Turi uošvužėlį.

Kai uošvelis žagrę taisė,
 Šauniai mane barė:
 — Kur buvai, kur užaugai —
 Ne pas tėvelį?

— Kai tėvelis žagrę taisė,
 Dar aš mažas buvau,
 Kai broleliai lauką arė,
 Dar aš nežiūrėjau.

Auga girioj liepužėlė,
 Žaliasis medelis,
 Gul mano motinėle
 Aukštamjam kalnely.

— Kelk kelk, motinėle,
Taisyk man stakleles!
— Ne aš kelsiu, dukrytėle,
Turi anytėlę.

Kai anyta stakles taisė,
Šauniai mane barė:
— O kur buvai, kur užaugai —
Ne pas močiutę?

— Kai močiutė stakles taisė,
Dar aš maža buvau,
Kai sesytės drobes audė,
Dar aš nežiūrėjau.

*** 66**

Aš vargdienėlė,
Aš be tētužio;
Žaliam daržely
Žals aužuolėlis
Tai puikiai sklaido
Žalius lapelius.
Nukris lapeliai,
Išsprogs ir kiti,
Numirs tėtūžis,
Kur gausiu kitą?

Aš vargdienėlė,
Aš be mamužės;
Žaliam daržely
Žals obelėlis
Tai puikiai sklaido
Žalius lapelius.
Nukris lapeliai,
Išsprogs ir kiti,
Numirs mamužė,
Kur gausiu kitą?

Aš vargdienėlė,
Aš be brolyčio;
Žaliam daržely
Žals bijūnėlis
Tai puikiai sklaido
Raudonus lapelius.

Nukris lapeliai,
Išsprogs ir kiti,
Numirs brolytis,
Kur gausiu kitą?

Aš vargdienėlė,
Aš be seselės;
Žaliam daržely
Žals nėgelkėlis
Tai puikiai sklaido
Margus lapelius.
Nukris lapeliai,
Išsprogs ir kiti,
Numirs seselė,
Kur gausiu kitą?

Aš vargdienėlė,
Aš be bernyčio;
Žaliam daržely
Žalios rūtelės
Tai puikiai sklaido
Žalius lapelius.
Nukris lapeliai,
Išsprogs ir kiti,
Numirs bernytis,
Aš gausiu kitą!

Ko užsipuolei, jaunas bernužėli,
Ant manęs siratėlės?

O aš neturiu tėvo, nei močiutės,
Nei jokios giminėlės.

Auga girelėj žalias aužuolėlis,
Tai mano ne tėvelis.

Liemuo ne tėvelis, šakos ne rankelės,
Lapeliai ne žodeliai.

Ko užsipuolei, jaunas bernužėli,
Ant manęs siratėlės?

O aš neturiu tėvo, nei močiutės,
Nei jokios giminėlės.

Auga girelėj žalia liepelė,
Tai mano ne močiutė.

Liemuo ne močiutė, šakos ne rankelės,
Lapeliai ne žodeliai.

Ko užsipuolei, jaunas bernužėli,
Ant manęs siratėlės?

O aš neturiu tėvo, nei močiutės,
Nei jokios giminėlės.

Auga girelėj žalia sadulėlė,
Tai mano ne seselė.

Liemuo ne seselė, šakos ne rankelės,
Lapeliai ne žodeliai.

Ko užsipuolei, jaunas bernužėli,
Ant manęs siratėlės?

O aš neturiu tėvo, nei močiutės,
Nei jokios giminėlės.

Auga girelėj žalias jovarėlis,
Tai mano ne brolelis.

Liemuo ne brolelis, šakos ne rankelės,
Lapeliai ne žodeliai.

— Leisk mane, leisk mane, tėveli,
 Žirgužio girdyti,
 O aš josiu į jūreles
 Žirgužio girdyti.

Ir ištiko vėjužis,
 Šiaurasis vėjelis,
 Ir įpūtė mane jauną
 Į jūros mareles.

Tai tau, tai dabar
 Tėvo neklausyti,
 Patapai, prilygai
 Žvejužių žentelis.

Vidur jūrių ir marelių
 Aukštasis kalnelis,
 Ant to kalno kalnužėlio
 Žalias aržuolėlis.

O aš jaunas priplaukdamas,
 Užsikabindamas:
 — Ar pavirsi, aržuolėli,
 Į mano tėvelį?

O šios žalios šakužėlės
Į baltas rankeles
Ir šie žali lapužėliai
Į meilius žodelius?

O aš jaunas atstodamas,
Graudžiai paverkdamas:
Nepavirto aržuolėlis
Į mano tėvelį;

Nei šios žalios šakutėlės
Į baltas rankeles,
Nei šie žali lapužėliai
Į meilius žodelius.

DAINOS APIE GYVŪNIJĄ

* 69

— *Lakštingalėle*, raibasis paukšteli,
Ko nekukuoja anksti rytelį,
Ko nekukuoja anksti rytelį?

— Ką aš kukuosiu anksti rytelį,
Piemenys drasko mano lizdelį,
Piemenys drasko mano lizdelį.

Jūs berneliai, neviernakalbėliai,
Apkalbėjot mane neteisioms kalbelėms,
Apkalbėjot mane neteisioms kalbelėms.

Sakėt nulesus kviečių dirvelę,
Sakėt pamynus pievos žolelę,
Sakėt pamynus pievos žolelę.

Nei aš nulesiau kviečių dirvelę,
Nei aš pamyniau pievos žolelę,
Nei aš pamyniau pievos žolelę.

Skardely guliau, skardely kėliau,
O karklynėly lizdelį sukau,
O karklynėly lizdelį sukau.

*** 70**

— Vyturėli paukštytėli,
Vyturėli paukštytėli,
Ko nežaidi pievelėj,
Ko nečiulbauji dirvoj,
Ko nežaidi pievelėj,
Ko nečiulbauji dirvoj?

— Kur aš žaisiu pievužėlėj,
Kur čiulbausiu dirvužėlėj.

Artojai laukužį arė,
Šienpiovėliai šienužį piovė,
Visi mane užaina,
Visi mane pabaido,
Visi mane užaina,
Visi mane pabaido.

Nusilėkčiau į žalią girią,
Į žalią girią beržynėlį,
Čionai aš lizdą kraučiaus,
Čion aš linksmi čiulbaučiau,
Čionai aš lizdą kraučiaus,
Čion aš linksmi čiulbaučiau.

Šucai šucav', girią vektav',
Šucai šucav', girią vektav',
Visi mane užaina,
Visi mane pabaido,
Visi mane užaina,
Visi mane pabaido.

Nusilėkčiau į darželį,
Nusilėkčiau į darželį,
Kur bijūnai žydėjo,
Kur mėronužiai kvepėjo,
Kur bijūnai žydėjo,
Kur mėronužiai kvepėjo.

Aš ma siūčiau nuometėlį,
Ir išėjau pas lakštelę:
— Ma, lakšte, ką gi duosi?
— Aš ben duosiu mano dainą.
Lakštės daina, dam dam,
Lakštės daina, dam dam,
Tai bus šaunas nuometėlis!

Aš ma siūčiau nuometėlį,
Ir išėjau pas zuikelį:
— Miels zuikeli, ką gi duosi?
— Aš ben duosiu mano šokį.
Zuikio šokis, lakštės daina, dam dam,
Zuikio šokis, lakštės daina, dam dam,
Tai bus šaunas nuometėlis!

O iſe beſe - iſe beſe - iſe Ruſſone
 kiema
 Su gaune ſhipmonake y.
 O gi leida - leida gelonus.
 Sinx lellar' #
 Roduma (guf) Widdrolle y.
 #
 O gi gaudē - gaudē marro
 ſamir. res
 Mad meſ gelone Sinx lelle y.
 O gr panilla ſpaurus
 Wegellis
 Su vandene i / ſuſchult / Wallyſe
 # (Camerad)
 O Brans: - Brangalee Sawoolſpa
 manne
 Meaſp. aur. ſpa Anxarelle
 Te gi gul - Te ridrogo Wallyſe
 Ant aur. ſpa Juxarelle
 #

Nežinomo asmens užrašytos lietuvių liaudies dainos
 „O išbėg išbėg iš Rusnės kiemo“ (Nr. 72) pradžia

JAUNIMO IR MEILĒS DAINOS

72

O išbēg išbēg iš Rusnēs kiemo
Du jaunu šiporiuku,
Du jaunu šiporiuku.

Oi, leido leido plonus tinklelius
Budumo vidurēly,
Budumo vidurēly.

Oi, gaudē gaudē marių žuvikes
Mudvės ploni tinkleliai,
Mudvės ploni tinkleliai.

O ir pakilo šiaurus vėjelis,
Sujudino valtužę,
Sujudino valtužę.

— O draugs draugeli, tavorščiau mano,
Mesk aukso inkarėlį,
Mesk aukso inkarėlį.

Tegul *teplūduriuoja* valtužė
Ant aukso inkarėlio,
Ant aukso inkarėlio.

Ei draugs draugeli, tavorščiau mano,
Lipk masto viršūnėlēn,
Lipk masto viršūnėlēn.

Rasi matysi kopų kalnelį
Ar laibąsias pušikes,
Ar laibąsias pušikes.

O ir atsakė draugelis mano,
Mastely kybodamas,
Mastely kybodamas.

— Nei mačiau kopų, nei kopų kalno,
Nei laibųjų pušikių,
Nei laibųjų pušikių.

Tik aš ten mačiau mergytę savo
Pagirėliu vaikščiojant,
Pagirėliu vaikščiojant.

Žals kedeliukas, raudons vystukas,
Žalio rašto šiurštelis,
Žalio rašto šiurštelis.

Kad įmanyčiau, pusiau dalyčiau
Žalio rašto šiurštelį,
Žalio rašto šiurštelį.

Vieną puselę skrynužėn dėsiu,
Antrą į vėlūkėlį,
Antrą į vėlūkėlį.

— Ei draugs draugeli, tavorščiau mano,
Katrūn suksiv' valtužę?
Katrūn suksiv' valtužę?

Ar ant Pakalnės, ar ant Varusnės,
Ar ant Rusnės kiemelio?
Ar ant Rusnės kiemelio?

— Nei ant Pakalnės, nei ant Varusnės,
Tik ant Rusnės kiemelio,
Tik ant Rusnės kiemelio.

Rusnės kiemelis kaip Karaliaučius,
Tek upužė per kiemą,
Tek upužė per kiemą.

Čia joja raiti, važiuoj važiuoti,
Čia žėgliuoj su valtužėm,
Čia žėgliuoj su valtužėm.

Čia gied gaideliai, čia loj šuneliai,
Čia ryliuoj malėjikės,
Čia ryliuoj malėjikės.

*** 73**

Ei, kilo kilo,
O ir iškilo
Iš Gilijos miestužio
Geltonasis laivužis,
Iš Gilijos miestužio
Geltonasis laivužis.

— Ei brolyt brolyt,
Brolyti mano,
Katrūn suksva laivužį,
Kur žėgliuosva žėglužius,
Katrūn suksva laivužį,
Kur žėgliuosva žėglužius?

Ar ant jūračių,
Ar ant maračių,
Ar ant didžio kiemužio,
Kur aug mano mergužė,
Ar ant didžio kiemužio,
Kur aug mano mergužė?

— Nei ant jūračių,
Nei ant maračių,
Tikt ant didžio kiemužio,
Kur aug mano mergužė,
Tikt ant didžio kiemužio,
Kur aug mano mergužė.

Didžiam kiematy
Į penktą butą,
Čion aug mano mergužė,
Čia siuv man marškinužius,
Čion aug mano mergužė,
Čia siuv man marškinužius.

Siuva geltonai,
Siuva raudonai,
Siuva žaliais šilkužiais
Man jaunam marškinužius,
Siuva žaliais šilkužiais
Man jaunam marškinužius.

— Ei mergyt mergyt,
Kad įmanyčiau,
Nešiočiau ant rankužių,
Paversčiau į žiedužį,
Nešiočiau ant rankužių,
Paversčiau į žiedužį.

— Ei bernyt bernyt,
Bernyti mano,
Nešiok povos plunksnužę
Už juodos kepuružės,
Ne mane ant rankužių,
Paverstą į žiedužį.

Ai, didi didi
Girioj medeliai,
Maži mano broleliai.

Ei, užaugs užaugs
Mano broleliai,
Iškirs girioj medelius.

Giružėj kirto,
Giružėj tašė,
Pagiružy sutašė.

O ir atjojo
Šelmis bernytis,
Klausė ant to kelačio.

Ar ant jūračių,
Ar ant maračių,
Ar ant didžio kiemačio.

Nei ant jūračių,
Nei ant maračių,
Tik ant didžio kiemačio.

Didžiam kiematy
Dailios mergytės,
Tos man labai patinka.

Visas mylėjau,
Visas užgėriau,
Tik vienos tenorėjau.

O jei negausiu
Tos norimosios,
Lauksiu priaugančiosios.

O jei negausiu
Tos augančiosios,
Vesiu žvejų mergytę.

Žvejų mergytė
Pajuodakytė
Nemok trijų darbelių.

Nei moka austi,
Nei plonai verpti,
Nei staklužes taisyti.

Ji tik temoka
Laive sėdėti,
Laivužį nuvaldyti.

O vėjas pūtė,
O laivas bėgo,
Raudin mano širdelę.

— Ai broli, batai,
Batukai mano,
Perleisk man tą mergytę.

Vely perleidęs
Tris ūbus lauko,
Nekaip savo mergytę.

Trys ūbai lauko
Vienam metukai,
Vienam tik rudenukui.

Mano mergytė
Visam amžiukui,
Visam amžio metukai.

Dainos „Aš atsisakiau savo močiutei“ (Pil. Ruigio „Lietuvių kalbos... tyrinėjimas“; L. Rėzos „Dainų“ rinkinio Nr. 40) harmonizacija, atlikta, atrodo, F. V. Raušningo iš Stalupėnų ir dainų rinkinio, kurio siuntėju laikytinas Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų (viršuje užrašyta jo pavardė), pirmasis puslapis su dainos „Ai, didi didi girioj medeliai“ (Nr. 74) pradžia

Po tėvo langu,
Stiklo langačiu,
Alyvužiai žydėjo,
Alyvužiai žydėjo.

O jie žydėjo,
O jie klestėjo,
Raudonas uogas nešė,
Raudonas uogas nešė.

O tos uogatės,
Tos raudonosios,
Rinčvynužiu kvepėjo,
Rinčvynužiu kvepėjo.

Šilužy kirtau,
Šilužy tašiau,
Pagiry laivą kūriau,
Pagiry laivą kūriau.

O kai pakūriau
Juodą laivatį
Su aštuoniais kampačiais,
Su aštuoniais kampačiais.

Ant kožno kampo
Po briedžio ragą
Su devynioms šakatėms,
Su devynioms šakatėms.

Ant kožnos šakos
Po aukso kupką,
Rinčvynačio pripiltą,
Rinčvynačio pripiltą.

— Ei broli broli,
Brolyti mano,
Kur kreipsiva laivatį,
Kur kreipsiva laivatį?

Ar ant dvaračio,
Ar ant miestačio,
Ar ant mažo kiemačio,
Ar ant mažo kiemačio?

Mažam kiematy
Mažos mergatės,
Ale didi meilatė,
Ale didi meilatė.

O jei negaučiau,
Kokios norėčiau,
Laukčiau priaugančiosios,
Laukčiau priaugančiosios.

O jei negaučiau
Priaugančiosios,
Vesčiau žvejų mergatę,
Vesčiau žvejų mergatę.

Žvejų mergatė
Pajuodakatė
Nemok trijų darbačių,
Nemok trijų darbačių.

Nei moka austi,
Nei plonai verpti,
Nei staklužių taisyti,
Nei staklužių taisyti.

O ji tik moka
Laive sėdėti,
Laivačio šniūrus traukti,
Laivačio šniūrus traukti,
Baltas rankas mazgoti,
Baltas rankas mazgoti.

Ant ūlyčėlės,
Po tėvo vartais
Aug žalioji liepelė
Palinkusioms šakelėms.

Po ta liepele,
Po ta žaliaja
Stov jaunoji mergytė,
Stov jaunoji mergytė.

Per staigiai jojau,
Nepadūmojau,
Ką aš su ja kalbėčiau,
Su jaunąja mergyte.

— Mergyt mergyte,
Mergyte mano,
Pasiūk man marškinėlius,
Išrašyk rankovėles.

— Bernyt bernyti,
Bernyti mano,
Iš ko aš tau pasiūsiu,
Raštužius išrašysiu?

Spielčius negatavs,
Šilkai neverpti,
Drobužės pas audėją,
Drobužės pas audėją.

— Mergyt mergyte,
Mergyte mano,
Nebūk taip klastorėlė,
Bernyčių viliokėlė!

Tuos marškinėlius
Aš išardyčiau,
Raštužius išpiaustyčiau,
Ugnužėj sudeginčiau.

Tuos pelenėlius
Sušlavinėčiau,
Nuneščiau ant kalnelio,
Paleisčiau ant vėjelio.

Pūsk pūsk, vėjeli,
Pūsk, šiaurinėli,
Pūsk nuo mano mergytės
Daug neviernų žodelių.

Kiek ant rūtelių
Žalių lapelių,
Tiek ant mano mergytės
Daug neviernų žodelių.

Krint nuo rūtelių
Žali lapeliai,
Krint nuo mano mergytės
Daug neviernų žodelių.

Ant tiltužio stovėjau,
Su mergyte kalbėjau:
— Atsitrauk, mergužė mano,
Nupulsi nuo tiltužio!

— Ui, jei aš nupulčiau,
Į vandenį nuk[riscčiau],
Tačiau rasit mano vainikėlį,
Viršuj vandens plūdurenant.

O ir pakilo šturmužis,
Šiaurinytis vėjužis,
Rin rin, gramzdin mano vainikėlį
Tarp srovingų upužių.

Ei, geriu geriu,
Gerdamas dūmoju,
Kur aš gausiu naktvynužę,
Kur aš pernaktvosiu?

Ei, jaučiu jaučiu
Pakelėj mergytę,
Čion aš gausiu naktvynužę,
Čion aš pernaktvosiu.

Trumpi priegalviukai,
Siauri pataliukai,
Atsitraukis, mergužyte,
Duok man išmiegoti!

Kad aš išmiegosiu,
Aš ir vėl išjosiu,
Išjodamas mergužytei
Labą rytą duosiu.

Labą rytą duosiu,
Kepuružę kelsiu,
Jau sudievu, mergužyte,
Daugiaus neblankysiu!

— Močiute mano,
Šneiderėliai vandravo,
Senoji mano,
Šneiderėliai vandravo.

— Dukryte mano,
Tu su jais nevandruosi,
Jaunoji mano,
Tu su jais nevandruosi!

Dukryte mano,
Kur nakvosi naktatę?
— Močiute mano,
Senoji mano,
Anoj žalioj girelėj.

— Dukryte mano,
Ką dësi po galvele?
— Močiute mano,
Bernyčio sernėgėlę.

— Dukryte mano,
Kur tu prausi burnelę?
— Močiute mano,
Giliamjam Nemunėly,
Čystamjam vandenėly.

— Dukryte mano,
Kuom šluostysi burnelę?
— Močiute mano,
Bernyčio alsdokėliu.

Močiutė varė
Baltų žąsų pulkelį
Ir pamatė
Vainikėlį atplaukiant.

— Ei, kieno kieno
Tas rūtų vainikėlis,
O bene mano
Dukrytės savalninkės?

— Atiduokit mano
Auksinį, sidabrinį žiedelį,
Palikit mane
Po rūtų vainikėliu!

— Tai tau, dukryte,
Močiutės neklausyti,
Tai tau, jaunoji,
Močiutės neklausyti!

Žalnieriai žalnieriavo,
Uzarai mašieravo.

— Močiute mano, senoji mano,
Leisk ir mane drauge
Su žalnieriais, uzarėliais!

— Dukryte mano, jaunoji mano,
Tai neiki, neklausyki
Žalnierių, uzarėlių!

— Močiute mano, senoji mano,
Tai eisiu, tai klausysiu
Su žalnieriais, uzarėliais!

— Dukryte mano, jaunoji mano,
Kur šią naktį nakvosi?
Nakvynužę laikysi?

— Ant lauko po celtele,
Prie uzarų šalelės.

— Dukryte mano, jaunoji mano,
O ką tu pasiklosi,
O kuo tu užsiklosi?

— Rasužė pasiklosiu,
Miglužė užsiklosiu.

Jau aušt dienužė,
Jau tek saulužė,
Jau vandruoj žalnieriukai,
Iš Tilžės dragūnukai.

— Ei dukruž dukruže,
Dukružyte mano,
Tegul jie tevandruoja,
Tu drauge nevandruosi.

— Ei mamuže mamuže,
Mamužyte mano,
Aš drauge išvandruosiu
Su žalnierium bernyčiu.

— Ei dukruž dukruže,
Dukružyte mano,
Kur gausi naktvynužę
Šią tamsiąją naktužę?

— Ei mamuže mamuže,
Mamužyte mano,
Ant lauko į celtele
Su dragūnu bernyčiu.

— Ei dukruž dukruže,
Dukružyte mano,
Kur dėsi vainikėlį,
Šią žaliąją rūtelę?

— Ei, mesiu mesiu
Savo vainikėlį
Į gilią bedugnėlę,
Į strovingą upele.

Pūsk, vėjuži,
Nešk vainikėlį
Lig tėvo, lig mamužės,
Lig brolio, lig sesytės.

O kad parplauksi
Po mamužės vartais,
Apsistok ežerėly,
Po svirnužės varteliais.

Išeit mamužė
Rytą anksti vandens
Žalio vario neštukais,
Misingės kibirukais.

Vienam pasėmė
Kliorą vandenuką,
Į antrą vainikėlį,
Šią žaliąją rūtelę.

— Ei dukruž dukruže,
Dukružyte mano,
Kieno tas vainikėlis,
Ši žalioji rūtelė?

— Ei mamuže mamuže,
Mamužyte mano,
Tai mūsų suvalninkės,
Tai mūsų išdykėlės.

Tai mūsų sesytės,
Kuri neklausė
Nei tėvo, nei mamužės,
Nei brolio, nei sesytės.

Ten tu klausysi
Žalio vario būgnelio,
Misingės trimitėlio,
O į bėdą įeisi.

*** 82**

Ei, kas numynė juodą takelį
Iki lelijų darželio,
Iki lelijų darželio?

Bernas numynė juodą takelį
Iki lelijų darželio,
Iki lelijų darželio.

Ei, kas nuskynė mano leliją,
Mano garbės kvietkelį,
Mano garbės kvietkelį?

Bernas nuskynė mano leliją,
Mano garbės kvietkelį,
Mano garbės kvietkelį.

Ei, liūdi liūdi mano lelija,
Mano garbės kvietkelis,
Mano garbės kvietkelis.

Kad taip liūdėtų berno dienas,
Be mergužės nerimtų,
Be mergužės nerimtų.

Imčiausi spielčių ir adatėlę,
Plaukčiausi jūrių maratėms
Nuo to šelmio bernačio.

Palūžo spielčius ir adatėlė,
Patrūko žals šilkelis,
Nugrimzdau į dugnelį.

Berns kviečius sėjo, n'išvarinėjo,
Su vandeniu apleido,
Su vandeniu apleido.

Už balto stalo sėdėjau,
Raudona rože žydėjau,
Kaip nėgelkėlė kvepėjau.

Prijojo kieme svetukų,
Aš nepažinau bernelį.

Jei aš tav', šelmi, pažinčiau,
Jau kepurėlę nutraukčiau,
Į juodą purvą suminčiau.

Ketinai, šelmi, parvesti,
Ant baltų rankų nešioti
Man' jaunąją.

Ateik tu, šelmi,
Tav' plieksiu kaip šunelį.

Palenksiu berželį,
Pakarsiu šelmį bernytį,
Tau tau tu, šelmi, kyboti,
Ne mane jauną vilioti.

Mudriai šoka žirgelis,
Čia aug mano mergelė.

— Mergele mano, jaunoji mano,
Kodėl manim nemėgsti,
Kodėl mane nenori?

*** 84**

Augin tėvelis du sūnytėliu,
Abu jaunu sūnyčiu ant paminklėlio.

Beaugindamas ir pažadėjo
Abiem jauniem sūnyčiam po ūbą lauką.

Po ūbą lauką, po bėrą žirgą,
Pogi bėrą žirgelį, žalią sodelį.

Aplink sodelį balti štakėtai,
Viduryje sodelio žydi nėgelė.

Augin tėvas du sūnyčiu,
 Abu vienveidyčiu,
 Beaugindams paketino
 Po bėrą žirgačių.

Šer tėvelis, šer senasis
 Bėruosius žirgačius,
 Bešerdamas patkavojo
 Aukso patkavatę.

Vedžiau šįryt anksti rytą
 Bėruosius žirgačius girdyt,
 O jie paskandino
 Aukso patkavatę.

— Ei mergyte nėgelkyte,
 Eik vandens šį rytą,
 Paieškoki, padaboki
 Aukso patkavatę.

— Ei bernyti raitelyti,
 Katruo keliu jojai?
 Viens kelatis per upatę,
 Antras pas mergytę.

— Ei mergyte nĕgelkyte,
Ko tu rūstai augai,
Ko rūdija žiedužĕlis
Ant tavo rankelių?

— Iš sunkiųjų darbužĕlių
Rūdij mans žiedelis.
— Ko rasoja vainikĕlis
Ant tavo galvelĕs?

— Iš šiltųjų dienužĕlių
Rasoj vainikĕlis,
Iš sunkiųjų darbužĕlių
Rūdij mans žiedelis.

Kai aš mažas buvau,
Mažas, o ne didis,
Žalioj sūpuoklėj sūpuodams,
Miego nenorėjau.

O kad aš užaugau,
Kai aš paūgėjau,
Po stonatę vaikščiodamas,
Žirgyčiams gėrėjau.

— Tu, tėvyti mano,
Tu, senasis mano,
Kokį duosi man žirgatį,
Kad aš iš čia eisiu?

— Kurs gražiausias, kurs greičiausias
Bus tavo žirgytis,
Kur greičiausia, darbingiausia
Bus tavo martuzė!

— Mergyte miela, naktųžę ciela
Šalta rasele esmi braidžiojęs,
Dėl tavęs nemiegojęs, po miglužes klajojęs,
Dėl tavęs nemiegojęs, po miglužes klajojęs.

Ar aš nekenčiams tėčio sūnytis,
Ar ir nemylims mano žirgytis,
Už vartelių stovėti, daug žodelių girdėti,
Už vartelių stovėti, daug žodelių girdėti.

Sulijo mano bėrą žirgelį,
Tymo balnelį ir šebrakelį,
Sulijo sermėgėlę, juodąją kepuružę,
Sulijo sermėgėlę, juodąją kepuružę.

Ar pavargusi, ar supykusi,
Ar miegojusi, ar pabudusi,
Ar manęs nenorėjai, svirnužio neatvėrei,
Ar manęs nenorėjai, svirnužio neatvėrei?

— Nei pavargusi, nei supykusi,
Nei miegojusi, bet pabudusi,
Tikt tavęs nenorėjau, svirnužio neatvėriau,
Tikt tavęs nenorėjau, svirnužio neatvėriau.

Viena mamužė vartus užvėrė,
Antra mamužė greitai atvėrė,
Dar yr daugiau sesyčių, tokių mamos dukryčių,
Dar yr daugiau sesyčių, tokių mamos dukryčių.

Nepadyvykit, kad aš taip linksmas,
Ir nedaug gėręs, aš padainuosiu,
Dainuokit jūs, sesytės, ko liūdit, nėgelkytės,
Dainuokit jūs, sesytės, ko liūdit, nėgelkytės!

Mano širdužė nerūpestinga,
Gavau mergytę labai garbingą,
Tur tėtį, tur mamužę, garbingą giminužę,
Tur tėtį, tur mamužę, garbingą giminužę.

Mano širdužė nerūpestinga,
Gavau mergytę labai meilingą,
Meilinga prisiglausti, žinos mane pajausti,
Meilinga prisiglausti, žinos mane pajausti.

Kai aš buvau žalnieriukas,
Jaunas, dar nevedęs,
Tai aš šokau, liustą kėliau
Po svetimą šalį.

Ir pamačiau margą dvarą
Žibančiais langačiais,
Čia vaikščiojo mergužytė,
Balta bei raudona.

— Ei mergyte nėgelkyte,
Bau nebūsi mano?
— Galiu būti, kaip nebūti,
Nemoku daug dirbti.

Aš nemoku rugių rišti,
Nei miežačių rinkti,
Nei vasaroją dienužatę
Lankoj šieną grėbti.

— Nusivesčiau į pušyną,
Į žalią beržyną,
Pasipiaučiau beržo žalio,
Beržo žalio rykštę.

Beržo žalias rykštužatis
Anksti tave prikels,
Aužuolinis vytinatis
Mokys tave dirbti.

— Ar tu vedęs, ar nevedęs,
Aš už tave neisiu,
Baudė mane mamūžytė
Mažą augindama.

— Ei mergyte nėgelkyte,
Eik į Karaliaučių,
Pasistok ant žalio tilto,
Kur žalnieriai traukia.

Žiūriu vieną, žiūriu kitą —
Nėr mano brolyčio,
Keiskit vaktą, muškit būbną,
Nėr mano brolyčio.

Antai mano brolužytis
Gaseliu vaikščioja,
Antai mano brolužytis
Gaseliu vaikščioja!

* 89

Tarnauk, tarneli,
Žabok žirgelį,
Josiu savo mergytės
Mergytės aplankyt.

O kai nujojau
Vos puskelužį,
Ir sutikau uošvelį,
Mano marčios tėvelį.

— Labs ryts, labs vakars,
Uošvuži mano,
Ar namėj yr mergytė,
Ar namėj yr jaunoji?

— Namėj, rods, yra,
Serga negali,
Serg naujojoj klētužėj,
Gul margojoj lovųžėj.

O kai užjojau
Aš ant kiemelio,
Prie klētužės vartelių
Nušluosčiau ašarėles.

Rankeles spaudžiau,
Žiedelį mausčiau:
— Mergyt, bau beišgysi,
Jaunoji, bau beišgysi?

— Gyti negysiu,
Tavo nebūsiu,
Darydink man grabelį
Baltų liepos lentelių.

Per pušynėlį,
 Per beržynėlį,
 Ik uošvužės vartačių,
 Ik uošvužės vartačių.

Per kiemą jojau,
 Tai graudžiai verkiau,
 Pas klėtį nusišluosčiau,
 Pas klėtį nusišluosčiau.

— Labs ryts, labs vakars,
 Uošvien uošvate,
 Ar namie mergatė,
 Ar namie mergatė?

— Ei, namie namie,
 Ei, namie namie,
 Mergytė naujoje klėtatėj miegti,
 Mergytė naujoje klėtatėj miegti.

— Priduok, uošvate,
 Šviesų kardatį,
 Kirsiu klėties vartačius,
 Kirsiu klėties vartačius.

Dar neįtvėriau
Šviesų kardatį,
Jau mergytė prašneko,
Jau mergytė prašneko.

Dar nepačiupinėjau
Baltų rankačių,
Jau mergytė pravirko,
Jau jaunoji pravirko.

— Aš klausčiau tave,
Mano mergyte,
Kur yr tavo brolyčiai,
Kur yr tavo brolyčiai.

— Margam miestaty
Man jaunai grabą daro,
Man jaunai grabą daro.

— Tegul, tedaro,
Tebudavoja,
Rasi jie patys gulsis,
Rasi jie patys gulsis.

Aš padarysiu
Mano mergytei
Baltos liepos grabatį,
Baltos liepos grabatį.

Į viduratį
Šviesų stiklatį,
Į kampus sidabrėlį
Ir aukselio titelį.

Per beržynėlį,
Per pušynėlį
Ant juodbėro žirgelio
Pas jaunąją mergele.

O kai nujojau
Vieną kartelį,
Radau savo mergele
Svirnužėj blogai sergant.

— Labs ryts, labs rytas,
Mano mergele,
Duok man baltą rankelę,
Sakyk man nors žodelį.

Nekrut širdelė,
Neduod baltą rankelę,
Išblykšt veidelis,
Nei sako man žodelį.

Darys broleliai
Tavo grabelį
Baltų liepos lentelių,
Su žibančiais langeliais.

Aš darydinsiu
Savo mergelei
Baltos uolos lentelių,
Su dėmantų langeliais.

Aš nunešdinsiu
Savo mergele
Nuo jaunųjų bernelių.

O maži šiulokėliai
Baltą mergele
Ant žaliųjų kapelių,
Į bažnyčios sklepelių.

Aš atlankysiu
Savo mergele
Kas subatos dienele,
Kas nedėlios ryteli.

Aš pažiūrėsiu
Savo mergele,
Ar rūdija žiedeliai
Ant baltųjų rankelių,
Ar vysta vainikėlis
Ant gelsvųjų kaselių.

Jau giesmės skamba,
Vargonai gaudžia,
Bernytis graudžiai apverkia
Savo jauną mergele.

Ak, kad aš mirčiau,
Arba kur dingčiau,
Tikt misly ją mislysiu,
Širdužėj ją laikysiu.

* 92

Parbėg laivelis
Nuo Venčio rago
Sidabro šotoms,
Auksu lioduotoms.

Į tą laivelį,
Į tą juodąjį
Sėd' ir bernelis
Baltai raudonas.

— Eikš eikš, bernyti,
Eikš eikš, jaunasis,
O tai mudu bėgsiv'
Plačioms maružėms!

Per asląėjau,
Grindys bildėjo,
Mano mergelė
Stalė sėdėjo.

— Eikš eikš, mamužė,
Eikš eikš, baltoji,
Pataisyk manie
Rūtų vainikėlį!

Pataisyk manie
Rūtų vainikėlį,
Palydėk mane
Ben per laukelį!

Tol aš lydėjau,
Kol priregėjau
Rūtų vainikėlį
Bešvytruojantį.

Dar nenuėjau
Nė pusę kelio,
Sutrinko bildo
Bėri žirgeliai.

Sutrinko bildo
Bėri žirgeliai,
Suraudo verkė
Jauna mergelė.

O kad ašėjau
Per Minės kiemą,
Minės berneliai
Į man' veizdėjo.

O ar jūs veizdat,
Ar jūs neveizdat,
Juk žinot patys,
Aš jums neteksiu.

Kurio norėjau,
Širdy turėjau,
Tam aš ir daviau
Balta rankelę.

Tam aš ir daviau
Baltą rankelę,
Tam dovanojau
Aukso žiedelį.

Bernelio mano
Juodos akelės,
Jis nebijojo
Tamsios naktelės.

O kad jis ėjo
Į žirgų strają,
Jam nereikėjo
Šviesios liktužės.

Žib jo akelės
Kaip žiburėlis,
Skaistus veidelis
Kaip bijūnėlis.

— Kavok, berneli,
Kad neuždegtų
Tavo akelės
Mano širdelę.

— O kur rėdaisi, o kur taisaisi,
O kur rėdaisi, o kur taisaisi
Vėlai vakaratį svetimon šalatėn,
Vėlai vakaratį svetimon šalatėn?

— Niekur neisiu, niekur neisiu,
Niekur neisiu, niekur neisiu,
Tik pas ežerėlį žirgužį girdyt,
Tik pas ežerėlį žirgužį girdyt.

Žirgą begirdant, žirgą begirdant,
Žirgą begirdant, žirgą begirdant,
Išgirdau mergytę gelbėt besaukiant,
Išgirdau mergytę gelbėt besaukiant.

Rods gelbėčiau, rods gelbėčiau,
Rods gelbėčiau, rods gelbėčiau,
Neturiu valtelės, neigi nė irklelio,
Neturiu valtelės, neigi nė irklelio.

Siųsčiau tėvą, siųsčiau senąjį,
Siųsčiau tėvą, siųsčiau senąjį
Į margą miestelį irklųžių pirkti,
Į margą miestelį irklųžių pirkti.

Pareit tētužis, pareit senasis,
Pareit tētužis, pareit senasis,
Neparneš valtelę, nei irklelį,
Neparneš valtelę, nei irklelį.

Rytoj tuočės, rytoj tuočės,
Rytoj tuočės, rytoj tuočės
Mano bernužytis pas mano grabelį,
Mano bernužytis pas mano grabelį.

Denkit grabelį, denkit grabelį,
Denkit grabelį, denkit grabelį,
Kad nesupustytų glaudžiąją galvelę,
Kad nesupustytų glaudžiąją galvelę.

Aš kelužėliu keliu eidamas,
Su lazduže vandruodams,

Aš ir priėjau, ir privandravau
Tris margas karčiamėles.

Tos' karčiamėlės', tose margose,
Ger' mano trys broleliai.

Vienas pragėrė bėrą žirgelį,
Tamsužei nesutemus;

Antras pragėrė tymo balnelį,
Gaidužiams nepragydas;

Trečias pragėrė jauną mergelę,
Aušružei neišaušus.

Kursai pragėrė bėrą žirgelį,
Du trys žvingav' strajelėj;

Kursai pragėrė tymo balnelį,
Du trys kybo gembelėj;

Kursai pragėrė jauną mergelę,
Dvi trys aug dar kiemely.

Mano mergelė auga kiemely
Kaip ežere nendrelė.

Jei aš negausiu sau norimosios,
Palauksiu augančiosios.

Priekulēs kiemas
 Tai didis kiemas,
 Čia bēgo tekējo
 Srovēs upelē.

Ant tos upelēs,
 Ant srovingosios,
 Čia girdin brolyčiai
 Bēra žirgelį.

O ir atėjo
 Jauna mergytė,
 Kalbino šnekino
 Meiliais žodukais.

— Eik tu pro šalį,
 Duok man pakajų,
 Bars mane tētužis
 Su tavim šnekant.

— Ne taip išbara
 Senas tētužis,
 Kaip mane išbara
 Sena mamuzė.

Priekulēs kiemas
Tai didis kiemas,
Čia bēgo tekējo
Srovēs upelē.

Ant tos upelēs,
Ant srovingosios,
Čia skalbē sesytē
Balta žlugtelī.

O ir atējo
Jaunas bernytis,
Kalbino šnekino
Meiliais žodukais.

— Eik tu pro šalį,
Duok man pakajų,
Bars mane mamužė
Su tavim šnekant.

— Ne taip išbara
Sena mamužė,
Kaip mane išbara
Senas tētužis.

Anksti rytą rytųžį
Saulelė tekėjo,
Kai per lango stiklužį
Mamytė žiūrėjo.

— Ei dukryte dukryte
Tu, mano jaunoji,
Kur užkrito rasuže
Tavo vainikėlis?

— Anksti rytą rytųžį
Rūtytes aplaisčiau,
Čia užkrito rasuže
Mano vainikėlis.

— Tai netiesa, dukryte,
Nevierni žodukai,
Juk tu savo bernytį
Per lauką lydėjai.

— Tai, rods, tiesa, mamužė,
Tai vierni žodukai,
Kad aš savo bernytį
Per lauką lydėjau.

Anksti rytą rytužį
Saulužė tekėjo,
Kai per lango stiklužį
Tėtatis žiūrėjo.

— Ei sūnyti sūnyti,
Kur tu vaikštinėjai,
Kur užkrito rasužė
Ant tavo galvelės?

— Anksti rytą rytužį
Žirgyčius pagirdžiau,
Čia užkrito rasužė
Ant mano galvelės.

— Tai netiesa, sūnyti,
Nevierni žodukai,
Juk tu savo mergytę
Per lauką lydėjai.

— Tai, rods, tiesa, tētuži,
Negaliu to gintis,
Kad aš savo mergytę
Per lauką lydėjau.

*** 97**

Anksti rytą kėliau,
Vandenuko ėjau
Ir sutikau bernužėlį
Savo mylimąjį.

— Ui mergyte mano,
Pastovėk ben stundelį,
Pakalbėk ben žodelį,
Širdužei begeliant.

— Ui tėvužis mano,
Ui senasis mano,
Išbars mane tėvužėlis,
Išbars senolėlis.

Išbars ir mamuzė:
Kur tu trukai nesugrįžus,
Kur tu buvai taip ilgai,
Du antru stundeliu?

Prie upelio buvau,
Stovėjau rymojau,
Su jaunu bernyčiu
Meilingai kalbėjau.

Po liepate šaltinatis,
 Gali burną praustis,
 Po liepate šaltinatis,
 Gali burną praustis.

Man beprausiant baltą burną,
 Nuploviau žiedatį.
 Ir atjojo jauns bernytis,
 Ir atjojo raitelytis
 Ant bėro žirgačio.

O tas bėras žirgas
 Aukso patkavatėms,
 Žalio rymo kamanatėms;
 Aukso karbačiatis.

— Eikš šenai, mergyte,
 Eikš šenai, jaunoji,
 Kalbėsiva kalbužatę,
 Dūmosiva dūmužatę,
 Kur meilių meiliausia.

— Negaliu, bernyti,
 Negaliu, jaunasis,
 Baras mano močiutėlė,
 Baras mano sengalvėlė,
 Ilgai nepareisiu.

— Tai sakyk, mergyte,
Tai sakyk, jaunoji,
Ir atlėkė dvi antatės,
Ir sudrumstė vandenatį,
Laukiau nusistojant.

— Netiesa, mergyte,
Netiesa, jaunoji,
Tu kalbėjai su bernyčiu,
Tu dūmojai su jaunuoju
Meiluzės žodačius.

*** 99**

Ui ui aš nuvargus,
Dar šįryt nevalgiau,
Dar šįryt negėriau
Nė pieno lašelio.

Ašėjau į daržą,
Aš prausiau veidelį
Su rūtų rasele,
Su rūtų rasele.

Šluostijau veidelį
Lelijos lapeliu,
Lelijos baltosios,
Lelijos baltosios.

Man lenkiant leliją,
Nupuolė žiedelis
Nuo baltos rankelės,
Nuo baltos rankelės.

Pamečiau žiedelį,
Kas matėt, sakykit,
Kas radot, atduokit,
Kas radot, atduokit.

Ne mano žiedelis,
Bernyčio pirktasis,
Iš meilės duotasis,
Iš meilės duotasis.

— O tu, paukšteli,
Gražus kėkšteli,
Kodėl nečiulbi
Tėvo sodely?

— Yr ma ruimelė
Šioj girelėj,
Lazdų krūmely.

Augin močiutė
Dvi dukrytėles,
Dvi dukrytėles
Ant paminklėlio.

Ji augindama,
Ji lepindama,
Abiem žadėjo
Po tris skryneles.

Dyvijosi
Kiemo draugeliai,
Dėl ko taip dailios
Į liemenėlį.

— Muma močiutės
Puikūs rūbeliai,
Dėl to taip dailios
Į liemenėlį!

Dyvijosi
Kiemo kaimynėliai,
Dėl ko raudoni
Muma veideliai.

— Muma tėvelio
Balta duonelė,
Dėl to taip raudoni
Muma veideliai!

*** 101**

Po mano tėvo
Stiklo langeliu,
Po mano tėvo
Stiklo langeliu
Alyvėliai žaliavo,
Alyvėliai žaliavo.

Ui, tie žiedukai,
Ui, tie baltiejai,
Ui, tie žiedukai,
Ui, tie baltiejai
Juodas uogelės nešė,
Juodas uogelės nešė.

Ui, tos uogelės,
Ui, tos juodosios,
Ui, tos uogelės,
Ui, tos juodosios,
Alyvėliu kvepėjo,
Alyvėliu kvepėjo.

Ui, ir atjojo
Šelmis bernytis,
Ui, ir atjojo
Šelmis bernytis
Su juodbėru žirgeliu,
Su juodbėru žirgeliu.

Ir prikabino
Juobėrą žirgelį,
Ir prikabino
Juodbėrą žirgelį
Prie alyvo šakelės,
Prie alyvo šakelės.

Žirgelis mundras,
Alyvėlis laibas,
Žirgelis mundras,
Alyvėlis laibas,
Nulaužė viršūnėlę,
Nulaužė viršūnėlę.

Ui, barės barės
Senas tētužis,
Ui, barės barės
Senas tētužis
Dėl alyvo šakelės,
Dėl alyvo šakelės.

— Ui, nebark nebark,
Senas tētuži,
Ui, nebark nebark,
Senas tētuži,
Nedidė iškadužė,
Nedidė iškadužė.

Aš pats nujosiu
Į Tilžės miestą,
Aš pats nujosiu
Į Tilžės miestą
Ir nusipirksiu
Žalių šilkelių.

Ir suvyniosiu
Šį alyvėlį,
Ir suvyniosiu
Šį alyvėlį
Su žaliaisiais šilkeliais,
Su žaliaisiais šilkeliais.

Suteiks dievužis
Šiltą lietelį,
Suteiks dievužis
Šiltą lietelį,
Atgaivins alyvėlį,
Atgaivins alyvėlį.

Žabok, tarnati,
 Bėrą žirgaį
 Plėstinėms kamanatėms.

O aš ir josiu
 Į tą kiemelį,
 Kur aug mano mergatė,
 Kur rimst mano širdatė.

Kur aukšti butai,
 Kur šviesūs langai,
 Kur žalios prievartatės.

Tarp vartų klevai,
 Po langu beržai,
 Ant kiemo dobilačiai.

Ei, išeit išeit
 Iš lelijų daržacio,
 Galvelę glostydama.

Glostais neglostais,
 Mano mergyte,
 Ne pas mane gulėjai,
 Ne su manim kalbėjai.

O tu gulėjai
Lelijų darže,
Po lelijų krūmačiu.

Vėjužis pūtė,
Lelijos užė,
Sušiurino galvatę.

Po mano tėvo
Stiklo langačiu
Alyvužiai žydėjo.

Ten jie žydėjo,
Ten jie klestėjo,
Juodas uogates nešė.

O tos uogatės,
O tos juodosios
Rinčvynačiu kvepėjo.

Sakiau, mergyte,
Sakiau, jaunoji,
Neik per linų laukelį.

Užkris linų žiedelis
Už vainikėlio,
Niekins tave bernatis.

Po mano tėvo
Stiklo langeliu
Alyvužis žaliavo.

Tas alyvėlis,
Žalias medelis,
Baltais žiedais žydėjo.

O tie žiedeliai,
Tie baltieji
Juodas uogužes nešė.

O tos uogelės,
O tos juodosios
Kadagužiais kvepėjo.

Aš melsčiau dievą
Per visą dieną
Bent miglotą rytelį,
Ūkanotą dienele.

Aš melsčiau dievą
Per visą dieną
Bent bagotą mergytę.

Su šešiais šimtais,
Su trimis dvarais.

Parduočiau dvarą,
Pirkčiau žirgytį,
Pats jočiau į krygelę.

Iš tos krygelės,
Iš tos didėsės,
Rašyčiau gromatėlę.

Toj gromatėlėj,
Ir toj margojoj
Yr daug meilių žodelių.

Tie žodeliai,
Tie meiliejie
Seniai muma kalbėti.

Muma rankelės,
Muma baltosios
Seniai seniai sudėtos.

Muma žiedeliai,
Muma auksinėliai
Seniai seniai sukeisti.

Kad aš ėjau pamariais,
 Šiais baltaisiais akmenais,
 Tai aš savo rankužėles
 Baltai, gražiai mazgojau.

Ir nuleidau žiedužėlį
 Nuo baltųjų rankužių
 Į jūrių gilumą,
 Į maružių platumą.

Atjojo jauns bernužis
 Ant juodbėrio žirgužio.

— Eikš šen, merguže,
 Palaikykie žirgužį,
 Aš pats plauksiu žiedužio
 Į jūrių gilumą,
 Į maružių platumą.

Jau žiedelis tolyn plaukia,
 Ir bernytis gilyn grimzta.
 — Oi oi dieveli,
 Jau dabar sirata!

— Tylėk, močiut, nekalbėk,
 Nė tų žodžių neminėk!

Škaust, gel mano širdužėlė
Ir be tų žodužių.

Bus žiedelis ir kitsai,
Nebus mano bernužio,
Škaust, gel mano širdužėlė
Ir be tų žodžių.

Samdyčiau laivelį
 Už pusę šimtelio,
 Plaukčiau jūrelėms
 Į margą miestelį.

Dar neįplaukiau
 Į pusę jūrelių,
 Pakilo vėjelis,
 Priliejo laivelį;

Gramzdin mane jauną
 Į jūros mareles.

Dar neįplaukiau
 Į pusę jūrelių,
 Pamačiau mergužę
 Gasužiais vaikščiojant.

— Eikš čia, mergužė,
 Gelbėk mane jauną,
 Kad ne mane,
 Jau nors kepurėlę!

— Aš neturiu valios
 Nuo tėvo, močiutės,
 Valios valelės
 Nuo brolių, seselių.

Mačiau bernužį
Gasužiais vaikščiojant.

— Eikš šen, bernyti,
Gelbėk mane jauną,
Kad ne mane jauną,
Nors vainikėlių!

— Aš neturiu valios
Nuo tėvo, močiutės,
Valios valelės
Nuo brolių, seselių.

Kad aš ėjau per žalią lanką,
Per žalią lankelę, per dobilužius,
Aš sutikau du žalnieružius.

O jie ma davė labą rytužį,
O aš jiems daviau myronų kvietką.

— Ei sesuo sesuo, sesyte mano,
Kur tu įgijai tą vainikužį?

— Mano vainikužis Berlyne pintas,
Tavo kepuružė Potsdame velta.
Man vainikužis šimts auksinužių,
Tau kepuružė šimts doleružių!

Aš eisiu eisiu
 Ir čia nebūsiu
 Tam Priekulės kiemely.

Kad aš išeisiu
 Iš to kiemelio,
 Užaugs aukšti kalneliai.

Augs kalneliai,
 Ries dobilėliai,
 Retai aš čia vaikščiosiu.

Aš gana sakiau
 Savo broleliui:
 — Šerk juodbėrį žirgelį.

Šerk žirgelį,
 Savo juodbėrėlį,
 Žinai, reik šalin joti.

Dar nenujojau
 Nė pusę kelio,
 Kai žirgytis sužvingo.

Dar neužsėdau
 Už balto stalo,
 Kai mergytė pravirko.

— Ei bernyt bernyt,
Bernyti mano,
Pakalb mudu žmonelės.

— Tič mergyte,
Mano širdyte,
N'atbok žmonių kalbelių.

Aš pats kalbėjau,
Kad aš norėjau,
Kad kitiems pavydėjau.

Padžius medeliai,
Nukris lapeliai
Ir nuo mudvės žodeliai.

O ir atlėkė margas lakštingalėlis iš sodo,
 Ir sudabojo margą gegužėlę sodužy.
 — Atsitrauk, lakštingalėli, nuo manęs,
 Ir tu gausi [tokią kitą] gegužėlę, kaip mane!
 — O aš išlaksčiau šimtą sodužių ir vieną,
 O aš neradau tokios gegužėlės, kaip tavęs.

O ir atjojo jaunas dvaronėlis iš dvaro,
 Ir padabojo jauną dvaronkėlę dvaružy.
 — Atsitrauk, jaunas dvaronėli, nuo manęs,
 Gausi tokią [kitą] dvaronkėlę, kaip mane!
 — O aš išjodžiau šimtą dvaružėlių ir vieną,
 O aš neradau tokios dvaronkėlės, kaip tavęs.

O ir atjojo jaunas bernužėlis iš kiemo,
 O padabojo jauną mergužėlę iš kiemo.
 — Atsitrauk, jaunas bernužėli, nuo manęs,
 Gausi tokią kitą mergužėlę, kaip mane!
 — O aš išjodžiau šimtą kiemužių ir vieną,
 Ir aš neradau tokios mergužėlės, kaip tavęs.

O ir atjojo jaunas miesčionėlis iš miesto,
 Ir padabojo jauną miesčionkėlę miestužy.
 — Atsitrauk, jaunas miesčionėli, nuo manęs,
 Ir tu gausi tokią [kitą] miesčionkėlę, kaip mane.
 — O aš išjodžiau šimtą miestužėlių ir vieną,
 Aš neradau tokios miesčionkėlės, kaip tavęs.

1
Kad klostų tamsoje
Miegą išspūjęs
Tas apt rimt tylomis
Bri jauva Mergytis.

2
Je buzoja tuštant nakt
Mityja jei labai skait
Tavo Mergytis labai skait
Mieges pavaginga.

3
Girdis mano Mili deg
Je pes dideli Murga
Mergytis apt priėjusi tavo
Kad tikrai tu tarsi man.

4
Kad is žveigdes pri Dangaus
Mojas kaip is didios
Tamsoj man tavus apgavies
Pri tavos viltauti.

5
Dvi Mergytis tu miegi
Ragis mane atbeje
Taip užmigsi apt lūksmai
Tavim besidanguos.

6
Mieki turėdams tuos
Mityjus trandus
Tūk šauksbi is jo. Mucis
Sukaj bus man priėj tavo.

Bedarfo iš Kalnininkų atsiųsto lietuvių liaudies dainų
ir jų melodijų rinkinio puslapis su dainos „Kad nak-
tužėj tamsoje“ (Nr. 113) tekstu ir gaidomis

Ėjo mergos grybų rinkti,
Grybą radus, dyvijos:
— Iš kur grybas išdygo,
Ar iš Gyventos elksnyno?
— Nei iš Gyventos elksnyno,
Tikt iš Rendos pušyno.

Pamaružy gaspada,
Toje graži gaspadinė,
Dar gražesnė jos slūginė.
Eičiau, klausčiau gaspadinę:
— Ar tai tavo dukrytė,
Ar slūžauna mergytė?

Aš norėčiau su ja šokt,
N'įmanau, ką dovanot:
Ar du šilko drabužiu,
Ar du aukso žieduku?
— Nei du šilko drabužiu,
Tikt du aukso žieduku!

— Žyčyk, mergyte,
Porą šimtelių
Baltųjų dolerėlių.

— Bernyti mano,
Jaunasis mano,
Kada tu man atduosi?

— Mergyte mano,
Jaunoji mano,
Pavasario dieneleį
Su valtuže pareisiu.

— Bernyti mano,
Jaunasis mano,
Ant ko tave pažinsiu?

— Mergyte mano,
Jaunoji mano,
Geltons liepos laivelis,
Žalių šilkų žėgglelis,

Atjoj bernužis žaliu vieškelačiu,
Randa mane mergužę rūtų daržaty.

— Atstok, bernuži, atstok tu, jaunasis,
Kalba mudu žmonelės, kad tu mane myli.

— Tekalb tekalbie jau mudu žmonelės,
Jau aš tau seniai pirkau samatos vystelį;
Ar tu man nedavei sidabrinį žiedelį?

Gerkit, broliai, būkit linksmi,
 Rytoj šventa, išmiegosim,
 Vienu keliu mes keliausim,
 Vieną dūmą mes dūmosim.

Per upatę plaukte plauksim
 Ir priplauksim didį kalną,
 Ant to kalno žalia liepa,
 Po ta liepa šaltinatis.

Ten žalnieriai žirgus girdė,
 Ten mergytė žlugtą skalbė.

— Neik, mergyte, už žalnieriaus,
 Žalnieračių šlekta duona:
 Šiandien čionai, rytoj tenai.

Mergyte jaunoji, tekėk už mane,
 Už mane darbelio sunkaus nerasi:
 Nei malsi, nei grūsi, nei duonos kepsi,
 Už stalo sėdėsi, švelniai bezdėsi.

— Bernyti jaunasis, tu neverts nieko,
 Pragerei žirgatį ir tymo balnatį.

— — — — —

— Mergyte jaunoji, tu nebok nieko,
 Aš turiu žirgatį grįstoj stonatėj
 Ir tymo balnatį aukštoj sienatėj.

*** 113**

Kad naktučėj tamsoje
Mieg pailsusiejai,
Tai aš eimi tylomis
Prie savo mergytės.

Ją bučiuoju tūkstantkart,
Veliju jai labanakt,
Tau, mergyte, labanakt,
Miegok pakajinga.

Širdis mano meile deg
Ir per didį miegą.
Mergyte, aš prisieksiu tau,
Kad tikrai tu teksi man.

Kad ir žvaigždės prie dangaus,
Mažos kaip ir didžios,
Tamsoj man takus apšvies
Prie tavęs keliauti.

Dar, mergyte, tu miege
Rasies mano glėbyje,
Taip užmigsiu aš linksmi,
Tavim besidžiaugdams.

Glėby turėdams tave,
Misljuos karalius,
Jo skarbai ir jo macis
Niekai bus man prieš tave.

VAIŠIŲ DAINOS

114

Miežis atsakė,
Skūngaly būdams:
— Aš esmi grūdas ir labai drūtas,
Aš esmi grūdas ir labai drūtas!

Apynys atsakė,
Karčia lipdamas:
— Aš esmi gudrus ir labai mudrus,
Aš esmi gudrus ir labai mudrus!

Mielė atsakė,
Bačkoj rūgdama:
— Nieks yr iš judvės be manęs vienos,
Nieks yr iš judvės be manęs vienos!

Kad mes sustosim
Į margą krūžą,
O tai mes būsim lygūs brolyčiai,
O tai mes būsim lygūs brolyčiai!

Darysim žmones
Silpnus, netvirtus,
Seni voliosis, jauni globosis,
Seni voliosis, jauni globosis.

Gerk, brolyti, gerk, sesyte, su manim drauge,
Kad reiks užmokėti, aš išeisiu.

Nutrauks tavo kepuružę šinkarkėlė,
Tu būsi pragertas karčiamužėj.

Dar ik šiolei nieks nutraukė mano kepuružę,
Nei buvau pragertas karčiamužėj.

Dar aš turiu porą šimtų baltų muštinukų,
Galiu užmokėti šinkarkėlei.

O jei dar negana būt baltų muštinukų,
Galiu užmokėti dukatėliais.

Kas tas miežio grūdas,
Kad alus taip drūktas,
Kas tas miežio grūdas,
Kad alus taip drūktas?
Apynys išvirtas
Ir tas čia įpiltas,
Apynys išvirtas
Ir tas čia įpiltas.

Mielelės putoja,
Apynį kilnoja,
Mielelės putoja,
Apynį kilnoja;
Kad ir maža saiko,
Į galvužę klaiku,
Kad ir maža saiko,
Į galvužę klaiku.

Stopikę išgėriau,
Nebepastovėjau,
Stopikę išgėriau,
Nebepastovėjau;
Veskit mane gulti,
Neduokit parpulti,
Veskit mane gulti,
Neduokit parpulti.

Stiklelis stovėjo,
Į mane žiūrėjo,
Stiklelis stovėjo,
Į mane žiūrėjo;
— Sveika, kūma Buše,
Aš išgėriau pusę,
Sveika, kūma Buše,
Aš išgėriau pusę.

Jei nenori gerti,
Imsiu tave perti,
Jei nenori gerti,
Imsiu tave perti;
Turi būti drąsi,
Čia nereiks nė grašio,
Turi būti drąsi,
Čia nereiks nė grašio.

Kuri mergytė vargužė,
Tur didžią meilužę,
Kuri mergytė vargužė,
Tur didžią meilužę;
O kuri bagota,
Kaip eglė šakota,
O kuri bagota,
Kaip eglė šakota.

Kuri mergytė balta,
Prisiglausti šalta,
Kuri mergytė balta,
Prisiglausti šalta,
O kuri raudona,
Kaist man ir iš tolo,
O kuri raudona,
Kaist man ir iš tolo.

Kur bernytis baltas,
Prisiglausti šaltas,
Kur bernytis baltas,
Prisiglausti šaltas,
O kursai raudonas,
Kaist man ir iš tolo,
O kursai raudonas,
Kaist man ir iš tolo.

Kurs bernytis vargužis,
Tur didžią meilužę,
Kurs bernytis vargužis,
Tur didžią meilužę,
O kursai bagotas,
Kaip ąžuols šakotas,
O kursai bagotas,
Kaip ąžuols šakotas.

*** 117**

Kaklelis gerti ištroško,
Kaklelis gerti ištroško,
Dantys į kaulą sudžiūvo,
Dantys į kaulą sudžiūvo.

Neškit aluką geltoną,
Neškit aluką geltoną,
Aš būsiu baltai raudona,
Aš būsiu baltai raudona.

Būdama baltai raudona,
Būdama baltai raudona,
Veizdėsiu puikaus, ne šlekto,
Veizdėsiu puikaus, ne šlekto.

Ir gavau gerą, ne šlektą,
Ir gavau gerą, ne šlektą,
Gero tētužio sūnytį,
Gero tētužio sūnytį.

Baltos mamuzės augintą,
Baltos mamuzės augintą,
Žaliame vyge vygiuotą,
Žaliame vyge vygiuotą.

Ant baltų rankų nešiotą,
Ant baltų rankų nešiotą,
Aukso žieduku žaidintą,
Aukso žieduku žaidintą.

Kol už stalo — vis gerai,
Išmiegojus — rūp labai.
Jei mes čia ilgiaus bebūsime,
Daugel pinigų išduosime.
Kad pareisim prie pačių,
Badys akis kaip šunių.

Jūs, mamuzės, išmanykit,
Vyrams vartus uždarykit,
Pakol vyrai jūsų mels,
Patol daugiau nebegers.

Rūgštą girą įrauginkit,
Gručių puodus pastatykit,
Teatsiger pagirioms,
Tėdėkavoj šinkarkoms.

O jei vyrai išmanys,
Savo vargų atsimys,
Nė jie lovoj negulės —
Užpelenėj betupės,
Žibės akys kaip katės.

Vaikai verkti kad pradės,
Vyrai maldyt negalės:
— Eikš, širdužė, į lovųžę,
Aš jau styru prie vygužės,
Būsiu tau gers visados,
Nebegersiū niekados.

JUMORISTINĖS DAINOS

119

Duok, mergyte, duok man ranką,
Tegul tave nieks nelanko,
Klok svirnely patalėlį,
Priimk mane bernutėlį,
Klok svirnely patalėlį,
Priimk mane bernutėlį.

Nepriimsi, tai numirsiu
Ir ant vietos čion prapulsiu,
Didį grieką padarysi,
Mane jauną numarysi,
Didį grieką padarysi,
Mane jauną numarysi.

Aukso žiedą dovanosiu,
Juodas akis išbučiuosiu,
Pamatysi, kad nežūsi,
Po tam pati linksma būsi,
Pamatysi, kad nežūsi,
Po tam pati linksma būsi.

Susimilkis, panelaite,
Susimilkis, rūtelaite,
Taip aš noriu tave vesti,
Niekados tave pamesti,
Taip aš noriu tave vesti,
Niekados tave pamesti!

Turiu tėvą bagotą
 Irgi labai turtingą,
 Sūnus pragaišina,
 Sūnus pragaišina.

Sūnus ūkį gaišina,
 Kiemo mergas gaivina,
 Ką galim daryti,
 Ką galim daryti?

Po tėvo langu pievužė,
 Reiktų man ją kirsti,
 Reiktų man ją arti,
 Reiktų man ją arti.

Sėčiaus rugius ir miežius
 Irgi žalią rūtatę,
 Kad bent dievs užderintų,
 Kad bent dievs užderintų.

Rugiai, miežiai nedera,
 Žalia rūta garbinga,
 Bus mergytei džiaugsmas,
 Nėgelkytei džiaugsmas.

Dieve gelbék [nuo] vargų,
Mane jauną nuo mergų,
Kad bent neprigautų,
Kad bent neprigautų.

Pasileisčiau ant vargų,
Kaip mergelė ant sparnų,
Plaukčiau pavandenėliu,
Plaukčiau pavandenėliu.

KARINĖS-ISTORINĖS DAINOS

* 121

Ei, kieno kieno žalias kiemelis,
Žalioji pryvartėlė?
Mano tėvelio žalias kiemelis,
Žalioji pryvartėlė.

Vaikščiojo šeržentai ir oficerai,
Augin tėvas sūnytį.
Dar neužaugęs, nei pusūgėlis,
Girdžiu nuo krygužės kalbant.

Jau seniai sakiau savo tėveliui:
— Ženklink savo sūnytį!
— Jau seniai ženklints mano sūnytis
Ir juodbėras žirgytis.

Geltoni plaukai, raudoni veidai,
Juodbėrasis žirgytis,
Geltoni plaukai, raudoni veidai,
Juodbėrasis žirgytis.

*** 122**

Anksti rytą kėliau,
Žirgužį pašeriau,
Išgirdau girdėjau
Brolytį beverkiant.

Ne brolyčio balsas,
Tikt senos mamužės,
Verkė ta, dejavo
Dėl jauno sūnyčio.

Neturiu brolyčių,
Nei jaunų sesyčių,
Tie mane nelydės,
Tie mane nelinksmins.

Reiks man šalin joti,
Į krygužę stoti,
Kas mane palydės,
Kas mane palinksmins?

Būbnai, misingėlės,
Vario trimitėlės,
Tie mane palydės,
Tie mane palinksmins.

Margame miestely,
Akmenų gasely,
Čia sujus, čia sustos
Daug jaunų brolyčių.

Kardu pasirėmęs,
Givėrą nutvėręs,
Šilkinoms skepetoms
Ašarėles šluostys.

Anksti rytą kėliau,
 Per kiemelį ėjau,
 Išgirdau girdėjau
 Uputį upuojant.

Uputis upavo,
 Tėvelis dūsavo,
 Dūsavo rūpino,
 Sūnytį išleisdams.

— Tič, neverk, sūnyti,
 Mano raitelyti,
 Dievutis neprastos
 Ir nė tave jauną.

— Teks man šalin joti,
 Į gilitą stoti,
 Kas mane palydės,
 Kas mane palinksmins?

Neturiu brolačių,
 Nei jaunų sesačių,
 Tos mane nelydės,
 Tos mane nelinksmins.

Misingės, būbnačiai,
Vario trimitačiai,
Tie mane palydės,
Tie mane palinksmins.

Margamjam miestaty,
Akmenų gasaty,
Ten mano brolytis
Flintužę nušveitė.

Flintą pasistatęs,
Kardu pasirėmęs,
Su šilkų skepetėliu
Ašarėles šluostė.

Margamjam miestaty,
Aukštamjam butaty,
Išgirdau girdėjau
Mergytę beverkiant.

— Tič, neverk, mergyte,
Mano nėgelkyte,
Dievutis neprastos
O nė mudu jaunu.

Ar tu moki austi,
Staklužes taisyti
Ir žalioj lankužėj
Sausą šieną grėbti?

— Aš ir moku austi,
Staklužes taisyti
Ir žalioj lankužėj
Sausą šieną grėbti.

Anksti rytą kėliau,
 Per dvarelį ėjau,
 Išgirdau girdėjau
 Lakštingalę špeliuojant.

Ne lakštingalėlės balsas,
 Girios paukštelio,
 O tik mano tétužėlis
 Manęs bedejuoja.

Anksti rytą kėliau,
 Per kiemelį ėjau,
 Išgirdau girdėjau
 Gegužės balselį.

Ne gegužės balsas,
 Ne girios paukštelio,
 O tik mano motinėlė
 Manęs bedejuoja.

Kas mane palydės,
 Kas mane palinksmins?

Nei jaunos seselės,
 Nei jauni broleliai,
 Tie mane nelydės,
 Tie mane nelinksmins.

Žalio vario būgnas,
Misingės trimitas,
Tie mane palydės,
Tie mane palinksmins.

Ant aukšto brukelio
Stovėjo margas karčiamėlis.

Kardu pasirėmęs,
Plintą pasistatęs,
Čia stovėjo jaunas žalnierėlis,
Su šilkų skepetėliu
Ašarėles šluostė.

[illegible][illegible]

Lietuvių liaudies dainų ir jų melodijų rinkinio, į kurį įeina V. Berbomo, V. T. Šimelpenigio, Krygerio, Bedarfo atsiųstoji medžiaga, puslapiui su dainos „Kelk kelk, draugeli“ (Nr. 126) gaidomis ir tekstui. Nuorašas

Viršuje užrašyta Bedarfo pavardė

Balnok, tarne, širmą žirgą,
 Josiu į krygelę!
 Dvi sesytės graudžiai verkia
 Prie mano šalelės.

Motinėlė dar graudesniai,
 Kuri užaugino.
 — O kur josi, brolužėli,
 O jau bau sugrįši?

Paims tave gendrolėlis
 Į didelę krygelę,
 Uždės tau šeržentėlis
 Mundierėlę nešti.

Šviesus kardas ir plintelė,
 Pora pistolaičių,
 Širmas žirgas, juodas balnas,
 Tai mano liustelis.

Pamušdinčiau žirgužėlį
 Plieno patkavėlėm,
 Uždėdinčiau mergužėlei
 Perlų vainikėlį.

Parūdijo patkavėlės
Po žirgo kojelių,
Ir suvyto perlų vainiks
Ant mergos galvelės.

— Kelk kelk, draugeli,
Šukuok galvelę,
Šveisk šviesius pentinėlius!

— Mano plaukeliai
Jau pakrūzuoti,
Pentinėliai nušveisti.

Mano žirgytis
Jau pabalnotas,
Pro vartelius išvestas.

Ant žirgo sėdau,
Į kilpą myniau:
— Jau sudievu, mergyte!

Per tiltą jojau,
Nuo žirgo puoliau
Į juodą purvynėlį.

O tai man minkštas
Tas patalėlis,
Juodasis purvynėlis.

Aš atsikėliau,
Aš apsižvalgiau,
Kur yr mano brolytis?

Mano brolytis
Aukštam kalnely,
Po žaliosios vejūžės.

O ir atlėkė
Trys gegužytės
Iš karaliaus darželio.

O ir nutūpė
Tos gegužytės
Ant brolyčio kapelio.

Viena prie kojų,
Antra prie galvos,
Trečioji prie širdužės.

Marti prie kojų,
Sesuo prie galvos,
Mamužė prie širdužės.

Marti gedėjo
Tris nedėlužes,
Sesuo šešis metelius.

O ši mamuzė,
Ši seniausioji,
Visą savo amželį.

*** 127**

Ei, augin lepin tėvas sūnytėlį,
Tą vieną vienturtėlį.

Kai užaugino, ir pažadėjo
Slūžauninkei mergytei.

N'atboju nieko, neigi nusimenu,
Turiu drūtą širdatę.

Kad ir slūžauninkė mano mergužatė,
Bile man yr širdatė.

Per tiltą jojau, nuogi žirgo puoliau
Į gilų vandenėlį.

Dar aš nesakiau savo mergužatei,
Klostyk man patalėlį.

Akmuo po galvos, žiezdras po šonelio,
Maureliai užklodėliai.

O ir atlėkė trys raibos gegužės
Tamsioj vidurnaktatėj.

Kukuoj prie galvos, kukuoj prie šalelės,
Kukuoj man prie širdatės.

— Kelk, brolytéli, kelk, mans raiteléli,
Ar dar neišmiegojai?

Žvengė žirgužis, verkė mergužėlė
Savo jauno bernyčio.

— Ei, atstok atstok atstok, neraudoki,
Pails kojės, rankatės.

* 128

Šiandien mes gersim,
Rytoj ryluosim,
Šiandien mes gersim,
Rytoj ryluosim,
Porytoj josim,
Fortmašieruosim,
Porytoj josim,
Fortmašieruosim.

— Ei brolyt brolyt,
Brolyti mūsų,
Ei brolyt brolyt,
Brolyti mūsų,
Ką tu parsiūsi
Mums trims sesytėms,
Ką tu parsiūsi
Mums trims sesytėms?

— Vienai parsiūsiu
Juodą vainikėlį,
Vienai parsiūsiu
Juodą vainikėlį,
Antrai parsiūsiu
Žalias kaseles,
Antrai parsiūsiu
Žalias kaseles.

O šiai trečiajai,
Visų mažiausiai,
O šiai trečiajai,
Visų mažiausiai,
Aukso žiedelį
Ant jos pirštelio,
Aukso žiedelį
Ant jos pirštelio.

Ui, eisim eisim
Mes trys sesytės,
Ui, eisim eisim
Mes trys sesytės
Ant aukšto kalno
Brolyčio laukti,
Ant aukšto kalno
Brolyčio laukti.

Ir nustovėjom
Smilčių kalnelį,
Ir nustovėjom
Smilčių kalnelį,
Ir nurymavom
Uosio tvorelę,
Ir nurymavom
Uosio tvorelę.

Ui, matom matom —
Parbėg žirgelis,
Ui, matom matom —
Parbėg žirgelis,
Parbėg žirgelis
Parsiplunkštuodams,
Parbėg žirgelis
Parsiplunkštuodams.

Parbég žirgelis
Parsiplunkštuodams,
Parbég žirgelis
Parsiplunkštuodams,
Aukso kilpeliai
Šalia siūbavo,
Aukso kilpeliai
Šalia siūbavo.

— Ui žirgyt žirgyt,
Žirgyti mūsų,
Ui žirgyt žirgyt,
Žirgyti mūsų,
Kur tu padėjai
Brolytį mūsų,
Kur tu padėjai
Brolytį mūsų?

— Jei aš jums sakau,
Jūs graudžiai verkiat,
Jei aš jums sakau,
Jūs graudžiai verkiat,
Jei aš nesakau,
Man pačiam gaila,
Jei aš nesakau,
Man pačiam gaila!

Jūsų brolytis,
Jauns raitelytis,
Jūsų brolytis,
Jauns raitelytis,
Krygužėj kirstas,
Ant plečiaus verstas,
Krygužėj kirstas,
Ant plečiaus verstas.

Kur galvos lèkè,
Dvarus pakūrè,
Kur galvos lèkè,
Dvarus pakūrè,
Kur kraus varvējo,
Rožès žydèjo,
Kur kraus varvējo
Rožès žydèjo.

Mes šiandien gersim,
 Rundas runduosim,
 O rytoj josim,
 Fortmašieruosim.

O ir atjojo
 Pons oberšleitmons,
 Ir pasteliavo
 Brolių į krygę.

Tėtužis senas,
 Brolytis jaunas,
 Čia nėra kas mūsų
 Į krygę joti.

Ei brolyt brolyt,
 Brolyti mūsų,
 Reiks tau pačiam
 Į krygę joti.

Viena sesytė
 Žirgą žabavo,
 Antra sesytė
 Žirgą balnavo.

O ši trečioji,
Ši mažiausioji,
Vartus atkėlė,
Brolių lydėjo.

— Ei brolyt brolyt,
Brolyti mūsų,
Ką tu parsiūsi
Mums trims sesytėms?

— Vienai parsiūsiu
Šilkų vystelį,
Antrai parsiūsiu
Juodą vainikėlį.

O šiai trečiajai,
Šiai mažiausiajai,
Ant baltų rankų
Aukso žiedelį.

O mes ir eisim
Brolyčio laukti
Ant aukšto kalno.

Mes nustovėjom
Aukštą kalnelį,
Ir nurymavom
Aukštą tvorelę.

Parbėg žirgytis
Pasiplunkštaudams,
Aukso kilpelės
Šalia siūbavo.

— Ei žirgyt žirgyt,
Žirgyti mūsų,
O kur palikai
Brolytį mūsų?

— *Jei nesakysiu —
Man pačiam gaila,
Jej pasakysiu —
Tai graudžiai verksit.*

Jūsų brolytį
Krygužėj kirto,
Krygužėj kirto,
Čia pat parvirto.

Kur jis gulėjo,
Kraujai varvėjo,
Kur kraus varvėjo,
Rožės žydėjo.

O ir atjojo pons oberšleitmons,
Ir pasteliavo į krygę joti.

Tėtužis senas, sūnytis jaunas,
Reiks man pačiamui į krygę joti.

Viena sesytė brolytį rėdė,
Antra sesytė žirgytį šėrė.

O ši trečioji, ši mažiausioji,
Vartus atkėlė, brolių lydėjo.

— Ei brolyt brolyt brolyti mūsų,
Ką tu parsiusi mums trims sesytėms?

— Vienai parsiusiu juodą vainikėlį,
Antrai parsiusiu žalias kaseles.

O šiai trečiajai, šiai mažiausiajai,
Aukso žiedelį ant jos pirštelio.

O eisim eisim mes, trys sesytės,
Ant aukšto kalno brolyčio laukti.

Ir nusėdėjom aukštą kalnelį,
Ir nurymavom uosio tvorelę.

Parbēg žirgytis pasiplunkštaudams,
Aukso kilpelēs šalia blizgavo.

— Ei žirgyt žirgyt žirgyti mūsu,
O kur tu dējai brolyti mūsu?

— Jei aš pasakau, jūs graudžiai verkiat,
Jei aš nesakau, man pačiam gaila.

Krygužėj kirto, čia pat parvirto,
Kur kraus varvėjo, rožė žydėjo.

Treji gaidužiai giedojo,
 Triskart mamužė žadino:
 — Ei kelkit kelkit, sūnyčiai mano,
 Reiks jums šalin išjoti.

Uždek man šią liktužę,
 Aš atsiprausiu burnužę,
 Atsisveikinsiu savo mergytę,
 Daugiau nebematysiu.

Aš per kiemelį eidamas,
 Kiemo vartužius verdamas,
 O ir pamačiau savo mergytę
 Klėtužėj prie skrynelės.

— Kam tu matuoji mastelius,
 Kam rašydini raštelius,
 Ar aš dėvėsiu, ar kur aš dėsiu
 Krygužėj tarp brolyčių.

Duos mums karalius žirgužius,
 Ant baltų rankų kardelius,
 Būsime rėdyti ir išmokyti
 Kaip vieno tētuželio.

Treji gaidučiai giedojo,
 Brolyčiai žirgus balnojo.
 Kelk kelk, sesyte, graži nėgelkyte,
 Eikš manęs palydėti.

Padegs mamužė liktužę,
 Aš atsiprausiu burnužę,
 Atsisveikinsiu, nebematysiu
 Savo visos giminužės.

Aš per kiemužį eidamas,
 Aš per žaliąjį eidamas,
 O aš pamačiau savo sesytę
 Svirnužėj prie skrynužės.

Kam tu rašysi raštelius,
 Kam tu mastuosi mastelius,
 Nei aš dėvėsiu, nei aš kur dėsiu
 Krygužėj tarp brolyčių.

Kai visa žemė ant mūsų grius,
 Visi karaliai kraujuose plūs,
 Tik mes stovėkim, tik nedrebėkim,
 Rasi mes pergalėsime.

Įduos karalius žirgelius,
 Į baltas rankas kardelius,
 Tai mes skraidysim, tai mes jodysim,
 Kits kito nematysim.

*** 133**

Iš trijų rytų vėjužis pūtė,
Ritin kalne smiltatę,
Ritin kalne smiltatę.

Iš trijų valsčių jauni brolyčiai
Žvalgav' kieme mergytę,
Žvalgav' kieme mergytę.

Viens pirko kurpes, antrasis štrumpes,
Trečias aukso žiedelį,
Trečias aukso žiedelį.

O kursai pirko, brangiausiai davė,
Tas bus mano bernytis,
Tas bus mano bernytis.

Kad aš išjosiu į krygužėlę,
Vargu daugiaus pargrįšiu,
Vargu daugiaus pargrįšiu.

Ar aš pargrįšiu, ar nepargrįšiu,
Rašysiu gromatėlę,
Rašysiu gromatėlę.

Aš parsiusdinsiu savo mergytei
Tris žydinčias kvietkates,
Tris žydinčias kvietkates.

Įsisodinkie, mergyte mano,
Po galiniu langeliu,
Po galiniu langeliu.

Lankyk, mergyte, kas ryts, kas vakars,
Kas diena per pietąčius,
Kas diena per pietąčius.

O jei pražystų raudonu žiedu,
Raudok, mergyt, kas diena,
Raudok, mergyt, kas diena.

O tai aš būsiu krygužėj kirstas,
Po kojužių pamintas,
Po kojužių pamintas.

O jei pražystų geltonu žiedu,
Dainuok, mergyt, kas diena,
Dainuok, mergyt, kas diena.

O tai aš būsiu krygužėj linksmas,
Šeržentužium vadintas,
Šeržentužium vadintas.

Ei, užaugs užaugs
Žalias skroblužėlis
Žaliam tėvo sodely.

Ei, užaugs užaugs
Mūsų brolužėlis,
Pakirs jis skroblužėlį.

Ei, pakirs pakirs
Žalią skroblužėlį,
Išpiaus baltas lenteles.

Ei, išpiaus išpiaus
Baltas lenteles,
Išgrįs žirgų strajelę.

Ei, užves užves
Bėrą žirgužėlį,
Šers grynoms avižėlėms.

Ei, nušers nušers
Grynoms avižėlėms,
Uždės tymą balnelį.

Ei, užsės užsės
Jaunas bernužėlis,
Jos bernas į karelę.

— Ei bernyt bernyt,
Ei bernyti mano,
O ką tu man parsiūsi?

— Ei, parsiūsiu parsiūsiu
Savo mergužytei
Tris margas gromatėles.

Pirmoj gromatoj,
Pirmoj šioj margojoj
Yr juodas vainikėlis.

Antroj gromatoj,
Antroj šioj margojoj
Yr auksinas žiedelis.

Trečioj gromatoj,
Trečioj šioj margojoj
Yr šilkų skepetėlis.

Dėvėk, mergužyt,
Juodą vainikėlį
Margoj bažnytėlėj.

Dėvėk, mergužyt,
Aukso žiedužėlį
Linksmame jaunimėly.

Dėvėk, mergužyt,
Šilkų skepetėlį
Prie savo motinėlės.

Sédžiu už stalo,
Žiūriu pro langą,
Kas vaikščioj ūlyčaitė?

Vaikščioj kaproliai,
Jauni gendroliai,
Ieško mano brolelį.

Mano brolelis
Dar neužaugęs,
Girdžiu krygužei rašant.

Parbėg mano žirgytis,
Mano juodbėrytis,
Iš tos krygelės,
Iš tos didėsės,
Parnešė man gromatėlę.

Toj gromatėlėj,
Toj margojoj,
Daug yr meilių žodelių.

— Prisimušdinkie
Prie skrynios antvožėlio,
Kiek skrynią voši,
Tiek graudžiai nusiverksi.

Jok jok, brolyti, netruk ilgai,
Neduok žirgačiui stovėt ilgai,

Statyk žirgatį po šanceliu,
Uždenk žirgatį šilko dekiu.

Tai tau tau, brolyti,
Tėvelio močiutės neklausyti,
Sesytes jaunąsias iššandyti!

Gavai kardųžį švietuojantį,
Karaliaus margąją mundieratę,
Šeržento juodąją kepuratę.

Krūzuok plaukelius,
Šveisk pentinėlius,
Žinai, reik šalin joti.

O kad aš jojau
Per ūlyčėlę,
Pro savo tėviškėlę.

Dabar sudievu
Tėvui, močiutei,
Brolyčiams ir sesytėms!

Į pusę kelio dar nenujojau,
Išgirdau stukes leidžiant
Ir plintužės balselį.

Šoks žirgelis,
Skambės kilpelės,
Ten bus mano amželis!

Lėks galvelė kaip aguonėlė,
Jau kulkužių pagauta.
Bėgs kraujelis kaip bijūnėlis,
Kaip bijūno žiedelis.

Šiandien alų gersim,
 Rytoj išvandruosim
 Į vengrijų žemę.

O ką mes tenai veiksime,
 Toj vengrijų žemėj?

Ūbą lauką arsim,
 Lankoj šieną piausim.

O ką mes ten valgysim?
 Mažus vištytėlius,
 Keptus karvelėlius.

O ką mes ten gersim?
 Dubiląjį pyvą
 Ir žalią vynelį.

O kuo mes ten vilkėsime?
 Trumpais žiūponaičiais
 Aukso guzikaičiais.

O kur mes ten gulėsime?
 Šilkų pataluose,
 Pūkų perynuose.

139

Ėsk, mano žirgužėli,
Tuoju žabosiu,
Tuoju balnosiu,
Tavim į krygę josiu.

Bėk, mano žirgužėli,
O kai pribėgsi
Srovę upelę,
Tai tave pagirdysiu.

Tuoju žabosiu,
Tuoju balnosiu,
Tavim į krygę josiu.

Ant žirgo sėsdams,
Į kilpą stodams:
Dabar sudievu
Tėvui, močiutei
Ir visai giminėlei!

Ant žirgo sėsdams,
Į kilpą stodams:
Dabar sudievu
Broliams, seselėms
Ir visai giminėlei!

Bėk, mano žirgužėli,
Bėk, mano juodbėrėli,
O kai pribėgsi
Aukštą kalnelį,
Tai tave apstabdysiu.

Ant kalno uzarai,
Po kalnu dragūnai,
O muškitierai,
Balti broleliai,
Tie krygužėj stovėjo.

Vakar vakarą
Pioviau gaigalą,
Laukiau laukiau broliutėlį
Į karą įėjant.

Į karą įėjau,
Į vartus iššoviau:
— Išėik išėik, mergužatė,
Atkelk ma vartačius!

Atkeldama vartačius,
Graudžiai verkdamą;
— Tič, neverk, tič, neverk,
Rasi ir dar pargrįšiu.

Trauk sopagačius,
 Sek ir pentinačius,
 Palydėk ir mane jauną.

Palydėk, mergate,
 Per uosio giratę
 Ligi ano vieškelačio.

Stovi mergatė
 Prie mano šalatės,
 Stovėdama graudžiai verkia.

— Tič, neverk, mergyte,
 Mano nėgelkyte,
 Rasi vėlei pargrįšiu.

O jei daugiau nepargrįšiu,
 Ir parbėgs mano žirgytis.

Parneš mano sermėgatę,
 Juodais kraujais apšlakstyta.

Ji išskalbs mano sermėgatę
 Savo gailioms ašaratėms.

Ji išdžiovins mano sermėgatę
 Savo širdies atdūsėliais.

— Ei paukštyti sakalyti,
Ko nežaidi girelėj,
Nerykauji pievelėj?

— Kur aš bežaisiu
Žalioj girelėj,
Kur berykausiu
Žalioj pievelėj —
Visi mane pabaidė,
Aš neturiu vietelės.

— Ei brolyti raitelyti,
Ko nešveiti kardelį,
Nešropuoja žirgelį?

— Kur aš bešveisiu
Šviesų kardelį,
Kur bešropuosiu
Bėrą žirgelį —
Aš neturiu tėvelio,
Kurs gal mane užtarti.

Aš ir nujočiau
Į krygužatę,
Aš įsistočiau
Į gilitatę,
Užtars mane kardelis
Ir flintužės balselis.

*** 143**

— Ant ko nusižiūrėjai,
Ant ko nusitikėjai,
Ar ant žalnieriaus skaistų veidelių,
Ant jo šviesaus kardelio?
— Tikt ant žalnieriaus skaistų veidelių,
Ant jo šviesaus kardelio.

Ant žirgužio sėsdamas,
Ir kilpužę spirdamas:
— Ei, pasilik, sudievu, jauna mergele,
Šimtų labų naktelių,
Ei, pasilik, sudievu, jauna mergele,
Šimtų labų naktelių!

— Sugrįžk sugrįžk, bernyti,
Ei, sugrįžk sugrįžk sugrįžk,
Sugrįžk sugrįžki, jauns raitelėli,
Dar žodužį kalbėti,
Sugrįžk sugrįžki, jauns raitelėli,
Dar žodužį kalbėti!

— Aš jau daugiau negrįšiu,
Nei žodužį kalbėsiu,
Ei, išbars išbars jauns gendrolėlis,
Su merguže bekalbant,
Ei, išbars išbars jauns gendrolėlis,
Su merguže bekalbant.

Per kiemužį eidama,
Vystelį šniūruodama:
— Ui ui ui dieve, miels dievulėli,
Įpuoliau į vargelį,
Ui ui ui dieve, miels dievulėli,
Į didį rūpestėlį!

Tai tau, tai tau, mergyte,
Tai tau, tai tau, jaunoji,
Tai tau, mergyte, mano lelijyte,
Žalnieružiaus norėti,
Tai tau, mergyte, mano lelijyte,
Žalnieružiaus norėti!

Sustojo į pulkelį,
Į didį guzulėlį,
Dabar pažinki, Lietuvos mergele,
Katras tavo bernelis,
Dabar pažinki, Lietuvos mergele,
Katras tavo bernelis!

Bepigu man pažinti,
Bepigu man surasti,
O kurs gražiausias, kurs mandagiausias,
O tai mano bernelis,
O kurs gražiausias, kurs mandagiausias,
O tai mano bernelis.

Lind bei der Lina'schen Felsen d'arf die Felsenstein.

Ko dejavo Tetappis Senaslis?

Strasburgas
prist. Linde
F. Baurman
F. Dejos.

O ir ispleido Suniti i Krieger.

Jaunas mano Sunappis,

menkas ypa Protappis!

Oke dabar wiskia mano jaunas Sunitis?

Jau i Rikta rinktoja, ja Elita Jeliufoja!

O ir atjoja Brolei mus, Pajnokai -

Jau i Rikta rinktoja, ja Franctais ludoja,

El! Jeliufoja, kerta Prusja Galaiarancioja!

Ge gal Pykei ir Kardai, Armotor Karbinai!

Otai wio laimeta Prusja Galaiarancioja. -

Tikt Bonek, ne drebek, ir ant Jenuk ^{Kurandis} wio gurek!

O, kad ir tu pialsi; mirsi tikt garbingay.

Taw tas Garbe ir Grabi, naminetas ir Kappi -

Ge gal, miegti, mano jaunas Bernitis! -

Armatele off gawau; kai atlaupau tai raddau.

Ge rasyto Werdelis; jaunassaito Cyrelis! -

Tai tas, tai tas chergapze, tai tas tai tas Jaunio.

Tai tas eit tekketi uz spio Galaiarancioja!

Nieko tawe ne azftos, nieko tawe zielawas!

Neq tawo Whikelei, kaip Jirras Luksteli.

Li.

9.

*** 144**

Ei, noriu noriu žalnieriukas būti,
Ei, noriu noriu žalnieriukas būti,
Žalnieriuko gražus vardas,
Žalnieriuko gražus vardas.

Muša būgnelį, šaukia į pulkelį,
Muša būgnelį, šaukia į pulkelį,
Žiūrės mūsų mandūrėlę,
Žiūrės mūsų mandūrėlę.

Stov ir žirgytis kieme pabalnotas,
Stov ir žirgytis kieme pabalnotas,
Žveng bėrasis, kad reiks jot,
Žveng bėrasis, kad reiks jot.

Stov ir mergytė prie mano šalužės,
Stov ir mergytė prie mano šalužės,
Stovėdama gaudžiai verk,
Stovėdama gaudžiai verk.

— Tič, tu neverki, tu, mano mergyte,
Tič, tu neverki, tu, mano mergyte,
Aš ir vėlei pats pargrįšiu,
Aš ir vėlei pats pargrįšiu.

Jeib aš ir patsai, jeib ir nepargrižčiau,
Jeib aš ir patsai, jeib ir nepargrižčiau,
Parbėgs mano bėrs žirgytis,
Parbėgs mano bėrs žirgytis.

Parbėgs ir mano bėrasis žirgytis,
Parbėgs ir mano bėrasis žirgytis,
Parneš mano mandūrėlę,
Parneš mano mandūrėlę.

Parneš ir mano karaliaus mandūrą,
Parneš ir mano karaliaus mandūrą,
Juodais kraujais sušlakstyta,
Juodais kraujais sušlakstyta.

Skalbs ir mergytė mano mandūrikę,
Skalbs ir mergytė mano mandūrikę,
Savo gaudžioms ašarėlėms,
Savo gaudžioms ašarėlėms.

Džiovins mamuzė mano mandūrikę,
Džiovins mamuzė mano mandūrikę,
Savo sunkiais atdūsėliais,
Savo sunkiais atdūsėliais.

Ko dejavo tētužis senasis?
O ir išleido sūnytį į krygę.

Jaunas mano sūnužis,
Menkas jojo protužis.

O ką dabar veikia
Mans jaunas sūnytis?
Jau į riktą riktuoja,
Su glita šlysuoja.

O ir atjoja broliai,
Mūs pasnokai,
Jau į riktą riktuoja,
Su granotais lioduoja.

Ei, šauja kerta
Prūsų žalnieraučiai!

Čia gul pykiai ir kardai,
Armotos, karbinai,
O tai vis laimėta
Prūsų žalnieraučių.

Tikt stovėk, nedrebėk,
Ir ant fonės vis žiūrėk!

O kad ir tu pulsī,
Mirsi tik garbingai,
Tau bus garbē ir grabe,
Paminētas ir kape.

Čia gul, miegti
Mans jaunas bernytis.

Gromatėlę aš gavau,
Kai atlaužiau, tai radau:
Čia rašyts vardelis,
Jau nušauts vyrelis.

Tai tau, tai tau, mergužė,
Tai tau, tai tau, jaunoji,
Tai tau eit, tekėti
Už šio žalnieraučio!

Nieks tave neužstos,
Nieks tave žėlavos,
Nei tavo vaikeliai
Kaip girios paukšteliai.

DAINŲ MELODIJOS

DĖL L. RĖZOS DAINŲ MELODIJŲ

Gausų lietuvių liaudies dainų lobyną praturtina ne tik L. Rėzos surinktos dainos, bet ir savitos jų melodijos. Tenka tik stebėtis, kad tokioje glaustoje formoje — kuklioje melodijoje, taip meniškai ir natūraliai išplaukia harmoniniai nukrypimai, moduliacijos. Štai dainoje „Ei, kilo kilo, o ir iškilo iš Gilijos miestužio“ (Nr. 73) pradžioje ryškiai užakcentuojama eolinė dermė (e-moll), toliau įvedamas chromatizmas (gis), kuris lyg ir nukreipia melodiją į subdominantės sferą, gi antroje melodijos dalyje drąsiai numoduliuojama į joninį mažorą (C-dur). Ir tai ne vienintelė melodija, taip turtinga harmoninėmis spalvomis. (Žiūr. Nr. 15, 41, 70, 89 ir kt.)

Eilėje melodijų pastebime būdingas lietuvių liaudies dainų melodikos intonacijas, trichordines, kvartų-kvintų kryptis (Nr. 47, 82, 93, 133 ir kt.), aiškų derminį pagrindą, turtingą metroritminę struktūrą. Šiose melodijose dažnai įjungiami melodiniai chromatizmai (žr. Nr. 23, 24, 38, 42, 73, 92, 101, 122 ir kt.).

Visos šiame leidinyje publikuojamos melodijos imtos iš LTSR MA CB Rankraščių skyriuje esančių L. Rėzos archyvo rankraščių. Norint jas pateikti plačiajai visuomenei, reikėjo padaryti kai kurias redakcines pataisas.

Daugelis melodijų rankraščiuose užrašytos soprano rakte, redaguojant — visos melodijos pateiktos šiandien įprastame smuiko rakte. Nemaža melodijų rankraščiuose

yra nepatekstuotos. Čia pateikiame visas melodijas patekstuotas. Ten, kur tekstuojant atsirado neaiškumų, buvo lyginta su Ch. Barčo „Dainų Balsuose“ paskelbtomis melodijomis, o taip pat vadovautasi dabartine melodijų užrašymo praktika: pirmiausia buvo kreipta dėmesys į natūralų melodijos ir teksto ryšį, buvo stengiamasi išlaikyti charakteringas melodines intonacines kryptis, atitinkamai tai derinant su tekstu. Minėtosios redakcinės pataisos nurodytos redakcinėse pastabose.

Daugeliui melodijų rankraščiuose nenurodytas tempo — šiame leidinyje taip ir paliktos tos melodijos be tempo. Kaip taisyklė, rankraščiuose melodijos vidurys, pabaiga pažymėta fermatomis. Šios fermatos išimtos, nes jos tik formaliai skaido arba užpildo taktą menamu natos ilgiu. Tokiais atvejais, nustatant metrą, nata, ant kurios buvo pažymėta fermata, paprastai buvo pratęsiama. Šitai taip pat nurodyta redakcinėse pastabose. Pastebėti rankraščiuose smulkesni notografiniai netikslumai — praleistos lygos-sujungimai, praleisti arba neteisingai užrašyti tonaciniai ženklai — redakcinėse pastabose neapptariami.

Publikuojant tiksliai išlaikyta rankraščiuose nurodyta melodijų intervalika, charakteringi atsitiktiniai chromatiniai ženklai, natų ritminė vertė. Redaguojant pirmuoju ir lemiančiu šaltiniu buvo L. Rėzos archyvo rankraščiai, nors, tiesą sakant, kai kuriais atvejais būtų priimtinesnis Ch. Barčo „Dainų Balsuose“ duotasis melodijų pateikimas. Tačiau ne kartą vis dėlto tenka suabejoti ir Ch. Barčo sprendimais.

Melodijos, kurios pastabose neapptiriamos, paliktos tokios, kaip buvo užrašyta rankraščiuose.

Palikta neredaguotos melodijos ir tais atvejais, kai buvo neaiški atskirų natų ritminė vertė (ypač tai pasakytina apie melodijų vidurį ir pabaigas).

No. 1. Por Katali per antyloji 17

Por Katali per antyloji Sataloji katali, o pro Katali Langajjeli

No. 2. Jy kaji Antylo

Sataloji kaji.

Jy kaji Antylo Katali kaji, o Katali.

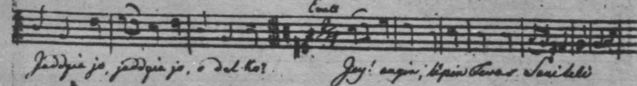
No. 3. Pajveli

no Sataloji

Pajveli, pajveli du Katali kaji kaji.

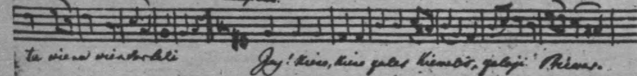
No. 4. Jy kaji

Jaddji jo, jaddji jo, o del kaji.

Jy! kaji, kaji kaji kaji kaji.

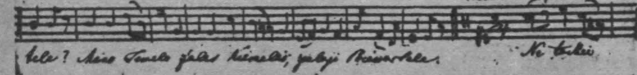
No. 5. Jy kaji

ta viera viera kaji

Jy! kaji, kaji kaji kaji kaji.

No. 6. Katali

katali? Katali kaji kaji kaji kaji.

Katali

jy kaji kaji kaji, o Katali kaji kaji kaji.

J. F. Hertelio lietuvių liaudies dainų rinkinėlio
gaidų puslapis

Vietoje ketvirtinių aštuntinėmis užrašytos šios melodijos:
5, 6, 8, 38, 44, 56, 70, 113, 116, 121;

Pakeistas metras šių melodijų:

Vietoje $\frac{2}{4} - \frac{4}{4}$:

31, 122;

vietoje $\frac{2}{4} -$ mišrus:

11, 127;

vietoje $\frac{3}{4} - \frac{3}{8}$:

44, 70;

vietoje $\frac{3}{4} -$ mišrus:

23, 42, 73

vietoje C — $\frac{2}{4}$:

5, 6, 8, 38, 56, 113;

vietoje C — $\frac{3}{4}$:

12, 33, 37;

vietoje C — $\frac{3}{2}$:

15;

vietoje C — mišrus:

19, 87, 89, 116, 117, 121, 126, 144.

Pakeistas lygavimas:

1.

Melodija pradedama be prieštakčio:

11, 23; 33, 37, 59, 73, 87, 89, 144 — melodijose išimta
pradžioje ketvirtinė pauzė.

Transponuota:

maža tercija žemyn — 43, 93; *kvarta žemyn* — 38, 70;

kvinta žemyn — 28, 51, 82; *oktava žemyn* — 8.

*Melodijos Nr. 12, 59, 66, 97 publikuojamos pagal Ch. Bar-
čą (nors ir ten abejotinas užrašymas).*

Čia taip pat pateikiame dvi lietuvių liaudies dainas
su pritarimu. Šį pritarimą parašė, atrodo, F. V. Raušnin-
gas (žr. šio leid. p. 10, 11, 17—18).

V. Paltanavičius

1

Pas šal ta šal ti nè lį,

pas tųs ta van de nè lį,

čio nai skal bė ma no

mer gu za tē tris plo na sias dro ba tes.

2

Ten ant jū ra čių, ten ant ma

- ra čių, o čio nai skal bė

trys skal bė ja tēs, ja tēs:

5

Per kal — ne — li, per aukš — tą — ji
sau — lu — žė te — kė — jo, o pro stik — lo
lan — gu — žė — li se — sy — tė žiū — rė — jo.

6

Pirš man iš Dans — kos iš Kes — te — ry — no,
iš Klai — pė — du — žės, iš Ka — ra — liau — čiaus.

7

Ne tan — kiai jo — jau aš tuom ke —
— la — žiu pro uoš — vu — žės dva — re — li.
ža — lių rū — tą dar — žė — li.

Še-riau žir-gy-lį, sa-vo juod-bė-ry-lį,
au-gi-nau mer-gy-lę sve-ti-moj ša-le-lėj.

11

Šu-nes lo-ja čia vė-ruo-ja,
žiū-rėk. mer-guž, kas at-jo-ja,
žiū-rėk, mer-guž, kas at-joj?

12

Ei bro-lyt bro-lyt, bro-lyt jau-
-na-sis ma-no, kur lu-rė-dai-si
taip vė-lai va-ha-ru-žy?

Ma — mu — žy — te se — no — ly — te,
 ma — mu — žy — te se — no — ly — te,
 mei — liai mei — liai ma — ne už — au — gi — nai,
 tik ne — mei — liai ma — ne pa — ža — dė — jai.

Aš nu — si — ei — čiau į tą kie — mu — žį,
 kur sto — vi jau — ni — mu — žis.

Al — va — žiuoj mer — gy — tė
 ža — liu vieš — ke — la — čiu, vaikš — čioj
 ber — ny — lis žir — gu — žių sto — na — tėj.

Stov žir — gy — tis pa — ža — bo — tas,
 stov bē — ra — sis pa — bal — no — tas,
 o — gi jau se — nini cē — sas
 bro — ly — ūti iš — jo — li.

Jau aust auš — ru — žē, za — dīn ma —
 — mu — žē: — kel — kis, jau — na mer — gyl!

Straz — de straz — de — li, rai — bas paukš — te —
 — li, ne — šo — ki — nek per ke — (liq).

Ne — pūs — ki — te, vē — je — liai,
 ne — ūž — ki — te, me — de — liai,
 kad bent iš — girs — čiau ar pa — ma —
 — ty — čiau se — sy — tē at — va — žiuo — jant.

43

— Te — kēk, mer — gy — te, te — kēk, jau — no — jī,
 už ma — ne jau — nā, už šī — po — ré — lī.

44

Ei, kie — no kie — no za — lias kie — me (līs),
 za — lio va — rio var — te — liai, mi — sin — gi — nlai rak.te(liai).

Kad aš tu — re — jou dvi se — sy —
 -tė — les, a — bi — dvi ou — dé — ja — tes.

Re — dy — klt grei — tai, sku — bin — kit
 stro — piai, juk ži — not pa — tys,
 reik ša — lin jo — ti.

Mie — gu — žio no — riu, niš — ma — nau, kur
 gul — ti, to — li ma — no
 tė — viš — kė — lė, ne — ga — liu pa — rei — ti.

Trys ro-žy-tės dar-že-ly žy-dė-jo,
 dvi se-sy-ti už sta-lo sė-dė-jo.
 ku-ri ma-no šir-du-žei ne-lin-ka,
 ta prie ma-no ša-lu-žės pri-slin-ko.

Eis-va mu-du a-bu-du
 į ža-lią gi-ru-žę a-bu-du.

Pa-rei-nu ry-tą anks-ti,
 šal-ta ra-sa brai-džio-jęs,
 aš at-ran-du mer-gy-tę
 svir-nu-žėj be-ver-kiant.

Nē šī nak-tī ne na-mēj gu-lē-jau,
 prie sve-ti-mū mer-gy-čīu gu-lē-jau.

Aš varg-die-nē-lē. aš be-tē-
 za-liam dar-ze-ly žals au-žuo-
 -tu-žio; tai pui-kiai sklai-do
 -lē-lis Nu-kriš lā-pe-liai,
 nu-mirs tē-tu-žis,
 za-lius la-pe-lius.
 iš-sprogs ir ki-ti,
 kur gau-sim ki-tā?

-Lakš-tin-ga-lē-le, rai-ba-sis paukste-li,
 ko ne-ku-kuo-ji anks-ti ry-te-lī?

- Vy — tu — rē — li paukš — ty —
 — tē — li, ko ne — žai — di pie —
 — ve — lēj. ko ne — čīul — bau — ji dir — voj?

Ei, ki — lo ki — lo,
 o ir iš — ki — lo iš Gi — li — jos
 mies — tu — žio gel — to — na — sis lai — vu — žis.

Ei, kas nu — my — nē juo — dā ta —
 — ke — lī i — ki le — li — jū dar — že — lio?

Au — gin tē — ve — lis
 du sū — ny — lė — liu, a — bu jau — nu
 sū — ny — tlu ant pa — mink — lė — lio.

Mer — gy — te mie — la, nak — tu — žė
 šal — ta ra — se — le e — si brat —
 cie — lą dël ta — vės ne — mie — go — jės,
 — džio — jės,
 po mig — lu — žės kla — jo — (jės.)

Tar — nauk, tar — ne — li, ža — bok žir —
 — ge. (lį). jo — sim sa — vo mer —
 — gy — tės mer — gy — tės ap — lan — kyl.

U_i ui, aș nu — var — gus, dar
 ș_i — ryt ne — val — glau, dar ș_i — ryt ne —
 — gè — riau n_e pie — no la — se — lio.

Po ma — no t_e — vo stik — lo lan — ge — liu
 a — ly — v_e — liai za — lia — vo,
 a — ly — v_e — liai za — lia — vo.

kad nok — tu — z_ej lam — so — je
 mieg pa — tl — su — sie — jai, tai aș ei — mu
 ly — lo — mis prie sa — vo mer — gy — tes.

Kas tas mie-zio grū-das, kad a-lus taip drūk-tas?

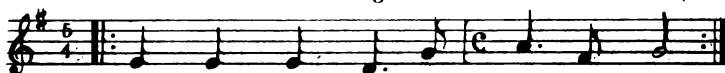

A-py-nys iš-vir-tas ir tas čia į-pil-tas.

117

Kak-le-lis ger-ti iš-troš-ku,

dan-tys į kau-lą su-džiū-vo.

118

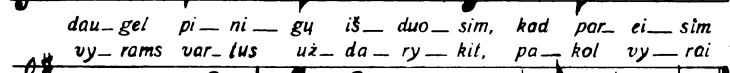
Kol už sta-lo-vis ge-rai, iš-mie-go-jus

-rūp la-bai, jei mes čia il-giaus be-bū-sim,

Jūs, ma-mu-žės, iš-ma-ny-kit,

dau-gel pi-ni-gų iš-duo-sim, kad par-ei-sim

vy-rams var-lus už-da-ry-kit, pa-kol vy-rai

prie pa-čių, ba-dys a-kis kaip šu-nių.

jū-sų mels, pa-tol dau-giaus ne-be-gers.

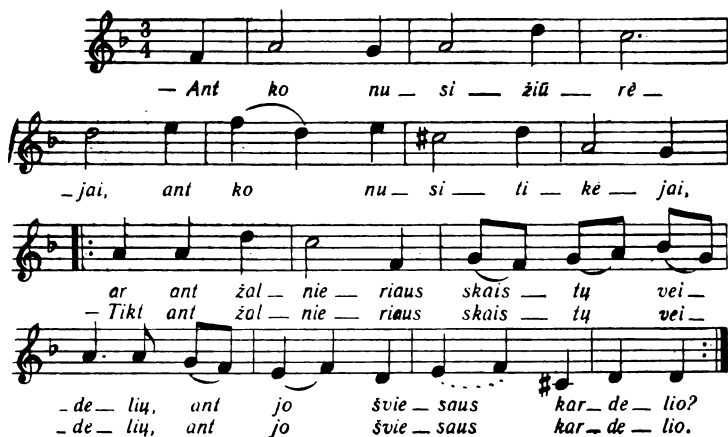
Ei, kie — no kie — no za — lias kie —
- me — lis, za — lio — ji pry — var —
- té — lé? Ma — no té — ve — lio za — lias kie —
- me — lis, za — lio — ji pry — var — té — lé.

Anks — ti ry — tq ké — liau,
zir — gu — zị pa — šé — riau,
iš — gir — dau gir — dè — jau
bro — ly — tị be — ver — kiant.

— Kelk kelk, drau—ge—li, šu—kuok gal—ve—lę,
šveisk švie—sius pen—ti—nė—lius!

Ei, au—gin, le—pin te—vas sū—ny—
—tė—lį, tą vie—ną vien—tur—tė—lį.

Sian—dien mes ger—sim,
ry—toj ry—luo—sim, po—ry—toj
jo—sim, fort—ma—sie—ruo—sim.

Tu, mergy_ te ma_ no, tu, jauno _ ji

ma_ no, pa_ za_ dè_ jai iš mei_ la _ tès

marški_ na _ čius duo _ ti.

Aš at - si - sa - kiau sa - vo mo - ėiu - tei.

o aš nuo pu - sės jau va - sa - rė-(lės).

DAINŲ TEKSTŲ PAAIŠKINIMAI

Paaiškinimuose pateikiama žinių, reikalingų moksliniam skelbiamų dainų nagrinėjimui. Visų pirma nurodoma publikuojamojo rankraščio signatūra L. Rėzos archyve (137-jo fondo vienetas ir lapas). Pažymima dainų užrašymo vieta, laikas ir tekstų užrašytojai ar siuntėjai. Paliečiami kai kurie problematiškesni tekstų redagavimo atvejai, aiškinamos sunkiau suprantamos jų vietos. Nurodomi pirminių užrašymų (kiek tai galima nustatyti) vėlesni nuorašai. Tačiau, jeigu imamas tas šiam leidinyje skelbiamas rankraštis, kurį L. Rėza panaudojo „Dainų“ rinkinyje, tai jo nurašymai ir perredagavimai, esantys busimojo „Dainų“ rinkinio juodraščiuose, nebenurodinėjami.

Bibliografija apribojama tik tais leidiniais, kuriuose buvo betarpiškai naudojama L. Rėzos archyvo medžiaga. Tai L. Rėzos „Dainos“ (nurodomas jų ketvirtasis, plačiai prieinamas leidimas), F. Neselmano rinkinys „Littauische Volkslieder“ ir M. Biržiškos paruoštas leidinys „Liudo Rėzos dainos“. Prie jų dar pridėdamas Ch. Barčo rinkinys „Dainu Balsai“ dėl jo ypatingo santykio (per P. Boleno archyvo rankraščius) su šio leidinio medžiaga.

Dėl bibliografinių nuorodų reikia pastebėti štai ką. Iš L. Rėzos „Dainų“ pažymėtos tos jo pernelyg redaguotos dainos, kurių autentiškas pavidalas atstatomas šiame leidinyje skelbiamais tekstais. Paminėti ir tie atvejai, kai L. Rėza pasinaudojo tik dalimi čia publikuojamos dainos teksto. F. Neselmas dainas gana laisvai redagavo, kontaminavo su kitais jų variantais. Dėl to kartais nelengva pasakyti, ar F. Neselmas pasinaudojo kuriuo nors konkrečiu čia skelbiamu tekstu. Kai kuriuos iš čia esančių tekstų jis tik cituoja panašių dainų komentaruose. Bet ir tokiais atvejais buvo stengiamasi duoti bibliografinę nuorodą į F. Neselmano rinkinį.

Kai kurios šiuose paaiškinimuose minimos F. Neselmano rinkinio dainos paskelbtos su melodijomis, tačiau visais atvejais tos melodijos imtos ne iš L. Rėzos archyvo, o iš spausdintų šaltinių. Ch. Barčas kiekvienu nurodomu atveju pateikė melodiją, bet, kaip minėjome, tedavė lietuvių kalba pirmąją dainos teksto posmą; sekantys posmai jo paskelbti vien vokiečių kalba. Leidinyje „Liudo Rėzos dainos“ dažniausiai publikuojami ne pirminiai užrašymai, kurių pagrindu paruoštas šis leidinys, o jų nuorašai (iš dalies tai pasakytina ir apie F. Neselmano rinkinį). Todėl daugelis pirminių užrašymų ten pateko tik į komentarus ir tikrąjį jų pavidalą neretai labai sunku arba net neįmanoma beatkurti. Tačiau ir tokie atvejai šiuose paaiškinimuose traktuojami kaip čia skelbiamos medžiagos ankstesnės publikacijos. F. Neselmano, Ch. Barčo ir M. Biržiškos leidiniai savo ruožtu dar teikia svarbios bibliografinės informacijos.

* * *

*** 1. — 8, l. 5.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

V posm.: *lydur*, orig., tur būt, dėl vokiečių rašybos įtakos — lieder.

Publikuota: BrčDB Nr. 334.

*** 2. — 8, l. 6—7.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

VI posm.: *Išgintavota*, orig., tur būt, dėl rašybos klaidos — Iszgintarota.

VIII posm.: *Už pusketvirto*. Šis ne visiškai aiškus pasakymas, kuriuo norima pabrėžti laimikio menkumą, yra įsitvirtinęs posme, matyt, dėl ryškaus rimo sąskambio.

3. — 7, l. 103. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Nuorašas: 6, l. 202 (kiek pagedaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).
Publikuota: RzD Nr. 103.

4. — 7, l. 101. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Nuorašas: 6, l. 231—232 (kiek pagedaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 407 (gal būt, iš dalies panaudota), RzD Nr. 119.

* 5. — 8, l. 4. Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrčDB Nr. 18.

* 6. — 8, l. 12. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *Karaliaučiaus*, orig.: *Karalauczes*.

III, IV posm.: *Preisq*, orig.— *Preussa*.

III, IV posm.: *I visq Preisq* — visoje Prūsijoje.

V posm.: *Kalp parašytas* — kaip nupieštas;

kaip ant dakotų — skambiai, kaip ant pažertų monetų.

Prie šios dainos, kaip normalus tęsinys, su toliau iš eilės einančia posmų numeracija prirašyta daina „Miežis atsakė, skūngaly būdams“ (žr. Nr. 114).

Nuorašas: 4, l. 59.

Publikuota: BrčDB Nr. 28, RzD Nr. 157.

* 7. — 8, l. 5. Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrčDB Nr. 208.

* 8. — 4, l. 46. Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

III posm.: *uošvuže*, orig. — *Močzuži*. Tame rinkinyje, iš kurio paimta ši daina, yra grubių užrašymo klaidų. Tai leidžia manyti, kad ir šiuo atveju rašiusiojo neteisingai perskaityta žodžio „uošvuže“ pradžia.

Publikuota: NsLV Nr. 211 (su gaidomis), BrčDB Nr. 221, RzD Nr. 180.

9. — 6, l. 211—212. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

IV posm.: *Dar nenujojus*, *Dar nenubėgus*, orig. — *Dar ne nujoojes Dar ne nubeges*.

Publikuota: NsLV Nr. 212, RzD Nr. 109.

10. — 7, l. 93—94. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Rankraštis apytikriai datuotinas 1815 m.

IV posm.: — *Ei, palūkėki*, orig. — *Ey Palukejukkai!* Matyt, blogai nugirstas ar blogai užrašytas žodis.

Nuorašas: 6, l. 209—210 (kiek paredaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 212, RzD Nr. 109.

*** 11. — 4, l. 38.** Nuorašas. Pirminį užrašymą atsiuntė V. T. Simelpenis iš Rusnės. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *vėruoja*, orig. — wieroju, NsLV Nr. 216 — wėroje, BrčDB Nr. 172 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — wieriju.

II posm.: *jam*, orig. — jam (jo).

VIII posm.: *apskaitė* — skaičiuodamas apdėjo.

Dainai duotas vokiečių kalba pavadinimas: „Turtingo žento atvykimas“ ir parašėje pastebėta: „Paskutinis posmo žodis kiekvieną kartą pagal melodiją sutrumpinamas.“

Publikuota: NsLV Nr. 216, BrčDB Nr. 172, RzD Nr. 174.

*** 12. — 8, l. 21.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 72.

Publikuota: NsLV Nr. 75, BrčDB Nr. 173, RzD Nr. 169.

13. — 6, l. 205—206. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

V posm.: *Žalnieriukas*, orig. — Selnerukkis. Šioje dainoje, kaip rodo rašyba, buvo vartojama forma ne „žalnierius“, bet „zelnierius“. Redaguojant tekstą šiam leidiniui, pastaroji forma pakeičiama.

Publikuota: NsLV Nr. 194, RzD Nr. 104.

14. — 6, l. 206—207. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

III posm.: *žalnieružio*, orig. — Selneružė. Šioje dainoje, kaip rodo rašyba, buvo vartojama forma ne „žalnierius“, bet „zelnierius“. Redaguojant tekstą šiam leidiniui, pastaroji forma pakeičiama.

Publikuota: NsLV Nr. 195, RzD Nr. 105.

*** 15. — Tekstas: 4, l. 73.** Užrašė R. Bendikaitė (Bendikaitikė) iš Skoldainių. Rankraščio data — 1810 m. Atsiuntė E. Budrius iš Pilupėnų 1821 m. Melodija: 7, l. 20. Užrašė E. Budrius. Užrašymas datuotinas 1820—1821 m.

II posm.: *žalnieriukui*, orig. — Selnerokui. Šioje dainoje, kaip rodo rašyba, buvo vartojama forma ne „žalnierius“, bet „zelnierius“. Redaguojant tekstą šiam leidiniui, pastaroji forma pakeičiama.

III posm.: *karčiamužėj gerti*, orig. — karcimoze piwa gerti gerti.

V posm.: *dakotėlį*, orig. — dekoteli.

Nuorašas (teksto): 7, l. 20. Tai E. Budriaus nuorašas, perkeliant dainą į natas. Tekstas kiek parėdaguotas, jam duotas pavadinimas „Atsisakymas“.

Publikuota: NsLV Nr. 192 (su gaidomis), BrčDB Nr. 78, RzD Nr. 187.

16. — 6, 1. 200. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

I posm.: *neprilaikiau* — nesustabdžiau žirgo.

Publikuota: RzD Nr. 101.

17. — 7, 1. 72. Atsiuntė, atrodo, Z. Ostermejeris iš Plyviškių. Rankraštis datuotinas 1805—1815 m.

II posm.: *Sparų*, orig.— Sparû, NsLV Nr. 200 — Dailey.

Publikuota: NsLV Nr. 200, RzD Nr. 16.

18. — 7, 1. 97. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Praleista dėl prasmingumo stokos eilutė: Asz tariau Kanklis ir Warrinėlis!

I posm.: *pagailo*, orig.— pergaila.

Nuorašas: 6, 1. 231 (su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 330, RzD Nr. 118.

*** 19. — 8, 1. 18.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *stovi*, orig.— stowis, NsLV Nr. 159 — stowis, BrčDB Nr. 193 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — stowes, KlPLD (imta iš NsLV), 285 — sto' vis.

Nuorašas: 4, 1. 67.

Publikuota: NsLV Nr. 159, BrčDB Nr. 193, RzD Nr. 165.

20. — RzD Nr. 151. Šios dainos rankraščio nebėra L. Rėzos archyve.

I posm.: *Pakelėj*, RzD Nr. 151 — Pakėlui, NsLV Nr. 176 — Pakeliu.

IV posm.: *Rasi tad širdužę Jau sumislytą*, RzD Nr. 151 — Rassi tadd' Szirdužis Jau sumislita, NsLV Nr. 176 — Tai rasi szirdužę Jau sumislitą.

VIII posm.: *Tai rasi širdužę Jau sumislytą*, RzD Nr. 151 — Tay rassi Szirdužę Bus sumislyta, NsLV Nr. 176 — Tai rasi szirdužę Jau sumislitą.

Publikuota: NsLV Nr. 176, RzD Nr. 151.

21. — 4, 1. 11—12. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Vitichas iš Kaukėnų. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

II posm.: *nekenčiama*, orig.— ne kentima. Laikytina žemaitiškai?

Publikuota: NsLV Nr. 232 (su gaidomis), RzD Nr. 146.

22. — 7, 1. 96. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Publikuota: RzD Nr. 133.

*** 23. — 8, 1. 7.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

*** 24. — 8, l. 5.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrėDB Nr. 239.

25. — 7, l. 100. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Publikuota: RzD Nr. 40.

26. — 7, l. 66. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Pirminį užrašymą buvo atsiuntęs, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Dainą L. Rėza gavo apie 1815 m.

Nuorašas (antras): 6, l. 221 (redaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Pirmajame nuoraše tekstui duotas pavadinimas „Iškada“, šakos pažymėtos raidėmis A ir B.

Publikuota: RzLLD Nr. 28, Nr. 77; NsLV Nr. 47, Nr. 48; RzD Nr. 28.

27. — 7, l. 95. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

IV posm.: *svirnių*, orig. — Swirnû (Klėta).

Rankraštyje moteriškai šakai duotas pavadinimas: „Mergų daina, kad šalin veža marčią“, vyriškai — „Nuo bernų pusės“.

Publikuota: RzD Nr. 8.

*** 28. — 4, l. 49.** Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

Rankraštyje vartojama forma ne „strazdas“, bet „strazas“.

Abi šakos pateiktos su atskirais pavadinimais vokiečių kalba: „Zylė“ ir „Strazdas“.

Publikuota: NsLV Nr. 401, BrėDB Nr. 292, RzD Nr. 181, Nr. 182.

29. — 7, l. 100. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Šiame tekste, tur būt, dėl užrašytojo kaltės sukontaminuoti dviejų skirtingų dainų motyvai.

Publikuota: NsLV Nr. 258, RzD Nr. 123.

*** 30. — 8, l. 13.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 60.

Publikuota: RzD Nr. 159.

*** 31. — 8, l. 6.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrėDB Nr. 245.

32. — 7, l. 96. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

IV posm.: *baltam suolo*, orig. — balta sole, tad gal: baltasuoly? NsLV Nr. 148 — baltam'sole.

VII posm.: *bernužėli*, orig. — Mergužėle, NsLV Nr. 148 — merguže. Tai greičiausia užrašytojo klaida.

VII posm.: *neraudink*, orig. — neraudok;
raudinama, orig. — raudoma.

Rankraštyje tekstui duota antraštė „Ant Swôdbos“.

Publikuota: NsLV Nr. 148, RzD Nr. 115.

* 33. — 8, l. 15. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Rankraštyje vartojami ne visiškai aiškūs sutrumpinimai: „vain'kytis“, „ket'nai“, „žirgyt's“, kurių atsisakyta, redaguojant tekstą šiam leidiniui.

Nuorašas: 4, l. 63.

Publikuota: NsLV Nr. 173 (su gaidomis), RzD Nr. 160.

34. — 7, l. 43. Nuorašas. Pirminį užrašymą buvo atsiuntęs, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Dainą L. Rėza gavo, gal būt, apie 1810 m.

V posm.: *Slūžauninkę*, orig. — Szlužauninke.

VI posm.: *slūžauninkės*, orig. — Szlužauninkės.

Šiame tekste, tur būt, dėl užrašytojo kaltės, sukontaminuoti dviejų skirtingų dainų motyvai.

Publikuota: RzD Nr. 129.

35. — 6, l. 215—216. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

Publikuota: NsLV Nr. 273, RzD Nr. 112.

36. — 8, l. 29. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

* 37. — 8, l. 13—14. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

VIII posm.: *Pasikurdinkis* — įsikurk, įkurk.

XIII posm.: *Persitraukdinsiu*, orig. — Persitraudysu. Tur būt, užrašytojo klaida.

Nuorašas: 4, l. 61.

Publikuota: NsLV Nr. 203 (su gaidomis), BrčDB Nr. 286, RzD Nr. 161.

* 38. — 8, l. 24. Rinkėjas — Krygeris iš Rusnės. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

I posm.: *Nekukuok*, *gegele*, orig. — Ne kukuo Genelis, NsLV Nr. 259 — Ne kukoj' gegeles, BrčDB Nr. 232 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — Ne kukoj' genėlis. „Genelis“ greičiausia yra užrašytojo klaida.

II posm.: *Nekukuok, gegele*, orig. — Ne kukuo Genelis, NsLV Nr. 259 — Ne kukuok, gegele.

Rankraštyje rašoma ne „*slaugyti*“, bet „*slogyti*“.

Dainos kalboje šiek tiek atsispindi žemaičių tarmė: vartojami įvardžiai „muna“, „manei“.

Nuorašas: 4, l. 42.

Publikuota: NsLV Nr. 259, BrčDB Nr. 232, RzD Nr. 178.

39. — 8, l. 30. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

I posm.: *Močiutė nemylėjo*, orig. — Močzute ne milejau;

Močiutei ir pagailo, orig. — Močzutei ir pergaila. (Dėl neįprastai pavartoto priešdėlio plg. dar dainos Nr. 18 paaiškinimus).

Publikuota: NsLV Nr. 260(?).

* 40. — 8, l. 7. Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrčDB Nr. 271.

* 41. — 8, l. 4. Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Judžajo, orig. — Juddzia jo.

XIII posm.: *uoliniai* — akmeniniai, marmuriniai.

Publikuota: BrčDB Nr. 337.

* 42. — 8, l. 5. Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Rankraštyje vartojami ne visiškai aiškūs sutrumpinimai: „šal'mis“, „samat'nėlė“, kurių atsisakyta, redaguojant tekstą šiam leidiniui.

Publikuota: BrčDB Nr. 241.

* 43. — 4, l. 48. Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

Publikuota: NsLV Nr. 244 (su gaidomis), BrčDB Nr. 270, RzD Nr. 154.

* 44. — 8, l. 17—18. Atsiuntė Bedarfis iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 65.

Publikuota: NsLV Nr. 247, BrčDB Nr. 229, RzD Nr. 162.

45. — 7, l. 69. Nuorašas. Pirminį užrašymą buvo atsiuntęs, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Dainą L. Rėza gavo apie 1815 m.

I posm.: *Audus neaudus*, orig. — Augus ne augus, NsLV Nr. 257 — Augus ne augus. Čia užrašytojas, tur būt, blogai nugirdo pirmąją dainos eilutę.

Publikuota: NsLV Nr. 257.

46. — 7, l. 98. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Rankraštyje dainai duota antraštė „Nuo svotbos“.

Publikuota: NsLV Nr. 249, RzD Nr. 163.

* 47. — 4, l. 50. Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

Publikuota: NsLV Nr. 51, BrčDB Nr. 297, RzD Nr. 184.

48. — 7, l. 98—99. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

X posm.: *dyvnu vardeliu*, orig. — dywnû Wardelu. (Gal būt, daugiskaitos kilmininkas).

Tur būt, dėl užrašytojo kaltės čia sukontaminuoti dviejų skirtingų dainų motyvai.

Rankraštyje dainai duota antraštė „Ant svodbos“.

Publikuota: RzD Nr. 117.

49. — 7, l. 102. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Praleistos dėl prasmingumo stokos trys blogai užrašytos eilutės:

*O kad asz iszgirszau
Laksztingalelio Balsa
pas sawo Moczutte atlankyt.*

XI posm.: *už nuskundimą* — už paguodimą, pasigailėjimą.

Be abejo, dėl užrašytojo kaltės šiame tekste sukontaminuoti dviejų ar trijų skirtingų dainų motyvai.

Nuorašas: 6, l. 203 (kiek paredaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: RzD Nr. 100.

50. — 5, l. 12—13. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

II posm.: *Šeiriukas*, orig. — Szeirukis.

VI posm.: *Nešiojau ir būčiau dar nešiojusi*, orig. — Neszogau gei bindar neszoguse; matyt, užrašytojo nenugirsta. NsLV Nr. 164 — Kol nesziojau tawę ant galvelės.

VII posm.: *širdgėlėlės*, orig. — Szirgelelle (Ärgerniss), NsLV Nr. 164 — sirgulele.

Publikuota: NsLV Nr. 164, RzD Nr. 139.

* 51. — 8, l. 25. Rinkėjas — Krygeris iš Rusnės. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

I posm.: *Rėdykit... skubinkit*, orig. — Redykis... skubinkis, NsLV Nr. 178 — Rėdykit... Skubinkit, BrčDB Nr. 210 (pagal P. Bolenos archyvo rankraštį) — Redykis... Skubinkis.

VII posm.: *teloja*, orig. — te beýe, NsLV Nr. 178 — te bėga.

X posm.: *stalelio*, orig. — Stulleli. Gal tai reiškia: „suolelio“?

Tekste yra žemaitybių: brolyčiams — Brolitims, ką — kan; manei. Nuorašas: 4, l. 45.

Publikuota: NsLV Nr. 178, BrčDB Nr. 210, RzD Nr. 179.

52. — 5, l. 9—10. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

I posm.: *puļkaus*, orig. — puika, NsLV Nr. 131 — puikū.

VII posm.: *suolužī, suolužy*, orig.—Stolusze. Tur būt, užrašytojo klaida.

X posm.: *manie*, orig. — manne;

Ašaružēm, orig. — Aszszerussis. Būtų lyg kito kamiengalio: „ašaružiais“, tačiau rankraščio kalbinė kokybė ne visiškai patikima.

Tur būt, dėl užrašytojo kaltės čia į vieną tekstą sukontaminuotos dvi skirtingos dainos.

Nuorašas: 6, l. 213 (I—IV posmai; redaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: RzLLD Nr. 59, NsLV Nr. 131, RzD Nr. 110.

53. — 7, l. 67—68. Nuorašas. Pirminį užrašymą buvo atsiuntęs, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Dainą L. Rėza gavo apie 1815 m.

Tekstui duotas vokiečių kalba pavadinimas „Miegaliai“. Šakos pažymėtos raidėmis A ir B.

Publikuota: RzLLD Nr. 57, NsLV Nr. 44, RzD Nr. 57.

* 54. — 4, l. 37. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraščio data — 1827 m. Firminį užrašymą buvo atsiuntęs V. T. Šimelpenis iš Rusnės.

Publikuota: NsLV Nr. 386 (su gaidomis), BrčBD Nr. 97a, RzD Nr. 173.

55. — 7, l. 20. Užrašė R. Bendikaitė (Bendikaitikė) iš Skoldainių. Rankraščio data — 1811 m. Atsiuntė E. Budrius iš Pilupėnų 1821 m.

Nuorašas: 4, l. 73 (E. Budriaus nuorašas, suposmuojant tekstą; kiek poredaguota).

Publikuota: NsLV Nr. 386 (su gaidomis), BrčBD Nr. 97a, RzD Nr. 63.

* 56. — 8, l. 11. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

II posm.: *auginta... rėdyta*, orig. — auginti... redyti.

V posm.: *sutrepšuosim*, orig.—strepsurosim. Aiškinimas (RzD Nr. 148), kad žodis „strepsurosim“ kilęs iš vok. „strebsam“ (darbštus, stropus), ne visiškai įtikina.

Nuorašas: 4, l. 56.

Publikuota: RzD Nr. 148.

* 57. — 8, l. 20. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 70.

Publikuota: NsLV Nr. 138, BrčDB Nr. 370, RzD Nr. 167.

58. — 7, l. 97. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. II, VI posm.: *Kelki... Kelki*, orig. — *Kélki... Kelkie*, NsLV Nr. 293 — *Kelk*.

Abiem šakoms rankraštyje duoti pavadinimai: „Nuo berno pusės“ ir „Nuo mergos pusės“. Tačiau jie sukeisti vietomis, užrašyti ne prie savo šakų.

Publikuota: NsLV Nr. 293, RzD Nr. 134.

* 59. — 8, l. 19—20. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

I, VI posm.: *Pareinu*, orig. — *Pareitu*, BrčDB Nr. 171 (pagal P. Bolenos archyvo rankraštį) — *Pareitu*.

Nuorašas: 4, l. 69.

Publikuota: NsLV Nr. 272, BrčDB Nr. 171, RzD Nr. 166.

60. — 7, l. 81—82. Atsiuntė, atrodo, Z. Ostermejeris iš Plyviškių. Rankraštis datuotinas 1805—1815 m.

II posm.: *Užtardamas*, orig. — o cze tardamas; tur būt, iškreipta užrašant. NsLV Nr. 40 — Jaunasis bernytis.

Nuorašas: 6, l. 227—228 (paredaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 40, RzD Nr. 114.

61. — 7, l. 97. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

V posm.: *palagis*, orig. — *Palagis* (Palaks).

Rankraštyje tekstui duota antraštė: „Senovės ta daina“.

Nuorašas: 6, l. 230 (su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 370 (?; su gaidomis), RzD Nr. 116.

62. — 7, l. 92—93. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Pikupėnų. Rankraštis apytikriai datuotinas 1815 m.

II posm.: *Su pusmarškonėms sermėgėlėms*, orig. — su pusmarszkonais Sermegeleis; tačiau sekančioje eilutėje vartojama moteriška giminė: „O ir tos pačios...“

III posm.: *Primidurdinčiaus* — prisidurčiau; išlikusi archaiška sangražos dalelytė „mi“.

Šiame tekste, tur būt, dėl užrašytojo kaltės sukontaminuoti dviejų ar trijų skirtingų dainų motyvai. Todėl rankraštyje mėginta tą tekstą padalinti į tris dalis (I—IV, V—VII, VIII—XII posmai).

IV posm.: *Einu*, orig. — Eitu (plg. šio leid. Nr. 59); 7, l. 64—65 — Einu.

V posm.: *anytų*, orig.—Anyczû. Tur būt, užrašytojo klaida.
Nuorašas: 7, l. 64—65.

Publikuota: NsLV Nr. 199, RzD Nr. 80, Nr. 86.

63. — 6, l. 214. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

Publikuota: NsLV Nr. 390, RzD Nr. 111.

*** 64. — 8, l. 22.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

II posm.: *bajoro... Palangos*, orig.—Bajora... Palankes.

Nuorašas: 4, l. 72 (tik gaidos).

65. — 7, l. 103. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Rankraštyje tekstui duota antraštė „Svodbos dienoj“.

Nuorašai: 6, l. 217 (antroji dainos dalis; lyg perdirbta; su vertimu į vokiečių kalbą); 6, l. 218 (antroji dainos dalis; kiek parda-guota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 71, RzD Nr. 138.

*** 66. — 4, l. 34.** Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Pirminį užrašymą atsiuntė V. Berbomas iš Peilės Muižės. Rankraščio data — 1827 m.

IV posm.: *nėgelkėlis*, orig. — neglikelis.

Publikuota: NsLV Nr. 77, BrčDB Nr. 175, RzD Nr. 171.

67. — 7, l. 13. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Rankraštyje tekstui duodamas pavadinimas „Siratos daina“.

Publikuota: RzLLD Nr. 54, NsLV Nr. 76, RzD Nr. 54.

68. — 7, l. 13—14. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Rankraštyje šis tekstas prirašytas kaip normalus tęsinys prie dainos „Balnok, tarne, širmą žirgą“ (žr. šio leid. Nr. 125).

Publikuota: RzLLD Nr. 69, NsLV Nr. 80, RzD Nr. 93.

*** 69. — 8, l. 12.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *Lakštingalėle*, orig. — Ei Olingėle, NsLV Nr. 15 (komentaruose) — Ey olinge (verčia į vokiečių kalbą kaip „žioga“, „svirp-lį“ — Heimchen), BrčDB Nr. 291 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — Ei wolangėle (verčia kaip „genį“ — Spechtlein). Galėjo būti dainuota: „Ei volungėle“, bet tolesni motyvai būdingi dainoms apie lakštingalą.

Nuorašas: 4, l. 58.

Publikuota: NsLV Nr. 15, BrčDB Nr. 291, RzD Nr. 156.

*** 70. — 4, l. 51.** Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

I posm.: *nečiulbauji dirvoj*, orig. — ne čzulbauj'ant dirvo, BrčDB Nr. 289 — ne czulbi ant dirwos.

IV posm.: *į žalią girią*, orig. — į žal'girre; ne visiškai patikimas sutrumpinimas.

IV posm.: *lizdq*, orig. — Lisse; tai yra, „liza“, „lize“.

Rankraštyje tekstui duotas vokiečių kalba pavadinimas „Vieversys“.

Publikuota: NsLV Nr. 16, BrčDB Nr. 289, RzD Nr. 10.

71. — 6, l. 111. Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1820—1824 m.

Tekstui duotas pavadinimas „Nuometas“. Vėliau viskas išbraukta. Gal būt, toji daina buvo neautentiška?

Publikuota: RzD Nr. 96.

72. — 5, l. 13—14. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

II posm.: *Budumo*, orig.—Bodummo (Haf). Iš L. Rėzos „Dainų“ rinkinio (Nr. 32) žinoma ir kitokia, tur būt, neteisinga šio žodžio forma: „Padumas“.

IV posm.: *Sujudino*, orig.—Su randene (schaukelte).

VI posm.: *Tegul, teplūduriuoja*, orig. — Te gi gul — te riddogo.

XII posm.: *kedeliukas... vystukas*, orig.—Keddelukkis... Wis-tukis.

Publikuota: RzLLD Nr. 32, NsLV Nr. 12, RzD Nr. 32.

*** 73. — 8, l. 7.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

VII posm.: *Ei mergyt mergyt*, orig. — Ei Mergyt Mergyt! (Mergyte mano).

Publikuota: BrčDB Nr. 196.

74. — 7, l. 22—23. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

III posm.: *kirto... tašė*, orig. — Kirtau... taszau.

Publikuota: RzLLD Nr. 21, NsLV Nr. 186, RzD Nr. 9.

75. — 8, l. 30. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Nuorašas: 7, l. 47—48.

Publikuota: RzLLD Nr. 9, RzD Nr. 9.

76. — RzD Nr. 152. Šios dainos rankraščio nebėra L. Rėzos archyve.

Publikuota: NsLV Nr. 299, RzD Nr. 152.

77. — 6, l. 196. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m. Tikriausiai tai yra nuorašas teksto, kurį E. Budrius savo laiške mini atsiuntęs L. Rėzai (žr. šio leid. p. 367).

II posm.: *nukrisčiau*, orig. — nuk; užrašytas ne visas žodis.

Tekstui duotas pavadinimas „Pavojumas“ (Die Gefahr — pavojus).

Apačioje teksto L. Rėzos ranka pažymėta vokiečių kalba „Pilupénai“.

Publikuota: NsLV Nr. 87, RzD Nr. 97.

78. — 4, l. 31. Užrašė Oldenhofas iš Kalnininkų. Atsiuntė, atrodo, J. F. Rozenbaumas iš Tilžės. Rankraštis datuotinas 1815—1818 m.

Publikuota: NsLV Nr. 395, RzD Nr. 183.

79. — 8, l. 29. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Lyg nuorašas: 7, l. 42—43, tačiau jame nėra paskutinio posmo, o tarp VIII ir IX posmų įterpta:

*O ne tiek buvo
Rūtų garbanėlių,
Klek ant jo buvo
Gailių ašarėlių.*

Publikuota: RzD Nr. 132.

80. — 7, l. 17. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Publikuota: RzLLD Nr. 52, NsLV Nr. 357, RzD Nr. 52.

81. — 5, l. 10—12. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

I posm.: *Iš Tilžės*, orig. — Szus tilszus.

VI ir kt. posm.: *žaliqjā... žalioji... , orig. — szalle — szalle... szalle — szalle... Ne visiškai aiškos formos, todėl jų atsisakyta, redaguojant tekstą šiam leidiniui.*

Nuorašas: 6, l. 221—223 (paredaguota; L. Rėzos ranka užrašytas pavadinimas „Mergytė žalnieriška“; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 357, RzD Nr. 52.

*** 82. — 4, l. 47.** Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

VII, VIII posm.: *bernačio... Nugrimzdau*, orig. — bernati... Nugrimsau. Atrodo, kad tai žemaitybės.

Publikuota: NsLV Nr. 51, BrėDB Nr. 279, RzD Nr. 185.

83. — 5, l. 40. Užrašė A. Liliškaitė nuo Peilės Muižės ar Klai-pėdos. Atsiuntė V. Berbomas iš Klaipėdos. Užrašymas apytikriai datuotinas 1835 m.

V. Berbomo duotas vokiečių kalba pavadinimas „Išdykėlė“.

Publikuota: NsLV Nr. 154, RzD Nr. 143.

* 84. — 8, l. 5. Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

II posm.: *jauniem*, orig. — jaunam.

Publikuota: BrčDB Nr. 165.

85. — 7, l. 32—33. Atsiuntė, atrodo, J. G. Jordanas iš Valtarkiemio. Rankraštis datuotinas 1805—1815 m.

Labai panašius penkis pirmuosius posmus (kiti, tur būt, neišliko archyve) randame 8, l. 29, kurį, atrodo, atsiuntė S. T. Cipelis iš Bilviečių apie 1810 m.:

*Augin tėvas du sūnyčiu,
Abu skaistveidyčiu,
Augindamas pažadėjo
Po bėrą žirgytį.*

*Šerk, tėvyti, šerk, senasis,
Reiks man šalin joti,
O bešerdamas primušdino
Plieno patkavytę.*

*Joį brolytis raitelytis
Žirgužį girdyti,
Pametino, paskandino
Plieno patkavytę.*

— *Eik, mergyte nėgelkyte,
Anksti rytą vandens,
Paieškokie, padabokie
Plieno patkavatę.*

— *O brolyti raitelyti,
Katrūo keliu jojai,
Viens kelatis per upatę,
O antras pas mergatę.*

Šis tekstas autentiškumo atžvilgiu yra patikimesnis, negu 7, l. 32—33.

Rankraštyje 7, l. 32—33 toliau seka kaip natūralus tęsinys daina „Kai aš buvau žalnieriukas“ (žr. šio leid. Nr. 88).

Nuorašas: 6, l. 195. Nuorašas yra paredaguotas, su vertimu į vokiečių kalbą. L. Rėzos ranka užrašyta vokiečių kalba „Valtarkiemis“ ir duotas dainai pavadinimas „Aukso patkavatė“.

Publikuota: RzLLD Nr. 64, NsLV Nr. 382, RzD Nr. 64.

86. — 6, l. 201. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

Publikuota: NsLV Nr. 53, RzD Nr. 102.

* 87. — 8, l. 21. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 71.

Publikuota: NsLV Nr. 135 (su gaidomis), BrčDB Nr. 187, RzD Nr. 168.

88. — 7, l. 33—35. Atsiuntė, atrodo, J. G. Jordanas iš Valtarikiemio. Rankraštis datuotinas 1805—1815 m.

IV posm.: *vasaroja*, orig. — *was'roję*; šis sutrumpinimas ne visiškai aiškus, todėl jo atsisakyta, redaguojant tekstą šiam leidiniui. NsLV Nr. 161 — *wasarôs*.

Rankraštyje šis tekstas seka kaip natūralus dainos „Augin tėvas du sūnyčių“ tęsinys (žr. šio leid. Nr. 85).

Publikuota: NsLV Nr. 161, RzD Nr. 107.

* 89. — 8, l. 14—15. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *Josiu*, orig. — *Juos' ikk'*, NsLV Nr. 372 (kommentaruose) — *Josiu*, BrčDB Nr. 275 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — *Juos' ik'*.

Nuorašas: 4, l. 62.

Publikuota: NsLV Nr. 372, BrčDB Nr. 275, RzD Nr. 79.

90. — 8, l. 30. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

XII posm.: *aukselio titelį*, orig. — *aukseli diedeli*, NsLV Nr. 373 — *Perlatę ir aukselį* (pagal nuorašą 6, l. 163—164).

Rankraštyje, matyt, dėl užrašytojo kaltės ne visur vienodai kartojamos eilutės.

Nuorašai: 7, l. 48—49; 6, l. 163—164 (redaguotas).

Publikuota: NsLV Nr. 373, RzD Nr. 79.

91. — RzD Nr. 147. Šios dainos rankraščio nebėra L. Rėzos archyve.

VI posm.: *baltos uolos* — *balto marmuro*?

VII posm.: *nunešdinsiu... nuo jaunųjų bernelių* — vokiška kalbinė konstrukcija, reiškianti: aš pasirūpinsiu, kad nuneštų... jaunieji berneliai.

Gal būt, kai kurios šios dainos turinio ir kalbinės išraiškos detalės yra neautentiškos.

Publikuota: NsLV Nr. 373 (?), RzD Nr. 147.

*** 92. — 8, l. 26—28.** Gal būt, iš Ventės apylinkių; su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

I posm.: *Venčio rago*, orig. — Wenczorago, NsLV Nr. 244 (kommentaruose) — Wenczorago, BrčDB Nr. 335 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — Wenczorago.

V, VI posm.: *manie*, orig. — mane.

VI posm.: *Rūtų vainikėlj*, orig. — Rut-Wainikele. Šis sutrumpinimas ne visiškai patikimas, kaip ir sekančiame posme.

VII posm.: *Rūtų vainikėlj*, orig. — Žal-Rut-Wainikelli.

Nuorašas: 4, l. 54—55.

Publikuota: NsLV Nr. 244 (su gaidomis), BrčDB Nr. 335, RzD Nr. 153.

*** 93. — 4, l. 52.** Nuorašas. Rankraštis datuotinas 1830—1835 m.

I posm.: *rédaisi... taisaisi*, orig. — *rédôs... taisos*, NsLV Nr. 368 — *rédais... taisais*, BrčDB Nr. 320 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — *rédaisi... taisosi*.

I posm.: *svetimon šalatén*, orig. — Swétimû Szaláte, NsLV Nr. 368 — *šweczû szalatę*, BrčDB Nr. 320 (pagal P. Boleno archyvo rankraštį) — *Swetimoj' szalatej'*.

Publikuota: NsLV Nr. 368, BrčDB Nr. 320, RzD Nr. 186.

94. — 4, l. 40. Nuorašas. Pirminis užrašymas priklauso V. T. Šimelpenigiui iš Rusnės. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *kelužėliu*, orig. — Kelluwelù, NsLV Nr. 326 — keleivėlis.

Publikuota: NsLV Nr. 326, RzD Nr. 176.

95. — 7, l. 28. Atsiuntė, atrodo, Tyla iš Klaipėdos. Rankraštis apytikriai datuotinas 1825 m. Daina, tur būt, užrašyta Priekulės apylinkėse.

Publikuota: NsLV Nr. 152, RzD Nr. 128.

96. — 7, l. 90—91. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Rankraštis apytikriai datuotinas 1815 m.

Nuorašas: 7, l. 61—62 (paredaguota).

Publikuota: NsLV Nr. 302, RzD Nr. 38.

*** 97. — 4, l. 36.** Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Pirminis užrašymas priklauso V. Berbomui iš Peilės Muižės. Rankraščio data — 1827 m.

Publikuota: BrčDB Nr. 182, RzD Nr. 172.

98. — 8, l. 30. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Rankraštyje pažymėtas lyg vietovardis „Gastai“. Tad, gal būt, šis tekstas užrašytas Gastuose.

Nuorašas: 7, l. 46—47 (kiek paredaguota).

Publikuota: RzLLD Nr. 48, NsLV Nr. 5, RzD Nr. 48.

*** 99. — 4, l. 35.** Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraščio data — 1827 m. Pirminis užrašymas priklauso V. Berbomui iš Peilės Muižės.

Publikuota: BrčDB Nr. 95, KIPLD, p. 276 (imta iš L. Rėzos archyvo), RzD Nr. 170.

100. — 7, l. 96. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Rankraštyje tekstui duota antraštė „Apie vedžius“.

Nuorašas: 6, l. 235—236 (su vertimu į vokiečių kalbą). Nuoraše, be abejo, prirašyti du posmai:

*O dyvijosi
Kieno mergužėlės,
Dėl ko taip gražus
Muma vainikėlis.*

*Žemynos žiedas,
Žalios rūtelės —
Dėl to taip gražus
Muma vainikėlis.*

Publikuota: NsLV Nr. 9, RzD Nr. 122.

*** 101. — 8, l. 25.** Rinkėjas — Krygeris iš Rusnės. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

I posm.: *mano*, orig. — muna. Tai — žemaitybė.

V posm.: *Juodbėrq*, orig. — Jodber. Nepatikimas sutrumpinimas, jo atsisakyta, redaguojant tekstą šiam leidiniui.

VIII posm.: *nedidė*, orig. — Ne didze, NsLV Nr. 208 — Ne didi. Nuorašas: 4, l. 44.

Publikuota: NsLV Nr. 208, BrčDB Nr. 287, RzD Nr. 35.

102. — 7, l. 42. Nuorašas. Pirminis užrašymas priklauso, atrodo, S. T. Cipeliui iš Bilviečių. Dainą L. Rėza gavo, gal būt, apie 1810 m. Publikuota: RzLLD Nr. 41, NsLV Nr. 210, RzD Nr. 41.

103. — 7, l. 101. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Nuorašas: 6, l. 226 (redaguota; su vertimu į vokiečių kalbą ir antrašte, užrašyta L. Rėzos ranka,— „Bagotą marčią norįs“).

Publikuota: NsLV Nr. 124, RzD Nr. 35.

104. — 7, l. 98. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m. Nuorašas: 6, l. 234—235 (paredaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 95, RzD Nr. 121.

105. — 7, l. 99—100. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Publikuota: RzD Nr. 137.

106. — 7, l. 14. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

Publikuota: NsLV Nr. 398, RzD Nr. 124.

107. — 7, l. 28. Atsiuntė, atrodo, Tyla iš Klaipėdos. Rankraštis apytikriai datuotinas 1825 m. Daina, tur būt, užrašyta Priekulės apylinkėse.

Rankraštyje atsispindi žemaičių tarmė: Priekulės — Proekullies, kalneliai — Kalnele, dobilėliai — Duobilele.

Publikuota: NsLV Nr. 308, RzD Nr. 127.

108. — 7, l. 101—102. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

II-IV posm.: *išjodžiau*, orig. — *iszjojau*... *iszjočzau*... *iszjojau*. Nuorašas: 6, l. 232—233 (redaguota, su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: NsLV Nr. 151, RzD Nr. 120.

109. — 6, l. 207. Nuorašas, su vertimu į vokiečių kalbą. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

„Gyventa“ ir „Renda“, tur būt, yra vietovardžiai. Bet čia gali būti ir teksto užrašytojo iškraipymai. Vokiškai išversta: Juventa's, Renda's. NsLV Nr. 397 — Gyventôs... Rendôs.

Publikuota: NsLV Nr. 397, RzD Nr. 106.

110. — RzD. Nr. 150. Šios dainos rankraščio nebėra L. Rėzos archyve.

V posm.: *Geltoms liepos*, RzD Nr. 150 — *Geltoms Liepoms*. Tai, tur būt, užrašytojo klaidos. NsLV Nr. 128 — *Geltom's lėpom's*.

Publikuota: NsLV Nr. 128, RzD Nr. 150.

111. — 7, l. 40. Nuorašas. Pirminis užrašymas, atrodo, priklauso S. T. Cipeliui iš Bilviečių. Dainą L. Rėza gavo, gal būt, apie 1810 m.

Publikuota: NsLV Nr. 291, RzD Nr. 130.

112. — 7, l. 46. Nuorašas. Pirminis užrašymas priklauso, atrodo, S. T. Cipeliui iš Bilviečių. Dainą L. Rėza gavo, gal būt, apie 1810 m.

Praleista dėl prasmingumo stokos eilutė: Mergyte jaunoje, tie man pasake.

Publikuota: RzD Nr. 111.

*** 113. — 8, l. 11.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Tai naujoviškesnė, nebūdinga tradicinei lietuvių liaudies poezijai ir, gal būt, net verstinė daina.

Publikuota: NsLV Nr. 140 (?; su gaidomis), BrčDB Nr. 386, RzD Nr. 155.

114. — 8, l. 12. Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

IV posm.: *Į margą krūzą* — margame alaus ąsotyje, puodelyje.

V posm.: *globosis* — glėbesčiuosis.

Rankraštyje rašoma: Karte (Karčia), Brolytei (brolyčiai). Afrikatų nebuvimas šiose formose yra būdingas žemaičių tarmei.

Tekstas užrašytas kaip normalus dainos „Pirš man iš Danskos“ (šio leid. Nr. 6) tęsinys, todėl galėjo būti dainuojamas pagal tokią pat, kaip ir Nr. 6, gaidą.

Nuorašas: 4, l. 59.

Publikuota: NsLV Nr. 321, BrčDB Nr. 342, RzD Nr. 158.

115. — 5, l. 10. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

Publikuota: NsLV Nr. 323, RzD Nr. 126.

*** 116. — 8, l. 24.** Rinkėjas — Krygeris iš Rusnės. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

Nuorašas: 4, l. 41.

Publikuota: NsLV Nr. 319, BrčDB Nr. 344, RzD Nr. 177.

*** 117. — 8, l. 18.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 66.

Publikuota: NsLV Nr. 322, BrčDB Nr. 343, RzD Nr. 164.

*** 118. — 8, l. 8.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Atrodo, reikėtų sukeisti vietomis du paskutiniuosius posmus. Tekstas užrašytas, gal būt, su praleidimais.

119. — 7, l. 38. Atsiųsta, tur būt, prieš 1825 m.

Publikuota: RzD Nr. 131.

120. — 8, l. 29. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

*** 121. — 8, l. 5.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

I posm.: *prygartėlė*, orig. — pataisyta į Prywartele, tačiau po gaidomis palikta: Priewartele.

II posm.: *nuo krygužės kalbant* — apie karą, apie rekrutų ėmimą kalbant.

Publikuota: BrčDB Nr. 166.

*** 122. — 8, l. 5.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrčDB Nr. 155^a.

123. — 7, l. 41. Nuorašas. Pirminis užrašymas priklauso, atrodo, S. T. Cipeliui iš Bilviečių. Dainą L. Rėza gavo, gal būt, apie 1810 m.

Publikuota: RzLLD Nr. 54, NsLV Nr. 339, RzD Nr. 94.

124. — 7, l. 102. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

I posm.: *Lakštingalę žaidžiant*, orig. — Laksztینگalės žaidžiant (Balsa).

VIII posm.: *brukelio*, orig. — (Kalnelio) Brukkėlio.

Nuorašas: 6, l. 198—199 (paredaguota).

Publikuota: NsLV Nr. 339, RzD Nr. 94.

125. — 7, l. 13. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

III posm.: *gendrolėlis... šeržentėlis*, orig. — genrolėlis... Szer-giantelis.

Rankraštyje dainai duotas pavadinimas „Žalnieriška daina“.

Kaip natūralus to teksto tęsinys toliau eina daina „Leisk mane, leisk mane, tėveli“ (šio leid. Nr. 68).

Publikuota: NsLV Nr. 348, RzD Nr. 93.

*** 126. — 8, l. 16.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

I posm.: *pentinėlius*, orig. — Pent'nėlus.

VI posm.: *purwynėlis*, orig. — Purw'nėlis.

Šių neaiškių sutrumpinimų atsisakyta, redaguojant tekstą šiam leidiniui. NsLV Nr. 359 — *pentinelius... purwynelis*, BrčDB Nr. 382 (pagal P. Bolenos archyvo rankraštį) — *pentinėles*.

Nuorašas: 4, l. 64.

Publikuota: RzLLD Nr. 29(?), NsLV Nr. 359, BrčDB Nr. 382, RzD Nr. 29.

*** 127. — 8, l. 4.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

*** 128. — 8, l. 24.** Rinkėjas — Krygeris iš Rusnės. Rankraštis datuotinas 1825—1830 m.

II posm.: *Kq*, orig. — Kan. Tai žemaitybė.

IV posm.: *visq*, orig. — wis.

Nuorašas: 4, l. 43.

Publikuota: RzD Nr. 37.

129. — 7, l. 25—27. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Dainą L. Rėza gavo prieš 1820 m.

XI posm.: *Aukštą*, orig. — auksa.

XIV posmas rankraštyje užrašytas neaiškiai: „jei nesakysi tai graudzei werksu jei pasakisu man paczam gaila“. Todėl jis perredaguotas pagal analogiškų kitų panašių dainų posmus (plg. šio leid. Nr. 128 ir Nr. 130).

Publikuota: RzD Nr. 37.

130. — 8, l. 17. Atsiuntė Bedarfas iš Kalninkų. Rankraščio data — 1827 m.

VI posm.: *juodą vainikėlį*, orig.— Juodwainikkėle. Ne visiškai patikimas sutrumpinimas.

Rankraštyje esanti melodija netinka tekstui. Ch. Barčas rinkinyje „Dainu Balsai“ šią dainą pateikė su melodija, esančia prie dabartinio leidinio dainos Nr. 128. Gal būt, toks buvo rankraštis, kuriuo Ch. Barčas naudojosi (Iš P. Boleno archyvo). Šio leidinio dainos Nr. 128 Ch. Barčo rinkinyje iš viso nėra.

Nuorašas: 4, l. 65.

Publikuota: NsLV Nr. 341, BrčDB Nr. 149c, RzD Nr. 37.

131. — 7, l. 24—25. Atsiuntė, atrodo, Ch. D. Hasenšteinas iš Piktupėnų. Dainą L. Rėza gavo prieš 1820 m.

Publikuota: NsLV Nr. 27, RzD Nr. 53.

132. — 4, l. 10. Atsiuntė, atrodo, Ch. V. Vitichas iš Kaukėnų. Rankraštis atsiųstas prieš 1820 m.

I posm.: *brolyčiai*, orig. — Brolytei. Afrikatos nebuvimas šioje formoje būdingas žemaičių tarmei.

III posm.: *žaliąjį*, orig. — žalyjį.

Publikuota: RzLLD Nr. 53, NsLV Nr. 27, RzD Nr. 53.

*** 133. — 8, l. 4.** Atsiuntė J. F. Hertelis iš Aulavėnų. Rankraštis datuotinas 1828 m.

Publikuota: BrčDB Nr. 249.

134. — RzD Nr. 149. Šios dainos rankraščio nebėra L. Rėzos archyve.

Publikuota: NsLV Nr. 351(?), RzD Nr. 149.

135. — 7, l. 99. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Publikuota: RzD Nr. 135.

136. — 7, l. 40. Nuorašas. Pirminį užrašymą buvo atsiuntęs, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių. Dainą L. Rėza gavo, gal būt, apie 1810 m.

Publikuota: RzLLD Nr. 56, NsLV Nr. 333, RzD Nr. 56.

137. — 7, l. 16—17. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

IV posm.: *stukes*, orig. — Stukkis; rankraštyje dar aiškinama: „*stukes leidžiant (Kanonen Schüsse)*“.

VI posm.: *aguonėlė*, orig. — (Kopustelis) Agonėle Mohn.

Nuorašas: 6, l. 220 (redaguota; su vertimu į vokiečių kalbą).

Publikuota: RzLLD Nr. 53, NsLV Nr. 337, RzD Nr. 53.

138. — 7, l. 15. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

I, II posm.: *vengrijų*, orig. — Wengryû... Wengryu.

Publikuota: RzLLD Nr. 11(?), NsLV Nr. 10, RzD Nr. 11.

139. — 7, l. 95—96. Iš Pilkalnių apylinkių. Rankraščio data — 1819 m.

Publikuota: RzD Nr. 53.

140. — 7, l. 81. Atsiuntė, atrodo, Z. Ostermejeris iš Plyviškių. Rankraštis datuotinas 1805—1815 m.

Lyg nuorašas: 6, l. 225 (su vertimu į vokiečių kalbą). Tekstas redaguotas, pridėtas L. Rėzos ranka pavadinimas „Į karą jojęs“, prirašytas dar vienas posmas:

*O jei nepargrįšiu,
Gromatą rašysiu —
Viršųį žiedo pečvietėlis,
Viduj meilės žodužėlis.*

Publikuota: NsLV Nr. 349, RzD Nr. 93.

141. — 7, l. 81. Atsiuntė, atrodo, Z. Ostermejeris iš Plyviškių. Rankraštis datuotinas 1805—1815 m.

Nuorašas: 6, l. 224 (su vertimu į vokiečių kalbą; tekstas parda-
guotas, L. Rėzos ranka prirašytas pavadinimas „Palydėjimas“).

Publikuota: RzD Nr. 93.

142. — 7, l. 41—42. Nuorašas. Pirminį užrašymą buvo atsiun-
tęs, atrodo, S. T. Cipelis iš Bilviečių, Dainą L. Rėza gavo, gal būt,
apie 1810 m.

II ir kt. posm.: *bežaisiu... berykausiu... bešveisiu... bešropuo-
siu*, orig.— ne žaisu... ne rykausu... ne szweisu... ne szroposu.

Publikuota: RzD Nr. 10.

*** 143. — 4, l. 39.** Nuorašas. Pirminį užrašymą buvo atsiuntęs V. T. Šimelpenigis iš Rusnės. Rankraščio data — 1827 m.

Rankraštyje dainai duotas vokiečių kalba pavadinimas „Kareivio sužadėtinė“.

Publikuota: NsLV Nr. 300 (?; su gaidomis), BrčDB Nr. 206, RzD Nr. 175.

*** 144. — 8, l. 19.** Atsiuntė Bedarfas iš Kalnininkų. Rankraščio data — 1827 m.

Nuorašas: 4, l. 68.

Publikuota: NsLV Nr. 347(?), BrčDB Nr. 251, RzD Nr. 93.

145. — 7, l. 16. Iš Bilviečių apylinkių. Atsiuntė, atrodo, S. T. Cipelis. Rankraštis apytikriai datuotinas 1810 m.

III posm.: *Su glita šlysuoja*, orig.— su Elitta szlissoja; paaiškinama: „drūčiai sustoja prieš feintą“.

IV posm.: *pasnokai*, orig.— Pasnokai.

X posm.: *atlaužiau* — perlaužiau užlydomąjį antspaudą.

Rankraštyje paaiškinti dar kai kurie žodžiai ir duotas dainai pavadinimas vokiečių kalba: „Daina, Prūsijai nugalint Lenkiją“.

Publikuota: RzLLD Nr. 46, NsLV Nr. 25, RzD Nr. 46.

PRIEDAI

DAINA

Nuo 1800 m. L. Rėza ėmė domėtis lietuvių liaudies poetine kūryba. Jis pradėjo palyginti gausiai naudoti lietuvių liaudies dainų motyvus savo eilėraščiuose, rašomuose vokiečių kalba. Pirmajame L. Rėzos poezijos rinkinyje „Prutena“, t. y. „Prūsija“, išėjusiame vokiečių kalba Karaliaučiuje 1809 m., ketvirtadalis visų eilėraščių pateikti kaip lietuvių liaudies dainos. Tai davė progos L. Rėzai kiek plačiau pakalbėti su skaitytoju apie lietuvių liaudies poeziją. Čia skelbiamas straipsnelis ir yra rinkinyje „Prutena“ atspausdintas komentaras, aiškinąs sąvoką „daina“.

Šiame straipsnelyje, kuris, atrodo, nebuvo visiškai originalus, pasigendame faktinės medžiagos ir visuomeninio gyvenimo reiškinių gilesnio suvokimo. Vis dėlto jis reikšmingas ne vien tik kaip L. Rėzos tautosakinės veiklos pradinė gairė. Straipsnelis pradeda apskritai naują etapą lietuvių folkloristikoje XIX a. pradžioje. Naujajam etapui būdinga tai, kad į lietuvių liaudies poeziją žvelgiama ir kaip į didelę estetinę vertybę. Veikiamas švietėjiškų tradicijų ir remdamasis tai klasicistiniais, tai preromantiniais kriterijais, L. Rėza bando išryškinti, jo nuomone, svarbiausias lietuvių liaudies dainų menines ypatybes. Savo aplinkoje straipsnelis išsiskiria liaudies poezijos aukštinimo patosu, liaudies kultūros propagavimu, pastebimai nukreiptas prieš feodalizmo ideologiją.

* * *

D a i n a yra lietuviškas liaudies dainuojamų meilės dainų pavadinimas. Jeigu turinys yra rimtas arba religinis, tai daina vadinama **g i e s m e**. Todėl veiksmažodžiai **d a i n u o t i** ir **g i e d o t i** beveik taip pat ski-

riasi, kaip vokiški pasakymai: pasaulietiškai ir dvasiškai dainuoti¹.

Lietuvių dainos ypač išsiskiria savo naivumu, kurio jokia kalba neįmanoma pakartoti. Deminutyvų gausumas, kurių susikaupimas mūsų kalboje² žleistų ausį, suteikia lietuviškosioms dainoms tą nenusakomą žavumą, tą malonų, švelnų ir meilų skambėjimą, kuris užburia kiekvieną širdį. Jas skaitant, atrodo, tartum būtum persikėlęs į vaikišką, skaistų Arkadijos³ piemenų pasaulį. Betgi būtų didelė klaida suvokti deminutyvus vien mažybine prasme. Jie dažnai išreiškia tik intymų toną, bendravimo delikatumą ir jausmų švelnumą, ko, suprantama, nemokantis kalbos negali pajauti.

Greta šio naivumo stebina lietuviškųjų dainų elegantiškumas ir grakštumas, kone tolygūs graikiškajam gracingumui ir kultūrai. Jokio neestetiško vaizdo, jokio posakio, kuris pažeistų gerą skonį; priešingai, užuominų ir palyginimų subtilus sąmojingumas, kalbos priemonių grakštumas (tam labai padeda dalyviai, visiškai analogiškai graikiškiesiems) ir nedirbtinis natūralumas, lygiai tolimas trivialumui ir perdėtoms įmantrybėms. Tai dažnai papildo drąsus lyrinis polėkis ir jausmų ugnis, darniai besikeičią su anuo jaudinančiu paprastumu.

Iš tikrųjų, tai išskirtinis reiškinys, tartum prieštaraujantis kitiems tautos papročiams ir išsilavinimui. Bet šis prieštaravimas tuoj atpuola, kai užmezgama artimesnė ir pastovesnė pažintis su pačia tauta. Lietuviai, palyginti su paprastais vokiečiais Prūsijoje, yra žymiai aukštesnės kultūros. Tai parodo ne tik jų samprotavimai pokalbyje, kalbos ir posakių tikslumas ir apskritai manda-

¹ Originale: weltlich und geistlich singen.

² Čia: vokiečių kalboje.

³ Arkadija — patriarchališka senovės Graikijos sritis.

gios manieros, bet taip pat dailės dirbiniai, kuriuos jie padaro. Lietuvaitės sugeba į savo juostas ir kaspinus įauti prasmingiausių posakių, kuriuos vokiekaitės dažnai vos paskaito. Mažiausiam atsitikimui vaikinai kuria ekspromptu daineles su melodijomis ir improvizuojamus posmus dainuoja drauge pakaitomis. Kiekvienas iš grupės turi paeiliui sukurti naują posmą — ir niekad nesuglumsta.

Tokio gabumo menui ir nagingumo darbe priežasčių reikia ieškoti, gal būt, ankstesnėje tautos civilizacijoje, kai, valdoma savo didžiųjų kunigaikščių, ji kadaise buvo politiškai savarankiška. Šio savarankiško charakterio lietuviai nėra praradę. Jis įpratęs kalbėti su savo viršininku ne kitaip, kaip su lygiu. Į savo dievą, kaip ir į savo karalių ir kaimyną, jis kreipiasi žodžiu tu, o savo viršininkui, kaip sąžiningumo ir pasitikėjimo ženkla, paduoda ranką. Kitas aukštesnės lietuvių tautinės kultūros pagrindas iš tiesų dar galėtų būti tai, kad prūsiškojoje Lietuvos dalyje nėra, o taip pat niekad nebuvo feodalinės sistemos¹. Kiek ši Pandoros² blogybė prisideda prie dvasinių ir fizinių jėgų suparalyžiavimo ir visiško sukvailinimo, parodo nelaiminga žmonių giminė, kuri dar tebevaitoja tame absurdiškame bukaprotiškume.

Trečioji lietuvių tautinių dainų ypatybė yra švelni melancholija, tas malonus ir liūdnas ilgesys, ku-

¹ Griežtai kritikuodamas feodalizmą, L. Rėza nelaiko feodalizmu ekonominės-socialinės sistemos Rytų Prūsijoje. Taip, matyt, yra todėl, kad jis, sėkdamas ribotomis ano meto sociologų pažiūromis, feodalizmo pagrindu pripažįsta ne baudžiavą, bet vasalinius-siuzereninius santykius. Jie Rytų Prūsijoje buvo išsivystę silpniau, negu kitose feodalinėse valstybėse. Betgi baudžiavą L. Rėza smerkė tiek kituose kraštuose, tiek ir Rytų Prūsijoje, vadindamas ją kankyne.

² Pandora — graikų mitologijoje pirmoji žemės moteris, kuri neiškentusi atidarė Dzeuso jai duotą dėžę su visomis negerovėmis, ir jos išplito po visą pasaulį.

riuo taip dorybingai dvelkia ispanų baladės ir Osiano¹ giesmės. „Tai džiaugsmas liūdesyje,— sako Osianas,— jeigu taika viešpatauja liūdinčiojo širdyje.“ Tuos žodžius pateisina lietuviškosios dainos. Mus žavi jų švelnus, elegiškas tonas, kuris srūva ne iš sulaukėjusios, bet iš tyros, nekaltos, mylimo objekto liūdnei besiilginčios širdies. Vienišos Elvos dejonė Baltijos pakrantėje atveria mūsų širdis lygiai tokiai pat nuoširdžiai užuojautai, kaip vargšės Malvinos rauda prie mėlynosios Lutos dėl žuvusio Oskaro².

Tiek apie lietuvių dainas. Neužmirštamai nusipelnęs vokiečių literatūrai Lesingas kadaise suteikė rekomendaciją toms paprastoms šiaurės padangės gėlėms. „Neseniai,— taip skamba jo paties žodžiai („Literatūriniai laišakai“, d. II, p. 241),— sklaidydamas Ruigio lietuvių kalbos žodyną, tos kalbos tyrinėjimo pabaigoje užtikau įdėtą retenybę, kuri mane be galo pradžiugino; tai kelios lietuviškos dainos, arba dainelės, kaip jas ten dainuoja paprastos merginos. Koks naivus sąmojis, koks žavus paprastumas“ ir t. t.³

¹ O s i a n a s — legendarinis keltų liaudies epo herojus. Škotų poetas Dž. Makfersonas (1736—1796) XVIII a. septintajame dešimtmetyje išleido Osiano poemą, kurios betgi didžiąja dalimi buvo paties Dž. Makfersono kūryba. Kaip ir daug kitų ano meto literatų, taip ir L. Rėza, matyt, laikė Osiano poemą autentiška senovine poezija.

² Čia L. Rėza sugretina savo baladę „Elva ir Selmis“, kurią jis šiame „Prutenos“ rinkinyje pateikė kaip lietuvių liaudies dainą, su Osiano giesme „Kroma“. Iš tos pačios giesmės paimti aukščiau cituojami Osiano žodžiai.

³ Vokiečių literatūros klasikas G. E. Lesingas (1729—1781) kartu su švietėjais M. Mendelsonu ir Ch. F. Nikolaju leido 1759—1765 metų laikotarpiu laikraštį „Briefe, die neueste Literatur betreffend“ („Laiškai, liečią naujausią literatūrą“). Tame laikraštyje, sutrumpintai vadinamame „Literaturbriefe“ („Literatūriniai laišakai“), ir buvo atspausdintas L. Rėzos cituojamas G. E. Lesingo laiškas, rašytas 1759.IV.19. Laiške G. E. Lesingas kalba apie lietuvių liaudies dainas, paskelbtas Pil. Ruigio veikale „Lietuvių kalbos... tyrinėjimas“.

Pil. Ruigys (1675—1749) — lietuvių filologas, lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių kalbų žodyno („Littauisch-deutsches und

Baigdamas Lesingas išreiškė pageidavimą, kad Ruigys turėjo pateikti daugiau tokių dainelių, bet dievobaimingas vyras, kuriam Lesingo nuomonė tikriausiai nebuvo žinoma¹, to nėra padaręs. Po to Kroicfeldas išvertė porą dainų, kurios paskelbtos Boko Prūsijos gamtos istorijoje, d. I²; jis betgi, atrodo, ne visai gerai mokėjo lietuvių kalbą, kadangi praleido tokį svarbų lietuviškosios poezijos dalyką, kaip rimą³.

Gaila, kad mūsų genialusis Herderis, nors kilimo prūsas⁴, nemokėjo tos kalbos! Jo puiki vertėjo ranka kaip tik būtų galėjusi čia nuskinti kvapnių gėlių⁵. Ar mano darbas ne visiškai beprasmiškas, tereprendžia publika ir žinovai, nuo kurių palankaus atlaidumo priklausys, ar bus ateityje atrinkta dar turimų dainų į kitą tomelį⁶.

deutsch-litauisches Lexicon", 1747) sudarytojas. Prie šio žodyno į vieną knygą buvo įrištas ir jo veikalas „Lietuvių kalbos... tyrinėjimas“ („Betrachtung der litauischen Sprache“, 1745).

¹ Pil. Ruigys mirė 1749 m., o G. E. Lesingo laiškas rašytas 1759 m.

² J. G. Kroicfeldas (1745—1784), Karaliaučiaus universiteto profesorius, domėjosi lietuvių liaudies dainomis, keletą jų paskelbė ano meto spaudoje. Iš aštuonių lietuvių liaudies dainų vertimų, buvusių žinomajame J. G. Herderio parengtame liaudies poezijos rinkinyje „Liaudies dainos“ (1778—1779), septynis pateikė J. G. Kroicfeldas. Tris iš jų persispausdino Karaliaučiaus istorikas F. S. Bokas (1716—1786) savo veikale apie Prūsijos ūkio istoriją („Versuch einer wirtschaftlichen Naturgeschichte von dem Königreich Ost-und Westpreussen“, d. I, 1782). L. Rėza čia nurodo apie tai ne visai tikslūs duomenis.

³ Vėliau L. Rėza nebelaikė rimo svarbia lietuvių liaudies poezijos ypatybe.

⁴ Vokiečių literatūros klasikas J. G. Herderis (1744—1803) buvo kilęs iš Rytų Prūsijos, todėl čia L. Rėzos ir vadinamas „prūsu“.

⁵ Kaip matome, L. Rėza šiuo metu dar nežinojo, kad J. G. Herderio rinkinyje „Liaudies dainos“ buvo paskelbti aštuonių lietuvių liaudies dainų vertimai į vokiečių kalbą.

⁶ Antrasis eilėraščių rinkinio „Prutena“ tomelis išėjo Karaliaučiuje 1825 m. Jame taip pat gana gausiai naudojami lietuvių liaudies dainų motyvai. Tačiau folkloristiniu požiūriu šis tomelis nebekelia didesnio susidomėjimo, nes jį nustelbia „Dainų“ rinkinys.

LIETUVIŲ LITERATŪROS BIČIULIAMS

L. Rėzos kreipimasis „Lietuvių literatūros bičiuliams“ buvo adresuotas Rytų Prūsijos šviesuomenei. Jis aptiktas tik tarybiniais laikais (žr. str.: A. Sprindis, Surastas nežinomas L. Rėzos atsišaukimas, „Literatūra ir menas“, 1951.VIII.5). Atrodo, kad kreipimasis buvo 1817 m. pabaigoje ar 1818 m. pradžioje paskelbtas spaudoje. Jis atskleidžia svarbias L. Rėzos literatūrinės ir tautosakinės veiklos aplinkybes, liudija apie plačią jo iniciatyvą lietuvių kultūros ugdymo darbe.

* * *

Lietuvos provincijos¹ laikraštyje „Intelligenzblatt“ paskelbtą lietuviško kūrinio — Donelaičio „Metų“ leidimą noriu baigti iki ateinančiųjų 1818 m. velykų. Mano norui šį veikalą, teikiantį garbės lietuvių tautai ir laikytiną išliekančiu tautinės literatūros paminklu, pakelti iš užmaršties ir parodyti taip pat užsienio publikai pritaras kiekvienas, kam rūpi mūsų tėvynės garbė ir dvasinė gerovė. Tačiau tai, kas viršija vieno žmogaus jėgas, gali būti įvykdyta, siekiant kilnių, patriotinių tikslų, bendromis daugelio pastangomis. Todėl ryžtuosi nuoširdžiai paprašyti gerbiamąją Lietuvos ministeriją², ponus pastorius, precentorius, mokytojus ir literatūrinius mūsų kalbos bičiulius, kad jie didžiadvasiškai paremtų šį darbą prenumeratų rinkimu. Kūrinį sudaro keturios giesmės pagal metų laikus, ir kiekviena giesmė turi nuo septynių iki aštuonių šimtų hegzametro eilučių, kurias tuo pačiu metru išverčiau į vokiečių kalbą. Kaina sieks maždaug 1 guldeną 15 grašių, nes veikalas gali būti pusės alfabeto³ dydžio. Kadangi lietuviškas tekstas bus at-

¹ Lietuvos provincija tuo metu buvo vadinama lietuviškoji Rytų Prūsijos dalis, kurios administracinis centras buvo Gumbinė.

² Tai yra, Lietuvos provincijos administracinę valdžią Gumbinėje.

³ Alfabetas — poligrafijoje anksčiau vartotas terminas 23 spaudos lankų knygai pavadinti.

špausdintas greta vokiško, tai kūrinys dėl patrauklaus turinio ir suprantamo stiliaus, gal būt, bus pageidaujamas ir lietuvių valstiečių.

Tebūnie man čia leista pareikšti dar vieną pageidavimą, liečiantį lietuvių literatūrą. Tikrai nusipelno nedidelės tautinės dainos, kad būtų surinktos ir, skoningai išvertus į vokiečių kalbą, pateiktos platesnei literatūrinei visuomenei. Būtų labai gaila, kad šie tautos dvasios žiedai, palaipsniui nykstant kalbai, turėtų žūti. Prieš dešimt metų ėmiau tas dainas rinkti ir tuo pat ritmu verst. Bet teturiu bičiulių dėka tik nedidelę dalį šių lietuviškosios mūzos kūrinių. Todėl mano antrasis labai nuoširdus prašymas kilniesiems lietuvių literatūros bičiuliams, kad jie užrašytų tokias dainas iš liaudies lūpų ir teiktųsi persiųsti jas man vertimui ir publikavimui. Tokią pat vertę turėtų kai kurie gabių poetų kūriniai, jeigu jie, išreikšdami lietuvišką charakterį ir jausmus, yra išsilieję iš kalbos dvasios. Jie būtų papuošalas kukliam lietuviškų dainų vainikui. Suvienytos jėgos ir bendra veikla gali ir šį darbą vainikuoti geromis pasekmėmis. Kilnūs šio darbo talkininkai tikrai pelnytų savo krašto ir užsienio padėką ir apgintų lietuvių tautą nuo (viešai daromų) apkaltinimų, kad jos kalba neturi nieko savito ir literatūrai reikšmingo¹. Su džiugia viltimi laikiu, kad mano čia išreikštus norus kuo greičiau įgyvendintų kilnūs lietuvių kalbos ir poezijos bičiuliai.

Dr. Réza

Karaliaučius,
Monetų g-vė Nr. 6,
1817.XII.23

¹ Gali būti, kad čia L. Réza turi galvoje straipsnį, atspausdintą be autoriaus pavardės Jenos laikraštyje „Jenaische Literaturzeitung. Intelligenzblätter“ (1814, Nr. 59), kuriame buvo siūloma suvokietinti lietuvių.

APIE LIETUVIŲ LIAUDIES POEZIJĄ

Šis L. Rėzos straipsnis buvo paskelbtas Karaliaučiuje ėjusiame laikraštyje „Beiträge zur Kunde Preussens“ 1818 m. Tai yra pranešimas, kurį L. Rėza kiek anksčiau skaitė Karaliaučiaus literatūrinėje draugijoje. Straipsnio pasirodymas buvo svarbus įvykis lietuvių folkloristikos raidoje. Jame pateikti pavyzdžiai papildė iki tol publikuotą lietuvių liaudies kūrybos medžiagą. Kai kurios straipsnyje pareikštos mintys apie lietuvių liaudį, dainų meniškumą, pažadas artimiausiu metu išleisti lietuvių liaudies poezijos rinkinį turėjo apskritai teigiamos reikšmės visam lietuvių literatūriniam gyvenimui. Pažymėtina, kad čia L. Rėza pirmą kartą palietė lietuvių liaudies dainų tematikos klausimą ir gebėjo ją susieti su visuomeniniu-socialiniu gyvenimu. Greta meilės, draugystės, namiškių tarpusavio santykių tematikos L. Rėza išskyrė dainas, kurios parodo „krašto santvarką ir stovį“. Antra vertus, kaip vieną stambiausių straipsnio trūkumų reikia nurodyti nekritišką L. Rėzos požiūrį į mitologijos dalykus. Jų autentiškumas kelia tam tikrų abejonių. Krinta į akis ir tartum perdėtas L. Rėzos lojalumas valdžiai. Dainų pavyzdžių vertimai į vokiečių kalbą keliais atvejais laikytini ne vertimais, bet tiesiog gana laisvais sekimais.

Straipsnis „Apie lietuvių liaudies poeziją“ sulaukė tarptautinio atgarsio. Žymus lenkų literatas ir mokslininkas K. Brodzinskis (1791—1835) jį išvertė į lenkų kalbą ir 1822 m. paskelbė laikraštyje „Pamiętnik Warszawski“.

* * *

Mes gyvename netoli dainingos tautos, kuri nusipelno būti geriau pažįstama dėl savo poezijos ypatybių. Nors bendrasis ryšys, kuris kadaise siejo ją į vieną tautinę visumą, jau seniai yra nutrūkęs ir ji turėjo prisijungti prie trijų kaimyninių šalių, tačiau nesukabino arfų ant gluosnių, o savo nepasitenkinimą nuveja smagia daina, neišmoninga ir paprasta, gimusia pakylant į idealųjį grožio pasaulį. Aš kalbu apie lietuvių tautą, kuri, gyvendama prie Prūsijos šiaurės rytų sienos, pri-

O poezyi ludu Litewskiego.

Uczony *Rheza* w Królewcu umieścił wiadomość o poezyi ludu Litewskiego w piśmie peryodycznem: *Beyträge zur Kunde Preussens* (*), którą z opuszczeniem tego, co się polskich czytelników nie tycze, poniżej umieszczamy. Nie możemy téj sposobności ominąć, ażebyśmy miłośników poezyi i narodowey literatury, świadomych ięzyka litewskiego, nie upraszali o wzbogacenie poezyi naszej zbiorom i przetłómaczeniem na ięzyk oyczysty pieśni ludu Litewskiego. Polski naród od wieków z Litewskim połączony, jednakowość obyczajów i charakteru, a szczególniéy tenże sam duch pieśni ludów Sławiańskich, co i Litewskich, bliższy nam ku temu wskazuią obowiązek, niżeli cudzoziemcom. My nie znaiąo ięzyka, umieszczamy w ciągu rozprawki pieśni według niemieckiego przekładu, staraliśmy się wyłożyć je wierszem miarowym bez rymów, żeby się w tych więzach ieszcze bardziéy od oryginału nie oddalić. W tygodnikach Wileńskich czytaliśmy dość znaczną liczbę pieśni ludu Litewskiego przełożonych, ale czemuż dla dobra literatury nie wyznać, że to zdają się być

(*) *Erster Band sechstes Heft 1817.*

L. Rėzos straipsnio „Apie lietuvų liaudies poeziją“ publikacija lenkų kalba Varšuvos žurnale „Pamiętnik Warszawski“ (1822 m., t. III). Puslapis su vertėjo K. Brodzinskio įžangėles pradžia, kurioje raginama lietuvų liaudies dainas versti į lenkų kalbą

klauso kartu su latviais ir žemaičiais¹ vienai giminei ir esmingai skiriasi nuo slavų tautų.

Nesilaikydami siaurų prietarų tų žmonių, kurie į viską, kas ne graikiška, romėniška ar vokiška, žiūri niekinamai, mes palankiai vertiname ir mažiausius gėrio ir grožio daigus pagal jų tikrąją vertę, ar jie būtų pražydę žaliuojančiose rūtomis panemunėse, ar Iliso² pakrantėse, apaugusiose našlaitėmis. Liaudies kūryba, be to, mums atveria gausų lobyną sielų ir žmonių pažinimui — dainose ir poezijos kūrinuose autentiškai atsispindi visos tautos dvasinis pasaulis su visomis jos ydomis ir dorybėmis. Kokie jausmai vyrauja tautoje, kokios mintys yra apėmusios didžiąją jos dalį, — ar ji subtiliai jautri kilniai dorovei ir drovumui, ar su malonumu grimzta į patvirkimo geidulius; ar randa pasitenkinimo herojiškame polinkyje į karus ir didvyriškumą, ar pasirenka idilišką, nekaltą gyvenimą; ar naivų sąmojų, vaikišką bešališkumą susieja su nuoširdžiu palankumu ir kuklumu, ar savo dvasios guvumą nukreipia kitoms tautoms pajuokti, siekiant sąmojo strėlėmis pažeisti širdį, — visa tai atskleidžia mums liaudies dainelė daug geriau ir tikriausiai, negu daigiatomiais krašto papročių ir įpročių aprašymai. Žodžiu, liaudies daina mums atveria tautos širdies vidines paslaptis, nes čia nėra vietos jokiam apsimetimui: liejantis jausmams, visa siela nesulaikoma ir nedirbtinai būna kupina džiaugsmo ar liūdesio. Nekalbant apie naudą, kurią čia gauna mitologijos, istorijos, kalbotyros ir etnografijos specialistas, liaudies daina mus perkelia į kasdieninę tautos buitį, o tai mums parodo

¹ Žemaičių vardu čia, atrodo, pavadinti ir aukštaičiai, gyvenę Lietuvoje.

² Ilisas — upė prie Atėnų senovės Graikijoje.

išsivystymo pakopą, kurią toji žmonių giminė yra pasiekusi¹.

Lietuvoje gausu dainelių, vietos gyventojų vadinamų d a i n o m i s, kurios skamba šventinėse sueigose, pokyliuose, taip pat bendrai atliekant laukų darbus ir kitomis progomis. Daugelis tų dainų yra itin senos, kadangi jose pasitaiko mitologinių įvaizdžių, tradicijos būdu keliaujančių iš lūpų į lūpas. Kitos liečia dabartinio meno asmeninius reikalus ir buitį. Pastarąsias dainas tautos poetinė dvasia, staigiai išsiliejant įkvėpimui, kuria ekspromptu; jų atsiradimą labai palengvina jau esančios melodijos, pasikartojančios eilutės arba pradžios ir pabaigos rimai.

Pirmasis paragino atkreipti dėmesį į šiuos mažos tautos turtus kalbos žinovas Ruigys maždaug praėjusiojo šimtmečio viduryje, išspausdindamas savo „Lietuvių kalbos... tyrinėjime“, p. 75, tris tokias dainas kartu su vokiškais vertimais². Taip skamba Ruigio žodžiai penkioliktame minėto veikalo skyriuje, kur jis aptarė lietuvių kalbos dailumą ir meilumą: „*Kai kas piktinsis, čia paskaitęs, jog šią neištobulintą, paniekintą kalbą norima laikyti gražia. Betgi ji yra paveldėjusi kiek dailumo iš graikų kalbos. Tai ypač rodo paprastų mergaičių sukurtos dainos, arba odės, visokiomis progomis dainuojamos.*“ Ir čia jis kaip pavyzdžius pateikia tris dainas. Viena tai pasikalbėjimas rytmetį tarp motinos ir dukters, prasidedąs žodžiais: anksti rytą, anksti rytą skaisčiai tekėjo saulė ir t. t. Antroji — apie verpėją: aš tu-

¹ Čia reiškiamos L. Rėzos mintys primena J. G. Herderio pažiūras į tautosaką. Kalbėdamas apie tautos dvasinio pasaulio atsisipindimą liaudies dainose, L. Rėza, atrodo, tiesiog perfrazuoja kai kurias vietas iš J. G. Herderio straipsnio „Apie vidurinių amžių anglų ir vokiečių poezijos panašumą“ (1777).

² Pil. Ruigio veikale „Lietuvių kalbos... tyrinėjimas“ buvo paskelbtos lietuvių liaudies dainos: „Anksti rytą rytužį“, „Aš turėjau žirgužėlį“, „Aš atsisakiau savo močiutei“.

rėjau mažą, bet drąsų žirgą, jis nešė mane per slėnius ir lankas ir t. t. Trečioji daina, ištekančios dukters atsisveikinimas, prasideda taip: aš atsisakiau savo močiutei jau nuo pusės vasaros ir t. t. Pateikęs šias liaudies daineles, autorius baigia naivia pastaba: „*Netiktų man tokie niekai čia dėti, jei nebūtų žinoma, kad daug kalbos idiomų galima patirti iš šitokių dainų ir lietuvių moterų, kurios mažai tesueina su vokiečiais.*“

Šis rašinys netikėtai pateko į Lesingo rankas. Jį taip nustebino trijų, nors ir blogai išverstų, dainų žavumas, kad, didžiai išgirdamas, jas mini antroje „Literatūrinių laiškų“ dalyje, p. 242. „*Neseniai,— rašo Lesingas,—sklaidydamas Ruigio lietuvių kalbos žodyną, tos kalbos tyrinėjimo pabaigoje užtikau įdėtą retenybę, kuri mane be galo pradžiugino; tai kelios lietuviškos dainos, arba dainelės, kaip jas ten dainuoja paprastos merginos. Koks naivus sąmojis, koks žavus paprastumas! Tai parodo, kad po kiekvienu dangaus sklypeliu gimsta poetų ir kad tikri jausmai nėra vien tik civilizuotų tautų privilegija.*“

Kiek vėliau Herderis savo įvairių tautų „Liaudies dainose“, Leipcigas, 1779, 8°, supažindino, nors ir neprisidėdamas originalų, su septyniais lietuviškų eilių pavyzdžiais, būtent: d. I, t. I, p. 31—36, „Nuskendęs žiedas“, „Serganti nuotaka“ ir „Dukters atsisveikinimo daina“; kn. II, p. 111—115, „Rauda dėl rūtų darželio“, „Jaunojo raitelio daina“ ir „Nelaimingas gluosnis“ ir d. II, t. II, p. 104, jau Ruigio pateiktoji nuotakos daina „Aš jau atsisakiau savo motinai“, kitaip išversta¹. Nors nuo to laiko įvairiuose laikraščiuose šen ten pasitaikydavo lietuviškų dainų, vis dėlto po Herderio mažai arba visai nieko nenuveikta dainų rinkimo ir skelbimo srityje. Menki mano bandymai, atlikti prieš kiek metų

¹ Čia L. Rėza praleidžia dar aštuntąją lietuvių liaudies dainą, buvusią J. G. Herderio rinkinyje,— „Pirmoji pažintis“.

„Prutenoje“, tėra tik lietuviškojo teksto perdirbimai, nors pora ten esančių kūrinėlių — „Žaliuojantis klevas“ ir „Mergaitė prie šaltinio“ — išversti pažodžiui¹.

Tebūnie man leista ta proga padaryti keletą pastabų apie savitą lietuvių liaudies dainų poetinę dvasią ir tai, kas pasakyta, patvirtinti keliais naujais dainų pavyzdžiais. Plačiau gilintis į šių liaudies dainų esmę neleidžia, tiesą sakant, vieta ir mažas tokių tyrinėjimų patrauklumas, todėl noriu apsiriboti tik keliomis prabėgom mestomis mintimis.

Natūralus sąmojis ir žavus paprastumas yra tos dvi dainų ypatybės, kurias pastebėjo jau Lesingas, nors jis tikriausiai apie tai galėjo spręsti tik iš vertimų. Su jomis susijęs tam tikras jausmų švelnumas, liudijęs dvasinį kilnumą. Jis tartum nesiderina su paprasto žmogaus, kurį mes įpratę matyti, grubiais papročiais. Tačiau mūsų visuomeninės elegancijos laipsnis negali būti masteliu tam, kas tauru ir dora iš prigimties. Tuo pačiu regime, didžiai džiaugdamiesi ir maloniai stebėdamiesi, kad tose liaudies dainose vyrauja tyra moralė ir taurus jautrumas dorovei. Nerasime nė vienos dainelės, kurioje amoraliomis užuominomis būtų peržengiamos dorovės ir kuklumo ribos. Priešingai, čia išryškėja moraliniai bruožai, kurie galėtų nubausti net Getę ir Vilandą². Šis dvasinis tyrumas ne tik patvirtina kuriančios sielos nekaltumą, bet ir pateikia garbingą liudijimą dorybingai tautos mąstysenai. Iš tikrųjų, būtų didžiausia nelaimė tauriajai dangaus dovanai — poezi-

¹ Iš tikrųjų eilėraštis „Klevas“, paskelbtas L. Rėzos eilėraščių rinkinyje „Prutena“, yra ne vertimas, bet lietuvių liaudies dainos išplėtojimas.

Nežinia kodėl šioje lietuvių liaudies dainų skelbimo apžvalgoje L. Rėza nebemini J. G. Kroicfeldo, nors apie jį kalbėjo 1809 m. Matyt, L. Rėzai J. G. Kroicfeldo domėjimasis lietuvių liaudies dainomis mažai tebuvo žinomas.

² C h. M. V i l a n d a s (1733—1813), žymus vokiečių rašytojas.

jai, jeigu ji patektų į ištvirtimo rankas ir taptų priemone sukelti sulaukėjusių sielų grubiam geidulingumui. Tačiau liaudies garbei rodo poezijos istorija, nuo nedorojo Apulėjaus¹ iki pasileidusio Grekuro², kad tokie piktnaudžiavimai ir nusidėjimai atsiranda ne droviojoje liaudyje, bet tie nelemti Apolono mokiniai yra išaukę meno ir mokslo ištobulintuose luomuose. Todėl reikia labai bijoti, kad vokiškų papročių, būtent, žemos kareiviškos moralės įtaka, nesuduotų, jeigu ir ne galutinio, tai betgi labai sunkaus smūgio ir lietuvių liaudies dainų tyrumui bei nekaltumui.

Taip pat lietuvių dainų išraiškoje ir kalboje vyrauja grakštumas ir gracingumas, negriaunami jokio neestetiško vaizdo, jokio posakio, žeidžiančio gerą skonį. Čia akivaizdus tautai būdingas grožio supratimas, kuris yra giminingas dorovingumui. Todėl Ruigio nuomonė, kad dainos esančios paveldėjusios graikiško meilumo, sakytume, turi pagrindo, tik čia nėra ko galvoti apie jokią paveldėjimą dėl graikiškos kilmės arba atsikraustymo. Kur gamta buvo mokytoja, kam ten bereikalingi svetimi modeliai ir pavyzdžiai, nes jie negali duoti grožio, o tik gali jį tvarkyti ir reguliuoti.

Lietuvių dainose mokančiam kalbą iš pirmo žvilgsnio labiausiai kris į akis gausūs deminutyvai ir mažybės priesagos, nes jų skaičius iš tiesų yra toks didelis, jog šiuo atžvilgiu negali susilyginti beveik jokia kita kalba. Betgi būtų labai apsirikta, jeigu šie vadinamieji deminutyvai būtų suprantami mažybine prasme; jie veikiau išreiškia švelnaus intymumo toną ir perduoda tą trapų, malonų ir meilų skambėjimą, kuris suteikia dainoms nepakartojamo žavesio, minimo Lesingo ir Herderio. Nemokančiam kalbos skaitytojui šis žavesys

¹ Apulėjus, romėnų rašytojas, gyvenęs II m. e. a.

² Ž. B. Grekuras (1683—1743), prancūzų poetas.

vertime iš tikrųjų pražūva. Nes rimta vokiečių kalba vykusiai pasinaudoti tokiomis mažybinėmis priesagomis gali tik retai arba daugių daugiausia žemuosiuose komizmo žanruose. Lietuvių kalboje, priešingai, jos padaro taip mažai žalos kilniam iškilmingam stiliui, kad veikiau tik padidina dainos orumą. Todėl, kai Gerhardo¹ giesmės „O galva, kraujuota ir žaizdota“ vertėjas pirmąjį žodį verčia miela galvelė, o posakį tu, taurus veide atkuria žodžiu veidelis, tai jis jokių būdu deminutyvine priesaga -elė ir -elis nesiekia išreikšti mažumo ir gražumo sąvokos, o tik nori perteikti vaizdo kilnumą ir pasakyti: garbinga galva, kilnus veidas. Todėl taip pat liaudies dainoje žodžiai motė, mano garbužėlė negali būti verčiami: motina, manomaža garbė, bet — motina, tu garbingoji.

Vidinė dainos sandara yra labai paprasta ir nederbtinė. Dažniausiai imamas vaizdas arba palyginimas, į kurį poetas be kokių nors perėjimų įpina ar pasakoja, ar meilės ir draugystės pareiškimą, ar liūdną skundą, ar moralinę tiesą. Vaizdo toli neieškoma, bet juo lengvai tampa ar žydyntis medis, ar šaltinis, ar darželis, ar šiaip kas iš aplinkos, ir dažnai sunku surasti ką nors daugiau negu palyginimą. Pateikiama daina tai parodo:

*Ten darželyje žydi gegužyje
Švelniai ir meiliai šeši prie trijų.
Aš žinau ir aš pažįstu,
Kuri mergaitė yra dievobaiminga ir darbšti:
Prieš eidama šokti,
Ji audžia drobes,
Kai grįžta šokus,
Jas baltina rožinėmis rankomis.*

¹ P. Gerhardas (1607—1676), vokiečių poetas, rašęs religines giesmes.

*Ten darželyje žydi gegužyje
Švelniai ir meiliai šeši prie trijų.
Aš žinau ir aš pažįstu,
Kuris jaunuolis yra dievobaimingas ir darbštus:
Prieš eidamas šokti,
Išplaka dalgį ir sukuria dainą,
Kai grįžta šokęs,
Šienauja pievą ir dainuoja.*

*Ten darželyje žydi gegužyje
Švelniai ir meiliai šeši prie trijų.
Aš žinau ir aš pažįstu,
Kuri mergaitė nėra darbšti:
Prieš eidama šokti,
Dabinasi garbanas,
Kai grįžta šokus,
Miega tarp lelijų prie upelio.*

*Ten darželyje žydi gegužyje
Švelniai ir meiliai šeši prie trijų.
Aš žinau ir aš pažįstu,
Kuris jaunuolis nėra darbštus:
Prieš eidamas šokti,
Nusišveičia pentinus,
Kai grįžta šokęs,
Tykoja paukščių prie pievos šaltinio¹.*

Palyginimo vaizdas šioje dainoje ne tik kad neįmanomas, kadangi gėlė neturi vardo, bet taip pat dar su-

¹ Plg. lietuvių liaudies dainą „Lenkų svodboj dainuota“ (kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, V., 1958, p. 42—47). L. Rėzos vokiškasis vertimas šiame straipsnyje atliktas silabine-tonine eilėdara, pakeičiant kai kuriuos originalo motyvus, įvedant idilinių įvaizdžių, moralizavimo. Todėl jis čia perduodamas pažodžiui.

Taip pasielgta ir kitais atvejais, kur straipsnyje esą vokiškieji vertimai žymiau nutolę nuo lietuviškųjų originalų (dainos: „Neseniai močiutė, mane bardama“, „Jie siuntė mane į mišką“, „Mėnuo vedė saulės dukterį“, „Ak, dabar nebenoriu nešioti jokio vainikėlio“, „Traukė šauliai, skriejo raiteliai“). Tačiau, jeigu L. Rėzos atlikti vokiškieji vertimai yra, galima sakyti, tolygūs lietuviškiems originalams, tai tada pateikiami lietuviškieji originalai. Eilės „Kai žemė dar buvo nuotaka“ yra nevykęs lietuvių liaudies dainos falsifikatas. Nežinomas nė jų lietuviškas tekstas. Todėl jos čia išverstos taip pat pažodžiui.

gretinamas be tolesnės sąsajos ir perėjimo su giriamu ir peikiamu pamokymu jaunimui. Mįslė neretai atlieka pagrindinį vaidmenį lietuviškosiose dainose, ir lietuviai šią sąmojų lavinančią enigmatišką poeziją ypač mėgsta. Štai tokia mįslių daina:

*Neseniai močiutė, mane bardama,
Liepė: „Eik į mišką,
Parnešk man būtinai
Žiemos lapijos ir vasaros sniego!“*

*Liūdna klajojau aš kalvomis,
Pamiškėmis, paežeriais.
„Sumanusis piemuo, pasakyk,
Kur galėčiau juos rasti?“*

*„Jei būsi man gera ir ištikima,
Duosi savo žiedą,
Įminsiu tau tą mįslę,
Dievobaiminga mergaite, klausk mane.“*

*„Būsiu tau gera ir ištikima,
Duosiu šį žiedą,
Pasakyk, kur aš rasiu kalvoje
Žiemos lapijos ir vasaros sniego?“*

*„Eik į žalią eglių giraitę,
Nusilaužk šakelę,
Pasakyk močiutei nebūkštaudama:
Eglės šakelė yra žiemos lapija.*

*Eik prie gintaro kranto,
Pasisemk rožinę ranka
Bangų putų nuo žydros jūros.
Bangų putos yra vasaros sniegas“¹.*

¹ Plg. lietuvių liaudies dainą „Ai, siuntė siuntė mane anytėlė“ (kn.: L. R e z a, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 328—329).

Tos dainos motyvą randame ir šiame leidinyje esančiame tekste Nr. 62.

V. Humbolto portretas.
Dall. F. Kriugeris

Šis pavyzdys tuo pačiu parodo, kad daugelyje liaudies dainų vyrauja dialoginė forma. Pokalbis tarp motinos ir dukters, tarp piemens ir piemenaitės ne tik pagyvina pasakojimą ir padaro jį vaizdingesnį, bet taip pat sukelia švelniausius jausmus tarp asmenų, kurie vienas kitam jaučia pagarbą ir meilę. Todėl daina įgauti pasikalbėjimo formą ir tokiais atvejais, kur turimas galvoje tik vienas veikiantis asmuo, kaip šioje dainoje apie našlaitę:

*Jie siuntė mane į mišką,
Mane, vargšą vaiką, uogų,
Rinkti mėlynų.
Aš užmiršau mišką,
Užmiršau mėlynės
Ir jų nerinkau.
Nuėjau ant kalnelio
Prie savo močiutės kapo
Ir gaudžiai verkiau
Mylimosios močiutės.*

*„Kas verkia ant mano kalnelio,
Kas guodžiasi prie mano kapo?“*

*„Aš, tavo vargšė našlaitė.
Kas, mylimoji močiute,
Man sušildys kojas ir rankas,
Kas pasakys meilų žodelį?“*

*„Grįžk namo, dukrele,
Ten kita močiutė
Tau sušildys kojas ir rankas.
Ten brangus bernelis
Tau pasakys meilų žodelį“¹.*

Daugelyje dainų išskyla pagonybės laikų mitologiniai vaizdiniai ir senųjų dievybių vardai, iš ko galima

¹ Plg. Lietuvių liaudies dainą „Sirata“ (kn.: L. R e z a, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 22—23).

spręsti, kad jos atsiradusios senovėje ir mus pasiekė tradicijos keliu. Pvz., šioje dainoje:

*Mėnuo vedė saulės dukterį.
Griaustinio dievas jaunosios palydoje
Įjojo per vartus
Ir trenkė į žalią qžuolą.
Tada mano baltąjį rūbą
Aptaškė qžuolo krauju.*

*Trejus metus saulės duktė
Verkdama rinko nuvytusius lapus.
Ji tarė: „Mieloji motinėle,
Kur aš jį išskalbsiu?“
„Dukrele, srovėje,
Kur teka devyni upeliai.“*

*„Kur aš jį išdžiovinsiu?“
„Dukrele, darželyje,
Kur žydi devynios rožės.“
„Kada aš jį sunešiosiu?“
„Dukrele, tą dieną,
Kai spindės devynios saulės!“¹*

Šioje dainoje patraukia dėmesį ne tik mitologiniai vaizdiniai apie Perkūną, griaustinio dievą, ir saulės dukterį, bet taip pat skaičius *d e v y n i*, kuris, atrodo, senaisiais laikais buvo laikomas šventu. Jis yra išlikęs ne tik liaudies dainose, bet ir daugelyje senų priežodžių. Pvz., *d e v y n i g u d a i v i e n ą a v i n ą p i a u j a*; arba pykčio priežodyje: *k a d t a u d e v y n i v i l k a i*. Būtų galima paklausti, kodėl ne dešimt? Viena raudojimo daina baigiasi žodžiais:

*„Ak, dabar nebenoriu nešioti jokio vainikėlio!
Kas man padės brolio gedėti?“
Saulė tarė paguosdama:*

¹ Plg. dainą „Aušrinė“ (kn.: L. R e z a, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 220—223).

*„Aš jums padėsiu brolio gedėti,
Devynias dienas migloje verksiu,
O šią dešimtą taip pat nepasirodysiu“¹.*

Tą pat randame ir „Žemės vestuvinėje dainoje“, kuri dar turi ir alegoriškai išreikštą moralinę tendenciją. Vertimas skamba taip:

*Kai žemė dar buvo nuotaka,
Ne vakar, jau seniai,
Kai buvo pirma vasara
Ir žemei piršosi dangus,
Ją lydėjo linksmas būrys žvaigždžių,
Saulė ir mėnulis.*

*„Kas bus šokių vadovas
Ir kas papuoš ratelį?“
„Saule, tau tinka vainikas,
Ir tu vadovausi chorui,
Savo galvos spinduliais
Papuoši mūsų vestuvių ratelį.“*

*„Kas bus fakelo nešėjas,
Kad nuotaka rastų kelią?“
„Mėnuli, tu savo sidabrine šviesa
Moki uždegti fakelą,
Mums pašviesi, vykstant per giraitę
Prie žaliųjų Laimos liepų.“*

*„Kas dainuos devynias dienas,
Mums grojant ir šokant?“
„Aušrine, tu moki dainuoti,
Tau tai pavyks,
Skambant tavo stygomis,
Aidą atmuša visi miškai.“*

*„Kas bus pranašas
Ir paskelbs, kokia ateitis laukia nuotakos?“
„Štai, prie mūsų žengė dvasia:*

¹ Plg. liaudies dainos „Sesyčių raudojimas“ paskutiniuosius tris posmus (kn.: L. R e z a, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 134—135).

*Kometa su žila barzda.
Tu mums pranašausi,
Kas laukia mielosios nuotakos."*

*„Šiandien lietus, rytoj sniegas,
Pievose daug avių ir galvijų,
Aukso ir perlų jūrose —
Tačiau skausmą sukels vaikai,
Kurie pešdamiesi ir vargdami
Ak, griaua namų santaiką.*

*Liūdės žvaigždžių būrys,
Ir mėnuo pusiau tesirodys,
Ir motina šukuojasi plaukus,
Kasryt verkdamą,
Ir iš aukšto debesų sosto
Baudžia tėvas žaibais."*

Žymiai dažniau lietuvių dainose vaizduojama meilė, draugystė ir namų santykiai. Meilės dainose vyrauja švelni melancholija, tas meilus ir graudus ilgesys, kuris taip jaudinančiai veikia Osiano giesmėse ir ispanų baladėse. „Tai džiaugsmas skausme,— sako Osianas,— jei ramybė viešpatauja liūdinčiojo širdyje.“ Šis pasakymas tinka ir lietuvių dainoms. Iš jų dvelkia švelnus, elegiškas tonas, ir jis sklinda ne iš nesutramdomos, bet iš skaisčios, nekaltos, mylimo asmens skausmingai be-siilginčios širdies¹, kaip parodo ši daina, vaizduojanti prie šaltinio laukiančią išimylėjusią merginą:

*Po liepos upelis²,
Čystas vandenėlis,
Paupėly,
Pašaltiny —
Ko liūdi, mergyte?*

¹ Tais pačiais žodžiais apibūdina L. Rėza meilės jausmų išreiškimą lietuvių liaudies poezijoje ir straipsnyje „Lietuvių liaudies dainų tyrinėjimas“, esančiame „Dainų“ rinkinyje.

² Straipsnyje daina paskelbta vokiečių ir lietuvių kalbomis. Šis lietuviškasis tekstas ir paimtas iš straipsnio. Plg. dar dainą „Mylinti“ (kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 48—51).

— *Kur aš neliūdėsiu,
Kur aš neraudosiu:
Nieko jau
To matau,
Ką širdy turėjau.*

*Sapne naktužėlėj
Žoduką kalbėjau
Amžinai,
Niekada
Nuo jo atsiskirtis.*

*Velyčiau atskirtą
Kūną nuo dūšėlės,
O ne kai
Aš tikrai
Nuo jauno bernelio.*

Iš dainų, kurių turinys ir forma yra mažiau idealūs¹, galima spręsti apie krašto santvarką ir stovį tuo metu, kai daina gimė; nes požiūris į slegiančią ar laimingą padėtį betarpiškai atskleidžia mums kūrėjo būklę. Pvz., daina apie geresnę santuoką:

*Kas nor vargužį vargti²
Ir ašarėlių braukti,
Tekėk už nabagėlį
Baudžiauninko sūnelį!*

*Išeis į baudžiavatę,
Į margąjį dvaratį,
Paliks mane beverkiant,
Už girnelių bestovint.*

¹ Šiuo atveju L. Rėza, kaip matyti, turi galvoje tokias liaudies dainas, kuriose gausiau buities vaizdų.

² L. Rėza straipsnyje paskelbia gana tikslų dainos vertimą, kurio originalą randame „Dainų“ rinkinyje (žr. kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 88—91). Iš ten ir pateikiamas šis lietuviškas tekstas, išskyrus pirmąjį posmą. Pirmasis posmas imamas iš L. Rėzos paaiškinimų K. Donelaičio „Metams“ (žr. šio leidinio p. 354), nes kaip tik tokį šio posmo variantą atitinka L. Rėzos vertimas straipsnyje.

*Pareis iš baudžiavatės,
Iš margojo dvaračio,
Parneš gražių žodačių
Ir gailių ašaračių.*

*Kas nenor vargą vargti
Nei ašarėlių braukti,
Tekėk už varto vaiką,
Už varto sūnytėlį.*

*Išeis jis į giratę,
Į žalią beržynatį,
Paliks mane bemiegant,
Perynužiais užklojęs.*

*Pareis jis iš giratės,
Iš žalio beržynačio,
Parneš raibų paukštačių
Ir meilatės žodačių.*

Panaikinus Prūsijoje baudžiavą, ateityje tokios dainos nebebus kuriamos, kaip ir šitoji, kuri, nors ir ideali¹, tačiau liudija visiškai ne apie laimingą padėtį tėvyneje. Būtent:

*Šiandien alų gersim²,
Rytoj iškeliausim
Į vengrų žemę,*

*Kur upužės vyno,
Aukso obelačiai
Ir girios sodačiai.*

*— O ką mes ten veiksime
Toj vengrų žemėj?*

¹ „Idealia“ šią dainą L. Rėza vadina tikriausiai dėl to, kad joje mažiau buities vaizdų, daugiau metaforų, fantastikos.

² Straipsnyje L. Rėzos paskelbtas tikslus dainos vertimas į vokiečių kalbą. Jos originalą randame „Dainų“ rinkinyje (žr. kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 38—39), iš kurio jis ir paimtas.

Šiame leidinyje pateikta panaši daina (Nr. 138).

— *Miestą mums pakursim
Iš brangių akmenačių,
Saulužės langačių.*

— *O kada sugrįšim
Iš vengrų žemės?*

— *Kad išdygs kuolačiai,
Žels ir akmenačiai,
Ant jūrių medačiai.*

Savaime suprantama, kad tokia daininga tauta, kaip lietuviai, neliko neapdainavusi pastarųjų dienų istorijos, kurią mes pergyvenome, kai tėvynė su didžiu entuziazmu pakilo prieš bendrą Europos laisvės priešą¹. Iš daugelio didvyriškumu dvelkiančių dainų, kurios tuo metu atsirado, įrodymui, kad daina vaizduoja ne tik meilę ir namų gyvenimą, paimkime sekančią trumpą:

*Traukė šauliai,
Skriejo raiteliai.
— Leisk, miela močiute,
Traukti su šauliais ir raiteliais.*

— *Netrauk į karą, dukrele!
Kareivių duona yra vargas,
Šiandien čia, o rytoj ten.
Kas tau pins vainiką?*

— *Mano vainikas plazdės vėjyje,
Žibės ryto rasoje.
Leisk, miela močiute,
Traukti su šauliais ir raiteliais!*

— *Kur tu, mylima dukrele,
Naktį nakvosi?*

¹ Turimi galvoje 1813—1814 metų karo įvykiai, kai, atrėmus Napoleoną prie Maskvos, prie Rusijos prisidėjo Prūsija ir kiti sąjungininkai. Karas pasibaigė, kaip žinoma, Napoleono kariuomenės išvijimu iš Prūsijos bei kitų Europos valstybių ir visišku jo pralaimėjimu.

*Kas ten bus tavo priegalvis?
Kuo tu užsiklosi?*

*Lauke ir žaliojoje vejoje,
Ten aš nakvosiu.
Rasa bus mano priegalvis,
Migla užsiklosiu¹.*

Dar reikėtų aptarti dainų išorinę formą, metrą ir rimą, melodiją, pagal kurią jos dainuojamos, tuo pačiu kitus didesnius lietuvių tautos poetinius kūrinius. Bet, kadangi autorius yra užsimojęs apie tai kalbėti išleidžiamo lietuvių liaudies dainų rinkinio pratarmėje², tai nori tuos tyrinėjimus iki to laiko pataupyti.

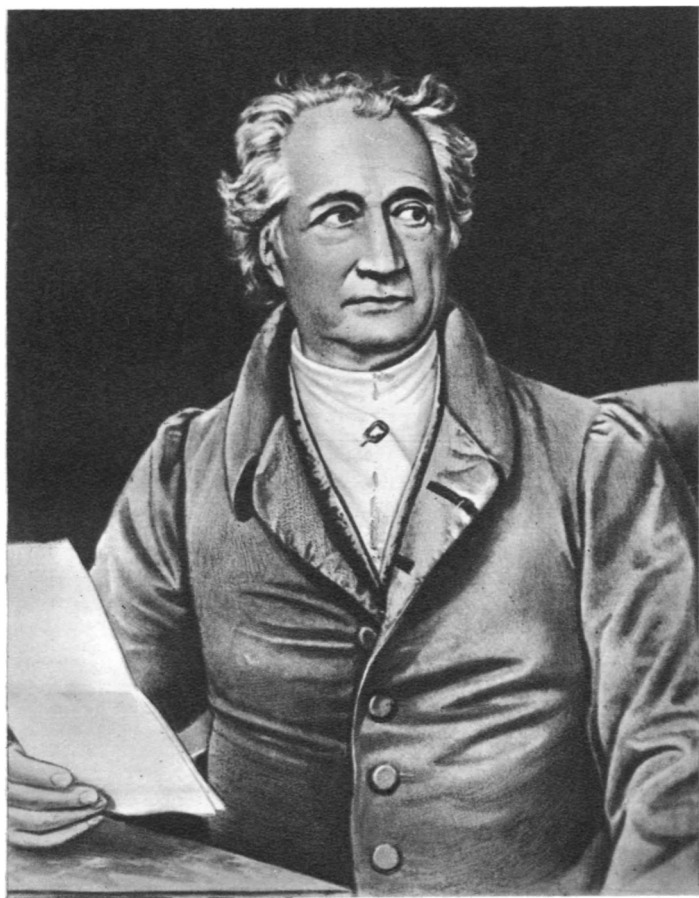
IŠTRAUKOS IŠ L. RĖZOS PAAIŠKINIMŲ K. DONELAIČIO „METAMS“

K. Donelaičio „Metų“ paaiškinimuose L. Rėza keliais atvejais paliečia ir lietuvių liaudies dainas. Pateikiamose pirmoje ir antroje ištraukose jis kalba apie lietuvių liaudies darbo dainas. Kituose savo straipsniuose L. Rėza apie šias dainas neužsimena ir čia pareikštų minčių toliau nevysto. Trečioje ištraukoje labai aiškiai pabrėžtas ryšys tarp kai kurių lietuvių liaudies dainų ir socialinio gyvenimo. Toks požiūris buvo itin pažangus ano meto folkloristikoje, skatino realistiškai nagrinėti liaudies kūrybą.

¹ Tuos pačius motyvus, kaip vokiškajame vertime, tik kiek kitaip suposmuotus ir besiskiriančius kai kuriomis detalėmis, randame dainoje „Duktė žalnierenė“, paskelbtoje „Dainų“ rinkinyje (žr. kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 186—191). Atrodo, kad tiek šio straipsnio vokiškasis tekstas, tiek „Dainų“ rinkinio lietuviškasis tekstas yra atsiradę, L. Rėzai pareidavus pirminį dainos užrašymą, kuris skelbiamas šiame leidinyje (Nr. 80).

Tuo pačiu reikia pasakyti, kad L. Rėza perdeda 1813—1814 m. karo įvykių reikšmę lietuvių liaudies kūrybai. Čia jo pateikiamos dainos motyvai greičiausiai išsivystė jau žymiai anksčiau ir neturi valstybinės-patriotinės prasmės (plg. šio leidinio dainas Nr. 79, 80, 81).

² T. y., „Dainų“ rinkinio pratarmėje.

J. V. Getès portretas.
Dall. J. Štilleris, 1828 m.

I

„... p a r n e š ė p l o n ė“ („Vasaros darbai“, eil. 507).

Kai surišamas paskutinis rugių pėdas, susirenka merginos ir nupina iš varpų ir lauko gėlių vainiką, kuris vadinasi plonis. Pirmasis rišėjas neša jį, užsidėjęs ant galvos, prie valstiečio namo, o visi kiti seka jam iš pas-kos, garsiai dainuodami piūties dainas (p. 147).

II

„... d a i n a v o p a š u k ų d a i n ą“ („Rudenio gėrybės“, eil. 210).

Lietuviai turi dainų ne tik šventiniams susibūri-mams, bet taip pat ir bendriems darbams, pvz., linų my-nimui ir verpimui. Tokia yra pašukų daina, dainuoja-ma, šukuojant linus (kai nuo linų atskiriamos pašukos). Yra dainų malimui girnomis, žvejojimui ir kitiems dar-bams. Taip pat mėgstama apdainuoti naminius gyvu-lius ir paukščius. Todėl sekančioje eilutėje minima dai-na apie gaidį (p. 153)¹.

III

„S t u m d o š e n i r t e n n e i k o k ė š u n ė n e -v e r t ą“ („Žiemos rūpesčiai“, eil. 467, Pričkaus užpla-kimo epizodas).

Kam šis baudžiavos kankinimų aprašymas atrodo perdėtas, teprisimena, kad valstybinių dvarų valdyto-jas tada buvo tuo pačiu aukščiausias policinis asmuo savo srities kaimų gyventojams; jis galėjo bausti, kaip

¹ „O Laurienė su Pakuliene garbino gaidį“ („Rudenio gėrybės“, eil. 211).

jam atėidavo į galvą. Nė vienu metų laiku gyventojas nebuvo laisvas nuo baudžiavos. Pavasarį jis turėjo suarti valdytojo laukus, vasarą nuimti šieną ir javus, rudeni iškulti grūdus ir žiemą nuvežti juos savo arkliais į miestą. Kokia priespaula tapo ši tarnyba vargšei tautai, parodo net jų dainos. Viena lietuvių daina prasideda būtent taip:

*Kas nor vargužį vargti
Ir ašarėlių braukti,
Tekėk už nabagėlį
Baudžiauninko sūnelį!* (p. 161)¹

L. RĖZOS LAIŠKAS J. G. ŠEFNERIUI

J. G. Šefneris (1736—1820) buvo vienas įtakingiausių Karaliaučiaus visuomenės veikėjų, palaikė ryšius su J. G. Herderiu, filosofu I. Kantu (1724—1804), filosofu J. G. Hamanu (1730—1788), rašytoju T. G. Hipeliu (1741—1796) ir kt. J. G. Šefneris pavedė L. Rėzai nusiųsti J. A. Penceliui (žr. šio leidinio p. 356) lituanistinių knygų. Be čia pateikiamo, žinomas dar vienas L. Rėzos laiškas J. G. Šefneriui, rašytas 1819.IV.11, kuriame L. Rėza duoda ataskaitą apie J. A. Penceliui išsiųstas knygas: lietuvių filologo G. Ostermejerio (1716—1800) „Pirmąją lietuviškų giesmynų istoriją“ („Erste litauische Liedergeschichte“, 1793), latvių švietėjo G. F. Stenderio (1714—1796) latvių kalbos gramatiką (I leid. 1761, II leid. 1783), lietuviškosios biblijos 1816 m. leidimą ir kitas, tame tarpe, be abejo, paties L. Rėzos parašytus darbus. Dalį siuntos sudarė knygos, gautos iš G. Ostermejerio sūnaus, L. Rėzos talkininko lietuvių liaudies dainų rinkimo darbe Z. Ostermejerio. Šią siuntą, atrodo, L. Rėza mini 1826 m. laiške J. V. Getei (žr. šio leidinio p. 361). L. Rėzos laiškas J. G. Šefneriui, kurį čia skelbiame, parašytas, kaip matyti iš teksto, siunčiant pastarajam ką tik išėjusius K. Donelaičio „Metus“.

¹ Straipsnyje „Apie lietuvių liaudies poeziją“ ir „Dainų“ rinkinyje (žr. kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 88—91) L. Rėza pateikia visą šios dainos tekstą ir pabrėžia jos antibaudžiavinę prasmę.

Šis laiškas parodo tvirtą L. Rėzos pasiryžimą, nepaisant reakcionierių ir germanizatorių nepasitenkinimo, dirbti lietuvių literatūros labui, remtis pažangiais ano meto vokiečių kultūros atstovais.

* * *

[...] Kadangi kaip tik dabar išėjo Donelaičio lietuviškasis veikalas, tai leiskite vieną egzempliorių, kaip nuoširdžiausios pagarbos ženklą, pasiųsti Jūsų Kilnybei. Užkietėję graikai¹ tikriausiai pyks, kad lietuvių valstiečių dainą² laikau klasikiniu veikalu ir kad esu taip giliai nugrimzdęs barbarybėn, jog propaguoju lietuvių kalbą ir literatūrą. Bet, sykį pradėjęs, aš eisiu barbarybės keliu, o kam negalima patarti, tam negalima padėti.

Aš guodžiuosi dar tuo, kad, gal būt, vienas vienintelis vokiečių lietuviškuoju hegzetmetu³ džiaugsis — tai ponas fon Humboltas, kuris, ką nors išmokęs, ne taip greit pamiršta; nes dar 1814 m. jis man pasakė Paryžiuje: „Nemanykit, kad aš lietuvių kalbą užmiršau; priešingai, dar ir šiandien esu toks pat nuoširdus šio savito idiomo mylėtojas, kaip 1809 metais“⁴.

Norėčiau, kad Jūsų Kilnybė negalvotute nepalankiai apie mano darbą. (Kaip paslaptį turiu Jums pasa-

¹ Čia L. Rėza turi galvoje siaurų pažiūrų klasicistus, tepripažįstančius tik antikinę ir ją pamėgdžiojančią literatūrą, su panieka žiūrinčius į „necivilizuotų“ tautų kultūras (plg. panašias jo mintis straipsnyje „Apie lietuvių liaudies poeziją“).

² T. y., K. Donelaičio „Metus“.

³ T. y., lietuviškuoju tekstu.

⁴ V. Humboltas (1767—1835), žymus vokiečių kalbininkas, Prūsijos valstybės veikėjas, švietimo reformatorius humanistine dvasia, literatas, filologas, didžiojo gamtininko A. Humbolto brolis. L. Rėza su V. Humboltu buvo susitikęs 1809 m. Karaliaučiuje ir 1814 m. Paryžiuje. Karaliaučiuje V. Humboltas, tuo metu vadovavęs Prūsijos švietimo ir kulto ministerijai, matyt, parėmė L. Rėzos sumanymą publikuoti K. Donelaičio „Metus“. Paryžiuje V. Humboltas buvo diplomatinis Prūsijos atstovas. L. Rėza, būdamas karo kapelionu, ten atsidūrė kartu su sąjungininkų kariuomene, nugalėjusia Napoleoną. V. Humboltui, kaip humanistui ir lietuvių kalbos bičiuliui, L. Rėza dedikavo pirmąjį K. Donelaičio „Metų“ leidimą.

kyti: keturioms giesmėms reikėjo daugiau pastangų, negu išversti Vergilijaus „Georgikas“¹, kadangi nebuvo jokių paruošiamųjų darbų, kur teksto glaustumas būtų kovojęs su vokišku platumu ir valkumu).

Tikėdamasis maloningo palankumo, lieku nuolankiausias ir nuoširdžiausias Jūsų gerbėjas

Rėza

Karaliaučius,
1818.VI.15

L. RĖZOS LAIŠKAI J. V. GETEI

Apie 1818 m. L. Rėzai kilo mintis kreiptis į didįjį vokiečių rašytoją J. V. Getę, kad jis padėtų išleisti lietuvių liaudies poezijos rinkinį. Tarpininko vaidmenį čia turėjo atlikti Jenos universiteto anglų kalbos lektorius J. A. Pencelis (1749—1819). J. A. Pencelis buvo užmezgęs ryšius su Karaliaučiumi nuo XVIII a. pabaigos. Vėliau jis keletą kartų rašė į Rytų Prūsiją, prašydamas lituanistinių knygų. Į šiuos reikalus buvo įtrauktas ir L. Rėza. J. A. Pencelis 1818 m. laikraštyje „Jenaische allgemeine Literaturzeitung“ recenzavo K. Donelaičio „Metus“.

J. A. Pencelio laiške, kurį J. V. Getė gavo 1818 m. pabaigoje, buvo rašoma: „*Karaliaučiaus profesorius Rėza, naujosios lietuviškos biblijos leidėjas, surinko didoką pluoštą lietuvių liaudies dainų. Aštuonios iš jų² yra atspausdintos kaip pavyzdžiai „Beiträge zur Kunde Preussens“ I tomo VI sąsiuvinyje³. Jis dabar ketina važiuoti į Rusijos Lietuvą⁴ ir tikisi ten daug laimėti savo rinkinio papildymui. Kadangi tokia kelionė pareikalaus išlaidų, tai jis nori užsitikrinti būsimąjį leidėją. Jis tvirtai tiki, kad Jūsų Ekscelencija ne tik žinote lietuvių liaudies dainas⁵, bet ir laikote jas vertingomis,*

¹ Vergilijus (70—19 m. prieš m. e.) — garsiausias imperatorių Romos poetas. Poema „Georgikos“ („Apie žemdirbystę“) yra vienas žinomiausių jo kūrinių.

² Iš tikrųjų ne aštuonios, bet dešimt.

³ T. y., L. Rėzos straipsnyje „Apie lietuvių liaudies poeziją“.

⁴ Šio ketinimo L. Rėza neįvykdė.

⁵ J. V. Getės mažojoje dramoje „Žvejė“ (1782) buvo panaudota lietuvių liaudies daina „Aš atsisakiau savo močiutei“.

ir kad Jūsų pratarė labai lengvai užtikrintų leidėją; tuo yra įsitikinęs ne tik jis, bet kiekvienas [...]. Kadangi dėl kai kurių literatūrinių paslaugų jaučiuosi ponui Rėzai skolingas, tai privalau atlikti man skirtą tarpininko vaidmenį ir nuolankiai paklausti: ar galiu suteikti ponui Rėzai vilties, kad Jūsų Ekscelencija padėsitė jo rengiamam lietuvių liaudies dainų rinkiniui gauti leidėją?" Dar tais pačiais metais J. V. Getė atsakė J. A. Penceliui, kad žinią apie lietuvių liaudies dainų rinkinį jis sutinkąs „labai mielai“ ir parašytų pageidaujamą „rekomendavimą“, jeigu rinkinys jau būtų visiškai paruoštas spaudai. Dabar esą per anksti rūpintis ir leidėju. Savo atsakymo pabaigoje J. V. Getė pastebėjo, kad, kai rinkinio ruošimas bus pastūmėtas į priekį, jam būsia malonu apie tai sužinoti. Šį J. V. Getės sprendimą J. A. Pencelis perdavė L. Rėzai.

Kuriam laikui L. Rėzos ryšys su J. V. Gete nutrūko. J. A. Pencelis mirė 1819.III.16. Vargu ar jis bebūtų galėjęs koku nors būdu paspartinti dainų rinkinio leidimą, kadangi jo santykiai su J. V. Gete pašlijo.

L. Rėza 1820 m. jau buvo bebaigęs lietuvių liaudies poezijos rinkinio parengimą spaudai. Jis išsiuntė 1820.X.14 J. V. Getei į Veimarą lietuvių liaudies dainų ir jų vertimų į vokiečių kalbą rankraštį kartu su laišku (žr. šio leidinio p. 358). Rankraštyje buvo 89 tekstai. Iš laiško matyti, kad L. Rėza su didele atsakomybe žiūrėjo į lietuvių liaudies dainų rinkinį ir stengėsi jam suteikti maksimalų literatūrinį, kultūrinį, mokslinį svorį. Deja, į laišką J. V. Getė nieko neatsakė, nors po to keletą kartų spaudoje ir pasikalbėjimuose yra minėjęs lietuvių liaudies dainas.

Išleidęs 1825 m. savo jėgomis „Dainų“ rinkinį, L. Rėza jį išsiuntinėjo įvairiais adresais. Suprantama, kad J. V. Getė negalėjo būti užmirštas. 1825 m. L. Rėza nusiuntė jam „Dainas“, o kiek vėliau parašė dar ir laišką (žr. šio leidinio p. 361). Tarp kitko, „Dainų“ rinkinys ir šiandien tebesaugomas J. V. Getės ir F. Šilerio archyve Veimare; ši knyga vienintelė jame atstovauja lietuvių literatūrai. Pirmajame laiške L. Rėza prašė J. V. Getės paramos, išleidžiant lietuvių liaudies dainų rinkinį. Antrajame laiške jaučiamas L. Rėzos pageidavimas, kad J. V. Getė „Dainoms“ parašytų recenziją. Šį sykį L. Rėza lydėjo didesnė sėkmė. J. V. Getė 1827—1828 metais parašė palankią „Dainų“ rinkinio recenziją.

I l a i š k a s

Jūsų Ekscelencija!

Nuolankiai prašau atleisti, kad kreipiuosi į Jūsų Aukštybę literatūros reikalais, būdamas Jums asmeniškai nepažįstamas ir, gal būt, nežinomas nė iš vardo.

Mirusysis kalbų specialistas Pencelis, kuriuo, kaip jaunystės draugai, domėjosi mūsų universiteto kuratoriaus ekscelencija fon Auersvaldas¹ ir velionis karo tarėjas Šefneris², kreipėsi nežinia koku būdu į mane, pagėirdaudamas, kad jam atsiųsčiau lietuvių liaudies dainų, kadangi jis sakėsi norįs jas pateikti maloningam Jūsų Ekscelencijos dėmesiui ir po to išleisti. Aš jam atsakiau, kad dar nesu paruošęs švarraščio; ketinu tačiau pats išleisti nedidelį dainų rinkinį kartu su vertimu į vokiečių kalbą ir šia prasme jį prašiau Jūsų Ekscelencijos palankumą ir malonę perleisti man arba, teisingiau sakant, to už mane paprašyti. Dabar Pencelis jau yra miręs ir, nors velionis silpnai tesuprato lietuviškai (kaip aš sprendžiu bent iš vienos recenzijos laikraštyje „Jenaische allgemeine Literaturzeitung“³), tačiau privailau jam ir kape dėkoti už tai, kad padarė pradžia ir praskynė man kelią į Jūsų Ekscelencijos malonę ir palankumą.

Tokia yra dabartinė dingstis, suteikusi man drąsos pasiųsti Jūsų Ekscelencijai šį dainų rinkinį, nuolankiai prašant, kad teiktutės į jį pažvelgti ir man keliomis eilutėmis maloningai pasakyti: ar jis iš tikrųjų vertas išleisti?

Jeigu taip būtų, tada išdrįsčiau su giliausia pagarba

¹ H. J. Auersvaldas (1757—1833), Karaliaučiaus universiteto kuratorius, Rytų Prūsijos prezidentas.

² Žr. šio leidinio p. 354.

³ Turima galvoje minėta J. A. Pencelio recenzija K. Donelaičio „Metams“.

pareikšti antrą, didesnę prašymą, būtent, širdingiausią pageidavimą, kad Jūsų Ekscelencija maloningai ir draugiškai teiktutės apdovanoti šį kuklų šiaurės padangės gėlių rinkinį pritariamuoju žodžiu, arba įžanga, kuri leidinėlių rekomenduotų. Nes taip jau yra šiame pasaulyje, kad netoli tenueisi be rekomendacijos, o kai kas mano, kad be jos nepateksi nė į dangų. Tiesa, kadaise pagyrė lietuvių liaudies dainas Lesingas¹ ir Herderis², bet jų žodžiai, atrodo, pamažu užsimiršta. Taip pat Jenišas³ ir nemirtingasis Kantas⁴ giriamai atsiliepia apie dainas Milkaus lietuvių kalbos žodyno⁵ pratarinėje, tačiau tik tarp kitko ir tokioje vietoje, kuri nelengvai tegali būti matoma platesnei literatūrinei publikai. Todėl šiems šiaurės svečiams reikalinga ir pageidautina, kad jie būtų įvesdinti į vokiečių mokslo pasaulį tokio vyro rankos, kurį Vokietija tikrai be pataikavimo pavadino poetų kunigaikščiu ir savo literatūros hercogu. Būčiau nepaprastai laimingas, jeigu man pavyktų įgyti Jūsų Ekscelencijos palankumą ir pagalbą šiam seniai mano puoselėjamam rinkiniui, kuris, tiesa, galėjo apimti didesnę dainų kiekį, tačiau supažindinimui su lietuvių liaudies poezija, atrodo, visiškai pakankamas. Keletą pastabų apie atskiras dainas kartu su nedideliu straipsneliu apskritai apie lietuvių liaudies poeziją galėčiau pridėti leidinėlio gale.

Dėl leidėjo man taip pat kyla sunkumų, kadangi Vokietijos gilumoje nepažįstu nė vieno knygų prekybi-

¹ Žr. šio leidinio p. 332, 339.

² Žr. šio leidinio p. 333, 339.

³ D. J e n i š a s (1762—1804), pamokslininkas Berlyne, savo metu buvo žinomas kaip filosofas ir poetas.

⁴ T. y., filosofas I. K a n t a s, Karaliaučiaus universiteto profesorius.

⁵ Turimas galvoje lietuvių filologo ir poeto K. M i l k a u s (apie 1736 — po 1805) „Lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių kalbų žodynas“ („Littauisch-deutsches und deutsch-littauisches Wörterbuch“, 1800).

ninko, kuris be rekomendacijos prasidėtų su šiomis užsieninėmis prekėmis. Realizavimas betgi čia, Prūsijos Lietuvoje ir Kurše, nebūtų sunkus. Nes jau ne kartą buvau prašomas ištesėti duotą pažadą¹. Taip pat prisimenu skaitęs kažkur Vokietijos spaudoje, kad lietuvių liaudies dainos nebūtų nepageidautinos. Ką iki šiol išspausdinau iš lietuviškųjų dalykų, kaip Donelaičio „Metai“, „Prutena“, pastabos apie lietuviškąją bibliją², — išleista mano lėšomis. Tačiau išlaidos, kaip man tvirtina žinovai, Vokietijoje esančios per pusę mažesnės, ir leidėjai ten palankesni ir dėkingesni, negu Prūsijoje. Todėl ir šiuo atžvilgiu mano norai siekia knygų kraštą ir knygų miestą³ — jeigu ir čia Jūsų Ekscelencija galėtų ar maloningai ketintumėte ką padaryti man ir mano dainoms, tai iš tikrųjų man nieko nebeliktų norėti, kaip už tokią didelę malonę, suteiktą nepažįstamam ir svetimšaliui, kaip nors ir kur nors atsidėkoti.

Jūsų Ekscelencijos didžiadvasiškumas, humaniškumas ir meilė literatūrai leidžia man tikėtis atleidimo už drąsą, kad vos susipažindamas ryžausi kreiptis į Jūsų Aukštįbę daugiau negu su vienu prašymu. Su šia viltimi ir giliausia bei nuoširdžiausia pagarba turiu garbės pasirašyti

Jūsų Ekscelencijai
nuolankiausiai atsidavęs tarnas
Rėza, profesorius

Karaliaučius Prūsijoje,
Princesės g-vė Nr. 4,
1820.X.14

¹ T. y., pažadą išleisti lietuvių liaudies dainų rinkinį.

² Apie lietuviškąją bibliją tuo metu L. Rėza buvo paskelbęs du darbus: „Lietuviškosios biblijos istoriją“ („Geschichte der littauischen Bibel“, 1816) ir filologinės-kritinės pastabas apie naujajame lietuviškosios biblijos leidime padarytus teksto pakeitimus („Philologisch-kritische Anmerkungen zur littauischen Bibel...“, 1816).

³ Čia L. Rėza, atrodo, turi galvoje Veimarą.

Baronui¹, slaptajam Tarėjui, Veimaro Didžiosios kunigaikštystės valstybiniam Ministrui ir Kavalieriui, Ekscelencijai fon G e t e i, Ekscelencijai Veimare

Jūsų Ekscelencija!

Jau prieš ketverius metus² drįsau iš pagarbos ir meilės nusiųsti Jums lietuvių liaudies dainų rankraštį. Man tam pastūmėjo velionis Pencelis. Jis man parašė, kad Jūsų Ekscelencija domėjotės tomis dainomis ir patarė Jums jų nusiųsti. Ar pateko rankraštis į Jūsų Ekscelencijos rankas, aš nežinau; nes ponas Pencelis tuo metu mirė ir nebegavau pranešimo. Taip pat visiškai nieko nesužinojau ir apie dėžę lietuviškų knygų ir rankraščių iš velionio pastoriaus Ostermejerio³ palikimo, kurią įdaviau į Veimarą važiavusiam generalsuperintendentui Krauzei⁴, kad nugabentų Penceliui į Jeną. Būtų gaila, jei tie dalykai ir kai kurie kiti Lietuvą liečią popieriai, likę, mirus Penceliui, žūtų!

Minėtos lietuvių liaudies dainos dabar jau išleistos, ir, kad spausdintas egzempliorius kuo tikriau pasiektų Jūsų Ekscelencijos rankas, jį pasiunčiau savo ilgamečiam draugui ir rėmėjui slaptajam vyresniajam tarėjui

¹ J. V. Getei buvo suteiktas bajoro vardas, tačiau barono titulo jis neturėjo.

² Čia L. Rėza suklydo. Iš tikrųjų minimą dainų rinkinio rankraštį jis nusiuntė J. V. Getei prieš šešerius metus, kartu su pirmuoju laišku.

³ T. y., Z. Ostermejerio (žr. šio leidinio p. 354).

⁴ J. F. Krauzė (1770—1820), Karaliaučiaus universiteto teologijos profesorius, Lebenichto bažnytinės apygardos Karaliaučiuje superintendantas. Jis 1819 m. išvyko iš Karaliaučiaus į Veimarą dirbti vyriausiuoju rūmų pamokslininku.

Nikolovijui¹ į Berlyną, kuris, tauriai ir didžiai mėgdamas dainas, neabejotinai knyga Jums nusiųdins².

Kalbant apie minėtą rankraštį (ar jis būtų pasiekęs Jūsų Ekscelenciją, ar ne), turiu pastebėti, kad tai yra jau anksčiau, kiek atsimenu, 1815 metais, paruoštas dar spaudai neskirtas rankraštis. Nuo to laiko gavau iš savo lietuviškųjų bičiulių nemaža kitų dainų, tarp kurių dalis buvo naujų, man dar nežinomų, o dalis jau žinomų, tačiau užrašytų kitoje Lietuvos vietoje. Pastarųjų dainų kai kurie posmai skyrėsi nuo anksčiau užrašytųjų; bet apskritai su dideliu džiaugsmu pamačiau, kad viena ir ta pati daina keturiose ar penkiose įvairiose vietose kaimo žmonių dainuojama tuo pačiu būdu, beveik tais pačiais žodžiais, o tai laiduoja jos autentiškumą. Kai kurios, apskritai tik kelios, dainos skyrėsi daugiau ar mažiau reikšmingai, dažniausiai taip buvo dainos pabaigoje. Būtent, viena daina būdavo vienu ar dviem posmais ilgesnė, kita trumpesnė. „Čia dainininkė nebeprisiminė,— rašė man bičiulis iš Klaipėdos,— ji nebežinojo, kaip toliau dainuoti.“ Dainai iš tikrųjų trūko vieno posmo, kaip paaiškėjo, palyginus ją su ta pačia daina, užrašyta kitoje vietoje. Kituose tekstuose buvo dvi dainos susiliejusios į vieną, esant panašiam metrai ir turiniui. Daugelio dainų variantus lemia tik paskiri žodžiai arba eilutės, pvz., daina „Duktės aplankymas“, p. 242, kur paskutinė eilutė viename egzemplioriuje skambėjo: *J i s p a s t o s a t m o n u*, o kitame: *J i s p a s t o s g e n d r o l i u*. Matyt, dainininkas norėjo paaiškinti vokiečiui klausytojui nežinomą žodį *a t m o n a s* ir toje vietoje jį pakeitė

¹ L. Nikolovijus (1767—1839), Prūsijos valstybės tarybos narys, švietimo ir kulto darbuotojas. Tarnybinę veiklą pradėjo Karaliaučiuje, kur ir susipažino su L. Rėza. Buvo vedęs J. V. Getės seserėčią.

² Tuo laiku, kai L. Rėza rašė šį laišką, J. V. Getė, tarpininkaujant L. Nikolovijui, jau buvo gavęs „Dainų“ leidinį.

vokišku žodžiu *generolas* (*gendrolius*). Iš šių variantų, jeigu tai būtų verta darbo, galėčiau paruošti ir pateikti mokslo pasauliui kritišką tyrinėjimą. Gal būtų galima iš skirtumų tarp paskirų posmų ir žodžių padaryti įdomių psichologinių išvadų. Tačiau tokia kritika tikrai nedaug terastų skaitytojų, ir koks knygų prekybininkas imtųsi tokią *farrago libelli*¹ leisti? Juk turėjau visus savo tėvyninio turinio darbus leisti savo lėšomis. Tik šiaip taip pavyko palenkti Hartungą² šį kartą išspausdinti niekinamas dainas jo lėšomis, be honoraro sudarytojui. Kreiptis tuo reikalu į Vokietijos knygų prekybininkus visiškai neturėjau drąsos, nes man buvo aišku kaip penki pirštai, kad kuris nors Valterio Skoto³ romanas jiems turi turėti daugiau auksinio žavesio, negu barbariškos dainos iš Lietuvos. Ir aš pats abejoju, ar atgaus Hartungas savo lėšas, kadangi jis nenusimano knygų prekybos reikaluose (yra tik spaustuvininkas) ir vargu galima laukti palankių recenzijų. Nes kokių tik negalima padaryti priekaištų, jeigu to norima, dėl vertimo, išdėstymo, pastabų ir t. t.! Dieve mano, kitam kritikui dar net gali ateiti mintis, kad leidėjas kai kurias dainas pats parašęs, mažiausiai šen ar ten kokį posmą pakeitęs puošnesniu ir panašiai. Visam tam aš esu gerai pasiruošęs. Nes, laimė, tebegyvena Lietuvoje mano bičiuliai ir pagalbininkai, kurie gali garbingiausiai ir sąžiningiausiai paliudyti, kad ištikimai perteikiau ir išverčiau man atsiųstą tekstą⁴. Dėl jų pačių ištikimybės užra-

¹ *farrago libelli* (lot.) — mišinys, įvairenybės (perkeltine prasme).

² G. F. Hartungas (1782—1849), žinomas Karaliaučiaus spaustuvininkas. Kelios Hartungų kartos reiškėsi Karaliaučiuje kaip spaustuvininkai. Jų spaustuvėje XVIII a. antroje pusėje ir XIX a. pradžioje buvo išleista daug lietuviškų protestantiškų knygų.

³ V. Skotas (1771—1832), anglų literatūros klasikas.

⁴ Čia L. Rėza sakosi visiškai nekeitęs jam atsiųstų tekstų. Tačiau, kaip rodo archyvinė medžiaga, jis dainų tekstus redagavo. Yra pagrindo manyti, kad kai kuriais atvejais pats L. Rėza šį tą prikūrė. Ypač tai liečia mitologinius dalykus.

šant neabejoju nė akimirkos. Nes jeigu vienas ką nors būtų pakeitęs, tai pakeitimą paneigtų ta pati daina, užrašyta kitoje vietoje antro ar trečio rinkėjo. Tik kur daina turėjo vieną liudininką, man atrodė, kad reikia būti labai atsargiam; todėl vieną kitą tikrai tinkamą dainą negailestingai pašalinau, kadangi ji man rodėsi pernelyg taisyklinga. Ir nežinau, ar čia nenuėjau per toli.

Ką Jūs Ekscelencija galvojate apie tokią dainą?

*Verpk, dukryte, netingėk,
Ant kuodelio vis žiūrėk,
Neleisk siūlą per storai,
Nelipink, nesuk sukriai.*

*Verpk, mergate, nemiegok,
Ant špūlelės vis dabok,
Tą priverpus kupiną,
Greitai vėl užmauk kitą.*

*Verpk, baltoji, verpk plonai,
Bus tėvužiui marškiniai.
Vei, mamuzė jau pasenst,
Reiks tau veik į stakles sėst.*

*Verpėją ir audėją
Kožnas vis pagarbina.
Jai nestoksta apdaro,
Kraičių skrynias vis pilna.¹*

¹ Be abejo, tai ne liaudies daina. Tarp kitko, L. Rėza praleidžia, kaip matyti iš jo archyve esančio rankraščio, paskutinius du šio eilėraščio posmus:

*Jauns kas dirbti mokosi,
Tam gerai vis sekasi,
Dievs senystėj jam padės,
Vis jam pasisekt turės.*

*Verpk, jaunoji, netingėk,
Dievs tai liepė, to minėk,
Kad per veido prakaitą
Tur būt duona pelnoma.*

Nors dainos turinys yra pakankamai gražus, tačiau aš ją išbraukiau ir nebeėmiau į paskutinį švarraštį, kadangi ji per daug skiriasi nuo paprastos kitų dainų sandaros. O, gal būt, yra kur nors kokia panaši vokiška daina? Betgi turėjau kai kuriuos anksčiau atmestus posmus vėl atstatyti, jeigu jie buvo liudijami kaip autentiški dviejų ar trijų liudininkų iš tolimų vietų.

Išdėstant laikiausi požiūrio pirma pateikti tas dainas, kurios lietuvių nuotaką vaizduoja dar motinos namuose, toliau seka tie tekstai, kurie ją parodo kaip sužadėtinę ir žmoną. Žvėrių vestuves, kaip alegoriją, įterpiau tarp nuotakos dainų. Nenorėjau daryti ypatingų padalinių ir skyrių, kad paprastas dainų rinkinys neįgautų dirbtinės išorės.

Tačiau kam aš taip ilgai gaišinu Jūsų Ekscelenciją, aprašinėdamas savo darbą, kuris pats matyti iš rinkinio. Baigiu pageidaudamas, kad Jūsų Aukštybė mestute draugišką žvilgsnį į šiuos paprastus lietuvių liaudies mūzos kūrinius.

Nuoširdžiai norėdamas Jūsų palankumo, lieku su pagarba ir meile

Jūsų Ekscelencijai atsidavęs tarnas

Rėza

Karaliaučius Prūsijoje,
1826.III.20

E. BUDRIUS LAIŠKAI L. RĖZAI

E. Budrius (1783—1852) gimė Rytų Prūsijoje, netoli Tilžės, Gastų kaime. Kurį laiką jis vargoninkavo Žydkiemyje, pasikui iki gyvenimo galo dirbo mokytoju (precentoriumi) Pilupėnuose, prie Pagėgių. Įsitraukti į lietuvių liaudies dainų rinkimo darbą jį, atrodo, paskatino L. Rėzos kreipimasis į lietuvių literatūros bičiulius (žr. šio leidinio p. 334), kadangi E. Budrius savo eilėraštyje „Prisikalbėjimas“, atsiųstame L. Rėzai, sako:

*Beskaitydams radau Jūsų parašymą,
Jog mes siųstum žiedų, randamų Lietuvoj,
Pinančiamjam vainikui,
Kurs žydėtų be paliovos.*

E. Budrius nuo 1818 m. užmezgė ryšius su L. Rėza ir ėmė jam siųsti lietuvių liaudies dainas bei melodijas. Šiuo metu L. Rėzos archyve tėra nedidelė dalis E. Budriaus atsiųstos medžiagos. Iš vieno E. Budriaus laiško L. Rėzai (žr. šio leidinio p. 370) matyti, kad pastarasis jam siūlėsi padėti, rašant Lietuvos istoriją lietuvių kalba. Neturime žinių, ar šį sumanymą E. Budrius buvo pradėjęs vykdyti. Po L. Rėzos mirties E. Budrius ir toliau rinko lietuvių liaudies dainas. Jo surinktų dainų ir melodijų (37 vienetai) paskelbta Karaliaučiaus laikraštyje „Neue Preussische Provinzialblätter“ 1848 metais ir kitur.

Cia skelbiami trys į Karaliaučių rašyti E. Budriaus laišškai, išlikę L. Rėzos archyve.

* * *

I l a i š k a s

Kilnūsiai,

Didžiai gerbiamas Pone!

Didžiai mokytas Pone Profesoriau!

Gavęs Jūsų labai palankius laiškus, rašytus 1818 m. spalio 26 ir resp.¹ c.² rugsėjo 23, skubu nuolankiai pasiųsti nedidelį senovinių lietuvių liaudies dainų rinkinį kartu su melodijomis³. Įvairios svarbios aplinkybės man sukliudė šį dalyką anksčiau sutvarkyti, net apie tai galvoti. Mano gerojo pastoriaus (Frico) mirtis praėjusią vasarą⁴ ir ilga vakansija pagausino man darbų. Mano žmonos liga nuo kalėdų ir jos pasitraukimas iš šio pasaulio [. . .]⁵.

¹ respektive (lot.) — arba; taip pat.

² [anno] corrente (lot.) — šiais metais.

³ Šio rinkinio, atrodo, L. Rėzos archyve nebėra.

⁴ Pilupėnų klebonas G. S. Fricas mirė 1819.X.2.

⁵ Tolesnė laiško dalis išplėsta.

Veiksmazodžiai liaudies dainoje „Žvirblytis“¹ neturi vokiečių kalboje tikslų atitikmenų; taigi iš tikrųjų yra neišverčiami [. . .]².

Dainai „Ant tiltužio stovėjau“³ dar negaliu pridėti melodijos; gal būt, pavyks tai padaryti paskui, jeigu pabuvosiu pamaryje. Čionykščiai lietuviai, atrodo, yra nedainingi. Be to, ne visada lengva negirdėtą dainą tuoj pat išmokti ir perkelti į natas: nes reikia pirma įsigyti didelį dainininko pasitikėjimą, kad jis panorėtų dainuoti.

Tačiau aš dėsiu visas pastangas rinkti tekstus, o kur galima, ir melodijas, ir visa tai su dideliu noru siųsiu Jūsų Kilnybei.

Kad ir monotoniškos būtų dainų melodijos, tačiau labai įdomu pasekti jų intervalų eigą ir moduliaciją. Dainų pagrindą dažniausiai sudaro viena apibrėžta tonacija — arba dur, arba moll. Pažymėtina, kad kiekviena iš čia pateiktų penkių dainų turi aštuonis taktus, nesant nė mažiausios prievartos ritmo požiūriu.

Tad laikau sau didžiausia garbe šiek tiek prisidėti prie paminklo, kurį Jūsų Kilnybė norite sukurti lietuvių kalbai, ir lieku su pagarba

Jūsų Kilnybės klusniausias tarnas

Budrius

Pilupėnai,
Stalupėnų apskritis,
1820.XI.10

¹ Tai vienas E. Budriaus, atrodo, jau anksčiau L. Rėzai atsiųstųjų tekstų, panaudotas „Dainų“ rinkinyje (žr. kn. L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 62—65). Šį tekstą L. Rėza, matyt, dar kartą buvo gražinęs E. Budriui, norėdamas pasikonsultuoti dėl jame vartojamų veiksmazodžių.

² Toliau E. Budrius aiškina L. Rėzai dainoje „Žvirblytis“ esančius veiksmazodžius: kūprinti, dyrinti, vilbinti, įstelgti, pasirioglinti, parėplinti.

³ Dainos tekstą žr. šiame leidinyje, Nr. 77. Šią dainą E. Budrius, matyt, taip pat jau anksčiau buvo atsiuntęs L. Rėzai.

II l a i š k a s

Gerbiamasis!

Leiskite persiųsti dvi dainas, kurias nāujai įsigijau¹. Vienai, „Atsisakymas“, surašiau gaidas, bet antrosios melodijos tuo tarpu nežinau. [...] ²atsiųsti lietuvių liaudies dainų; vienas jų norėjo išmokti daugiau melodijų ir tada man jas padainuoti, kad būtų galima surašyti gaidas.

Tuo tarpu atsisveikinu kaip Jūsų Kilnybės
klusniausias tarnas

Pilupėnai,
1821.I.27

Budrius

III l a i š k a s

Kilnusias,
Didžiai gerbiamas Pone Profesoriau!

Niekas nebūtų galėjęs manęs maloniau nustebinti, kaip brangi dovana — „Dainų“ rinkinys³, kurį Jūsų Kilnybė teikėtės man, to nenusipelniusiam, atsiųsti; tai buvo visiškai nelaukta. Priimkite mano giliausią ir nuoširdžiausią padėką ir teikitės atleisti man už šį nedovantotiną pavėlavimą, atliekant pareigą. Jei nebūtų nekuklu atsiprašyti, tai drįsčiau Jūsų Kilnybę patikinti, kad užtrukau dėl kelių draugų, kurie buvo pažadėję gauti tikrų dainų arba supažindinti su daug dainų mokančiais lietuviais.

¹ Abi šios dainos išliko L. Rėzos archyve (žr. šiame leidinyje Nr. 15, Nr. 55).

² Šioje vietoje kelios laiško eilutės, tvarkant archyvo rankraščius, užklijuotos.

³ T. y., L. Rėzos išleistas „Dainų“ rinkinys.

Kadangi Jūsų Kilnybė didžiai vertingame a. p.¹ gegužės 19 laiške teikėtės pareikšti, kad Jums dar reikės tikrų lietuvių liaudies dainų, tai leiskite šiek tiek jų kartu su autentiškomis melodijomis čia pridėti — bent tokių, kurių nėra išėjusiame rinkinyje. Tiesa, dainas nuo antro iki incl.² aštunto numerio³ aš esu nuolankiai pasiuntęs Jūsų Kilnybei 1820 m. lapkričio 10 ir 1821 m. sausio 27. Tačiau turiu priežasčių abejoti, ar abu šie laišakai kartu su liaudies dainomis pasiekė Jūsų rankas⁴. Todėl leiskite dar kartą pasiųsti anas dainas kartu su laiškų ištraukomis. Kalbant apie dabar siunčiamų dainų melodijas, galiu patvirtinti, kad jos visos, išskyrus devynioliktą numerį, paimtos iš liaudies lūpų. Joms gauti reikėjo prasiskverbti į linksmus sambūrius, pokylius, ypač vestuves, ir parodyti populiarumą, kuris pelnytų dainuotojų pasitikėjimą. Kiekvieną čia pateiktą melodijų pats išmokau, pagrojau lietuviams koku nors instrumentu ir, gavęs pritarimą, surašiau gaidas, kad būtų tiksliai atkurta moduliacijos dvasia.

Keletą dainų, kurių melodijos man yra žinomos, radau Jūsų „Dainų“ rinkinyje; tad nuolankiai pridedu jų muziką (penktas, septynioliktas, aštuonioliktas, dvidešimtas ir dvidešimt antras numeriai). Nors aštuoniolikto ir dvidešimt antro numerių melodijos jau yra užrašytos muzikiniame priede (trečias ir šeštas numeriai)⁵, tačiau jos yra kitokios, negu tos, kurias aš žinau, todėl leiskite pateikti čia žinomasias.

¹ anno praeterito (lot.) — praėjusiais metais.

² inclusive (lot.) — imtinai.

³ Čia ir toliau E. Budrius turi galvoje prie šio laiško pridėdamo dainų rinkinėlį numeraciją. To rinkinėlio L. Rėzos archyve nebėra.

⁴ Vadinas, nė vieno iš tekstų, atsiųstų su tais laiškais, L. Rėza nepanaudojo „Dainų“ rinkinyje.

⁵ Turimas galvoje L. Rėzos „Dainų“ muzikinis priedas, kuriame pateikti keli lietuvių liaudies melodijų pavyzdžiai (žr. kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 368, 371).

Kadangi dainų autoriai arba autorės jas sukūrė ir melodijas pritaikė (pastarosios ne anksčiau sugalvojamos, bet gimsta kartu su tekstu) be jokių taisyklių, tai sunku, skaidant posmą, surasti aršį, kad pagal tai būtų taktuojama. Ruigio dainos „Anksti rytą rytužį“ ir t. t. pirmojo posmo skandavimas, pvz., pagal muzikinę sandarą (pagal kirčius) būtų toks¹:

○ — , / ○ , ○ / ○ | ○ / ○ , ○ / ○
 ≡ ○ / ○ ≡ ○ / ○ | ○ / ○ , ○ / ○

Ketvirtoji kiekvieno posmo eilutė šioje dainoje yra amfibrachinė. Kaip reikia pagal tai sutaktuoti? Nelieka nieko kito, kaip tiksliai atsižvelgti į visus posmus bendrai, melodiją, ypač ritmą ir tada spręsti. Taip yra dainoje „Ko liūdit, sesytės“ ir t. t. (muzikinis priedas, numeris pirmas)²: antitezė pabrėžta pirmuosiuose dviejuose taktuose. Beje, ši daina ir melodija man yra žinoma.

Maloningą Jūsų Kilnybės pasiūlymą — padėti man, rašant gimtąją kalbą darbą iš Lietuvos istorijos, — priimu su derama padėka ir mielai savo laiku juo pasinaudosiu, kai tik labiau įsigilinsiu į savo tėvynės praeitį. Tačiau, deja, pagalbinių priemonių tam mažai teturiu. Luko Da-

¹ Ši Pil. Ruigio „Lietuvių kalbos. . . tyrinėjime“ paskelbtoji daina buvo pakartota ir L. Rėzos „Dainų“ rinkinyje. Jos pirmasis posmas skamba taip:

*Anksti rytą rytužį
 Saulužė tekėjo,
 O po stiklo langužčiu
 Močiutė sėdėjo.*

² Tai yra, L. Rėzos „Dainų“ rinkinio muzikinis priedas (žr. kn.: L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, p. 366).

vido¹, K. Šiuco² ir Hartknocho³, gal būt, užtektų; tačiau šiam tikslui dar būtų naudingi L. fon Bačko⁴, Faberis⁵ ir Kocebu⁶, kurių betgi aš nežinau tik vardus. Leiskite nuolankiai paprašyti už atlyginimą tų Jūsų Kilnybės veikalių, kurie galėtų tarnauti Lietuvos istorijos nušvietimui⁷.

Turiu dar nuolankiai paklausti Jūsų Kilnybės vieno dalyko: kodėl Jūs nepritariate Donelaičio „Metų“ graikiškajam metru, kuris, mano nuomone, taip gerai tinka lietuvių kalbai?⁸ Juk, rašant eiliuotą kūrinį, visados reikia imti pagrindu kurį nors metrą; kitaip būtų proza arba toks netaisyklingas skandavimas, kaip kai kuriose dainose⁹. Ir net jas galima suskirstyti pėdomis. Daug ko imtųsi daryti mano kukli asmenybė savo gimtosios kalbos vaikams, gal būt, ir įvykdytų, jeigu į mano poilsio

¹ L. D a v i d a s (1503—1583), Prūsijos istorikas, parašęs veiklą „Prūsijos kronika“ („Preussische Chronik“).

² K. Š i u c a s (XVI a. pradžia — 1594), Prūsijos istorikas; svarbiausias jo veikalas — „Prūsijos istorija“ („Historia rerum prussicarum“).

³ K. H a r t k n o c h a s (1644—1687), Prūsijos istorikas; žinomiasias jo darbas — „Senoji ir naujoji Prūsija“ („Alt-und neues Preussen“).

⁴ L. B a č k o (1756—1823), vokiečių rašytojas ir istorikas; jo plunksnai priklauso daugiatomė „Prūsijos istorija“ („Geschichte Preussens“) ir kiti darbai.

⁵ K. F a b e r i s, XIX amž. pirm. pusės vokiečių istorikas, paskelbęs daug darbų Prūsijos istorijos klausimais.

⁶ A. K o c e b u (1761—1819), vokiečių rašytojas ir istorikas; žinomas jo veikalas „Senoji Prūsijos istorija“ („Preussens ältere Geschichte“).

⁷ Tam tikslui galėjo tarnauti L. Rėzos „Lietuviškosios biblijos istorija“, studija „Apie pirmuosius krikščionybės žingsnius lietuvių tarpe“ („De primis vestigiis religionis christianae inter Lithuanos propagatae“, 1810) ir kt. darbai.

⁸ K. Donelaičio „Metų“ įvadiniame straipsnyje L. Rėza buvo rašęs: „Graikiškoji hegzametrinė eilėdara yra vienintelis svietimas varžtas, kurį poetas uždėjo savo kūriniai. Bet kadangi joje poetas jaučiasi laisvas ir nevaržomas, tai ji tapo jo rankose tarytum gėlių juosta, kuria jis grakščiai apjuosė lietuviškąją išraišką.“ Matyt, tokia L. Rėzos pažiūra į hegzametą palietė ir E. Budrių, kuris savo lietuviškuosiuose eilėraščiuose pats naudojos antikine eilėdara.

⁹ Čia E. Budrius, tur būt, kalba apie kai kuriuos nesuposmuotus ir neritmingus L. Rėzos „Dainų“ rinkinio tekstus.

valandas, ypač švelniuojų metų laiku, nereikštų tokių didelių pretenzijų trys gracijos: Cerera, Pomona ir Flora¹. Tada mokiau jaunimo mokytojus, auklėjau jaunimo auklėtojus.

Su gilia pagarba lieku Jūsų Kilnybės
klusniausias tarnas

Budrius

Pilupėnai, Stalupėnų apskritis,
1827.II.8

V. BERBOMO LAIŠKAI L. RĖZAI

V. Berbomas (1786—1865) buvo vienas L. Rėzos talkininkų, siuntęs jam lituanistinę medžiagą jau po to, kai išėjo „Dainų“ rinkinys. Jis gimė Klaipėdos krašte ir jame praleido didžiąją savo gyvenimo dalį. Iš pradžių V. Berbomas vertėsi prekyba, vėliau įsigijo Peilės Muižės dvarą prie Kuršių marių, netoli Ventės. Nuo 1836 m. iki 1840 m. buvo Klaipėdos burmistru. Didžioji dalis V. Berbomo atsiųstų dainų, etnografinių aprašymų, leksikos rinkinių išliko L. Rėzos archyve. Ten saugomi ir čia skelbiami V. Berbomo laišakai L. Rėzai, rašyti į Karaliaučių, išskyrus pirmąjį laišką, kurio archyve nebėra. Taip pat nebėra ir tame laiške paminėtų kartu siunčiamų priedų.

L. Rėzos archyve išliko ir V. Berbomo laiškas Rytų ir Vakarų Prūsijos vyriausiajam prezidentui T. Šionui (1773—1856), rašytas iš Įsruties į Karaliaučių 1828.X.20, pasiunčiant pastarajam J. F. Hertelio sudarytą lietuvių liaudies dainų ir jų melodijų rinkinį (žr. šio leidinio p. 11). Čia pateikiame laiško tekstą, nušviečiantį anuometinį tautosakos rinkimo darbą ir V. Berbomo folkloristinius interesus.

„Turiu garbės persiųsti Jūsų Ekscelencijai 17 lietuvių liaudies dainų kartu su jų melodijomis, kurios pagaliau, po daugelio pakartotinių priminimų, gautos iš pono klebono Hertelio iš Aulavėnų. Klebono Hertelio nuomone, kaimiškosiuose Šilutės, Ragainės ir Tilžės apskrityse turėtų būti daugiau ir geresnių tos rūšies dainų, negu čionykštėje apskrityje², kur lietuvių kalba sparčiai nyksta.“

¹ Trys romėnų deivės: Cerera — žemės ir vaisingumo, Pomona — sodų, Flora — pavasario ir augalų.

² T. y., Įsruties apskrityje.

I l a i š k a s

Kilnūs Pone,

Didžiai gerbiamas Pone konsistorijos Tarėjau!

Turiu prašyti Jūsų maloningo atleidimo, kad taip vėlai vykdaū savo duotą pažadą atsiųsti lietuvišką kompaso. Jis pridėtas prie laiško.

Su didžiausiu pasitenkinimu nuolat prisimenu tiek pat malonias, kiek ir pamokomas valandas, kurias praejusią vasarą turėjau garbės praleisti man tokioje vertingoje Jūsų draugijoje; jų pakartojimas, o dar labiau Jūsų džiuginantis apsilankymas priklauso prie mano karščiausių norų.

Tepriima palankiai Jūsų Kilnybė tai, kad sau leidžiu sekančiame puslapyje pateikti keletą lietuviškų pavadinimų, kurie vartojami šiose vietose ir iki šiol dar neįtraukti į žinomus žodynus.

Su didžiausia pagarba pasirašau Jūsų Kilnybės
klusniausias tarnas

V. Berbomas

Peilės Muižė, Rusnės valsčius,
1835.III.6-

II l a i š k a s

Kilnūs Pone,

Didžiai gerbiamas Pone konsistorijos Tarėjau!

Kai paskutinį kartą turėjau garbės apsilankyti pas Jūsų Kilnybę ir praleisti laiką man taip brangioje ir pamokomoje Jūsų draugijoje, Jūs pavedėte man surinkti laivininkystės ir žvejybos terminus. Leiskite juos klus-

niai pateikti pridėtame lape¹, tačiau man atrodo, kad didžiumą jų esu atsiuntęs jau anksčiau. Tuo pačiu pridedu keletą naujų terminų, o taip pat kiek posakių ir objektų pavadinimų, kurių nėra pas Milku² ir kurie iš dalies gal yra mūsų provincionalizmai. Tuos, kurių anksčiau nesu pateikęs, pažymėjau ženklų x. Jeigu Jūsų Kilnybė norėtų pilnos žvejybos terminologijos, tai man būtų garbė ją atskirai surinkti ir atsiųsti.

Tuo pačiu dar pridedu tą žvejų dainą ir antrą dainelę „Paukščių darbai“, kuri taip pat turėtų būti būdinga tik mano apylinkėms³.

Šią žiemą ledas laikosi nepaprastai ilgai, ir, reikia pastebėti, kad užvakar atvažiavo su pakrautomis rogėmis iš Nidos į Ventę. Šiandien čia atvyko žvejai, kurie su vežimu ir trimis arkliais važiavo iš Drevernos per marias iki Lūžijos⁴ ir iš ten vėl prie kranto.

Su didžiausia pagarba pasirašau Jūsų Kilnybės
klusniausias tarnas

Klaipėda,
1839.IV.27

V. Berbomas

III l a i š k a s

Jo Kilnybei Ponui konsistorijos Tarėjui ir Profesoriui,
Kavalieriui ir t. t. Ponui R e z a i Karaliaučiuje

Kilnysis Pone,

Ypatingai didžiai gerbiamas Pone konsistorijos Tarėjau!

Prieš du mėnesius turėjau garbės persiųsti Jūsų Kilnybei lietuviškų žodžių sąrašą ir dvi dainas. Dabar vėl

¹ Visi laiške minimi priedai tebėra L. Rėzos archyve.

² T. y., K. Milkaus lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių kalbų žodyne.

³ Tiek pačios dainos, tiek jų užrašymai yra žemos kokybės, todėl į šį leidinį nededami.

⁴ Originale: Schäferei.

kaip priedą leiskite nuolankiai pateikti šiek tiek po to sukauptų žodžių, kurių tarpe yra ir žvejų posakių, ir dar dvi dainas, turinčias savitumą, nors jų pobūdis ir turinys yra žinomi ir įprastiniai¹. Dėl dainos „Išdykėlė“² noriu pastebėti, kad ji prieš kiek metų buvo užrašyta vienos lietuvaitės (Anės Liliškaitės), o aš ją nusikopijavau, kiek pataisydamas rašybą (nors tai negalėjo būti atlikta iki galo).

Su didžiausia ir nuoširdžiausia pagarba visuomet lieku
Jūsų Kilnybės visiškai klusnus tarnas

V. Berbomas

Klaipėda,
1839.VII.7

I V l a i š k a s

Kilnūsiai Pone,

Didžiai gerbiamas Pone konsistorijos Tarėjau!

Jūsų Kilnybė mane labai pradžiuginote savo maloningu ir draugišku rugsėjo 16 laišku. Jau anksčiau būčiau įvykdęs savo pareigą laiku atsakyti, jeigu tuo metu nebūtų atėmę man viso laisvalaikio gausūs varginą darbai ir jeigu nebūčiau norėjęs reikalaujamas žinias suteikti kuo išsamiau. Galiu užtikrinti Jūsų Kilnybę, kad laikas, kurį sunaudoju mano taip vertinamam pasikeitimui laiškais su Jumis, priklauso prie maloniausių mano poilsio valandų.

Leiskite čia taip pat visiškai nuolankiai pridėti žuvų

¹ Visi laiške minimi priedai tebesaugomi L. Rėzos archyve.

² Žr. šio leidinio Nr. 83.

valksmo žiemos metu ant ledo brėžinį ir aprašymą¹, kuris suteiks žinių apie sąvoką „vokos“ (varymo skylės) ir jų tikslą² bei apie kitus šiuo atveju vartojamus terminus ir visą tą darbą.

Toliau pridėjau žvejų laivo konstrukcijos brėžinį ir aprašymą³. Jis atskleidžia sąvokų „ragas“ ir „vytinė“⁴ reikšmę, o žemiau esantis laivo kurso brėžinys paaiškina, ką reiškia „kartenti“⁵.

Dabar atsakysiu į man pateiktus specialius klausimus [...]⁶

Pagaliau leiskite pridėti dar dvi originalias dainas — „Šnekėti ir gerti“ ir „Vieluvos mūšis“⁷. Taip vadina lietuviai mūšį prie Grosjegersdorfo⁸, kuris minimas kai kuriose jų dainose. Vertimą, kadangi jį padariau, taip pat pridedu, tiesa, be ritmo, tik pažodinį [...]⁹

Su didžiausia pagarba lieku Jūsų Kilnybės
nuoširdžiai atsidavęs bičiulis ir tarnas

V. Berbomas

Klaipėda,
1839.XI.12

¹ Tas priedas tebėra L. Rėzos archyve. Jis pavadintas „Vorstellung eines Winterfischzuges auf dem Eise (Žiemos Mast's)“.

² V. Berbomo aiškinimu, „vokos“ yra su triukšmu lede kertamos skylės žuvims atitinkama kryptimi pabaidyti.

³ Šis priedas, pavadintas „Die Construction eines Braddenkahns“, taip pat tebesaugomas archyve.

⁴ „ragas“, „vytinė“ — žvejų laivo detalės.

⁵ „kartenti“, kaip rodo V. Berbomo brėžinys, reiškia plaukti bu-riniu laivu zigzagais prieš vėją.

⁶ Šioje laiško dalyje V. Berbomas aiškina L. Rėzai įvairius lietuviškus terminus, žodžius.

⁷ Daina „Šnekėti ir gerti“ išliko L. Rėzos archyve. Abi dainos blogai užrašytos, todėl į šį leidinį nededamos.

⁸ Septynerių metų kare (1757—1763) Rusijos kariuomenė 1757 m. prie Grosjegersdorfo Rytų Prūsijoje laimėjo mūšį prieš Prūsijos kariuomenę.

⁹ Čia, prieš pasirašydamas, V. Berbomas dar įterpia lietuviškos leksikos ir posakių pluoštelį.

SANTRUMPOS

BrėDB	<i>Ch. Bartsch, Dainu Balsai, Melodieen litauischer Volkslieder, I—II, Heidelberg, 1886—1889</i>
eil.	eilutė
F	fondas
germ.	germanizmas
KIPLD	<i>V. Kalvaitis, Prusijos Lietuvių Dainos, Tilžė, 1905</i>
l.	lapas, lapai
NsLV	<i>F. Nesselmann, Littauische Volkslieder, Berlin, 1853</i>
orig.	originale
posm.	posmas, posmai
RzD	<i>Liudo Rėzos dainos, I—II, Kaunas, 1935—1937</i>
RzLLD	<i>L. Rėza, Lietuvių liaudies dainos, I, Vilnius, 1958</i>
sl.	slavizmas
*	žvaigždutė prieš dainos numerį reiškia, kad daina skelbiama su melodija

ŽODYNĖLIS

Žodynėlyje daugiausia aiškinami skoliniai, atskleidžiant tik tas reikšmes, kuriomis jie pavartoti čia skelbiamose dainose. Į žodynėlį neįtraukiami tokie žodžiai, kuriuos randame „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ (Vilnius, 1954), pvz., *šniūras, užpelenė*, o taip pat plačiai žinomi skoliniai, pvz., *adyna, čystas, guzikas, iškada, ūlyčia* ir pan. Tačiau, jei plačiai žinomi skoliniai šiame leidinyje vartojami rečiau pasitaikančia forma, tai jie fiksuojami žodynėlyje, pvz., *gendrolius, mašieruoti ir kt.* Į žodynėlį imami ir lietuviškieji archaizmai, pvz., *eimi, pačiamui*, bei retos lietuviškųjų žodžių formos ar tarmybės, pvz., *plunkštauti, namėje*. Nurodoma, iš kokių kalbų atėjęs skolinys. Veiksmažodžiai žodynėlyje pateikti be priešdėlių. Paaiškinti ir kai kurie vietovardžiai.

aldavoti, -ja, -jo (sl.) — šūkauti

alsdokus, -o (germ.) — kaklajuostė, kaklaskarė

batas, -o (sl.) — draugas

brangvynas, -o (germ.) — degtinė

briūnas, -a (germ.) — rudas

budumas, -o — gilioji Kuršių marių dalis

burtika, -os (sl.) — graži, plati juosta, kaspinas

butas, -o — gyvenamasis namas

celtelė, -ės (germ.) — palapinė

dakotas, -o (germ.? sl. ?) — auksinė moneta, dukatas

Danska, -os — Lenkijos miestas Gdanskas

dėmantas, -o (germ.) — deimantas

didėsės — didžiūšios

didžturas, -o — didžturtis

dymantas, -o (germ.) — deimantas

dišerė, -ės (germ.) — stalius

dorelis, -io (germ.) — doleris, taleris

draugalas, -o — draugas

dubilas, -a (germ.? sl.): *dubilasis pyvas* — du kartus virintas, „dvi-
gubas“, stiprus alus
dvitekis, -io — porinis
eimi — einu
eit — eina
feintas, -o (germ.) — priešas
flinta, -os (germ.) — šautuvas
lonė, -ės (germ.) — vėliava
fortmašieruoti, -ja, -avo (germ.) — išžygiuoti
gancas, -a (germ.) — tikras, visiškas
garbavoti, -ja, -jo (sl.) — minėti, pagarbiai minėti
gasas, -o (germ.) — gatvė
gaspada, -os (sl.) — užiegos namai
gendrolius, -iaus (germ.) — generolas
gilita, -os (germ.) — eilė, gretos
gintavoti, -ja, -jo (sl.) — daryti graižtvas
givėra, -os (germ.) — šautuvas
glita, -os (germ.) — eilė, gretos
globotis, -jasi, -josi — glėbesčiuotis
granotas, -o (germ.) — artilerijos sviedinys, granata
graudesniai — graudžiau
jėgėrė, -ės (germ.) — medžiotojas, šaulys
judvės — jūsų dviejų, judviejų
jumprova, -os (germ.) — panelė, jaunamartė
kalalys, -io (germ.) — krosnis
kaprolius, -iaus (germ.) — kapralas
karbačius, -iaus (sl.) — šikšninis rimbas, bizūnas
karbinas, -o (germ.) — karabinas
katrun — kuria kryptimi, į kurią pusę
kedelys, -io (germ.) — sijonas
Kesterynas, -o — Lenkijos miestas Kostšinas arba Kunovicė (vokiš-
kai: Kiustrinas, Kunersdorfas)
kiek: ant kiek kampelio — ant kiekvieno kampelio
kiemas, -o — kiemas, sodyba, kaimas
kleida, -os (germ.) — suknia
klioras, -o (germ.) — švarus, tyras
kragas, -o (germ.) — ąsotis
kraus — kraujas
krygė, -ės (germ.) — karas

kromas, -o (sl.) — smulkių prekių parduotuvė, maišas, dėžė su prekėmis
krūzuoti, -ja, -avo (germ.) — garbanoti
kūpka (sl.) — taurė
lakštė, -ės, lakštelė, -ės — lakštingala
ledžyga, -os — pasaga
lendrinė, -ės — nendrinė lazda
liktis, -ies (germ.) — žvakė
lioduoti, -ja, -avo (germ.) — užtaisyti (šautuvą), apkalti
liustas, -o (germ.) — džiaugsmas, linksmumas
liustavoti, -ja, -jo (germ.) — linksmintis
macis, -ies (sl.) — stiprumas, jėga
malėjikė, -ės — malėja
mandiera, -os (sl.), *mandūra, -os* (germ.) — kariškas švarkas
manei, manie — man
mastas, -o (germ.) — laivo stiebas
mastas, -o — tam tikras ilgio matas (apie 70 cm)
mašieruoti, -ja, -avo (germ.) — žygiuoti, marširuoti
mėčioti, -ja, -jo: permėčioti — priekaištauti
meironas, -o, mēronas, -o (germ.) — mairūnas
Minė, -ės — Minijsa
myronas, -o (germ.) — mairūnas
missingės, -ių — varinės orkestro lėkštės
mučia, -ios (germ.) — kykas, kepurė
mudrus, -i (sl.) — žvalus, guvus
mudvės — mūsų dviejų, mudviejų
mundiera, -os (sl.) — kariškas švarkas
mundras, -a (sl.) — žvalus, guvus
mundryti, -ija, -ijo (sl.) — šokdinti, raginti
muškitieras, -o (germ.? sl.?) — muškietininkas
muštinis, -io — kalta, mušta, ne lieta moneta (8 auksinai)
namėje, namėj — namie
neštukai, -ų — naščiai
nėgelė, -ės, nėgelka, -os (germ.) — gvazdikas
oberšleitmonas, -o (germ.) — papulkininkis (pažodžiui: vyresnysis leitenantas)
pačiamui — pačiam
palagas, -o, palagis, -io — jaunosios vežimas arba jo papuošimai, apdengimai

paragas, -o — maža patalpa žvejų laivo priešakyje
pasnokas, -o (*paznokas?*): *atjoja broliai, mūs pasnokai* — nesuprantamas žodis, gal būt, sietinas su vokiečių *Posaune* — triūba ar lenkų *znak* — vėliava
perynas, -o (sl.) — plunksnų patalas
pykis, -io (germ.) — raitelių ietis
pikt — sunku, nepatogu
pištolaitis, -čio (germ.) — pistoletas
plinta, -os (germ.) — šautuvas
plunkštauti, -ja, -avo, *plunkštuoti* (-oti?), -ja, -avo — prunkštauti, prunkščioti
Preisa, -os (germ.) — Prūsija
raudinti, -a, -o — graudinti, įskaudinti
rikta, -os (germ.) — rikiuotė
riktuoti, -ja, -avo (germ.) — rikiuoti
ryluoti, -ja, -avo — ryliuoti, linksmai dainuoti
rylužė ralė — liaudies dainų priedainis
rymas, -o (germ.) — diržas
rin (germ.) — ištiktukas, susijęs su tekėjimu, srovenimu
rinčvynis, -io (germ.) — Reino vynas, apskritai geras vynas
rodas, -a (sl.): *rods gelbėčiau* — mielai, mielų noru gelbėčiau
ruimas, -o (germ.) — vieta, patalpa
rundas, -a — apvalus
runda, -os (germ.): *runduoti rundas* — gerti, leidžiant stiklą ratu, dainuoti chorą
samata, -os (germ.) — aksomas
samatinis, -ė (germ.) — aksominis
savalninkė, -ės (sl.) — savavaliautoja
skarbas, -o (sl.) — turtas
skūnė, -ės (germ.): *skūngalis*, -io — daržinės galas
slūginė, -ės (sl.) — tarnaitė
slūžaunas, -a (sl.) — tarnaujantis
slūžauninkė, -ės (sl.) — darbininkė samdinė
spielčius, -iaus (sl.) — rėmelis siuvimui, siuvinėjimui
steliuoti, -ja, -avo (germ.) — paskirti, paruošti
stonė, -ės (sl.) — arklidė
stopa, -os (germ.) — stikliukas, taurelė
straja, -os (germ.) — arklidė
trepsuoti, -ja, -avo — trepsėti
stovingas, -a — srovingas

stukė, -ės (germ.) — artilerijos sviedinys

stundas, -o (germ.) — valanda

suvalninkė, -ės (sl.) — savavaliautoja

šancas, -o (sl.) — apkasas, pylimas

šandyti, -o, -ė (germ.) — daryti negarbę

šėbrakas, -o (sl.) — mitukas, gūnia

šėdrynėlė, -ės (germ.) — šydas

šeržentas, -o (germ.) — seržantas

šeštokas, -o — senovinė moneta (šeši variniai grašiai)

šiaurinytis — šiaurinis

šinkarka, -os (sl.) — smuklininkė

šiporius, -iaus (germ.) — laivininkas, jūrininkas, valtininkas

šjurštas, -o (germ.) — prijuostė

šlektas, -a (germ.) — blogas

šlysuoti (-oti?) -ja, -avo (germ.) — žengti kovos gretoje

šneideris, -io (germ.) — siuvėjas

šota, -os (germ.) — lynas, trosas

špieliuoti, -ja -avo (germ.) — čiulbėti

šropuoti, -ja, -avo (germ.) — valyti šukavimu

štakėtas, -o (germ.) — tvoros statinys

štrumpė, -ės (germ.) — kojinė

šturmas, -o (sl.) — audra, vėtra

šucas, -o (germ.) — šaulys, medžiotojas, miško sargas

šucauti, -ja, -avo (germ.) — šaudyti, medžioti; saugoti mišką

titelis, -io (germ.) — užrašas

trečiokas, -o — senovinė moneta (trys variniai grašiai)

trivoti, -ja, -jo (sl.) — pakelti, iškėsti

tuočės (hibridas) — tuo pat laiku

ūbas, -a (germ.) — platus, lygus

ūbas, -o (germ.) — tam tikras žemės ploto kiekis (7,5 ha)

uzaras, -o (germ.) — husaras

vainoti, -ja, -jo (sl.) — barti, plūsti, apkalbėti

vakta, -os (germ.) — sargyba

valdonis, -io — valdovas

vandruoti, -ja, -avo (sl.) — keliauti, žygiuoti

vargužis, -io, vargužė, -ės — varguolis, -ė

varinėlės, -ių (*varinėlis?*) — pučiamasis ar mušamasis varinis muzikos instrumentas

vartas, -o (germ.) — sargas (miško)

vasarojas, -a (vasarojis, -ė?) — vasaros, vasarinis
vektuoti, -ja, -avo (germ.) — saugoti
vely (sl.) — verčiau, geriau (prieveiksmis)
vėlūkas, -o — vėliavėlė, gairėlė laivo stiebo viršūnėje
Venčio ragas, -o (Venčioragas?) — Ventės ragas
vengrijai, -ų (vengrujai?) — vengrai
vėruoti, -ja, -avo (germ.) — drausti šunį
vygas, -o, vygė, -ės (germ.) — lopšys
vyguoti, -ja, -avo, vygiuoti, -ja, -iavo (germ.) — supti lopšyje
vystas, -o (germ.) — moteriška liemenė
zopostas, -o (sl.) — atsargos
žalnierius, -iaus (sl.) — kareivis
žėgliuoti, -ja, -avo (germ.) — plaukti buriniu laivu
žėglius, -iaus (germ.) — burė
žiezdras, -o — žvirgždas
žiūponas, -o (sl.) — apsiaustas, paltas, švarkas
žiūponė, -ės (sl.) — ponina
žmonelės, -ių — žmoneliai

ABĒCĒLINĒ DAINŪ RODYKLĒ

	Nr.
Ai, didi didi girioj medelīai - - - - -	74
Alutī gēriau, gražiai dainavau - - - - -	36
Anksti rytā kēliu, per dvarelī ējau - - - - -	124
Anksti rytā kēliu, per kiemeļi ējau - - - - -	123
Anksti rytā kēliu, vandenuko ējau - - - - -	97
Anksti rytā kēliu, žirgužī pašēriau - - - - -	122
Anksti rytā rytužī - - - - -	96
Ant ko nusižiūrējai, ant ko nusitikējai - - - - -	143
Ant tiltužio stovējau - - - - -	77
Ant ūlyčēlēs, po tēvo vartais - - - - -	76
Aš atsisakiau savo motinēlei - - - - -	25
Aš eisiu eisiu ir čia nebūsiu - - - - -	107
Aš kelužēliu keliu eidamas - - - - -	94
Aš ma siūčiau nuometēļi - - - - -	71
Aš nusieičiau ī tā kiemužī - - - - -	19
Aš vargdienēlē, aš be tētužio - - - - -	66
Attoj bernužis žaliu vieškelačiu - - - - -	111
Atvažiuoj mergytē žaliu vieškelačiu - - - - -	23
Audus neaudus, dukryte - - - - -	45
Auga girioj aužuolēlis - - - - -	65
Augin tēvas du sūnyčiu - - - - -	85
Augin tēvelis du sūnytēliu - - - - -	84
Balnok, tarne, širmā žirgā - - - - -	125
Beauštant' aušružēlē, betekant' saulužēlē - - - - -	58
Beauštant' aušružēlē, betekant' saulužēlē - - - - -	61
Dainuok, sesyte, ko nedainuoji - - - - -	26
Duok, mergyte, duok man rankā - - - - -	119
Ei, augin lepin tēvas sūnytēļi - - - - -	127
Ei brolyt brolyt, brolyt jaunasis mano - - - - -	12
Ei, dreba dreba bēras žirgytis - - - - -	17

Ei, geriu geriu, gerdamas dūmoju - - - - -	78
Ei, kas numynė juodą takelį - - - - -	82
Ei, kieno kieno žalias kiemelis, žalioji pryvartėlė - - - - -	121
Ei, kieno kieno žalias kiemelis, žalio vario varteliai - - - - -	44
Ei, kilo kilo, o ir iškilo iš Gilijos miestužio - - - - -	73
Ei, noriu noriu žalnieriukas būti - - - - -	144
Einu per kiemelį į naują svirnelį - - - - -	46
Ei paukštyti sakalyti - - - - -	142
Eisva mudu abudu - - - - -	57
Ei tu, mano žaliasis mėronėli - - - - -	50
Ei, užaugš užaugš žalias skroblužėlis - - - - -	134
Ei, žinau žinau, ale nesakau - - - - -	49
Ei žirgyt žirgyti, mano juodbėryti - - - - -	55
Ėjo mergos grybų rinkti - - - - -	109
Ėsk, mano žirgužėli - - - - -	139
Ežere vanduo liūliavo - - - - -	40
Gerk, brolyti, gerk, sesyte, su manim drauge - - - - -	115
Gerkit, broliai, būkit linksmi - - - - -	112
Gerkit, broliai, vis aplink - - - - -	48
Gerk, sesyte, mylimoji - - - - -	62
Ir parbėgo laivužis - - - - -	13
Išleidau sūnytį, išleidau jaunąjį - - - - -	35
Iš trijų rytų vėjužis pūtė - - - - -	133
Jau aušt aušružė - - - - -	33
Jau aušt dienužė - - - - -	81
Jojau šenai, jojau tenai - - - - -	16
Jok jok, brolyti, netruk ilgai - - - - -	136
Jūs, šneideružiai, jūs, mano broleliai - - - - -	29
Kad ašėjau pamariais - - - - -	104
Kad ašėjau per žalią lanką - - - - -	106
Kad aš turėjau dvi sesytėles - - - - -	47
Kad naktužėj tamsoje - - - - -	113
Kad pas močiutę buvau - - - - -	39
Kad sūnytis prie mergytės jojo - - - - -	52
Kai aš buvau žalnieriukas - - - - -	88
Kai aš mažas buvau - - - - -	86
Kaklelis gerti ištroško - - - - -	117
Kas tas miežio grūdas - - - - -	116

Kelk kelk, draugeli - - - - -	126
Kieno tie dvarai margiejie - - - - -	22
Ko dejavo tētužis senasis - - - - -	145
Kol už stalo — vis gerai - - - - -	118
Ko užsipoolei, jaunas bernužėli - - - - -	67
Krūzuok plaukelius, šveisk pentinėlius - - - - -	137
Kur mūsų sesužė stovėjo - - - - -	27
Lakštingalėle, raibasis paukšteli - - - - -	69
Leisk mane, leisk mane, tėveli - - - - -	68
Mamužė mano, senoji mano, mamužė mano, senoji mano - - -	21
Mamužė mano, senoji mano, noriu saldaus miego - - - - -	53
Mamužyte senolyte, meiliai meiliai mane užauginai - - - - -	15
Mergyte miela, naktuzę cielą - - - - -	87
Mes šiandien gersim, rundas runduosim - - - - -	129
Miegužio noriu, n'išmanau, kur gulti - - - - -	54
Miežis atsakė, skūngaly būdams - - - - -	114
Močiute mano, šneiderėliai vandravo - - - - -	79
Negaliu šiandien daugel šokti - - - - -	63
Nekukuok, gegele, nei lakštingalėli - - - - -	38
Nepūskite, vėjeliai, neužkite, medeliai - - - - -	42
Nepūskit, vėjužiai, neužkit, medužiai - - - - -	34
Nė šią naktį ne namėj gulėjau - - - - -	64
Ne tankiai jojau aš tuom kelačiu - - - - -	7
O ir atjojo pons oberšleitmons - - - - -	130
O ir atlėkė margas lakštingalėlis iš sodo - - - - -	108
O išbėg išbėg iš Rusnės kiemo - - - - -	72
O kur rėdaisi, o kur taisaisi - - - - -	93
O tu, paukšteli, gražus kėkšteli - - - - -	100
Pajūrėly pamarėly du kazokai gražiai šoka - - - - -	41
Pakelėj pakelėj linužius roviau - - - - -	20
Parbėg laivelis nuo Venčio rago - - - - -	92
Pareinu rytą anksti - - - - -	59
Pasistatyčiau naują svirnelę - - - - -	4
Pas šaltą šaltinėlių, pas čystą vandenėlių - - - - -	1
Paukšteli sakalėlis tai aukštai lakioja - - - - -	32
Per beržynėlių, per pušynėlių - - - - -	91
Per kalnelį, per aukštąjį - - - - -	5
Per nedėlaite žirgytį šeriau - - - - -	10
Per nedėlate žirgytį šeriau - - - - -	9

Per pušynėlį, per beržynėlį - - - - -	90
Pirš man iš Danskos - - - - -	6
Po liepate šaltinatis - - - - -	98
Po mano tėvo stiklo langelių - - - - -	101
Po mano tėvo stiklo langelių alyvužis žaliavo - - - - -	103
Po tėvo langu, stiklo langačiu - - - - -	75
Priekulės kiemas, tai didis kiemas - - - - -	95
Rėdykit greitai, skubinkit stropiai - - - - -	51
Samdyčiau laivelį už pusę šimtelio - - - - -	105
Sėdžiu už stalo, žiūriu per langą - - - - -	14
Sėdžiu už stalo, žiūriu pro langą - - - - -	135
Septyni rūtų lapukai - - - - -	30
Skamba kanklės ir varinėlės - - - - -	18
Stov žirgytis pažabotas - - - - -	31
Strazde strazdeli, raibas paukšteli - - - - -	37
Sugavau zylę zylelę - - - - -	28
Šeriau žirgytį, savo juodbėrytį - - - - -	8
Šiandien alų gersim, rytoj išvandruosim - - - - -	138
Šiandien mes gersim, rytoj ryluosim - - - - -	128
Šunys loja, čia vėruoja - - - - -	11
Tarnauk, tarneli, žabok žirgelį - - - - -	89
Tekėk, mergyte, tekėk, jaunoji - - - - -	43
Ten ant jūračių, ten ant maračių - - - - -	2
Toli, taip toli mane jauną nuleido - - - - -	24
Toli toli, labai toli penki broliukai šieną piovė - - - - -	3
Trauk sopagačius, sek ir pentinačius - - - - -	141
Treji gaidučiai giedojo, brolyčiai žirgus balnojo - - - - -	132
Treji gaidučiai giedojo, triskart mamuzė žadino - - - - -	131
Trys rožytės daržely žydėjo - - - - -	56
Turiu tėvą bagotą - - - - -	120
Ui ui aš nuvargus - - - - -	99
Ui ui ui dievuliau, noriu saldaus miego - - - - -	60
Už balto stalo sėdėjau - - - - -	83
Vakar vakaratį pioviau gaigalatį - - - - -	140
Vyturėli paukštytėli, vyturėli paukštytėli - - - - -	70
Žabok, tarnati, bėrą žirgatį - - - - -	102
Žalnieriai žalnieriamo, uzarai mašieravo - - - - -	80
Žyčyk, mergyte, porą šimtelį - - - - -	110

T U R I N Y S

Lietuvių liaudies dainos L. Rėzos archyviniam palikime. A. Jo- vaisas - - - - -	5
--	---

DAINŲ TEKSTAI

Darbo dainos

Pas šaltą šaltinėlių, pas čystą vandenėlių - - - - -	23
Ten ant jūračių, ten ant maračių - - - - -	25
Toli toli, labai toli penki broliukai šieną piovē - - -	27
Pasistatėčiau naują svirnelę - - - - -	28

Vestuvinės dainos

Per kalnelį, per aukštąjį - - - - -	29
Pirš man iš Danskos - - - - -	31
Ne tankiai jojau aš tuom kelačiu - - - - -	32
Šeriau žirgytį, savo juodbėrytį - - - - -	34
Per nedėlatę žirgytį šeriau - - - - -	36
Per nedėlaitę žirgytį šeriau - - - - -	38
Šunys loja, čia vėruoja - - - - -	40
Ei brolyt brolyt, brolyt jaunasis mano - - - - -	42
Ir parbėgo laivužis - - - - -	43
Sėdžiu už stalo, žiūriu per langą - - - - -	45
Mamužyte senolyte, meiliai meiliai mane užauginai -	47
Jojau šenai, jojau tenai - - - - -	49
Ei, dreba dreba bėras žirgytis - - - - -	50
Skamba kanklės ir varinėlės - - - - -	51
Aš nusiečiau į tą kiemužį - - - - -	52
Pakelėj pakelėj linužius roviau - - - - -	54
Mamužė manė, senoji mano, mamužė mano, senoji mano - - - - -	56
Kieno tie dvarai margieji - - - - -	57
Atvažiuoj mergytė žaliu vieškelačiu - - - - -	58
Toli, taip toli mane jauną nuleido - - - - -	60
Aš atsisakiau savo motinėlei - - - - -	61
Dainuok, sesyte, ko nedainuoji - - - - -	63
Kur mūsų sesužė stovėjo - - - - -	65
Sugavau zylę zylelę - - - - -	67
Jūs, šneideružiai, jūs, mano broleliai - - - - -	69

Septyni rūtų lapukai - - - - -	70
Stov žirgytis pažabotas - - - - -	71
Paukštelis sakalėlis tai aukštai lakioja - - - - -	74
Jau aušt aušružė - - - - -	76
Nepūskit, vėjužiai, neužkit, medužiai - - - - -	78
Išleidau sūnytį, išleidau jaunąjį - - - - -	79
Alutį gėriau, gražiai dainavau - - - - -	81
Strazde strazdeli, raibas paukšteli - - - - -	82
Nekukuok, gegele, nei lakštingalėli - - - - -	84
Kad pas močiutę buvau - - - - -	86
Ežere vanduo liūliavo - - - - -	87
Pajūrėly pamarėly du kazokai gražiai šoka - - - - -	89
Nepūskite, vėjeliai, neužkite, medeliai - - - - -	92
Tekėk, mergyte, tekėk, jaunoji - - - - -	94
Ei, kieno kieno žalias kiemelis - - - - -	96
Audus neaudus, dukryte - - - - -	98
Einu per kiemelį į naują svirnelį - - - - -	99
Kad aš turėjau dvi sesytėles - - - - -	101
Gerkit, broliai, vis aplink - - - - -	103
Ei, žinau žinau, ale nesakau - - - - -	105
Ei tu, mano žaliasis mėronėli - - - - -	107
Rėdykit greitai, skubinkit stropiai - - - - -	108
Kad sūnytis prie mergytės jojo - - - - -	110
Mamužė mano, senoji mano, noriu saldaus miego - - - - -	112
Miegužio noriu, n'išmanau, kur gulti - - - - -	115
Ei žirgyt žirgyti - - - - -	116
Trys rožytės daržely žydėjo - - - - -	118
Eisva mudu abudu - - - - -	119
Beauštant' aušružėlė, betekant' saulužėlė - - - - -	121
Pareinu rytą anksti - - - - -	123

Šeimos gyvenimo ir našlaičių dainos

Ui ui ui dievuliau, noriu saldaus miego - - - - -	125
Beauštant' aušružėlė, betekant' saulužėlė - - - - -	127
Gerk, sesyte, mylimoji - - - - -	128
Negaliu šiandien daugel šokti - - - - -	130
Nė šią naktį ne namėj gulėjau - - - - -	131
Augo girioj aužuolėlis - - - - -	133
Aš vargdienėlė, aš be tėtužio - - - - -	135
Ko užsipuolei, jaunas bernuželi - - - - -	137
Leisk mane, leisk mane, tėveli - - - - -	139

Dainos apie gyvūniją

Lakštingalėle, raibasis paukšteli - - - - -	141
Vyturėli paukštytėli, vyturėli paukštytėli - - - - -	142
Aš ma siūčiau nuometėlį - - - - -	144

Jaunimo ir meilės dainos

O išbėg išbėg iš Rusnės kiemo - - - - -	145
Ei, kilo kilo, o ir iškilo - - - - -	148
Ai, didi didi girioj medeliai - - - - -	150
Po tėvo langu, stiklo langačiu - - - - -	153
Ant ūlyčėlės, po tėvo vartais - - - - -	156
Ant tiltužio stovėjau - - - - -	158
Ei, geriu geriu, gerdamas dūmoju - - - - -	159
Močiute mano, šneiderėliai vandravo - - - - -	160
Žalnieriai žalnieriavo, uzarai mašieravo - - - - -	162
Jau aušt dienužė - - - - -	163
Ei, kas numynė juodą takelį - - - - -	166
Už balto stalo sėdėjau - - - - -	168
Augin tėvelis du sūnytėliu - - - - -	170
Augin tėvas du sūnyčiu - - - - -	171
Kai aš mažas buvau - - - - -	173
Mergyte miela, naktuzę cielą - - - - -	174
Kai aš buvau žalnieriukas - - - - -	176
Tarnauk, tarneli, žabok žirgelį - - - - -	178
Per pušynėlį, per beržynėlį - - - - -	180
Per beržynėlį, per pušynėlį - - - - -	182
Parbėg laivelis nuo Venčio rago - - - - -	184
O kur rėdaisi, o kur taisaisi - - - - -	187
Aš kelužėliu keliu eidamas - - - - -	189
Priekulės kiemas, tai didis kiemas - - - - -	191
Anksti rytą rytužį - - - - -	193
Anksti rytą kėliau, vandenuko ėjau - - - - -	195
Po liepate šaltinatis - - - - -	196
Ui ui aš nuvargus - - - - -	198
O tu, paukšteli, gražus kėkšteli - - - - -	200
Po mano tėvo stiklo langeliu - - - - -	202
Žabok, tarnati, bėrą žirgatį - - - - -	205
Po mano tėvo stiklo langeliu alyvužis žaliavo - - - - -	207
Kad aš ėjau pamariais - - - - -	209
Samdyčiau laivelį už pusę šimtelio - - - - -	211

Kad aš ėjau per žalią lanką - - - - -	213
Aš eisiu eisiu ir čia nebūsiu - - - - -	214
O ir atlėkė margas lakštingalėlis iš sodo - - - - -	216
Ėjo mergos grybų rinkti - - - - -	217
Žyčyk, mergyte, porą šimtelių - - - - -	218
Atjoj bernužis žaliu vieškelačiu - - - - -	219
Gerkit, broliai, būkit linksmi - - - - -	220
Kad naktuzėj tamsoje - - - - -	221

Vaišių dainos

Miežis atsakė, skūngaly būdams - - - - -	223
Gerk, brolyti, gerk, sesyte, su manim drauge - - -	224
Kas tas miežio grūdas - - - - -	225
Kaklelis gerti ištroško - - - - -	228
Kol už stalo — vis gerai - - - - -	230

Jumoristinės dainos

Duok, mergyte, duok man ranką - - - - -	231
Turiu tėvą bagotą - - - - -	232

Karinės-istorinės dainos

Ei, kieno kieno žalias kiemelis - - - - -	234
Anksti rytą kėliau, žirgužį pašėriau - - - - -	235
Anksti rytą kėliau, per kiemelį ėjau - - - - -	237
Anksti rytą kėliau, per dvarelį ėjau - - - - -	239
Balnok, tarne, širmą žirgą - - - - -	241
Kelk kelk, draugeli - - - - -	243
Ei, augin lepin tėvas sūnytėlį - - - - -	245
Šiandien mes gersim, rytoj ryluosim - - - - -	247
Mes šiandien gersim, rundas runduosim - - - - -	251
O ir atjojo pons oberšleitmons - - - - -	254
Treji gaidužiai giedojo, triskart mamuzė žadino - -	256
Treji gaidužiai giedojo, brolyčiai žirgus balnojo - -	257
Iš trijų rytų vėjužis pūtė - - - - -	258
Ei, užaugs užaugs žalias skroblužėlis - - - - -	260
Sėdžiu už stalo, žiūriu pro langą - - - - -	262
Jok jok, brolyti, netruk ilgai - - - - -	263
Krūzuok plaukelius, šveisk pentinėlius - - - - -	264
Šiandien alų gersim, rytoj išvandruosim - - - - -	265
Ėsk, mano žirgužėli - - - - -	266
Vakar vakaratį pioviau gaigalatį - - - - -	268
Trauk sopagačius, sek ir pentinačius - - - - -	269

Ei paukštyti sakalyti - - - - -	270
Ant ko nusižiūrėjai, ant ko nusitikėjai - - - - -	271
Ei, noriu noriu žalnieriukas būti - - - - -	273
Ko dejavo tėtutis senasis - - - - -	275

DAINŲ MELODIJOS

Dėl L. Rėzos „Dainų“ melodijų. V. <i>Paltanavičius</i> - - - - -	279
Dainų tekstų paaiškinimai - - - - -	303

PRIEDAI

Daina - - - - -	329
Lietuvių literatūros bičiuliams - - - - -	334
Apie lietuvių liaudies poeziją - - - - -	336
Ištraukos iš L. Rėzos paaiškinimų K. Donelaičio „Me- tams“ - - - - -	352
L. Rėzos laiškas J. G. Šefneriui - - - - -	354
L. Rėzos laiškai J. V. Getei - - - - -	356
E. Budriaus laiškai L. Rėzai - - - - -	365
V. Berbomo laiškai L. Rėzai - - - - -	372
Santrumpos - - - - -	377
Žodynėlis - - - - -	378
Abėcėlinė dainų rodyklė - - - - -	384

Л. Реза

ЛИТОВСКИЕ НАРОДНЫЕ ПЕСНИ, II

На литовском языке

Muzik. redaktorius V. *Paltanavičius*

Viršelis dail. R. *Ulbikaltės*

Techn. redaktorius J. *Dargis*

Korektorės A. *Tarasevičienė* ir M. *Sakalauskaitė*

Pasirašyta spaudai 1964.XII.9. Leidinio Nr. 4307. Tiražas 4 000 egz. Popierius 84 x 108 1/32 — 6,125 pop. l. = 20,09 sp. l. + 12 įklijų; 14,5 leid. l. Spaudė Valst. „Raidės“ spaustuvė Kaune, Spaustuvininkų g. 11. Užsak. Nr. 3707.